

M. పపావా రచించిన సినేరియో ననుసరించి
వ్రాయబడింది.

అపంత్రి డ్రెస్ - రాజమండ్రి.

జీవిత సంగ్రహం.

సుప్రసిద్ధ రష్యన్ విజ్ఞాని ఇవాన్ పేట్రోవిచ్ పొలోవ్ పేరు మానవ చరిత్రలో సుపర్వాక్షరాలతో లిఖించబడుతుంది. న్యూటన్, డార్విన్, పాశ్చర్, ఐన్స్టైన్ మొదలైన మహావిజ్ఞానుల అంతస్తుకు చేరినవాడీయన.

ర్యాబాన్ పట్టణ సమీపంలోని 'యాసం' అనే గ్రామంలో పురో హితునింట 1849 సెప్టెంబరు 14 న యాతడు జన్మించాడు. తండ్రి పీటర్, తల్లి పీర్. రుసుబినామం పొలోవ్. మహా కళలలో విద్యాభ్యాసం ప్రార్థిగావించి, పీటర్స్బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో చేరి, పైసి. మెండెలీవ్ లవంటి మహాపండితులవద్ద శరీర, రసాయనాది శాస్త్రముల నభ్యసించి, పట్టమును 1875 లో తీసుకున్నాడు. పదవ మిలిటరీ మెడికల్ ఆకాడమీలో చదివి, వైద్యశాస్త్రంలో (1879) పట్టభద్రుడయ్యాడు. తరువాత పీటర్స్బర్గ్ లోనే యస్. పి. టోట్కిన్ (1882-89) క్రింద పరిశోధనలు గావించాడు. జంతుపులమిక ప్రయోగాలు చేస్తూ, శరీరశాస్త్రానికి ప్రోగ్రెసివానానికీ ఆపారకృషి గావించిన టోట్కిన్ పండితుని సర్వవేక్షణ క్రింద యాయన (1879 నుంచి) చాలరాలం పనిచేసాడు. 1883 లో M. D. పట్టంపొంది, ప్రొఫెసర్ గా నియమించబడ్డాడు. ఆ పిమ్మట జర్మనీలో బీప్లిగ నగరంలో ఫిజియాలజికల్ ఇన్స్టిట్యూట్ లో కారల్ బర్నిగ్ దగ్గర, బ్రెస్లాలో ఉడోల్ఫ్ మూడెన్ హీమ్ దగ్గర రెండేళ్ళపాటు పున్నక పరిశోధనలలో తరిపేడు పొందాడు. మొదటినుంచీ రెండు చేతులా శాస్త్రము చేయుట నభ్యసించి నవ్యసాదిగా పుండేవాడు.

డాక్టర్ పొలోవ్ గొప్ప మానసికశక్తి, లక్ష్యశుద్ధి గలవాడు. విజ్ఞాన శాస్త్రంద్వారా మానవజీవ జీయు సంకల్పంతో యావజ్జీవితమూ

కృషిచేసిన మహితాత్ముడు; సర్వతోముఖ పాండిత్య ప్రతిభలుగల శరీర శాస్త్రజ్ఞుడు; తీక్షణచరిత్రనాశక్తి. ఓరిమిగల ప్రయోగదక్షుడు. ఆయన ప్రయోగాలు యావత్ప్రపంచాన్ని దిగ్భ్రమ నొందించేయి. మొదట్లో విజ్ఞానలోక మీయన ప్రయోగాలపట్ల పుదాసీనంగా పున్నాడు. కాలక్రమేణా యాయన సిద్ధాంతాలు విజ్ఞానులకు శిరోవార్యములై నాయి.

1888 లో పాలోల్ పండితుడు ప్లామము (Pancreas) లోని స్రావకనాళాన్ని కనిపెట్టెను. 1890 లో పీటర్సుబర్గులోని ఓల్టెన్బర్గు ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎక్స్పిరిమెంటల్ మెడిసిన్ కు డైరెక్టరుగా నియమితుడై 1897 నాటికి జీర్ణగ్రంధులు, జీర్ణక్రియనూ గూర్చి సమగ్ర పరిశోధనలు గావించేడు జీర్ణావయవాన్ని కోసి వేరుచేసి, జీర్ణనాళములకుటా కృత్రిమగ్రంధున్ని తగిల్చి, జీర్ణక్రియాక్రమమును మానవ నేత్రగోచరం గావించేడు. ఇంజనీర్లు నదులు, కాలువలు, లాటరులోని నీటి పారుదలను తమ యిచ్చవచ్చినట్లు కంట్రోలు చేయునట్లే సజీవమైనట్లు జీర్ణావయవాన్ని, కృత్రిమ సాధనాలవల్ల పనిచేయించేడు. రీయన్ సిల్ట్రాం తాల ననుసరించే నేడు చికిత్సాశాస్త్రంలో అనేక అభివృద్ధులు సాధ్యమైనాయి. 1897 నాటికే యాయన పూర్తిగావించిన జీర్ణక్రియా సిద్ధాంతములకై 1904 లో డార్లట పాలోల్ కు నోబెల్ బహుమతి విచ్చేసి. 1897 లో మిలిటరీ మెడికల్ అకాడమీలో శరీరశాస్త్రాధ్యాపకుడుగా కూడ నుండెను.

లాలాగ్రంధులు, ఆహారనాళము, ఆహారరోళము, నీటికి జీర్ణక్రియలోగల పాత్రను, జీర్ణరసములెట్లుకృన్నములై యేమేమి చేయునో, ఆహారమేమేమార్పుల్ని యెట్లు పొందుతూన్నదీ, - యిట్టి క్లిష్ట విషయాలను యాయన ప్రయోగములద్వారా కనుగొనుటలో గావించినకృషి యాయవకు మరో మాతన రంగానికి గొవిహీయించి. 1902 మొదలు కొని మొదడు, ఉన్నతనాడీనుండలము, - నీటిపై తన ప్రయోగాన్ని

కేంద్రీకరించి ఉప, ఆత్మరక్షణ, సంతానేచ్ఛ, సంతాన పోషణానక్తి... యిట్టి శరీరధర్మముల స్వభావరీతులను నిర్వచించేదు, ఈయన. ఇట్టి శరీరధర్మములు స్వాభావికములనీ, ప్రాకృతికములనీ శాస్త్రజ్ఞులలో వ్యాపించియున్న భావముల్లో పౌలోవ్ సిద్ధాంతాలు విప్లవాన్ని తెచ్చేయి. మనశ్శాస్త్రంలోనూ, సాంఘిక విద్యాసూత్రాల్లోనూ, సిద్ధాంతాల్లోనూ విప్లవాన్ని దెచ్చిన 'నిబద్ధమనోక్రియ' (Conditional Reflex) సిద్ధాంతాన్ని మొదట్లో ప్రవచించినది పౌలోవ్ పండితుడే. మొదడు, దాని వ్యాపారాలు.- సిబ్బినిగూర్చి పౌలోవ్ గావించిన పరిశోధనలు మానవవిజ్ఞానికి శాస్త్రవాదులు నిర్మించేయి. నిద్ర, తండ్ర, స్వప్నము, అలసట, మనోవశ్యము మొదలగువాటి అంతరార్థాలను గ్రహించేందుకు యీయన ప్రయోగాలు యెంతో తోడ్పడినాయి. ఉదాహరణలైన శరీరధర్మములకు మొదడుమీదను, మొదడుకు ఉదాహరణమీదను గల క్రియప్రతిక్రియల స్వభావాన్నియన తన ప్రయోగాలద్వారా విరూపించెను. మనోకేంద్రం (Central Cortex) ద్వారా వ్యాధినిర్మూలన చేయుటగురించి యీయన సూచనలు ముందు తరాల శాస్త్రజ్ఞులకు మార్గసర్గకములైనాయి.

1906 లో లండన్లో జరిగిన శాస్త్రపరిషత్తులలో యీయన తన పరిశోధనలను గూర్చి యుపన్యసించెను. ప్రాణుల నడవడికలన్నియు బాటి శరీరావయవములయ్యు, కణములయ్యు క్రియ ప్రతిక్రియలయొక్క సంయోగ సంత్రమణములవలన యేర్పడుచున్నవని ఆయన ఋజువు చేయుటతో పరిసరములకు ప్రాణుల నడవడికపై గల అమేయప్రభావము స్థాపించబడింది. ఈ సిద్ధాంతమువల్ల మానవుల ఋద్ధి, భావము, నడవడి మొదలైనవి సాపేక్షకములు, నియతములు. పరిణామ శీలములు అని సిద్ధాంతీకరించెను. పౌలోవ్ పండితుని యీ సిద్ధాంతము మనస్తత్వ శాస్త్రంలో గొప్ప విప్లవాన్ని తెచ్చుటయేగాక గతిశాస్త్రీక భౌతిక వాదమును బలపర్చుటద్వారా శ్రామికవర్గోద్యమాలకు, కమ్యూనిజము

నకును నూతనశక్తి విచ్చినది. 1907 లో యాయనను లండన్ లోని రాయల్ సొసైటీ సభ్యునిగా తీసికొనెను; 1909 లో పిజియాలజికల్ సొసైటీలో గౌరవ సభ్యుడాయెను; 1915 లో రాయల్ సొసైటీయొక్క కోస్టేమెడలు యాయన కొనగిరి; 1923 లో ఎడింబరో నగరంలో అంతర్జాతీయ శరీరకాప్రమహాసభలో పాల్గొని 'నిబద్ధమనోక్రియ' అను గూర్చిన పుస్తకము నాయన రుమారుడు చదివెను; 1928 లో హార్వే త్రికత వార్నికోత్సవమునకై రాయల్ సొసైటీతరపున యంగ్లాండులో నీయిన పుస్తకసంచిరి; అయేటనే యాయన 'రాయల్ కాలేజీ ఆఫ్ పిజిషియన్స్' లో గౌరవసభ్యుడుగా యెన్నుకోబడెను.

1927 లో పాల్గొని తన నుదీర్చ వరించిన ఫలితాలను ప్రోడీకరించుతూ, 'నిబద్ధమనోక్రియలు' (Conditioned Reflexes) అనే గ్రంథమును వ్రాసెను. దీని నా సంవత్సరమే 'అన్రెడ్' అను యాయన శిష్యుడు యంగ్లీషులోని కనువదించెను.

ఇంగ్లాండులో ప్రొఫెసరు ఎ. వి. హిల్ F. R. S. లో పాల్గొని పండితుడు జరిపిన స్నేహసంభాషణను యా త్రింది పొందువరుస్తున్నాము :

ప్రొ. హిల్:- మిత్రమా! లోకంలోని మహా మేధావులెవరో మతగురువుల విద్వలు. మా ఇంగ్లాండులో యిది మరింత విస్తృతంగా చూడగలం :

పాల్గొని:- అందులో విపరీతమేమీలేదు. నా తండ్రి తాతలు మతగురువులే. అంతేగాదు. నా తాతగారు మతగురువు విద్వమే. మిత్రమా :

ప్రొ. హిల్:- అంతేనా? మీరు వైజ్ఞానిక లోకానికే గురువులు గదూ :

పాల్గొని:- (అమాయక సంతోషంతో) మీ సౌజన్యమే అట్లనిపిస్తూందిగాని నా యందంతటి విశేషమేముంది, మిత్రమా :

ప్రొ. హిల్:- ఈ విషయం యాదృచ్ఛికంగాదు. దీనివల్లనే మీ విబద్ధమనోక్రియా సిద్ధాంతం దృఢమని తేలిపోతుంది:

పొబోవ:- వాస్తవం: జీవితవరిసరాలే మేధావ్రవర్తనలకు ప్రవర్తకములైతే తరతరాలుగా భావ గౌరవాన్నందిన వారిలో యితరులందరిలో కంటే సాంద్రతరంగా మేధాపులు, ఘనులు, పుద్బువింపడంలో ఆశ్చర్యం లేదుగదా:

ఈ సంభాషణ నుంచి మనం నేర్చుకోవలసినదొకటి. మన సామాజిక వ్యవస్థ, జీవితపదానాలు.-పీటివల్లనే ప్రధానంగా నిర్ణీతములవుతున్న విషయాలపై గతమునకై విచారించుటకంటే, ముమ్మందు యీ వ్యవస్థలో మార్పులు దెచ్చుటయే కర్తవ్యము.

సోవియటు విప్లవం వచ్చిన అనతికాలంలోనే (1919) ముగ్గింగోర్కీ అద్యక్షతలొంద కమిటీ నేర్పరచి, ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా ఒక డిప్రీవి ప్రకటించి, పొలోవ్ శాస్త్రపరిశోధనలు విరాటంకంగా కొనసాగుటకు తోడ్పడింది. పెట్రోగ్రాడ్ నే లెనిన్ గ్రాడ్ గానూ, ఓల్డెన్ బర్గ్ ఇన్ స్టిట్యూట్ నే ముగ్గింగోర్కీ ఇన్ స్టిట్యూట్ గానూ అప్పటినుంచే వ్యవహరిస్తున్నారు.

1932 లో సోవియటు యూనియన్ అంతటా యెన్నో శాఖలు ప్లయన శిష్యులైన వైజ్ఞానికుల ఆదివత్సాన స్థాపించబడినాయి.

ఆ యేడే వివిధశాఖలన్నిటిని కలిపి 'ఆఖిల యూనియన్ ఇన్ స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎక్స్ పిరిమెంటల్ మెడిసిన్'గా పునర్నిర్మించేరు. ఉష్ణమండలంలోని 'సుఖోమి' నగరంలో కొత్తగా బయోలాజికల్ పరిశోధనా కేంద్రాన్ని యేర్పరచి, కోతులమీద పరిశోధనలు చేయడానికి ప్రత్యేకించేరు.

1934 లో యీ ఆఖిల యూనియన్ ఇన్ స్టిట్యూట్ ను 'లెనిన్

గ్రాడ్ నుంచి మాస్కోకు మార్చేరు. కాని, పొలోవ్ మాత్రం లెనిన్ గ్రాడ్ లోనే వుండి పోయేరు. మాస్కోలో ఇన్స్టిట్యూట్ నూతనగృహ విరూపాక్షాదికై పదికోట్ల రూబుల్లు ఖర్చు చేసేరంటే సోవియట్ ప్రభుత్వం విజ్ఞానం పట్ల యెంత ఆసక్తి గలిగి వున్నదీ తెలుసుకోగలము. ఈ సంవత్సరమే ఆయన 85 వ జన్మదిన సందర్భంలో సోవియటు ప్రభుత్వ మాయనకు పదిలక్షల రూబుల్లు బహూకరించింది.

1935 లో లండన్ లో జరిగిన న్యూరలాజికల్ కాంగ్రెస్ లో యాయన జర్మన్ భాషలో సువన్యసించగా పండితలోకమంతయు లేచి విలిచి, కరతాళధ్వనులతో యాయన వభినందించెను.

1935 లో లెనిన్ గ్రాడ్ లో అంతర్జాతీయశాస్త్రీయ మహాసభలో యాయన ప్రముఖపాత్ర వహించి పండితమాన్య దాయెను.

'VIEM' (Vsesoyuzny Institut Experimentalnoi Meditsiny) అని సంగ్రహంగా పిలువబడే యీ అఖిల యూనియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ అఫ్ ఎక్స్ ప్రిమెంటల్ మెడిసిన్ ను మాస్కోలో 22 శాఖలు, లేబొరేటరీలు, లెనిన్ గ్రాడ్ లో 10 స్నీ వున్నాయి. రెండు చోట్లా కూడ ప్రత్యేకమైన పొటో ఫిల్మ్ లేబొరేటరీలు, సాంకేతిక గ్రంథాలయాలూ వున్నాయి.

1941 నాటికి సోవియట్ యూనియన్ లో 223 మెడికల్ రీసెర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్లు, యిరవై వేల వైద్విఫిక్ వర్క్స్ లతో, నలభైకోట్ల రూబుళ్ల బడ్జెటుతో పనిచేసేవి. ఇవిగాక స్థానిక లేబొరేటరీల్లో రీసెర్చ్ లూ వేలాదిగా పనిచేసేవారు. ఇవి యెన్నో గ్రంథాల్ని, పత్రాల్ని, కరపత్రాల్ని కోటానుకోట్ల ప్రతుల్ని ప్రచురించేయి. పొలోవ్ శ్రమ సార్థకమై, మానవజాతి పురోభివృద్ధికై వునయుక్తమైంది, నేటి సోవియట్ విధానం క్రింద.

63
70
113
12
131/2
62

మహావైజ్ఞానికుడు పౌలోవ్, 1936 ఫిబ్రవరి 27 న యిశ్రాయేలు
యంజానెల్ల మరణించేడు. విజ్ఞానాకాశంలో మరొక కాంతిపుంజం అస్త
మించింది. రష్యన్ రిపబ్లిక్ యొక్క ఆరోగ్యమంత్రితో సహా ప్రముఖు
లనేరులు పౌలోవ్ శవసహనంచేసి, తమ కామహావిజ్ఞానిపట్ల గల భక్తి
గౌరవాలను వెల్లడి చేపేరు.

ఈయన కుటుంబప్రీతి గలవాడు; హాస్యప్రియుడు; చిత్కృతాహిః
సరసుడు; నిర్మాగమాటి; దేశభక్తుడు; నిరాదంబుడు; పండితలోక
ప్రశంసలను, నోబెల్ బహుమానమును అందియు, పుణ్య, గర్వముల
నందని సాత్త్వికుడు; సాంప్రదాయక వేషభాషాచారములయందు గౌర
వము గలవాడు; సమయపాలనయందు నిష్ఠగలవాడు. వ్రతి దినము
10 మొదలు 6 గంటలవరకు పరిశోధనలలో తన్మయుడై కృషిచేయుచు,
అరువదేళ్ల విజ్ఞానాన్వేషణ గావించిన జ్ఞానతపస్వి; ధన్యజీవి; మహా
పండితుడు పౌలోవ్.

ఇట్టి మహాత్ముల జీవితాలద్వారా మానవజాతి తన పురోభివృద్ధి
మార్గాన్ని సుగమం చేసుకుంటుందని మా విశ్వాసం. ఈయన జీవిత
చరిత్రను బోవియట్ ఫిలిం నిర్మాతలు వెండితెరపై రెక్కించి, ముందు
తరాల వారికి భద్రపరచేరు.

విజ్ఞప్తి

1985 నుంచీ విశ్వసాహిత్యమాల ద్వారా ఆంధ్ర మహా జనులకూ, ఆంధ్ర భాషకూ నేనచేస్తూ, యధాశక్తిగా విజ్ఞాన వ్యాప్తికి కృషిచేస్తూన్నాము. ఇప్పటికీ, యీ పదహారు సంవత్సరాల్లోనూ యేబది గ్రంథములను మాత్రమే ప్రచురించ గలిగేము. ఎన్నో గ్రంథాలు వ్రాతప్రతులుగా వుండగానే ప్రభుత్వ చాడులవల్ల పోయినాయి. సంవత్సరాల తరబడి తీవ్ర నిర్బంధాలకి గురియై జైల్లో వుండిపోవుటవల్లనూ, మా పుస్తకాల స్టాకులను ప్రభుత్వం పూర్తిగానో, కొంతభాగమో స్వాగ్రీవం గావించుకొంటూండడం వల్లనూ గోర్ఖడిన కష్టసమయాలవల్ల మా ప్రచురణ కార్యక్రమం అనేకసార్లు నిలిచిపోనూ వచ్చింది. ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా లెక్కచేయకండా మా సేవాకార్యక్రమాన్ని చేతనైనంతగో కొనసాగిస్తూనే వున్నాము.

ప్రస్తుతం మూడేళ్ళ చారుణ నిర్బంధానంతరం తిరిగి ఆంధ్ర మహాజనులకు 'గోర్ఖీ జీవితం' అను పుస్తకాన్ని అందించడంతో మా కృషిని తిరిగి ప్రారంభించేము. ప్రస్తుతం 'విజ్ఞాన పోలో' అను యీ పుస్తకాన్ని అందిస్తున్నాము. ఆధునిక యుగంలో మానవ విజ్ఞానాన్ని అత్యున్నత శిఖరాల కందచేసిన ఒక మహావిజ్ఞాని ఆదర్శజీవితం యిందులో అతిచక్కగా, కళా సమన్వితంగా పొందుపరచబడింది. సోవియటు ఫిలిం నిర్మాతలు యీ మహామహుని భవ్యజీవితాన్ని వెండితెరపై తెక్కించి

ముందు తరాల మానవులకు భద్రపరచేరు. ఆ కథా సంవిధానాన్నే, సిగరీయానే తీసికొని, యీ రూపంలో వెలువరుస్తున్నాము. చదివి ఆనందించుటకూ, విజ్ఞానబోధకూ మాత్రమే యీ గ్రంథము పుష్కయోగిస్తుంది.

అతిక్లిష్టమైన శాస్త్రీయవిషయాలన్నీ, సాంఘిక సమస్యల్నీ యీ గ్రంథంలో అరటిపండ్లవలె చిత్రబెట్టినట్లుగా చేసిన గ్రంథ రచనా సంవిధానాన్ని చూచి మనం నేర్చుకోవాల్సిన డెంజేనా గలదు.

విద్యార్థులు, రచయితలు, కళారాధకులు, విద్యాధికులు యీ గ్రంథాన్ని కొని, చదివి, దీని పూర్తి పుష్కయోగాన్ని పొందగోరుచున్నాము.

టాన్ (సోవియటు) వార్తాసంస్థవారు మేము కోరినదే తడవుగా పోలోవ్ పండితుని బ్లాగును, ఆయన కుటుంబము బ్లాగును పంపి, యీ గ్రంథమునలంకరించుటకు బోడ్పడినందుకు వారి నభినందిస్తున్నాము.

మాకు ఆంధ్రమహాశులుండరూ చేయూత నొసగ ప్రార్థన. ఆంధ్రభాషకు అలంకార ప్రాయములైన మా ఉత్తమ ప్రచురణలను ప్రతి ఆంధ్రుడూ చదివి, ప్రోత్సహించుచుట కనీస కర్తవ్యము.

జి. ప్లు.

80-10-51.

రాజమండ్రి.

మహీధర జగన్మోహనరావు,
నంపాదకుడు.

పాత్రలు.

పీటర్ పౌలోవ్—పురోహితుడు. కదానాయకుని తండ్రి. ర్యాజాన్ నాసి.
డిమిట్రీ పిట్రోవిచ్ పౌలోవ్—ఆయన పెద్దకొడుకు. రసాయనశాస్త్ర
చార్యుడు.

ఇవాన్ పిట్రోవిచ్ పౌలోవ్—సుప్రసిద్ధ శరీర శాస్త్రవేత్త. ఆంగ్లో-రషియన్.
మహావిజ్ఞాని. కదానాయకుడు.

పీరా పౌలోవా—పురోహితుని భార్య. కదానాయకుని తల్లి.

పెరాఫిమా వాసిలియేవ్నా పౌలోవా—కదానాయకుని భార్య. 'సీమా' ముద్దు
పేరు. ఆయనకు సహపాతి.

ప్లాడిమిర్ ఇవానోవిచ్ పౌలోవ్—కదానాయకుని చుమారుడు. 'హలోద్స్క'
ముద్దుపేరు.

పీరా ఇవానోవ్నా పౌలోవా—కదానాయకుని చుమార్తె.

మిలోచ్కో—చుమమరాలు.

అర్బిన్ సెమ్యోనిచ్ తెలిగిన్—ర్యాజాన్ వడిక్రముఖుడు. వృద్ధుడు.

మార్పా తెలిగిన—ఆయన భార్య. వృద్ధురాలు.

తెలిగిన్ల తోటమాలి—వృద్ధుడు.

ఖజీకులైన యిద్దరు కుంటవాళ్లు—వృద్ధులు.

గ్జెనియా,—విద్యార్థిని. ఇవాన్, పెరాఫిమాల సహచారి.

ఇవాన్ పిట్రోవ్—విద్యార్థి. ఇవాన్ సహపాతి. తర్వాత ప్రభుత్వోద్యోగి.

పెర్గి పిట్రోవిచ్ బోట్కిన్—సుప్రసిద్ధ వైద్యుడు. పిట్రోగ్రాడ్ లో క్లినికల్.

ఫిజియలాజికల్ రిటోరేటరీల డైరెక్టరు. 1882—1889.

నికోడిమ్ వాసిలియేవిచ్—రిటోరేటరీలో చదివాడు.

తల్లి, తండ్రి, పుత్రుడు—క్లినికల్ హాస్పిటల్ కు మృతుని కోరకు వచ్చిన
కుటుంబం.

విద్యార్థి—ఇవాళ కొరకు వచ్చిన సహపాతి.

యువమిత్రునం—కార్మికులు-ఇవాళ-పెరపిమాలను సరామర్చిస్తారు.

గ్లెడ్ మైలలోవిచ్ జాన్సన్- } లేబోరేటరీలో పొలోవ్ అసిస్టెంట్లు.
చెప్ జాన్సన్- }
చెప్ జాన్సన్- }
చెప్ జాన్సన్- }

దొవారిరుడు-కార్య-బోటిన్ ఇన్స్టిట్యూట్ లో.

ఫెలిచ్ కా-పొలోవ్ లయింటి వంటక పై.

అండ్రీ సైపావిచ్-పొలోవ్ అసిస్టెంట్లు.

స్టెఫాన్ తిమోఫియిచ్-ప్రోఫెసరు. సైన్సు అకాడమీలో 1904 లో
పొలోవ్ కు స్వాగతమిచ్చినవాడు.

వర్వరా అంటానోవ్నా ఇవానోవా-మెడికల్ విద్యార్థిని. తర్వాత పొలోవ్
అసిస్టెంట్లు, 'వార్వ' ముద్దుపేరు.

బూయింగ్స్-రేంబ్రిడ్జ్ లో కాపుజ్జారు. మరిద్దరు అంగ్లవిజ్ఞానులు.

జార్జిరాజు దూత.

ప్రభుత్వ ఆఫీసులో గుమాస్తాలు.

కోఫర్ సైనికులు.

ఎఫ్. పొలోగుట్ }
డి. మెరియోవ్స్కి } రష్యన్ కవులు.
జెడ్. గిప్పియన్ }

విప్లవ సైనికులు.

వికోలాయ్ పెర్గియేవిచ్ పెమోనోవ్-వైద్యవిద్యార్థి, కమ్యూనిస్టు, తర్వాత
పొలోవ్ వద్ద సోవియట్ ప్రతినిధి.

జార్జిహిక్స్-సిట్రోగ్రాడ్ లో అమెరికన్ మెడికల్ అసోసియేషన్ ప్రతినిధి.

మాగ్గింగ్ గోర్కి-సుప్రసిద్ధ రష్యన్ మహాకవి.

వరదల రక్షణదళం.

వరదల కమిటీ రాయబారి.

కావలా సిపాయి.

వరదలో చిక్కుబడ్డ ఆర్తవ్రతీ—దిడ్డతో.

పిచ్చి అసుపత్రిలో రోగులు.

అమెరికాలో—నీగ్రో కూలీ-పొబోగ్రాఫర్లు-విలేజరులు.

.. ఇమిగ్రేషన్ ఆఫీసరు.

ఓడ కెప్టెన్.

ఎడింబరో విశ్వవిద్యాలయంలో సభ-సన్మానం చేసిన ప్రొఫెసర్లు.

ఛాఫర్-పొలోవ్ కారు నడిపేవాడు.

లెవిన్ గ్రాడ్ రైల్వే ప్లాట్ ఫారం మీద జనం.

ట్రాం కండక్టర్.

రోడ్డు కూలీలు.

డాక్టరు మార్షిన్-మరికొందరు డాక్టర్లు. పొలోవ్ అపరేషన్ చేసిన వారు.

ట్రాపిక్ పోలీస్.

మెడికల్ గ్రాడ్యు యేట్లు.

సెర్గీ మిరోవిచ్ కిరోవ్—సోవియట్ ప్రభుత్వ యుభ్యుడు. తమ్మ్యానిష్టు నాయకుడు.

నోటు :—నాటకరంగం చారిత్రాగం ఏట్రోగ్రాడ్ లోనే. ఈ నగరమే 1918

విప్లవం తర్వాత లెవిన్ గ్రాడ్ అయింది.

మానవ సేవాపరాయణులూ,
సద్గర్మ నిరతులూ, సుహృద్వరులూ
డాక్టర్ చెలికాని రామారావు గారికి
ప్రీతిపూర్వకంగా.

విజ్ఞాని హోల్స్

ఒరేటో అంకం

మొదటి రంగం

[రష్యా దక్షిణప్రాంతంలో ర్యాబాడా వట్టణ సమీపంలోని అడవి ప్రక్క సున్న కాలిదాటలో యిద్దరు యువకులు సదుస్తులూరు. అడవి అంచున ఒకటిర ప్రాంగణంలో గోడలు చేర్చిబిడి, చంకకర్రల కాసు పని యిద్దరు పృథ్వులు కూర్చుని మాట్లాడుచుంటున్నారు. వేచిదికొని ఐనా ఆ పృథ్వులు పెద్ద బురిటలు వేసుకుని పుటారు. దారినపోతూన్న ఆ యువకుల్ని చూచి సంతాపణను వారిమీదికి మరల్చుతారు.]

మొదటివృద్ధు:- ఆపడుచువాళ్ళు ఎవరై న్నంటాగంటావు?
రెండోవృద్ధు:- పురోహితుడు వీటర్ లేడూ, ఆయన కొడుకులురా వాళ్ళు!

మొదటివృద్ధు:- ఆయన గెండ్ రేనుటి కొడుకులు?

రెండోవృద్ధు:- ముగ్గురు. ఐతే యేం ప్రయోజనం? తర్వాత ఆయన స్థానాన్ని తీసుకొనే వాడొకడూ లేడు!

(మూరాన చెర్చిగంటలు మ్రోగుతాయి. ఆ శబ్దం విని గానీ వృద్ధులిద్దరూ మోపీలుతీసి చేతబట్టుకుని, భక్తితో శిలున వేసుకుంటారు.....ఇవా, డిమిట్రీలు అనువివంచనే బడి పోసుంటారు.....మూరాన మరో కుటీరప్రాంతంలో ఒక శ్రీ కోడిపెట్టును తరుముకొంది. కోడి బిగ్గరగా అరుస్తూ అటునిటు పరుగడుగుంచి, కుటీరం బైటకూర్చుని కొందరు యువకులు

సూర్యాక్రాంతపుగింజలు ఒలుచుకు తింటూంటారు. వనిచాటులు చేసుకునే ఆయువతుల అంగాలన్నీ పరిపుష్టములై పుటాయి. అక్కడి కటిరాలన్నీ కొయ్యవే. ప్రతీ కటిరానికీ ముందు దట్టమైన కోరడీ, ద్వారమూ వున్నాయి. ముంగిట కూరచాడులు, పూలమొక్కలు, అక్కడక్కడ పండ్లచెట్లు విల్లోవృక్షాలు కోరడిద్వారాల కిరువై పులా జంటలుగా సెరుగుసూ, దట్టమైన ఆకులతో చల్లని నీడసమింటాయి. చెర్చిలో సాయంతన ప్రార్థనలకై ఆహ్వానస్థా గంటలు మ్రోగుతున్నాయి. ఆ అటవీప్రాంతమంతా విచిత్రంగానూ, నిశ్శబ్దంగానూవుంది. చెర్చిగింటల గుంజనధ్వని ఒక్కటే మందంగా వినిపిస్తుంది.....దారిన బోతూన్న ఆ యువకులిద్దరూ యీ విచిత్ర వాతావరణ ప్రభావానికి ముగ్ధులై మాటలాడుకో నారంభిస్తారు.)

ఇవాన్ పోలోవ్:- అన్నయ్యా! ఈ ప్రదేశమంత విచిత్రంగా, నిశ్శబ్దంగావుంది! ప్రకృతంతా నిద్రాఃమైనట్లుందిగదా? ఈ వాతావరణం గాఢమైన ఆలోచనల్ని ప్రేరేపించేవనుమా! డిమిట్రీ పోలోవ్:- వాన్యా! నువ్వో చిత్రమైనవాడివిరా. ఎప్పుడూ యేదో భావనాప్రపంచంలో వ్యాఖ్యకనంచారం చేస్తున్నట్లుంటావు.

ఇవాన్:- అన్నయ్యా! నువ్వు స్వప్నమంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. నీకెప్పుడైనా యిల్లాంటి కల వచ్చిందా? నీకు శక్తివున్నంత వడిగానూ యెక్కడికో త్వరత్వరగా బోతూన్నట్లు, నివా

యెంతనేపటికీ ఒక్కఅడుగేనా ముందుకు సాగక, పున్న
చోటనే వాతుకుబోయిపట్టుగా వున్నట్లూ, ఎంత కొట్టుమిట్టా
డినా ఒక్క జానెడు మేరకూడా ముందుకు బోలేకపోవడం
యెంత భయంకరం!

డిమిట్రీ:- వాన్యా! నాకల్లాంటికవి యెప్పుడూ రాలేదు గాని,
(చిరునవ్వుతో) అమ్మ వేసిన దోసెలు తింటూంటే మాత్రం
నాకు వరిగ్గా అటువంటిభావమే కలుగుతుందిరా. తినాలను
కున్నంత వేగంగా, బాగా తిననేలేము! ఏమంటావ్ ?
అంజేనా ?

ఇవాన్:- వరిఈసంగావన్నయ్యా. ఇదీనాకు పగటికలై పోయిం
దరుకో. నేనెక్కడికో బహుశీఘ్రంగా పోవాల్సివున్నట్లూ-
అదెక్కడికో నాకూ తెలియదు!- కాని నా కాళ్ళుమాత్రం
యెంత ప్రయత్నించినా ఒక్క అంగుళంమేర అయినా జగ
గనట్లూ వుంటుంది!

డిమిట్రీ:- (సానునయంగా) వాన్యా ! నవ్వు మనసు గట్టిబరచు
కోనాలిరా. నీ జీవితమంతా ముందేవుంది. ఆదర్శాలకోసం
కృషిచేసేందుకు యేకాగ్రతా, అర్హతా ముఖ్యంనుమా!

ఇవాన్:- అన్నయ్యా! మనం జీవించేది ఒక్కే ఒకసారి. ఊనా ?
అందుకేనే తిరిగి కూడదీసుకోలేని మన జీవితంలో ప్రతినిము
సాన్నీకూడా సార్థకంగా, ఆదర్శంగా, మానవోచితంగా
గడచాలి. దాన్నిగూర్చే నేనెప్పుడూ కలలుగంటున్నా
ననుకో.

డిమిట్రీ:- తమ్ముడా! నువ్వనేది నిజంగా యెంతో గొప్ప విషయం. కాని, అది అందరకూ సాధ్యమవుతుందా అని...

(మాట్లాడుకుంటూ వారిద్దరూ పట్టణపరిసరాలకి చేరుకుని, ఒక పెద్ద ప్రహరీగోడ గేటుముందుకి వస్తారు. గోడమీద తళతళమెరిసే యిత్తడి ఫలకమీద 'తెలిగిన్ అండ్ సన్స్' అనే పేరు చెక్కివుంటుంది. లోపలగా యెత్తైన రాతికట్టడం బ్రహ్మాండంగా కానవస్తుంది. ఇవాన్ ఆ ద్వారంవద్ద ఆగుతాడు.)

ఇవాన్:- అన్నయ్యా! ఒక్కమాటు ఆగరా. ఇప్పుడేవస్తా.

(గేటును త్రోసుకుని లోనికిపోతాడు. లోపలి సాధప్రాంగణంలో భొంయ్మని కుక్క మొరిగిన శబ్దం. ఇవాన్ ను కిరవడానికి పురకబోయే కుక్కని నేవకుడు గొలుసుపట్టిలాగి నిలుపుతున్నాడు. మేడచుట్టూ పెద్ద ఆపిల్ ట్రీట. తోటంతా శిశిర ఋతుశోభలో అతిమనోజ్ఞంగావుంది. పొంగిసారలే జీవనవికాస జనిత మనోహర సౌందర్యవాహినిలో తలమున్నులైన ఆ యువకుడు అనిమేషుడై నిలిచిపోతాడు. వృద్ధుడైన తోటమాలి చేతిలో కత్తిపట్టుకుని యివాన్ ను సమీపిస్తాడు. వనసౌందర్యానికి ముగ్ధుడైన ఆ యువకుణ్ణి దూరాన్నంచే గమనించిన తోటమాలికి యెంతో గర్వం కలుగుతుంది.)

తోటమాలి:- వందనాలు, బాబూ!

ఇవాన్:- తాతా! ఈ తోట యెంత బాగుంది!

తోటమాలి:- బాబయ్యా! ఈ తోట పాపకంలోనే నా రక్తం ధారపోసేను. తెలిగిన్ ల నాశరీలోనే తలపండిపోయింది.

ఇవాన్:- ఇటువంటి చక్కనితోటను పెంచిన నీ శ్రమ పూరికే
పోలేదు, తాతా!

తోటమాలి:- ఈ చేత్తో యెన్నితోటలూ పెంచేను. అదే నాకు
సంతోషం, బాబయ్యా!

ఇవాన్:- అదేం తక్కువగాదులే, తాతా! మీ యజమానిని
చూడ్డానికి వచ్చేను.

(గుమ్మాతెక్కి సాధంబోవికి ప్రవేశిస్తాడు.)

రెండో రంగం

[తెలిగిన్ మేడమీది గది. రోన పుక్కగా పుండి. సాయంతన
ప్రార్థనకు ఆహ్వానించే చెర్చిగంటల శబ్దం యిక్కడికి కూడ తాజాగా
వినవస్తూంటుంది. పెద్ద పందిరిమంచంమీద తూలికాతల్పం, కుప్ప
తిప్పలుగా తలగడలు. వాటిమీద కుప్ప శరీరియైన వృద్ధుడు పడుకుని
పుండి, వూపిరాడక గిజగిజ లాడుతూంటాడు. లావాటి వృద్ధత్రీ మంచం
దగ్గర నిలబడి వుంది. రోగియే తెలిగిన్, వృద్ధత్రీ ఆతనిభార్య మార్పా]

మార్పా:- (శిలువవేసుకుంటూ) ఏమండీ! మీరు పవిత్రజలాన్ని
తీసుకుని, ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవాలి. పురోహితులు బైట
కనిపెట్టుకునివున్నారు.

ఆర్థిప్ సెమ్యోనిచ్ తెలిగిన్:- (చిరాకుగా) ఊరుకో! ఆయన
నకేం తొందరలేదు. ఆగుతాడులే. ఆయన కోడుకునే

ముందు యిక్కడికి పంపమను. ఎంతలేదన్నా అతడు పీటర్ను బద్ధు డాక్టరు !

మార్సా:- మీకింకా ఐహికాడంబరాలు, తాపత్రయాలూ పోలేదుగదా! ఖర్మ!

తెలిగీన్:- నోరుముయ్యవే, మూర్ఖురాలా! ఎన్నేళ్ళు వచ్చినా యీంతే నువ్వు!

మార్సా:- మధ్య నాకెందుకంటా నిష్ఠూరం. నా మాట మీ రెప్పుడు విన్నారగునక?

(బైటికి వెళుతుంది. చావడిలో పురోహితుడు పీటర్ నల్లని అంగీధరించి కూర్చుని వుంటాడు.)

మార్సా:- ఫాదర్! ఆయన ముందుగా మీకుమారుణ్ణే తీసుకు రమ్మంటున్నారు. మనమేం చేస్తాం!

(ఆగకండా బైటికిపోతుంది. తిరిగి వెంటనే డాక్టర్ యివాన్ ను వెంటబెట్టుకుని ఆ చావడిలోకివస్తుంది. తండ్రి కొడుకులు ఒకరొకరిని చూచుకుంటారు.)

డాక్టర్ ఇవాన్ పోలోవ్:- (ఆశ్చర్యంగా) నాన్నా! మీరా? ఫాదరు పీటర్ పోలోవ్:- (కఠినంగా) ఔను! ఇక్కడి సమ

యంలో యింకెవరు కూర్చుంటారు? వెళ్ళు. ఆయన ముందుగా నిన్నే చూడాలంటున్నాడు. మృత్యువు సన్నిహితమై వుండగాకూడ అతడు తుచ్చమైన ఐహికవిషయాలకే ప్రాధాన్యత నిస్తున్నాడు! శాంతం పాపం! అల్పమానవులు! సరే, వెళ్ళు.

(ఇవాన్ మాటాడకండా లోనికి వెళ్ళిపోతాడు.)

(అప్పుడే మేడమీది రోగిగదిలో యివాన్ ప్రవేశిస్తాడు. ఆతనివెంబడే పొడుగాటి సన్నని యువకుడు లోనికివచ్చి, మంచందరికి పోయి రోగిచేతిని ముద్దెట్టుకుంటాడు.)

యువకుడు:- నాన్నా ! ఎల్లావుంది ? ఒంటల్లో యేమైనా కొంచెం సయమా ?

తెలిగిన్:- (పేచీకోరుతనంగా) ఊ! నాకేం భయం లేదులే.

నేను అప్పుడే చావను. నిమ్మల్ని యేడిపించడానికేనా బ్రతికి వుంటాను! (డాక్టర్ యివాన్ వెపుచూపుతూ) ఇదుగో! ఈ పీటర్సుబర్గ్ డాక్టర్ నన్ను బ్రతికిస్తాడు. నువ్వింక వెళ్ళుచు.

(కుమారుడు బైటికి వెళ్ళిపోతాడు, మారుమాటాడకండా.)

తెలిగిన్:- డాక్టర్ ! ఊపిరికూడా ఆడటంలేదు. నాకు తక్కు మిగిలిన జీవులందరికీ కావాల్సినంత గాలివుంది. నాకు మాత్రం... (పళ్ళిగిలిస్తాడు.) నాకు బాగా జ్ఞాపకం, మీ ఒళ్ళో పిల్లలందరితోనూకలిసి క్రిష్టమస్ పండుక్కి కీర్తనలు పాడుతూ వచ్చేవాడివి, మాయంటికి. గుర్తుందా ?

ఇవాన్:- ఆ! గుర్తుంది. మీ బజ్జీలు, మితాయిలు మాంచి రుదిగావుండిని కూడాను.

తెలిగిన్:- ఐతే నీ కవిబాగా యిష్టమన్నమాట! బానా ? సరే, నీ కృతజ్ఞత చూపించే అవకాశం యిదే. కానీ,

(ఇవాన్ తెలిగిన్ శరీరం పరీక్షిస్తాడు. తలపంకిస్తాడు.)
 తెలిగిన్:- అంటే యిక లాభంలేనన్నమాట! నాకు మృత్యు
 వాసన్నమై వుండటావా? మార్సా!

(గృహిణి గదిగుమ్మంలోంచి వస్తూంటుంది.)

తెలిగిన్:- మార్సా! ఇతనికి నూరురూబుళ్ళు యియ్యి! నిజం
 చెప్పినందుకు. కేవలం అందుకే! డాక్టర్లు యిప్పటివరకూ
 నా సొమ్ము వేలకువేలు దోచేసేరు. దోడిదొంగలు! నన్ను
 బ్రతికిస్తారట! బద్మాష్టులు! వెళ్ళి ఫాదరు పీటర్ ను పిలుచుకు
 రా! త్వరగా.

మార్సా:- ఇరుగో! ఆయన యిక్కడే వున్నాడు.

(ఫాదరు పీటర్ గంభీరం గాలోనికి నడిచివస్తాడు. డాక్టరు
 ఇవాన్ డైరెక్టర్ జేబులో కక్కి, బైటికి వెళ్ళిపో నుద్దు
 కుడవుతాడు.)

తెలిగిన్:- డాక్టర్! అప్పుడే వెళ్ళిపోకు. ఒక్కమాట. తరు
 వాత యేమవుతుంది? ఏం? చెప్పవూ?

(అంటూ తెలిగిన్ మంచుమీద లేచి కూర్చుని డాక్టరు
 చేతిని గట్టిగాపట్టుకుని భయం, ఆశ, బాధతో కూడిన కళ్ళతో
 చూస్తుంటాడు. ఫాదరు మెల్లగా సమీపిస్తాడు.)

తెలిగిన్:- (డాక్టరుతో) నీకు దేవునియందు నమ్మకం లేదు?
 బోనా? ఐతే మరి దేనిమీదవుంది నీకు నమ్మకం? (రోగి
 ముఖంలో ఆశోచ్ఛాదులు ఒకవరి అలముకుంటాయి. ఈ

ఈర్ర డాక్టరు దగ్గర తన్ను మృత్యుబాధనుంచి తప్పించగల
మత మేదే నా వుండకపోతుందా? అన్నట్లు చూస్తాడు.)

డాక్టర్:- (దిరుగువ్వుతో) ఆ! సమ్మకంలేకేం? మానవుని
లోనే నా కమితవిశ్వాసం. మానవవివేకం, విచక్షణా, విజ్ఞా
నం, ఏటిలోనే!

తెలిగో:- (నిర్విణ్ణుడై) మానవుడిలోనా? (చీత్కారంతో)
మానవుడు వ్యతిరేకపు! పొరుగువాణ్ణి నువ్వు తినెమ్మకపోతే
వాడే నిన్ను తినేస్తాడు. ఇదే మానవసమాజసతీ, ధోరణి!
ప్రాణిలోకంలోనూ యిదేగదా ప్రధానసూత్రం! నేనల్లాగే
చేసేను. తెలుసా? నా తమ్ముణ్ణి నాశనంచేసి, వాడి కటుం
బాన్ని కట్టుబట్టటానికే నడివీధిలోకి తగిలేసేను! అహః;
ఈ భారమంతా యెవరుభరిస్తారు? దేవుడుండితీరాలి! నాకు
దేవుడు లేకపోతే జరగదు!

(ఫాదరు పీటర్ గంభీరంగా నడిచివచ్చి, ఒవివ్రావేటిక
(ఫిక్కు) ను తేబిలువూద నిశ్చేపిస్తాడు, దానిమీద మందుసీసాన్ని
క్రిందికివ్రోసి.)

ఫాదరు:- పరమపిత, దేవునికుమారుడు, ఒవివ్రాతత్వ,- వీరి
పేరిట.....(తననల్లని అంగీచెరిగును రోగితలమీద కప్పు
తూ, కుమారునిసొమ్ముని సంజ్ఞచేస్తాడు. ఇవాళా కిటికీదగ్గరకి
పోయి ఖోబలోకి చూస్తూంటాడు. అక్కడనుంచే యీ
ప్రాయశ్చిత్తకాండసంతనూ అసక్తితో, అశ్చర్యంతో గమ

నిన్నుంటాడు. బైటికి వెళ్ళిపోడాని కాలని మనసు నిరాకరిస్తుంది.).....నేను నిన్ను పాపవిముక్తుణ్ణి గావిస్తూన్నాను. (భయభక్తి భావాలు టిఫిడేలా వుచ్చరిస్తాడు ఫాదరు యీ వాక్యాల్ని.)

తెలిగిన్:- (మునుగుక్రిందించే) ఫాదర్! మీ కుమారుడు దేవుడంటే నమ్మడు. దానికి బాధ్యులెవరు?...(హఠాత్తుగా డాక్టర్ నుద్దేశించి బిగ్గరగా అరుస్తాడు.) ఇదుగో! డాక్టర్! నీనిక జీవించనని నువ్వెల్లా చెప్పగలవు? నువ్వు దేవుడివా? ఏం, చెప్పు! కాదంటే నువ్వు నోరుమూసుకుని వుండడమే మంచిది! మనం అందరం ఆ దేవదేవుని బానిసలం, అందరం—(అంటూ ఫాదరు చేయిపట్టుకుని ముద్దెట్టుకుంటాడు. మెల్లగా మంచంమీదే తేచినిల్చుని, కిటికీలోంచి బైటితోటలోకి చూస్తాడు.) ఈ మేడు యాపిలు చెల్లు విరగ్గాచినాయి! (ఆయాసపడుతూ) ఎవరిక్కావాలి; వెధవపళ్ళు!

ఫాదరు:- (కోపంగా) అపవిత్రవాళ్ళు మూర్ఖుడకు! నీకు ఈశ్వరసాన్నిధ్యం కలిగించనుసుమా.

తెలిగిన్:- ఐతే నేను విధిగా చావాల్సివుండన్నమాటే?..... నూర్యుని ప్రకాశం వుడగనిదేనే?...నాపండ్లతోట నలబడి వుండగానే?.....(ఉక్కిరిబిక్కిరవుతూ) ఇదంతా యెవరి కోసం? నాకుగానిది నాశనంగానీ! మీకోసమా? పోనీ, ఎవరికిగావాలి!

డాక్టరు ఇవాన్:- (ప్రశాంతంగా) తెలిగిన్! అనూయ మీ హృదయాన్ని దహించేస్తూంది. బౌను, మరి! ఫలవృక్షాలు ఒక్కరికోసమనేమిటి? మీతో అవి పోవడంయెల్లాగ?... కాస్తూనేవుంటాయి.

తెలిగిన్:- అల్లాజరగడానికి వీలేదు! వీళ్ళని అంటించా!...అహా! అవి నాశనంకావాల్సిందే. నేనంటున్నా, అవి మరెవరికీ కాకూడదు! మార్సా! (మార్సా గుమ్మంలోకి కనిపిస్తుంది.) ...తోట! పళ్ళిచెట్లు!...అన్ని నరికించేయ్యాలి! (మార్సానుఖంలో భయవిపదాలు గానవస్తాయి.)

ఫాదరు:- తెలిగిన్ బుద్ధితెచ్చుకో! మతిచెడగొట్టుకోకు! నిన్నే!

తెలిగిన్:- (మార్సాతో) ననుచెప్పింది వినబడలేదా? ఊహ! నేవకుల్ని వెంటనేపంపు! చెట్లు నరికించు!

ఫాదరు:- ఇవాన్! వెళ్ళిపో! ఇక్కణ్ణుంచి, త్వరగా!...(కుమారుని సమీపించి అతన్ని గుమ్మంవైపునోస్తూ) చూసేవా? నీమాటలతో అతణ్ణి నే నీతికి దెచ్చేవా?

ఇవాన్:- నేనా ?

ఫాదరు:- నువ్వే! కట్టుబాట్లు, బంధాలు తెగిపోతే మానవుల్లో శత్రుత్వమేగాదు రాక్షసత్వం విజృంభిస్తుంది. తెలియదా? దౌర్భాగ్యం!...

(తెలిగిన్ తనకడపటి శక్తినింతనూ కూడచీనుకుని, ఆసరాకి మంచమూ, టేబిలూ పట్టుకుని తూలుతూ కిటికీద్వారీవెడతాడు. ఫాదరు పీటర్ నిశ్చేష్టుడై గుమ్మంలోనిల్చునివుంటాడు.)

మూడో రంగం

[తెలిగిఁ పండ్లతోటలో దాక్తురు ఇదాన్ అప్రతిభుడై వడుస్తున్నాడు. వెళ్ళిపోడానికి. నేవకలంతా గొడ్డట్లపట్టుకుని గురుగూడి పుటారు. అందరి ముఖాలూ భయాశ్చర్య విహ్వలములై పుంటాయి.]

తోటమాలి:- (ముఖం చేతులతో కప్పకొని గుఱఖంతో)

అయ్యో! ఇదేమిటి? చేతులారా పెంచిన తోటను నరుకు తారా యెవరేనా?

మార్భా:- (తోటమాటరాక స్థంభించిపోయి) అయ్యో!

(మేడమీదిగది కిటికీవద్ద కుస్కించిన తెలిగిఁ నిల్చుని వాగరుస్తూ, పైశాచిక అట్టహాసంచేస్తూ అరుస్తుంటాడు.)

తెలిగిఁ:- మీ యిప్తవచ్చినట్లు చెయ్యాలనుకున్నారే? ఓరీ! పదివెధవలు! నాసొమ్ము తింగామనుకున్నారా, కూర్చుని? నరకిండి! చూస్తారే? కొట్టక? (ముఖంలో మత్సర ద్వేషాలు తాండవ మాడుతూంటే, పున్నట్లుండి వణుకుతూ క్రిందపడి పోతాడు.)

(ఒక్కమాటు అంతటా నిశ్శబ్దం. పీడలగిన్నట్లు అంతా నిట్టూరుస్తారు. నేవకలు గొడ్డట్లు క్రిందవారేస్తారు. తోటమాలి పరుగునపోయి యాసిల్ చెట్టులో లోతైన గొడ్డలిగాట్లు తాకుతూ, నిమురుతాడు. పసిపిల్లలవలె, ఆవృద్ధుని నేత్రాలమ్మట కన్నీరు ధారాపాతంగా కారుతూంది)

తోటమాలి:- అయ్యయ్యో! కల్పవృక్షమే! ఎంతకష్టపడి పెంచేను! ఇట్లా మనసు ఒప్పించో కొట్టమనడానికి!

(దూరంలో విచలితమనస్కుడై నిలబడిన యివాన్ సాయంకాల ప్రార్థనా ఘంటాధ్వజాలువిని, ప్రకృతంలోకి వచ్చి తోటదాటి బైటికి వెళ్ళిపోతాడు.)

ఇవాన్ :- అన్నయ్యా! రా, వెడదాం.

డిమిట్రీ :- (తమ్ముని వై ఖరిచూచి ఆతురతతో) ఏమిటి? నాన్యా! అల్లావున్నా వేం?

ఇవాన్ :- ఏమీలేదు. చెపుతాను, రా:

(ఇద్దరూ మాటాడుకుంటూ, అడవిప్రక్కన బడిపోతారు)

నాలుగవ రంగం

(పొలోవల గృహంలో భోజనాలగది. తినుబండారాలతో నిండిన ప్లేట్లు పేబిలుమీద అమర్చివుంటాయి. డిమిట్రీ పేబిలుదగ్గర జెంచిమీద కూర్చుని 'గైటరు' వాయిస్తూ, పాడుతూంటాడు. కొంచెందూరంలో ఇవాన్ ఆలోచనలోమునిగి, కుర్చీపై కూర్చునివుంటాడు.)

డిమిట్రీ :- (పాటఆపి) ఆ ముసలాడు చాలా చిత్రమైనవాడే! ఐనా నువ్వు నూరు రూబుళ్ళూ తీసుకుని వుండాల్సిందిరా. నిజంగా! ఎందుకు తీసుకోకూడదు? (ఫోర్ముతో వూరిన పుట్టకొక్కునుతీసి రుచిచూస్తాడు.)

(తల్లి వీరాపొలోవా చిరునవ్వు నవ్వుతూ లోనికి వస్తుంది.)

వీరా:- ఏమిట్రా, వాగ్వా: అల్లా కూర్చున్నావేం? ఆ పీటర్సు బర్గ్ లో యింతకంటే బాగుంటుందనుకుంటానే?

డిమిట్రీ:- లేదమ్మా! అక్కడ పుట్టకొక్కలూపుండన్, ఐచ్చిక బైళ్ళువుండవు! (ఇవాన్ వెపు సాభిప్రాయంగా కన్నుగిలుకుతూ) జనపాలు కత్తిరించుకుని, సిగరెట్లు కాలుస్తూతిరిగే పడుచులుంటారు. వాళ్ళూ మా కాలేజీలో చదివేవాళ్ళేవీ, మామమల్లేనే అద్దెగొంపల్లో స్వతంత్రంగావుంటారు.

వీరా:- ఆడపిల్లల్ని అల్లా స్వేచ్ఛగా వదిలిపెడతాత్రా?

డిమిట్రీ:- వదిలిపెట్టడానికేముందే, అమ్మా? వాళ్ళూ చక్కవుకుంటూ, విజ్ఞానవంతులై వుంటారుగా.

వీరా:- చదువుకోవడానికి జనపాలు కత్తిరించుకోడం, సిగరెట్లు కాల్చడమూనా ముఖ్యం?

ఇవాన్:- అమ్మా! వాడికంతా వేళాకోళమేనే. అంతా జట్టు కత్తిరించుకునే వాళ్ళూ, సిగరెట్లు కాలేచేవాళ్ళే వుండరమ్మా. ఎక్కడో...

(బైట వాకిలిగేటు తిరకిరలాడుతుంది. వీరాపోయి తలుపు తీస్తుంది. ఫాదరు పీటర్ చిరచిరలాడుతూ లోనికివచ్చి, వీరాను మెల్లగా ప్రక్కకి నెట్టుకుని, తన గదిలోకి పోయి గడియ వేసుకుంటాడు.)

వీరా:- (భర్త కోపంగావున్నట్లు గ్రహించి) వాగ్వా! ఏమిట్రా, నాన్న అల్లా వున్నారు? మీరు పోట్లాడుకోలేదుగదా?

ఇవాన్:- ఇంకా లేదమ్మా.

(ఘోషరు పీటర్ గదిలోంచి పెద్ద చప్పుడు విన వస్తుంది. ఏదో బరువైనది నేల కూలిన శబ్దం మళ్ళీ విన బడుతుంది.)

వీరా:- ఏమి మూడిందో గదా! ఆ యీశ్వరుని దయ!

(ఇవాన్ నిశ్చయంతో తండ్రి గదివైపు వెళతాడు. తలుపు తట్టగా, కొంత నేపటికీ తలుపు తెరిచి, ఘోషరు పీటర్ దారిలో నిల్చునే ప్రశ్నార్థకంగా చూస్తాడు. కళ్ళు విచిత్రంగా మెరుస్తుంటాయి, ఆయన జట్టంతా రేగివుంది. గదిలో పుస్తకాలన్నీ చిందర వందరగా నేల మీద పడి పుటాయి.)

ఘోషరు:- ఏం కావాలిరా, నీకు? (ఇవాన్ మాట్లాడడు.)

వీరా:- వచ్చి తిండి తినండి. అంతా కనిపెట్టుకుని వున్నాం.

ఘోషరు:- నేను భోంచేయ్యను. నా కోసం కనిపెట్టుకోడం దేనికి? (తలుపు మూసుకోవాలనుకొనే సరికి యివాన్ గదిలోపలుంటాడు. ఘోషరు కోపంగా చివాలున పుస్తకాల పెల్లుబిగ్గరికి బోయి ఒక్కొక్క పుస్తకాన్నే తీసి విసిరి నేల మీద పారేస్తూంటాడు.)

ఇవాన్:- (ఒక్కొక్క దాన్నే తీసి చూసి ప్రక్కన పెడుతూ) బెలిన్ స్కీ..... ఛెర్నిషేవ్ స్కీ..... విసారేవ్ (కొంతంగా ఒక పుస్తకం తెరిచి సిరాగీత గీచిన భాగాన్ని చదువుతాడు.) “మూసవజాతికి గల గొప్పకీడు ఒకే ఒకటి: అజ్ఞానం. దీనికి మందు ఒక్కటేవుంది. శాస్త్రీయ విజ్ఞానం.”

ఏం, వాన్నా! మీరు గాదూ యీ వాక్యాలని గుర్తు పెట్టింది? ఇది మీ వాతే!

ఫాదరు:- (కోపంగా) నా రాతే! నాదేసోను తప్పంతా! (గుండెలు చదుచుకుంటూ) శాస్త్రీయ విజ్ఞానాన్ని మతంతో సమన్వయ పరచాలనుకున్నా. దానికి ఫలితం యిది! (ఇవాన్ ను వ్రేలితో చూపిస్తూ, భార్యతో) విడనుకుంటున్నాడు, తన కన్నీ తెలుసునని! దేవుడి కంటే అధికణ్ణు! ఈ అమాం భావం అల్పశివలక్షణం. (ఇవాన్ తో) ఇల్లా జరుగుతుందనుకుంటే యీ దిక్కుమాలిన చదువుకి పంపేవాణ్ణా? మత విద్యాలకే పంపేవాణ్ణి కాదా? (గొడుగు జబ్బుపట్టుకుని విడుల్చుతాడు.).....ఓరీ చార్భాగ్యుడా! ఆ వృద్ధునిలో గల దైవవిశ్వాసాన్ని నాశనం చేసేవు. ఫలితం?...పండ్ల చెట్లు నరికెయ్యమన్నాడు! ఈ సారేనా గ్రహించేవా?... మానవునికి నే దో భయం, విశ్వాసం వుండాలి. అదే గనక లేకపోయిందా, యిక ప్రతివాడూ చెట్లు నరికిస్తాడు, కొంక లంటిస్తాడు, స్వర్గ నాశనానికి వెళుదీయడు. లోకంలో యిక పండ్ల తోటలూ వుండవు, పాడి కుప్పలూ వుండవు! అప్పుడీ బడాయికోరు మానవుడు యేం తిని బ్రతుకుతాడురా? పుటమన్ను! అప్పుడింక కట్టుబాట్లు నేమిముంటాయిరా? (పెల్లులోంచి ఓ పుస్తకాన్ని లాగి భార్యవైపు చాపి) ఇదిగో! దీన్ని తగులబెట్టు! దీంట్లో అంతా విషమే!

(వీరా యేం చేయడానికి తోచక, కన్నీరు చెంగున ఒత్తుకుంటూ అశ్రుభయై నిల్చుంటుంది. ఫాదరు చివా

లున దూనుకుని మండే పొయి దగ్గరకు పోతుంటే,
యివాన్ కూడా దూకుడుగా వెంబడిస్తాడు.)

వీరా:- (భయశంపితయై) ఏమిటి, యిద్దరికీ మతి పోయిందా
యేమిటి? మిమ్మల్నే!

(ఇవాన్ తండ్రి దారికడ్డుగా నిలుచుంటాడు. అతని
కళ్ళలో క్రోధం, ముఖంలో రాద్రం కనిపిస్తున్నాయి.
పిడికిళ్ళు బిగించి, చేతులు నేలలాడ వైచుకుని, ఔడు
గరుస్తూంటాడు. ఇరువురూ దృఢకాయులే, క్రోధావేశ
వివశులే; తండ్రి కొడుకు లిరువురూ అచ్చంగా ఒకే
పోలికగా వుంటారు. ఒకరి కొక రభిముఖంగా నిల్చుని
వుంటారు. కుమారుని ఉజ్వల నేత్రాల్ని చూసి తండ్రి
మారాడకడా ఉదా సీనత వహిస్తాడు. ఇవాన్ సాహ
సించి తండ్రి చేతిలోంచి నలిగిన వుస్తకాన్ని తీసుకుని,
సరి చేస్తూంటాడు. ఫాదరు నిట్టూరుస్తూ, అలిసినట్లు
దగ్గరలో బెంచిమీద కూలబడి, మానంగా వుంటాడు.
పొయ్యి భగ్గున మండుతూ గది నంతనీ నుఖిరమైన
వెచ్చదనంతో నింపుతుంది.)

ఇవాన్:- (నలిగిన అట్ట సరిచేస్తూ) 'మెదడు: అనుభవ జాత
అనుక్రియలు.' శచినోవ్ పండితుడు యెంత గొప్ప వైజ్ఞా
నికుడు!

వీరా:- ఈ మాత్రానికి యింత పంతం దేనికి, వాన్యూ!

ఫాదరు:- ఇవాన్! నువ్వు చేతగాని పరుగులకి బోతున్నావు!...

పీటర్సుబర్గ్ నీబుర్ర తిప్పేసింది!...చకువు నీలో అహం
భావాన్ని పెంచింది!...హూఁ!

ఇవాన్:- నాన్నా! మీరు పొరబడు తున్నారు.

ఫాదరు:- ఆ వృద్ధుణ్ణి నిస్పృహతో తెగించేట్లు చేసింది నువ్వే
గాదూ? అదీ నా సొరబాటేనా?

ఇవాన్:- ఆయనకి ఈశ్వర సాన్నిధ్యం లేకండా చేస్తానని బెది
రించింది మీరే గదూ? (ఉపాలంభనగా అంటాడు.)

ఫాదరు:- ఐతే యేమంటావురా? నాకు అధికారం వుంది. నేను
మతాచార్యుణ్ణి. మరి నువ్వో? నువ్వెవరివంటా? పుణ్య
పాప నిర్ణయం నీ తలకు మించినది సుమా! జాగ్రత్త! నువ్వు
అహంభావంతో పతనం గాకండా చూసుకో.

ఇవాన్:- (శాంతంగా) నాన్నా! అహంభావం లేకుండా చేసు
కోవాలనే నా కృషి. అందువల్ల నేను పతనం అవుతా ననే
భయం లేదనుకుంటా.

ఫాదరు:- (ఆశ్చర్యమోదాలతో కుమారుని చూస్తూ,
మెల్లగా, మార్దవంగా) వాన్యా! నాయనా! నువ్వేనా? ఎంత
వాడి వయేవురా! నా వాన్యా! (ఆయన స్వరంలో మెచ్చు
కోలు దోర్మితక మవుతూంది; కుమారుని చూసి గర్వపడు
తున్నట్లు తల పంకించుతూ అతణ్ణి మూర్ధాఘ్రాణం
చేస్తాడు.)

అయిదో రంగం

[1880 సంవత్సరం ఉగాది ముందు పాయంత్రం పీటర్సుబర్గ్ నగరంలో నెవ్ స్కీ రాజవీధి. ప్రొద్దు పోయినా వీధంతా వుత్సాహ కోలాహలంతో, పండుగ గుంపులతో సమృద్ధంగా వుంది. తెల్లవారేతే ఉగాది. హొటళ్ళు, ఆంగళ్ళ ప్రకటనలు బిగ్గరగా, కోలాహలంగా వున్నాయి. డ్యూమా (పార్లమెంటు) భవనం మీది గడియారం పూర్తిగా మంచుతో నిండిపోయి, కానరాడంలేదు. పదకొండైంది. గంటల శబ్దం వీధుల్లోని కోలాహలం మీదుగా శ్రావ్యంగా విసవస్తుంది.

ఒక ప్రక్కవీధిలో మేడమీదగది. విద్యార్థులదని చెప్పకనే తెలుస్తుంది. పేబిలుమీద రొట్టె, మాంసం ప్లేట్లలో వుంది. ఆనవం సీసాలు, గ్లాసులు అమర్చి వున్నాయి. డిమిట్రీ పాలోవ్ కుర్చీలో కూర్చుని గైటర్ మీద మందంగా పాడుతుంటాడు. అతని వేళ్ళు గైటరు తీగల్ని అంటి అంటనట్లున్నాయి. లోపలి గదిలోని తెర మరుగునుండి అడవాళ్ళ దుస్తులు కనబడుతున్నాయి.

రెండో గదిలో సోఫాలమీద కూర్చుని వుంటారు, పెరాఫిమా, గ్జెనియా, పిత్రిశేవ్, మరొకరూ. పెరాఫిమా దట్టమైన తలకట్టును మెలిద్రిప్పి, సిగ చుట్టుకుని వుంది, గ్జెనియా గిరజాయి కత్తిరించుకుని వుంటుంది; ఆమె కళ్ళు చిన్నవి, చిలిపితనం నాటిలో తాండవిస్తూంది. పిత్రిశేవ్ పుష్టిగా, యెర్రని బుగ్గలతో, మాంచి హుషార్ గా వుంటాడు. మరొక విద్యార్థి సన్నగా, కళ్ళజోడుతో వుంటాడు. సోఫాలమీద పుస్తకాలు చిందర వందరగా పడుంటాయి. వీధులో గ్యాస్ దీపాలక్రింద, మంచు బిళ్ళలు బిళ్ళలుగా పడటం కిటికీల్లోంచి కనిపిస్తుంది.

డిమిట్రీ పాట ముగిస్తాడు. గైటర్ నుంచి వచ్చే టుంట్ టుంట్లు కూడ నిలిచిపోయినాయి. డిమిట్రీ లోగదిలోకి వస్తాడు.]

పిత్రిశ్చేష్:- భేష్! డిమిట్రీ! రసాయన శాస్త్రజ్ఞులకి ఆత్మ
వుంటుందని నేను కలలోనూడ అనుకో లేదోయ్!

డిమిట్రీ:- (చిరువత్సవతో) వుందని యిప్పుడై నా స్పష్టమైందిగా!
వాన్య మాత్రం అల్లాంటి దేదీ లేదంటున్నాడు. అదొక
అవయవం గాదనీ...

పిత్రిశ్చేష్:- ఆత్మ అవయవమా?

విద్యార్థి:- అవయవం గాక మరేమిటో చెప్పి? నాకూ తెలుసు
కోవాలని వుంది.

పిత్రిశ్చేష్:- చెప్పడాని కేముందోయ్, నీ మొహం? అంతా
అనుకునేదేగా.

విద్యార్థి:- (ఉద్రేకంగా చేతులు విసురుతూ లేచి) అంతా అను
కునేదే మనమూ అ.గీకరించాలా? మన విజ్ఞానం తుంగలో
పూరద్రొక్క దానికా?...

పిత్రిశ్చేష్:- ఒప్పుకోక నువ్వు చేసేదేముంది? పోవోయ్, పెద్ద
కబుర్లు చెప్పక...

గైనియా:- (రాగతనంతో) ఈ వాగ్వాదాలు మనకి పండుగ
నాడేనా తప్పవూ? తలా తోకా లేని యీ చర్చలతో
ప్రాణం విసిగి పోతుంటే! చాలించుదురూ, మీ పుణ్య
ముంటుంది గాని.

పిత్రిశ్చేష్:- ముత్యాల్లాంటి మాటలు! మేలిమి బంగారు తున
క లే! (గడియూరం చూస్తూ) అప్పుడే పదకొండు దాటిందే!
మన డాక్టరు యింకా అయిపులేడు! పరధ్యాన్నపు...

డిమిట్రీ: వచ్చేస్తాడు. వాడు లేబారేటరీకి పోతున్నా నన్నాడులే.
వాన్య తలపెట్టిన పని పూర్తి చేయనిదే...

పిత్రిశ్చేవ:- ఈ వేళా లేబారేటరీలోనే! అక్కడేం చేస్తున్నాడో తెలుసు కోవాలని వుంది. యూనివర్సిటీ పరీక్షల్లో గెలుపొంది బంగారు పతకం పొందేడు. అకాడమీలో (మెడికో-నర్జికల్) ఔషధ శస్త్ర చికిత్సా పరీక్షలు పూర్తి చేసేడు! ఇవన్నీ చాలక యేడాదినుంచీ బోట్స్ క్లినిక్ లో పాతుకుపోయి వున్నాడు! ఎందుకూ? నే చెబుతూన్నా వినండి, అన్నింటిలోనూ తానే వుండాలంటే యెవడి జీవితమూ చాల దనుకోండి. ఔను! జీవితం అంటే యెల్లప్పుడూ గానుగెద్దులా పని చేయడమేనా? అదొక నుమధుర సంగీతం లాంటిది! సుఖానుభవం లేని జీవిత వీడక లే!

డిమిట్రీ:- (వ్యంగ్యంగా) ఐదిరాళ్ళు వచ్చే ప్రభుత్వ నౌకరీ సంపాదిస్తే చాలు నంటావు! ఏ ఆఫీసులోనో అన్ని సౌకర్యాలతోనూ వసతిగా వుంటే యింకేం గావాలి? బానా?

పిత్రిశ్చేవ:- (ఎత్తి పొడుపు గ్రహించక) తప్పకుండా! అంత కంటే యేం కావాలి? ఇల్లా కోరడంలో తప్పు నాకేం కనబడదు. నెగడిలో యెన్ని కట్టెలు పడేయ్యి, దమ్మిడి ఖర్చులేదు. వెచ్చగా కుర్చీలో కూర్చో. అంతే!

(ఈ మాట లాతడు మనః పూర్వకంగా అంటాడు.

సెరాఫిమూ తప్ప మిగిలిన వాళ్ళంతా నవ్వేస్తారు. ఆమె

మాత్రం కనుబొమలు ముడేసి, తేబిలు గుడ్డ కొన
ప్రేలికి మెలి బెడుతూంటుంది.)

సెరాఫిమా:- (పిత్రిశ్చేప్ తో) మీకు యివాన్ అంటే కిట్ట
దనుకుంటా.

పిత్రిశ్చేప్:- నాకా? కిట్టక పోవం?

గైనియా:- ఆసలు యెవరేనా అస్తమానం లేబారేటరీలోనే
యెల్లా కూర్చుంటాలో నాకూ అర్థం గాదమ్మా. అంను
లోనూ యిల్లాంటి పండుగపూటా? అదేనా ఆస్పత్రిలోనా!

పిత్రిశ్చేప్:- నేనా? ఇవాన్ ను అనిష్టంగా చూడడమా?
బాగుంది! నడవండి, లేబారేటరీకి వెళ్ళి వాణ్ణి లాక్కొద్దాం.
మహమ్మదు మహీధరం దగ్గరికి రాకుంటే మహీధరమే
మహమ్మదు దగ్గరికి బోవాలిగదూ!

(ఒక్క క్షణం నిశ్శబ్దం. అంతలో అందరూ ఒకేసారి
నవ్వుతారు.)

డిమిట్రీ:- ఏం? ఎందు క్కాకూడదు? నడవండి పోదాం.

గైనియా:- భేషైన వూనా! వెడదాం పదండి!

సెరాఫిమా:- అదంత బాగా వుండదేమో?

గైనియా:- అందులో యేముంది? వెళ్ళాలిందే.

(నవ్వుతూ అంతా సందడిగా కోట్లు తీసుకుంటుం
టారు. పిత్రిశ్చేప్ ఆనవం సీసాలు జేబుల్లో పెట్టుకుం
టాడు. అందరూ బిల బిల మంటూ వీధులోకి వస్తారు.)

ఆరో రంగం

(హాస్పిటల్ భవనాలు. రాత్రి పంకమీద 'క్లినికల్ హాస్పిటల్-పిజి యలాజికల్ లేబొరేటరీ.' అని వుంది. రాత్రి పన్నెండు గావచ్చింది. మంచు కురుస్తూంది. వి శ్వ బ్దం ఆవరించుకుని వుంది. కొంచెం దూరంలో మనకగా క్లినిక్ భవనాలు. తెల్లని బోపీ క్రిందినుంచి నెరుస్తూన్న చెంపలు గావవస్తూ. తెల్లని గొనులో డాక్టరు బోట్కిన్ భవన ప్రాంగణంలో గావవస్తాడు. ఇద్దరు మగాళ్ళు, బహుశా తండ్రి కొడుకులై వుంటారు.-యేడుస్తూన్న స్త్రీని చేతులు పట్టుకుని నడిపించుకుని వస్తుంటారు.)

స్త్రీ:- (వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూ) అయ్యో! దేవుడా! నాయనా! మమ్మల్ని వదలి పోయావా? ఎల్లా భరించగలను రా!

కొడుకు: (బోట్కిన్ తో) అయ్యగారూ! శవగృహం యెక్కడండి? దయయుంచి చెప్పండి, బాబూ!

డాక్టరు బోట్కిన్:- అదుగో! ఆ కనిపిస్తూండే, అదే!

(వారు ముగ్గురూ అటువైపు తిరుగుతారు. ఆ స్త్రీ వెక్కులూ, యేడుపూ, ఆమె నూరడిస్తూ వురుస స్వరం వినిపిస్తూంటుంది.)

బోట్కిన్:- (ఆ స్త్రీ నుద్దేశించి) అమ్మా విచారించకు. మనం యేం చేయగలం? దేవుడు యిచ్చేడు, మళ్ళీ తీసుకు పోయేడు. (ఆయనముఖంలో విచారరేఖ లలముకుంటాయి.)

(గబ గబా నడుస్తూ లేబొరేటరీలోకి పోతాడు. డాక్టరు బోట్కిన్. లేబొరేటరీలో ఒక టేబిలు దగ్గర

కూర్చుని యేదో వ్రాస్తుంటాడు, డాక్టర్ ఇవాన్ పోలోవ్. అటుండరు నికోడిమ్ భోజనపు పళ్ళెం పోలోవ్ ముందును త్రోస్తాడు. ఆతడు తలెత్తి చూసి, యాంత్రికంగా భోజన పదార్థాలు నోట బెట్టుకుంటూంటాడు.)

పోలోవ్:- నికోడిమ్! కుక్కల్ని జాగ్రతగా మేపు తూండాలి సుమా; అదే నీ ప్రధాన కర్తవ్యం.

నికోడిమ్:- (వ్యాకుల పాటుతో) వేళకి తిండి పెట్టక పోతే కుక్క లూరుకోవు. మొరగనేనా మొరుగుతాయి. కాని, మీరో? నేను ఆహారం తెచ్చి నోట్లో పెట్టాల్సిందే. లేక పోతే మూడు రోజులైనా మాటాడ కూరుకుంటారు! కిం లేదు, కం లేదు.

(పోలోవ్ మానంగా వుంటాడు. నికోడిమ్ యువక ముఖంలో దృఢ నిశ్చయం, గాంభీర్యతా ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంటాయి. ద్వారం దగ్గర తలవంచి గుమ్మాలు దిగి వస్తూన్న బోట్కిణను చూసి పోలోవ్ వుద్రేకంగా లేచి, ఆయన వైపు నడుస్తాడు.)

డాక్టరు పోలోవ్:- డాక్టర్! శుభవార్త! ఆ ప్రయోగం వుంది చూచేరూ...

డాక్టరు బోట్కిన్:- (అలసట, విసుగుతో) ప్రయోగమా? సరే. కానీండి, వింటా. (టేబిల్ దగ్గర కూర్చుని చేతుల్లో తలను ఆన్చు కుంటాడు.)

డాక్టరు పోలోవ్:- (ఏమీ పాలుబోక నిల్చుని మానంగా వుంటాడు.)

డాక్టరు బోట్కిన్:- డాక్టర్! మీరించండి. నాకు యీ రోజు మళ్ళా సరముల బలహీనత కనిపించింది. నా హాస్పిటల్ లో ఒకరోగి మరణించేడు. రేపే ఉగాదికూడాను. ఆ కుటుంబం యొక్క దుఃఖం నేం చెప్పమన్నారు? మరో రోజు దొరక లేదూ వృత్యపుకి?

డా. పోలోవ్:- కాని, యిందులో మీరు కించ పడాల్సిందే ముంది? ఇదివరలో నేనకు వేలు ప్రాణాలు మీరు కాపాడ లేదూ?

డా. బోట్కిన్:- ఇది వరలో యెందర్ని బ్రతికిస్తే నేం, యీ ప్రాణాన్ని కాపాడలేక పోయేను!.....దేవుడిచ్చినదాన్ని దేవుడే తీసుకు పోయేడు!.....అహా! దేవుడు తీసుకు పోవడ మేమిటి? నేను డాక్టర్ని గాదూ? ఏ డాక్టరూ యిటువంటి వుదాసీన భావంతో వుండ కూడను!...అటు వంటిది రష్యాలో కల్లా పేరు మ్రోగిన పెద్ద డాక్టరు బోట్కిన్ కే యింత అజ్ఞానం, అసమర్థతాను!..... చూసేరా? నాకు మీ దగ్గర దాపరికం యేమీ లేదులండి, డాక్టరు పోలోవ్! ఇదీ వైద్య విజ్ఞాన స్థాయి!

(నిశ్శబ్దం. డా. బోట్కిన్ లేచి గదిలో యిటు నటు పచారు చేస్తాడు. అది సగభాగం భూగర్భంలోకి వున్న

గది. పై అద్దపు కిటికీలు మంచుకి తెల్లనై మనక బారి నాయి. మధ్య ప్రేలాడే దీపం గదిసంతనూ కాంతివంతం చేస్తూంది..... సచారు చేసే బోట్కిన్ ను గమనిస్తూ పోలోవ్ తేబిల్ దగ్గరే మౌనంగా నిల్చుని వుంటాడు. బలిష్ఠుడైన ఆ యువక డాక్టరు వెనక గాజు రిటార్టులు, టెస్టుట్యూబులు వగైరాలతో నిండిన బల్లులు. అభివృద్ధి బొందుతూన్న లేబొరేటరీ లక్షణాలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. ప్రయోగాల కోసం వుంచిన కుక్కలు బోనుల్లోంచి మూతులు పైకి పెడుతున్నాయి. కొంచెం నేకట్లో బోట్కిన్ సచారు మానేసి, సాలోచనుడై, కటువుగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ నిలబడతాడు.)

డా. బోట్కిన్:- (ఐరధ్యానంగా) నా అనంతరం మిగిలే జేమిటి? బోట్కిన్స్ మిస్సెర్! అదీ గాకపోతే సాంక్రామిక కామ్యూర్ రోగాన్ని మొదట నిరూపించేను గాన దానిని 'బోట్కిన్స్ డిసీజ్' అని నాపేర పిలవచ్చు!... అంతే... క్లిరి కోసం ఆనుకుంటున్నారా, నా బాధంతా? అబ్బే! కాదు! మనం వైద్యులం. ఔనా? కాని మనం చూసేదీ, కుదిర్చేదీ జేన్ని? కేవలం బాహ్య లక్షణాల్ని! కార్యాన్ని మాత్రమే! దానికి మూలమైన కారణం మాటేమిటి? విజ్ఞాన వేత్తలంతా దీని మూలానికి పోవడానికి శాయశక్తులా యత్నిస్తూనే వున్నారు. కాని యింత వరకు మానవ శరీరాన్ని గూర్చి

తెలిసింది బహుస్వల్పం!.....(నంతోవంగా) ఇప్పుడు మీ పరిశోధనల్నే తీసుకుందాం. ఇంతవరకెవ్వరూ వున్నాయనేనా అనుమానించని రెండు నాడుల్ని హృదయ భాగంలో కనిపెట్టారు! వాటి మూలంగా వైద్యుల శరీర విజ్ఞానానికి యెంత ప్రయోజనమో చెప్పలేము!...(ఉత్సాహంగా) ఓనోయ! డాక్టర్ పోలోవ్! మీరు సరియైన దారిలో పడ్డారు ఆ మార్గాన్ని వదలకండి. నాడీ మండల ప్రయోగాలద్వారా మీరు శరీర విజ్ఞానానికి కొత్త మెరుగులు పెట్టగలరని నా నమ్మకం...(సాలోచనగా) కాని, మిత్రమా! మీరు నా లేబోరేటరీని వదిలి పోవాల్సిన సమయం అనుకుంటా.....

డాక్టర్ పోలోవ్:- (గడియారం చూసుకుంటూ) లేదు లేండి, దానికేం. కాస్త ఆలస్యమైనా ఫర్వాలేదు.

డా. బోట్కిన్:- (చిరునవ్వుతో) నా అభిప్రాయ మదిగాదు. ఈ క్లినికల్ లేబోరేటరీ మీ ప్రయోగాలకూ, ప్రతిభకూ చాలింది గాదు. కొత్త డాక్టర్లని తరిఫీదు చేస్తూండడమేనా మీకు తగ్గ పని? మీరిక్కడ ఉండడం నా కిష్టంలే దనుకోకండి, డాక్టర్!...ఇక్కడ మీ అవసర మెంతోవుంది. అదీ గాక నాకు మీరుండటం చాల సంతోష దాయకం కూడాను..... కాని, గొప్ప ప్రతిభను, విజ్ఞానానికి నూతన శోధను కూర్చుండగల మీ పరిశీలనా శక్తిని యీ

హాస్పిటలు గోడల మధ్య బంధించి వుంచడానికి నాకు సాహసం కలగటం లేదు...

డా. పోలోవ్:- డాక్టర్ బోట్కిన్! మీరు నాకు గురువులు. మార్గ దర్శకులు. మీ క్లినిక్ లో నేనెంతో నేర్చుకున్నా. మీతో గడిపిన ప్రతి నిమిషమూ అమూల్యమైనదని భావిస్తున్నానంటే నమ్మనూ?

డా. బోట్కిన్:- మంచిదే. కాని, పోవాల్సిన తరుణం వచ్చిందని మీ రనుకున్న తక్షణమే.....నాతో చెప్పాలి. మిమ్మల్ని వదిలిపెట్టడం నాకు బాధాకరమే అయినా తప్పదు, మరి. నేనే మీకు వీడ్కోలు ఇచ్చి పంపుతాను.....ఈ చేత్తోనే, ఇల్లాగే టోపీ పూవునూ, శుభాశీస్సులతో మిమ్మల్ని పంపేస్తా. (గోడ గడియారం వన్నెండు కొడుతుంది.) అయ్యో! నా ఇల్లు బంగారం గానూ! ఇదేమిటి? అప్పుడే ఉగాది వచ్చేసిందే...వృష్టి బాతాఖానీ పెట్టుకున్నా...పండుగ వచ్చేసింది. ఏ దేనా ఆసవం వుందా?

(మంచులో తడుస్తూ వచ్చిన పోలోవ్ మిత్రులంతా లేబారేటరీ బైటికివచ్చి, కిటికీ అద్దాలకి ముఖాలానించి లోనికి చూస్తారు. గైనియా ప్రశ్నాహవేశాలతో బైట నుంచే పెద్దగా అరుస్తూది.)

గైనియా:- లేబారేటరీ అంటే వీడకలలా వుంటుందను తున్నాం!

చూడండి, వాళ్ళూ ఆనందంగా ఆసవం పుచ్చుకుంటున్నారు! నాకిది నచ్చింది!

బోట్కిన్:- (ఆసవ పాత్రను పైకెత్తుతూ) డాక్టరు పోలోవ్ ! ఇదిగో ! నీ కొరకు ! నీ పురోభివృద్ధి నాకాంక్షిస్తూ ! నువ్వు చాల దూరం పోగలవు. కాని ఎల్లప్పుడూ గుర్తుంచుకో ! విజ్ఞాన శిఖరాల నధిరోహించాలని నిన్నాశీర్వాదించే వాళ్ళు చాలమంది వుంటారు. వారిలో ప్రప్రథముణ్ణి నేను!

డా. పోలోవ్:- కృతజ్ఞుణ్ణి !

(అనుమతి లేకండానే లేబారేటరీలోకి జొరబడ నున్న విద్యార్థి బృందాన్ని నిరోధించ బ్రయత్నిస్తూన్న సిగోడిష్ మాటలు వినవస్తాయి, ముందరి ప్రాంగణం లోంచి: “ఇదేమిటండీ, బాబూ ! అమ్మా ! మీరూనా? చెపుతున్నా...” కాని, అతని మాటలు లెక్కజేయకండానే వారందరూ గుంపుగా లేబారేటరీ లోకి జొరబడతారు. ఒక్కక్షణకాలం అంతా నిశ్శబ్దం.)

అందరూ:- (ఒక్క మాటే హఠాత్తుగా) ఉగాది సుఖదాయక మగుగాక !

(బోనుల్లోని కుక్కలు భొంమ్ మని అరుస్తూ టాయి.)

డిమిట్రీ పోలోవ్:- స్రాఫెనర్ బోట్కిన్ ! అనుమతి లేకండా వచ్చినందుకు మమ్మల్ని తీసుంచాలి !

డా. బోట్కిన్:- దానిదేముందితెండి! ఏం ఫర్వాలేదు...
యశావనం తన వుత్సాహాన్ని చూపే తీరుతుంది...మీ
కందరకూ నా శుభాకాంక్షలు! (లేస్తాడు)

డా. పోలోవ్:- డాక్టర్ బోట్కిన్! వెళ్ళిపోతున్నారా?

డా. బోట్కిన్:- వందనాలు! రాత్రి ఒక్కసారి హాస్పిటల్
చుట్టూ తిరిగి రావాలి. అది నా అలవాటు, తెలుసుగా?
...అందులోనూ యీ వేళ, ఉగాది పండుగ...రోగులకి
నన్ను చూస్తే...నెలవు!

(హాస్పిటల్ వైపు వెళ్ళిపోతాడు. నిశ్శబ్దం ఆ భవ
నాన్ని మింగేసింది. మంచు కరుస్తూంది.

ఏడో రంగం

(తెల తెల వారుతుంది. వసంతోద్యానంలో డాక్టర్ పోలోవ్
సెరాఫిమాలు నడుస్తూంటారు. బాటంతా మంచతో నిండివుంది. చుట్టూ
చెట్లమీద తెల్లగా మంచు జారరుల్లా వ్రేలాడుతుంది. అలవాటు ప్రకారం
డా. పోలోవ్ పెద్ద అంగలతో గబగబా నడుస్తూంటాడు. సెరాఫిమా
అతి కష్టమీద అతనితో పరుగెత్తుతున్నట్లు నడుస్తూంది.)

సెరాఫిమా:- నూతన వత్సరపు ఉగాదిరోజు ఎంత సంతో
షంగా వుంది!

డా. పోలోవ్:- తలుచుకుంటే విచిత్రంగా వుండదూ? సీమా!
నూతనవత్సరంలో నిత్య నూతన సౌఖ్యాలు కలగాలని ప్రతి

సారీ కోరుకుంటూంటాము! సౌఖ్యాలకు పాత కొత్త లేమిటో? సీమా! అసలు సుఖం అంటే యేమిటని నీ అభిప్రాయం? (హఠాత్తుగా ఆగుతాడు, సెరాఫిమా మొగం చూస్తూ.)

సెరాఫిమా:- (అస్పష్టమైన చిరునవ్వుతో) ఇల్లాంటి ప్రశ్నకి ఆలోచించకండా జవాబు చెప్పడం కష్టంగాదూ, ఇవాన్ పిత్రోవిచ్!

డా. పోలోవ్:- నా అభిప్రాయ ప్రకారం సుఖమంటే జీవితం నైనా తెలుసుకోవడం, చేయగలగడమూ నని. జ్ఞానమూ, కర్మ * వీటిలోనే సుఖ మనేది వుంది! (నడక వేగాన్ని హెచ్చిస్తాడు, పరుగెడుతూన్న తన పూహల సందుకునేం దుకా అన్నట్లు.)

సెరాఫిమా:- మీ రెప్పుడూ విచిత్రంగానే మాట్లాడుతారు. ఐనా యిప్పుడీ చర్చ జేసికి! (అతనితో సమంగా పరుగెత్తు తూండడంవల్ల రొప్పతూంటుంది.)

డా. పోలోవ్:- సీమా! నా భావనా ప్రపంచాన్ని కల్లోల పరుస్తూన్న ఆలోచనల్ని నీకు తెలుపవద్దంటావా? ఒక్క కళ్ళుపుడు నేను మహాశక్తివంతుణ్ణనట్లూ, మరొక్కక్క పుడు అవ్యక్త సీతలో వున్నట్లూ వుంటుంది!.....హద్దులో

* కో. కర్మాత్మ విజ్ఞాన మపిక్రమేణ । సంపాద్యమేతేన సరేణవేద ।

యః కర్మణా చిత్తవికర్షితమావ్య । స విద్యయాపొన్నత్యమృతంహి విద్వాన్॥

ఆలోచించేటట్లు నా మనస్సును తిరిగిచేయాలి !
 న్యాయామం ద్వారా కండరాల్ని స్వాధీనం చేసుకున్నట్లు
 మనస్సును కూడ వశపర్తిగా చేసుకోవాలి. సీమా! నువ్వు
 వ్యాయామానికి వెళుతున్నావా?

సెరాఫిమా:- ఆ! అప్పుడప్పుడు.

(వారు పోయే దారిప్రక్క- చట్లక్రింద ప్రాతఃకాల
 కాంతిలో ఒక యువమిథునం ముద్దు పెట్టుకుంటూ కన
 బడతారు. గబగబ పరుగెడుతూన్నట్లు పోతున్న
 డా. పోలోవ్- సెరాఫిమాలను చూసి, ఆ యువకుడు
 ఆశ్చర్యంతో అంటాడు.)

యువకుడు:- (పరిహాసంగా) కొంప లంటుకున్నట్లు ఆ పరుగు
 లేమిటయ్యా? ఆడపిల్లని తీసుకుని పికారుపోయే తీరు
 యిదేనా! భేష్!

(కొంతదూరం పోయేక డా. పోలోవ్ కు యీ
 మాటలు అర్థం అవుతాయిలావుంది, చటాలున ఆగి,
 చిరునవ్వుతాడు.)

డా. పోలోవ్:- (నొచ్చుకుంటూన్నట్లు) క్షమించు, సీమా!
 పరధ్యాన్నంలో పడాను. వేగంగా నడవడం నా కలవాటు.
 అల్లా అయితే ఆలోచించడానికి నాకు సులువుగా వుంటుంది.
 నీకు చాలా శ్రమ యిచ్చివుంటా. నిజంగా నేనెంతో విచ
 రిస్తున్నా...కాని, నువ్వు యింత సేవటినుంచీ నాతో సమ
 గానే వచ్చేవే! ఏదీ, నీ చేయి యిట్లా యియ్య!

సెరాఫిమా:- అబ్బే ! అదేమిటి ? ఏం ఘర్వాలేదు.

(డా. పోలోవ్ తన పెద్ద చేతి నామె కందిస్తాడు.

మొదట కొంచెం తటపటాయిస్తూ అశ్చితంగా ఆతని వైపుచూసి చివర కాతని యిష్టానుసారంగానే చేతి నందిస్తుంది. అనుకోకండానే డా. పోలోవ్ వైద్యవృత్తి సహజమైన హస్తవిన్యాసంతో సెరాఫిమా చేయి పట్టుకుని, బాటన ప్రేళితో మణికట్టు దగ్గర స్పృశించి నాడీ పరిశీలన చేస్తాడు. ప్రాతఃకాలపు పిల్లగాలికి ఆమె ముంగురులు రేగి నుదుట నాట్యమాడుతున్నాయి)

డా. పోలోవ్:- (ఆనందంతో) సీమా ! నీ గుండె మంచి దార్ఢ్యం గలది నుమా ! దెబ్బలేం తప్పడం లేదు, యిత వేగంగా నడుస్తున్నా ! నిండునాడి.

(సీమా ముఖంలో బాధ కనిపిస్తుంది, యీ అప్రస్తుత ప్రశంసకు.)

డా. పోలోవ్:- (హఠాత్తుగా) తెలియదూ నీకు, సీమా ? బలహీనమైన హృదయంగల స్త్రీని నేను ప్రేమించలేను !

సెరాఫిమా:- (సంతోషాశ్చర్య సంభ్రమాల కలయిక లాంటి సాత్విక స్థాయి భావంతో ముఖం దీపిస్తుంది. అంతలోనే అది హృదయ పూర్వకమైన నవ్వుగా మారుతుంది.)
ఇవాన్ పిత్రోవిచ్ ! నా ప్రియతమా !... రెండర్థాలు వచ్చేట్లు మాట్లాడుతున్నారేమిటి, యివాళ ?

డా. పోలోవ్:- (లజ్జితుడై) నా అభిప్రాయం... బహుశా...

కాని, అబ్బే, నా ఉద్దేశ్యం అది కాదు..... మనం యీ దారిని పోవాలనుకుంటానేం ?

సెరాఫిమా:- అహా! అదీ మనం పోవాల్సిన దారి.

(ఇద్దరూ ఆ బాట వెంటనే నడుస్తూంటారు.

డా. పోలోవ్ యిప్పుడు వినీతుడూ, విభ్రాంతుడూ ఐనట్లు కనిపిస్తుంది. తన అసందర్భ వాగ్ధోరణికి కించ పడుతూ ఉదాసీనుడై వున్నా డాతడు. వికసిత వద నంతో ఆతని వైపు క్రేగంటి చూపులు విసురుతూ సెరాఫిమా తనచేతి నాతని చేతబెట్టి నడుస్తూంటుంది.

మనం యితఃపూర్వం చూసిన యువ మిథునం ఆనందదీప్తములైన ముఖాలతో యీ మిథునాని కెదురు వస్తారు. ఉద్యానంలోని చెట్లు ప్రాతఃకాలపు షిల్లగాలులకు కదులుతూ తల లాడిస్తుంటాయి.)

రెండో అంకం

ఒకటో రంగం

(1902 శకర ఋతువు. పీటర్స్ బర్గ్ లో డాక్టర్ ఇవాన్ పోలోవ్ గృహం. బైట గాలి, వాన; వాన నీరు బొట్లు బొట్లుగా కిటికీ అద్దాల మీదనుంచి జారుతుంది. సాయంత్రం బాగా చీకటి పడింది. ఎత్తైన సెమ్మా మీద పురాతన కావగోళంలోని దీపం గది నంతనూ ప్రకాశ వంతంగా చేస్తుంది. తేదీలు మీద భోజనపు సామగ్రి సిద్ధంగా వుంటుంది.

సెరాఫిమా యేదో ఆలోచనలో మునిగి వుంటుంది. కాలువా కప్పుకునివున్నా ఆమె వణుకుతూనే వుంది. చలికి. ఆమె వయోధికగా కానవస్తుంది. ఉన్నట్లుండి ఆమె లేచి చిన్న తేబిల్ దగ్గరికి జోయి.. దాని మీది పొటో ఆల్బం తెరచి చూస్తూ చిరునవ్వుకుంటుంది.)

సెరాఫిమా:- (స్వగతం) మెడికల్ కాలేజీలో చదివే టప్పుడు నా వాన్యా! (పుటలు తిరగేస్తూ) బోట్కిన్ లేనారేట రీలో పనిచేస్తూన్నప్పటి ఫోటో. (మరోపుట చూస్తూ) వివాహానంతరం నేనూ, వాన్యా జర్మనీలో గడిపిన దినా ల్లోది. (పైకి) ఆ దినా లిక తిరిగి రావు గదా!

(ప్రక్క గదిలోంచి 'అమ్మా!' అని పిలుపు.)

సెరాఫిమా:- నాయనా! వోలోడ్స్! ఇంకా నిద్రపోలేదా?

వోలోడ్స్:- (ప్రక్క గదిలోంచే) వాన్నగారు వచ్చేదాకా నేనూ మేలుకుని వుండదూ, అమ్మా!

సెరాఫిమా:- ఒద్దు, నాన్నా ! పెందరాళే నిద్ర పోవాలమ్మా,
చిన్న పిల్లలు, వోలోడా !

వోలోడా:- నాన్న యెందుకు రాలేదే, అమ్మా !

సెరాఫిమా:- నాన్నరు 'యిన్ స్టిట్యూట్'లో వున్నారమ్మా.

వోలోడా:- కుక్కలతోటే గదూ ? నాకూ భయంలేదే
అమ్మా! కుక్కలంటే.

(బైట గంట మ్రోగుతుంది. సంతోషంగా సెరా
ఫిమా తలుపు తీయబోతుంది. ప్రక్క గదిలోంచి
వోలోడా రాత్రి గొనుగో ఊరుగెత్తుకొని వస్తాడు.
తలుపు తెరవగానే ఒక పడుచువాడు లోనికి వస్తాడు.
ముందుకు పొడుచుకు వచ్చిన నుదురు, నాజూకైన
నోరు. టోపీ, కోటు నిండా వానబాట్లు. సెరాఫిమాను
చూచి టోపీతీసి, అభివాదనం చేస్తాడు. ఇతడు డాక్టర్
పోలోస్ అసిస్టెంటుగా ఉనిచేస్తున్న డాక్టర్ గ్లెబ్
మైఖలోవిచ్ జూన్ ట్రేప్.)

సెరాఫిమా:- (ఆశ్చర్యంతో) డాక్టర్ జూన్ ట్రేప్ ! ఇదే
మిటి, యిప్పు ఊచ్చేరు ? ఏం విశేషం లేదుగదా ?

డా. జూన్ ట్రేప్:- అబ్బే ! ఏమీ లేదు. డా. పోలోస్ తాను
అక్కడుండి పోవాల్సి వచ్చిందని చెప్పుచున్నారు. ఇప్పటి
దాకా ఆపరేటు చేస్తూనే వున్నాం. కాని, యిప్పటివరకూ
ఫలం కలగలేదు.

సెరాఫిమా:- ఐతే అది సాధ్యం అవుతుందంటారా ? చెప్పండి,

డాక్టర్ జ్యూన్ ట్సేవ్ ! నా దగ్గరేమీ దాచకండి.

డా. జ్యూన్ ట్సేవ్ :- (నిస్సహాయమైన చిరునవ్వుతో) నాకు ఆయన శక్తియందు పరిపూర్ణమైన విశ్వాసం వుంది. ఇతరులేమనుకున్నా మనం పాటించనక్కర్లేదు. (టోపీ నెత్తినీ దుంచుకుంటాడు.)

సెరాఫీమా :- అప్పుడే వెళ్ళాలా ? ఇంకా వర్షం పడుతూనే వుండే !

డా. జ్యూన్ ట్సేవ్ :- ఫర్వాలేదులేదు. నేను పోక పోతే ఇవాన్ పిత్రోవిచ్ కి కోపం వస్తుంది. ఆపరేషన్ లలో నేనూ వుండాలి. సెలవు !

(బైటికి వెడతాడు. సెరాఫీమా చలికి వణుకుతూనే తలుపువేసి గదిలోకి వస్తుంది. చిట పట చినుకులు కిటికీ అద్దాల మీద జడిగొడుతూంటాయి.)

సెరాఫీమా :- (తనలో) ప్రభూ ! ఈ అన్వేషణలో ఆయనకి జయము కలిగించనా ? (జాలిగా పైకి) పాపం ! ఎన్ని కుక్కలు యీ పరిశోధనలో హతమైపోతున్నాయో ! దేవా ! వాటి ఆత్మలకి శాంతిని ప్రసాదించు !

వోలోడ్యా :- అమ్మా ! నాన్నా రు యెందుకు రాలేదే ?

సెరాఫీమా :- (వోలోడ్యాను పొదివి యెత్తుకుని ముద్దెట్టు కుంటూ) నా చిట్టితండ్రీ ! పడుకుందుగాని నడు. నాన్న వచ్చే సరికి చాలా ప్రొద్దు పోతుందమ్మా !

(ప్రక్క గదిలోకి పిల్లవాణ్ణి యెత్తుకునే తీసుకుపోతుంది.)

రెండో రంగం

(పెద్దగేటు మీద 'ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎక్స్పర్టిమెంటల్ మెడిసిన్', అని వుంటుంది. రాత్రి భాగం. గాలి, వాన, మంచుతో చీరగా వుంది. ద్వారపాలకుడు తెంచి పట్టుకునివుంటే డాక్టర్ జ్యూన్ షేప్ లోనికి పోతుంటాడు. దొవరికుని కాచి నలో పూచుతో స్టాకింగ్సు అల్లుతూ అతని భార్య కూర్చునివుంటుంది.)

భార్య:- ఎవరాయనగారు ?

దొవరికుడు:- డా. పౌలోవ్ అసిస్టెంటుల్లో ఒకరు.

భార్య:- ఆయన క్రింద యెందరున్నా రేమిటి ?

దొవరికుడు:- అబ్బో ! చాలమంది వున్నారు.

భార్య:- అందరూ వెళ్ళిపోయినా యియ్యసగారు కుక్కల్ని కోస్తూ యిక్కడే వున్నాడే ! ఎన్ని కుక్కల్ని కోస్తాడో తెల్ఫేలేదు ! ఎంత నేపూ 'అది అందియ్యి!' 'ఇది అందియ్యి!' అంటూనే వుంటాడు, కోస్తూనే వుంటాడు.

దొవరికుడు:- డోరుకో, ఆయన సంగతి నీకేం తెలుసు. ఆయన చాలా గొప్పవాడు. ప్రపంచమంతా ఆయన పేరు మోగి పోతుంది, ఎరగవ్ !

(ఇన్స్టిట్యూటులో ఆపరేషన్ గదిలో పౌలోవ్ ఆయన అసిస్టెంట్లు డా. జబేలిన్, డా. జ్యూన్ షేప్ ఒకేదిగ్ దగ్గర ఆపరేషన్ చేస్తుంటారు. పేదరికుమీది కుక్కను పౌలోవ్ కోస్తుంటే, అసిస్టెంట్లు సాయం చేస్తుంటారు.)

డా. పౌలోవ్:- స్కాల్పెల్ ! (జబేలిన్ అందిస్తాడు.)

డా. పౌలోవ్:- ఫోర్సెప్స్ !

(డా. జబేలిన్ కదలడు. డా. పౌలోవ్ కత్తి చూస్తాడు.)

డా. పౌలోవ్:- ఏమిటి ?

డా. జబేలికా:- నాడి అందడంలేదు, డాక్టర్ !

డా. బ్యాన్ ట్సేవ్:- (నుదుటిమీది చెమట తుడుచుకుంటూ) మనం నాలుగు గంటలనుంచి కోస్తాన్నాం. అబ్బా ! (కిటికీ దగ్గరికి పోయి, అలసటచే వణుకుతూన్న చేతులతో సిగరెట్ తీస్తాడు.)

డా. పోలోవ్:- నాలుగేమిటి ? అవసరమైతే యిరవై నాలుగు గంటలూ చేస్తాం. ఇంకో కుక్కని సిద్ధం చేయండి !

డా. బ్యాన్ ట్సేవ్:- ఉన్న జీవాలన్నీ పునయోగించేసేం ! ఇంక ఒక్కటి మిగలలేదు. ఈ యేటి డబ్బు పూరాగా ఖర్చుపెట్టేసేం కూడాను ! రీసెర్చి స్కీములపట్ల మంత్రివర్గం యెంత ప్రదారంగా వుంటూన్నదీ మీకూ తెలుసునుగా ?

డా. పోలోవ్:- (కోపంగా గొను నీక్కుంటూ, ముడిరాక తెంపి క్రింద విసిరేస్తూ) దిక్కుమాలింది ! ఛీ ! తగలే సిందిలే ! వీడ !

(నికోడిమ్ గదిలోకివచ్చి, ఒక్కసారి చూడ్దంతోనే పరిస్థితులు గ్రహించి శిరఃకంపంచేస్తాడు. అపరేషన్ టేబిల్ హాండిల్ పట్టుకుని దానిమీది మృత జంతువుతో సహా బైటికి క్రోసుకుపోతుంటాడు. గదిలోని విప్లవ నిశ్శబ్దంలో టేబిలు చక్రాల కిరకిర మాత్రం వివవస్తూంటుంది.)

డా. బ్యాన్ ట్సేవ్, డా. జబేలికా రెండు వాష బేసిన్ల ముందు నిల్చుని చేతులు ప్రక్షాళన చేసుకుంటూంటారు.)

డా. జబేలికా:- (చెవియొగ్గి వింటూ) ఎ.త నిశ్శబ్దం ! ముసపటి రోజుల్లో చూడవచ్చే జనంకి హద్దూ షద్దూ వుండేదేగాదు !

డా. జ్యోకోప్స్:- మనం నవ్వుల పాలవుతున్నామనుకుంటూ. అకాడమీలో మొహం చూపడానికే భయం వేస్తుంది. చూడగానే డాక్టర్లు, సర్జనులూ మొహం మీదే నవ్వేస్తున్నారు !

డా. పోలోవ్:- (కోటు తొడుక్కుని టోపీ పెట్టుకుని ద్వారం దగ్గరకిపోయి నిలబడే) నవ్వుతూన్నారా ? నువ్వేం భయపడకు, మన చేవచూపిస్తాం వాళ్ళకి ! (నిరసన సూచకంగా చిటికె వేస్తూన్నట్లు చేత్తో సంజ్ఞచేస్తూ) ఒక్క సంగతి మాత్రం తెలుసుకోండి. ఇక్కడ యెవరినీ నిర్బంధంగా వుంచను. ఇప్పుడే లేకపోతే యీ శుణం లోనే మీరు వెళ్ళి పోవచ్చు! వెళ్ళండి ! చూస్తూ రెండుకు !

(విగ్గరగా కేకలేస్తూ అసిస్టెంట్ల మీదికి విభీషకగా వెడతాడు.)

మూడో రంగం.

(పోలోవ్ గృహంలో భోజనాలగది. కేబిల్ దగ్గర పోలోవ్. సెరాఫీమా, స్కాబుడుస్తల్లో వాల్డ్యా, మెడలో మల్లర్ చుట్టుకున్న వీరా కూర్చుంటారు. ఆరేళ్ళ ప్రాయంగల వీరా స్పాన్. ఫోక్కువట్టుకుని, దేన్నీ తిండానికి నానా అవస్థలా పడుతుంది.)

డా. పోలోవ్:- బిడ్డకి తినిపించడం కూడా నీకు కష్టంగావుందా ?
సెరాఫీమా:- పిల్లలకు స్వతంత్రంగా వుండడం నేర్పాలని మీరేగా చెప్పుతుంటారు ?

(డా. పోలోవ్ మాటాడడు. సెరాఫిమా లేచివెళ్ళి మాంవంకూర తెచ్చి భర్త ముందు ప్లేటులో వడ్డిస్తుంది. పోలోవ్ దాన్ని కోస్తూ కోస్తూ హతాత్తుగా ప్లేటు దూరంగా నెట్టేస్తాడు.)

సెరాఫిమా:- మీ రేం తిన్నట్టూ ?

డా. పోలోవ్:- మాంసం తినలేను ! నా కింకేం వద్దు.

వోలోడా:- (ప్లేటు మీద వంగుతూ) మీకు లేబోరేటరీలో ఆ కుక్కలతో యేదో గజ బిజి వచ్చినట్లుంది. అందులో మా తప్పేం లేదనుకుంటా !

(ఈ యెత్తి పొడుపు మాటలు విని పోలోవ్ గిరుక్కున తిరుగుతాడు. కోపంతో భగ్గున మందే సూచనలన్నీ వుంటాయి. కానీ వోలోడా అమాయక ముఖంబాది చల్లబడి పక్కన నవ్వేస్తాడు.)

డా. పోలోవ్:- వోలోడా ! నువ్వన్నది నిజంరా ! నాకు చిక్కులు కలిగినమాట నిజమే, నాయనా ! (లేచి, కొడుకు దగ్గరికి వచ్చి, కాగలించుకుని, చుబుకం వుణుకుతూ) సంతోషం వచ్చింది బ్రాదర్ ! తండ్రీ ! ఏం, నాన్నా ? (కుమారుని ప్రేమతో తల నిమిరి, తిరిగి తన చోటికి పోయి కూర్చుంటాడు.)

వోలోడా:- ఐతే భోంచేయ్యండి, నాన్నా !

డా. పోలోవ్:- ఓ ! తింటా. సీమా ! తెలిసిందా ? నేను మాంసం తింటూన్నా.

సెరాఫిమా:- ఇప్పుడేగా చెప్పేరు, తిన నని !

డా. పోలోవ్:- (భార్య చేతిని బుజ్జగింపుగా ముద్దెట్టుకుంటూ) మనిషి క్రింద బడ్డప్పుడు బెడ్డ విసరకూడదు, సీమా ! తెలి

సిందా ? ఇంతకూ అసలు సంగతి మీకు చెప్పనే లేదు. జీర్ణకోశం యీ మాంసాన్ని యెల్లా జీర్ణం గావిస్తుందో. యింతవరకెవరూ యెరుగరు ! ప్రస్తుతం నేను గావిస్తూన్న పరిశోధనలూ, అపరీక్షలూ మనల్ని జీర్ణ క్రియా రహస్యానికి సరా సరిగా గొంపోయి విడుస్తాయి ! ఒక్క నరాన్నైనా నవ్వు పరచకండా జీర్ణకోశాన్ని అంతనూ వేరు చేయాలి...

సెరాఫిమా:- వాన్యా ! తుమించండి. అనాధ్యమైన దాన్ని తల పెడితే యెల్లాగ ? యూరోపులోనే యీ పని నింత వరకూ యెవరూ చేయలేక పోయేరు ! చివరకి ప్రొఫెసర్ హీడెన్ హైన్ కూడా !

డా. పోలోవ్:- యూరోపు ! హీడ్ హైన్ ! శాస్త్ర విజ్ఞానానికి యిదే పరాకాష్ఠ అని యెంసు కనుకోవాలి ? మన మేం చేతకాని వాళ్ళ మనుకోడం దేనికి ? మనమే యీ పని సాధించి తీరుతాం.....జీవిత మంతకూ క్రియారంగం జీర్ణకోశమే గదా ? (సాలోచనపడ్డ) ఇంత కాలం మృత్యువు నా వెను వెంటనే వుంది. కుక్కలు జీవించడమే లేదు. ప్రాణాలు తీసేందుకు నాకు హక్కెవరిచ్చేరు ?.....

సెరాఫిమా:- నిజంగా నేనూ అదే ఆలోచిస్తూన్నా. ప్రాణాలు తీయడం, జంతువులనై నా కోసెయ్యడం.....

డా. పోలోవ్:- నే నది ఆలోచించడం లేదనుకున్నావు !...

కాని, యీ వనిని నేను ప్రబుసుకోకకై చేయడం లేదు. ఐనా యింత వరకూ నా కృషి సఫలంగానే లేదు. అంతా వృథా. జంతువులు చచ్చిపోయినాయే గాని దానివల్ల సాధించిం దేమీ లేదు. (బిగ్గరగా) వృథాగా ప్రాణహరణం చేసే ననే నింద నామీద పడకండా నా శాయశక్తులా ధని చేస్తా...కాని, ఇంక ఒక్క జంతువు కూడా మిగిలి లేదు. సాలుసరి అలవెన్ను పూర్తిగా ఖర్చై పోయింది. ప్రయోగాలు సాగాలంటే.....అంతా అంధకారమే...సీమా ! మరిచేపోయేను సుచూ. ఇదిగో ! జీతం వచ్చింది.

(కోటు జేబులోంచి కాగితం పొద్దం తెచ్చి బాధ్య కిచ్చి, గదిలో యిటువటు పదాదుచేస్తూ, కిటికీవద్ద నిల్చుని బైటికి చూస్తుంటాడు.)

డా. పౌలోవ్:- కలల్లో కూడ ఆవరేషన్ చేస్తున్నట్లే ! అదే తేబులు, కుక్కలు ! కానీ. నేను దీన్ని సాధించి తీరుతా !

సెరాఫిమా:- పొదుపుగా వాడి యీ నెల ఖర్చులు తగ్గించేను. ఇది లేకున్నా యిల్లు గడుస్తుంది. తీసుకుని అవసరమైన దానికి ఖర్చు చేయండి. (పొట్లామును తిరిగి భర్త జేబులో పెడుతుంది)

డా. పౌలోవ్:- ఏమిటి ? సీమా ! నిజంగా ?

సెరాఫిమా:- నిజం గాకపోతే యెందుకు చెబుతాను ?

డా. పౌలోవ్:- నా సీమా ! ప్రియతమా ! (భార్యను కొగలించుకుని, పున్నట్లుండి బైటికి హడావుడిగా పరుగెడతాడు.)

సెరాఫిమా:- ఎక్కడి కిప్పుడు ?

డా. పోలోవ్:- (బైట వరండాలోంచి) మంచి బేరం ఒకటి వచ్చి వుంది, సీమా ! పెద్ద మంద ! అద్భుతమైన కుక్కలు ! ఇప్పుడే వస్తా.

సెరాఫిమా:- ఔను ! మీరే పనీ నమ్మదిగా చేయలేరు ! మీరు యీ కృషిలో విజయం కలగాలనే నా యేకైక ప్రార్థన...

నాలో రంగం

(డా. పోలోవ్ గృహంలో గది. సెరాఫిమా యేదో చొక్కా కుడుతూ సోఫాలో కూర్చుని వుండగా వంటకత్తె ఫెనిచ్ కా ప్రవేశిస్తుంది. ఆమె భుష్కించి, మకంలోని బ్రహ్మదాశిలా వుంటుంది)

ఫెనిచ్ కా:- అమ్మా ! బజారు వెచ్చానికి డబ్బు కావాలండి.

సెరాఫిమా:- (చేసంచిలో తడిమి, కొంచెం చిల్లర తీసిస్తూ)

ఫెనిచ్ కా ! ఈ వేళకి దీనితో సరిపెట్టు. రేపటి సంగతి చూద్దాం.

ఫెనిచ్ కా:- (తీసుకుని అసంతృప్తిగా గొణుగుతూ) ఏం చేస్తాం, దీనితో ? ఏం తెచ్చేదో ?

(బైటికి పోతూ వసారాలో కూడ పొదిస్తుంటుంది.)

ఫెనిచ్ కా:- ఇల్లాలు ! పేరుగొప్ప ఊరుదిబ్బు ! నిప్పచ్చరం !

(ఎక్కడినుంచో డిమిట్రీ పిట్రోవిచ్ పోలోవ్, కెమిస్ట్రీ ప్రొఫెసరు, డాక్టరు అన్న వచ్చి, హాల్లో కోటు విప్పతూ, ఫెనిచ్ కా పొదింపు మాటలు విని

‘దొర్నాగ్యం ముంద !’ అని తిట్టుకుంటాడు. లోపలి గదిలోకి వస్తూ వెరాఫిమా నగల పెట్టెలోంచి బ్రోచ్ ని తీయడం చూస్తాడు. అడుగుల నవ్వుడి వివి వెరా ఫిమా పెట్టె మూకపెట్టి, బ్రోచ్ గుప్పిట దాస్తుంది.)

డిమిట్రీ:- ఏమమ్మా ! ఏమిటది ? ఇల్లా చూపించు !

సెరాఫిమా:- అబ్బే ! ఏమీ లేదు. ఊరిఖే...

డిమిట్రీ:- (దగ్గరికి బోయి గుప్పిడి తెరచి బ్రోచ్ ని మళ్ళీ నగల పెట్టెలో వ్రంచుతాడు.) ఏమమ్మా ! ఎందుకీది ? నీ కేమనా మతి పోతుందా ? (జేబులోంచి డబ్బుతీసి టేబిలు మీద వ్రంచుతాడు.)

సెరాఫిమా:- (కుర్చీలో కూలబడుతుంది. కన్నీరు ధారావాహినిగా చెక్కిళ్ళమధ్యట వచ్చేస్తూంటే) మీ డబ్బు వద్దు. తమించండి ! మీ ఋణం యిప్పటికే యెల్లా తీరుస్తామో అర్థం గావటం లేదు !

డిమిట్రీ:- అమ్మాయీ ! అర్థం లేకండా మాట్లాడకు. నే నేం పరాయివాణ్ణా ?

సెరాఫిమా:- ఆయనకి తెలియకండా నే నేమీ...

డిమిట్రీ:- అమ్మా ! నీకు ఓరిమి వ్రుడాలి. వాన్య సాధారణ వ్యక్తిగాడు. వాడు లోకవంశ్యుడు గాబోతున్నాడని నా విశ్వాసం. సీమా ! చిల్లర విషయాలను గూర్చి నువ్వు ఆందోళన పడకు.

సెరాఫిమా:- నాకూ ఆయన శక్తియందు గాఢ నమ్మకంవుంది. ఐనా యిదంతా భరించడం చాల కష్టంగా వుంది. అన్నిటి కంటేనూ నాకు బాధ కలిగించేది, మేము మీ యింటజేరి

ఆక్రమించుకుని కూర్చోడం మీరు వివాహం చేసుకోక పోవడం యిందుకేనా? మీరూ ఓ ప్రొఫెసర్. తమ్ముని కోసమేనా యీ త్యాగం...

డిమిట్రీ:- అబ్బేబ్బే! సీమా! అల్లా అనుకోకమ్మా! నేను సాధారణ ప్రొఫెసర్ని. డబ్బు విషయాని కేంతే. కాని, మామూలు వాణ్ణి.

సెరాఫీమా:- మీ మాటలకేం లెండి. మీరు మాత్రం, డిమిట్రీ పిత్రోవిచ్! మిమ్మల్ని తక్కువ చేసుకోడం మంచిది గాదు!

డిమిట్రీ:- అమ్మా! సీమా! అసంతృప్తితో, కష్టంతో అంటూన్న మాటలు గావు, నావి. రసాయన శాస్త్రం ఒక మహా సముద్రం లాంటిది. నేను దానిలో ప్రొఫెసర్ నే గాని స్వయం ప్రకాశశక్తి లేదు, నాకు. విజ్ఞాని మెండెలివ్ నేవ్ తెలుసుగా? రసాయన శాస్త్రానికాశంలో మెండెలివ్ ఒక సూర్యుడు. ఆయన చుట్టూవుండే గ్రహాల్లో ఒకణి మాత్రమే నేను! కాని, మన ఇవాన్ వున్నాడే, వాడూ ఒక సూర్యుడు అవుతాడు. నువ్వు అతనితో కడకంటా ప్రయాణిస్తావు! నీ జీవితం ధన్యమైనది, సీమా!

(అంటూ సీమా చేతివి ముద్దెట్టు కుంటాడు.)

సెరాఫీమా:- శృతజ్ఞురాలిని. మీ వంటి అన్నలు అందరికీ వుండరు. ఎప్పుడు కష్టసమయమో సరిగా అప్పుడే మీరు వచ్చి ఆదుకుంటారు. ఆయనకు సహధర్మచారిణిగా వుండే అర్హతను ప్రసాదించమని యెప్పుడూ ప్రార్థిస్తుంటాను.

అయిదో రంగం

(ఇన్ స్టిట్యూట్ లో హాటు. ప్రాచీనమైన గోడ గడియారం గంటలు గుల్లగా క్రావ్య సంగీతంలా వినబడతాయి. సెరాఫిమా కోటూ, హోటూలో ఓరగానున్న సోఫాలో కూర్చుని, అభిముఖంగా నున్న ఆపరేషన్ గది తలుపులవైపు చూస్తుంటుంది. మూసివున్న తలుపుల మబ్బుటద్దల్లోంచి లోపల మనుష్యుల లీలా మాత్రంగా కనబడతారు. ఆమె సమీపంలోనే బెంచిమీద నికోడిమ్ కూర్చుని, ముందున్న 'గొరోడ్కి' ఆట కాయలు సర్దుతూన్నాడు. ఈ ఆటంపే పోలోవ్ చెవి కోసుకుంటాడు. నికోడిమ్ చిన్న చాకుతో గాబిడీలు చెక్కుతూ, మధ్య మధ్య ప్రేలికో కొలుస్తుంటాడు.)

సెరాఫిమా:- నికోడిమ్ వాసిలియేవిచ్ ! ఇంకా ఎంత ఆలస్యం అవుతుంది ?

నికోడిమ్:- అమ్మగారూ ! అప్పుడే నాలుగంటల నుంచి ఆపరేటు చేస్తున్నారు. ఇప్పటికే గంటల లెక్క మరిచిపోయి వుంటారు ! ఇల్లా చేయడం యిదే మొదటిసారి గాదుగా!...

సెరాఫిమా:- (ముఖంలో ఆందోళన కనిపిస్తూంటే) అబ్బబ్బ ! ఎంత సేపని కనిపెట్టుకోను ?

నికోడిమ్:- ఏం తోచకపోతే ఉబునుపోకకి యేదైనా చదువు కోం డమ్మా !

(గడియారం మీడినుంచి పెంటచేటలాటి వుస్తకా న్నొకదాన్ని తీసి ఆమె కందిస్తాడు.)

సెరాఫిమా:- (చదువుతుంది) 'భిక్షుకరాణి' లేక 'న్యాయమే జయము.' (వుటలు తిరిగేస్తూంటే ఆమె ముఖం మీద చిరునవ్వు గానవస్తుంటుంది.)

(టిక్ టాక్ మంటూ గదియారపు కందు పెండ్యులం ఊగుతూ గంటలు మళ్ళీ కొడుతుంది. విస్ఫారిత నేత్రాలు, దిగించిన పిడికిళ్ళు లోని అందోళను వ్యక్తీకరిస్తుంటే సెరాఫిమా విశ్వలంగా కూర్చుని వుంటుంది. చిట్టచివరకి ఆప రేషన్ గది తలుపులు తెరుచుకుని మెల్లగా బైటికి వస్తాడు, పోలోవ్. ఆయన ముఖంలో అలసట, శ్రమా గోచరిస్తుంటాయి. ద్వారజుండా న్నామకుని ఆగు తాడు. ఆయన కండ్లు తెరిచి వున్నా అవి యెక్కడో చూస్తుంటాయి. సెరా ఫిమా భర్తను చూచి గమ్మున లేచి నిల్చుంటుంది. ఏం జరిగింది? పోలోవ్ జయం గాంచేడా? ఆమెకు యిదమిత్తమని తెలియక పోదంవల్ల అందోళన వడుతూన్నట్లుంటుంది. నికోడిమ్ దిగాలువడిన ముఖంతో, మౌనంగానే ఆప రేషన్ గదిలోకి పోతాడు)

పోలోవ్:- (ప్రకృతానికి వచ్చి చిరునవ్వుతో) చూసేవా, అది అసాధ్యమంటారు! (పిడికిలి బిగించి గాలిలో విసురుతూ, పెద్దగా అరుస్తాడు. భార్య తన యెదుటే నిలబడి వుందని అప్పటికి గ్రహించుతాడు.) నువ్వే, సీమా? సాధ్యమే గాదంటారు, వాళ్లు! చూసేవా?

సెరాఫిమా:- సాధించ గలేరా? (సంతోషంతో) వాన్యా! మీ శక్తి సామర్థ్యాలకి సాధ్యం కాని దేదీ వుండదు!

(పోలోవ్, భార్య వకుంచుట్టూ చేతిని బిగించి, రెండో చేత ఆమె చేతిని పట్టుకుని, నాట్య భంగిమంలో వసారాలోకి తీసుకు పోతాడు.)

సెరాఫిమా:- (ప్రేమతో) మీ దగ్గర చెప్పడానికి జంకేనుగాని, వాన్యా! నేను చనిపోయిన కుక్కల కోసం స్రార్ధన చేస్తుండేదాన్ని!

పోలోవ్:- (చకుఃస్మిత) ఓహో! ఇందులో కూడా మనకి దేవుని తోడ్పాటు వుందన్న మాట!

(కోసిన కుక్కతోపున్న ఆపరేషన్ డేవిల్ ను త్రోసుకు వస్తూన్న నికోడిమ్ గది గుమ్మంలో కనిపిస్తాడు. ఆరిసినట్లున్నా పుత్తాహంతోపున్న జ్వాన్ ట్సేప్, జడలికా ఆ వెనకే వుంటాడు.)

పోలోవ్:- నికోడిమ్ ! దాన్ని భద్రంగా చూడాలినుమా !
మళ్ళీ కొద్ది రోజుల్లో అది మామూలుగా పరుగెత్తడం,
చెలగాటా లాడ్డం చూడాలి !

నికోడిమ్:- నా కీ పని కొత్తా, ఏమేనా ? తాతకి దగ్గులు
నేర్పుతారు !

పోలోవ్:- (జ్వాన్ ట్సేప్ తో) ఈ పని సాధించలే మన్నారు
గదా?...భేషుగ్గా వుంది ! అసాధ్యంట ! పెద్ద మనుష్యులు!
(గారోడ్కిలాడే పెద్దెనుమాసి పోలోవ్ తటానపటోయి, గాబిడీతీసి గురి
చూసి విసురుతాడు)

పోలోవ్:- రండి ! గారోడ్కిలాడుదాం.

(బైటి ఆవరణలోకి అందరూ వెడతారు. గారికి పెద్ద గద్దం అంట అలచగా
వుగుహంచే, అత్యుల్లాసంగా పోలోవ్ గాబిడీ విసురుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- ఆవిరి యంత్రం !

(జ్వాన్ ట్సేప్ కొంచెం దూరంలో ఆవిరి యంత్రం బొమ్మను వేస్తాడు.)

పోలోవ్:- సర్జన్లు మన మొహం మీదే నవ్వుతున్నారు ?
ఔనా ? (గాబిడీ విసురుతాడు, యెడంచేత్తో. రైంమ్
మంటూ పోయి అది యంత్రం బొమ్మని తుడిచి పెట్టేస్తుంది.)

జ్వాన్ ట్సేప్:- థేష్ !

పోలోవ్:- అనాటమిస్టులు నమ్మరు !...కానీ, ...ఒక
నూయి !...

(క్వాన్-ట్యున్ నూయి బొమ్మను వేస్తాడు.)

పోలోవ్:- (ఎడంచేతి మీద పూచుకుంటూ) మన దెబ్బ చూస్తారుగా వాళ్ళు! (గాబిడిని విసిరేస్తాడు. బొమ్మ తుడిచి పెట్టుకుపోయింది. దాని విసురు తనకే తగులుతుందేమో నన్నట్లు జాక్వీ ట్యేన్ ప్రక్కకి తప్పుకుంటాడు. వాతావరణం అంతా విజయోత్సాహాలతో వెల్లి విరుస్తూన్నట్లుంటుంది.)

ఆరో రంగం.

(1904 ప్రారంభం. రష్యా జపాన్ యుద్ధం ముమ్మరంగా వుంది. యుద్ధ రంగాన్నుంచి కొన్ని పటాలలు తిరిగి వచ్చేయి. పెట్రోగ్రాడ్ వీధుల్లా పెద్ద పెద్ద అర్థీ కోట్లతో పటాలలు మార్చి చేస్తున్నాయి. పేవ్ మెంట్ల మీద గుంపులు గూడి జనులు మౌనంగా నిల్చుని చూస్తున్నారు. వాతావరణమంతా నిత్యాహారకరంగా వుంది.

నికోడిమ్ పటాలను చూస్తూ నెవ్ స్కీ రాజవీధిలో నడుస్తూంటాడు. చేతిలో ఒక పాకేజీ పట్టుకుని. మధ్యలో ఆగి. అలెన్ షెన్ లో నిలిచి యెదురుపడ్డ ఆపీ వరుకి నైనిక వందనం చేస్తాడు. ఒక గుర్రపు బండి. దొడ్డికాళ్ళ దాషండ్ కుక్కను తీసుకుని ఒక గౌరవ స్త్రీ. దారే పోతుంటారు. నెంబుతార్జి పతకదారి యైన మాజీ ఆర్మీక నైనికుడు చంక కర్రలపై కుంటు చుంటూ పోతాడు. కాల్చరిం దాటి పోతుంది. నికోడిమ్ మళ్ళీ నడుస్తూన్నాడు.)

ఘట్రికలమ్మే ఈర్రాళ్ళు:- (బిగ్గరగా) తాజా వార్తలు!

మంచూరియాలో భీషణ యుద్ధం! తాజా యుద్ధ వార్తలు!

(ప్రజలు యెగబడి పేపర్లు కొంటారు. అందరి ముఖాల్లోనూ ఖిషాదం. నిత్యాహారం గానవస్తుంటుంది.

నికోడిమ్ ఇన్ స్టిట్యూట్ దగ్గరికివచ్చి, లోనికి ప్రవేశిస్తాడు. అది మునవటి కంటే చాలా ముసలీయి వుంటుంది. దళను పైగా కుక్కలు బోనుల్లో

వున్నాయి. హాటలో గోడలన్నీ చాద్దలూ, దయాగ్రములతో నిండివున్నాయి. నికోడిమ్ పాకేజీని ద్వారందగ్గరే కుప్పీమీద భద్రంగా వుంచి, దోపీతీసి, నుసుటి చెమట తుడుచు కుంటాడు. లేటోరేటరీ అసిస్టెంట్లు యద్దరు టేబిల్స్ దగ్గర కూర్చుని యెదుటి ఉత్తరాల ప్రోగులు చూస్తుంటారు.)

ఒక అసిస్టెంటు:- ఏం వు త్తరాలు ! కుప్ప తిప్పలు ! యూరోపు, అమెరికాల్లో మూల మూలలనుంచి !

రెండో అసిస్టెంటు:- డాక్టరు పోలోవ్ ధోరణి నాకేమీ అర్థం గాదు ! ఒక్క ఉత్తరమేనా ఆయన చదవడు ! ఎంతసేపూ ఒకటే ధోరణి ! దృష్టంతా ఆ లాలాజలగ్రంథి మీదే !

మొదటి వాడు:- (స్వరం తగ్గించి మెల్లగా) నన్నడిగితే ఆయన కేదేనా దయ్యం పట్టుకుందేమో నంటా !

రెండో వాడు:- (దగ్గరగా బోయి) మితి మీరి పని చేయడం వల్ల మతి భ్రమణం కలిగిందేమో ? ఆండ్రీ స్టైసానిచ్ ! ఆయన విశ్రాంతి తీసుకోడం అవసర మేమో :

(ఈ సంభాషణ వింటూన్న నికోడిమ్ ముఖం విషాదాక్రాంత మవుతుంది. కుప్ప మీది పాకేజీని క్రిందికి ఒక మూలకి త్రోస్తాడు.)

మొదటి అసిస్టెంటు:- అదేమిటి ? నికోడిమ్ !

నికోడిమ్:- ఆ! ఏమీ లేదు. డాక్టరు పోలోవ్ తీసుకు రమ్మ న్నారు లెండి.....(ఆ విషయాన్ని ప్రస్తావించడాని కయి ఘోషగా వున్నట్లు ప్రవహిస్తాడు. నిశ్శబ్దం)

ఏడో రంగం

(పోలోవ్ ఇన్స్టిట్యూట్లో ప్రైవేటు అఫీసులో తేబిలు దగ్గర వంగి, నోటు బుక్కులోకి చూస్తుంటాడు. పుటలు తిరగేస్తూ. అక్కడక్కడ నోట్సు రాస్తూ. ప్రశ్నార్థకాలు పెడుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- (బిగ్గరగా) లాలాగ్రంథి: పరిశీలనా ఫలితాలు !

(పుట తిరగేసి) పన్నెండో ప్రయోగం: .నికోడిమ్ పదధ్వనులు. (మూడు ఆశ్చర్యార్థకాల్ని వుంచి, సాలోచనుడై గొణుగుతాడు.) అందని మూసిపండ్లకు అర్రులు జాచుతున్నానా ? మోయలేని బరువు తల కెత్తుకుంటున్నానా ?

...భరించలేక యెక్కడో వదిలేస్తానేమో ?.....పోనీ అంటే తగినన్ని ఆధారాలు లేవే ?.....కానీ ! నీ పని నువ్వు చెయ్యి. ఫలితం కలుగక పోదు. ఆధారాలు దొరక్క పోవులే ! (సిడికిలితో తేబిలు మీద గ్రుద్దుతాడు. అయిన ఆలోచనా ప్రవాహానికి అడ్డుకట్టవై చిన్నట్లవుతుంది.)

జబేలిన్:- (ప్రవేశిస్తూనే డాక్టర్ పోలోవ్ ! ఎంత విచిత్ర విషయమో చూసేరా ? కుక్కలు మాంసాన్ని చూసినప్పుడూ, తినేటప్పుడూ కూడ ఒకే రకం లాలాజలం పూరుతుంది. వాటి రసాయనిక వివరాలు (కెమికల్ ఎనాలిసిస్) యిదిగో!

పోలోవ్:- ఏమిటీ అంటున్నారు ? ఐతే అంతా స్పష్టంగానే వుంది !.....నే నాలోచించేది.....

(సాలోచనుడై వుండి. హఠాత్తుగా జబేలిన్ దగ్గరికి వెళ్లి ప్రశ్నిస్తాడు.)

పోలోవ్:- మీకు వుట్టకొక్కు అంటే యిష్టమేనా ? అంటే

మీరు నాటిని యెప్పుడేనా ప్రోగు చేసేరా ? చెప్పండి.

(జెడెరిన్ యీ అనందరపు ప్రశ్న విని ఆశ్చర్యంతో నిరుత్తరుడై వుంటాడు. ఐహళా పాలోవ్ కి అధిక శ్రమవల్ల మతి వదించి వుంటుందేమో నని కూడా అనుకుంటాడు.

పాలోవ్:- (తానే సంభాషణను సాగిస్తూ) అడవిలో పోతూ పోతూ మనం ఒక్కొక్కవు డొక చెట్లతోపు దగ్గరకి వస్తాము. ఎందుకనో అక్కడ పుట్టకొక్కులుండి తీరుతపని అనిపిస్తుంది. అనేకు లదివరకే ఆ దారిని పోయి వుంటారు. ఐనా మనం మతి లేనట్లుగా ఆతోపులో చెట్లక్రింద దూరి (పుట్ట కొక్కుల కోసం.) తడుముళ్ళాడుతాము. అవి వుండి తీరుతాయని మనం ఘట్టిగా నమ్ముతాము. చివరకి మనం అనుకొన్నట్లే పుట్టకొక్కులు దొరుకుతాయి !

(హఠాత్తుగా జ్వాన్ ట్సేవ్ వుద్రితరై ప్రవేశిస్తాడు.)

జ్వాన్ ట్సేవ్:- (దూరాన్నంచే) దాని తలా తోకా తెలియడం లేదు, డాక్టర్ పాలోవ్ ! ఆశ్చర్యకర విషయాలన్నో జరుగు తున్నాయి. (మన తేబారేటరీలో)... తేబారేటరీలో వెలుతురు తక్కువగదా ? అందుకని రోజూ సాయంత్రం కుక్కలికి మేత పెట్టేముందు లైట్లు వేస్తే చాలు, కుక్కలకి లాలాజలం ప్రష్కలంగా వచ్చేస్తుంది ! తిండి యేమీ అక్కర లేకుండానే !

పాలోవ్:- (సంతోషోత్సాహాలతో) ఏం ? నే నేమని చెప్పేను ? జ్ఞాపకం వుందా ?

(జేరిన్. జ్యూన్ ట్యేవ్ లిద్దరూ 'ఏమిటా చెప్పింది?' అన్న ధోరణి నొకరు ఆశ్చర్య దృష్టంతో చూసుకుంటాడు.)

పోలోవ్:- పోనీండి. నేను మీతో చెప్పలే దేమో? కాని, నే ననుకుంటూనే వున్నాను!.....అదే ఆలోచిస్తూ న్నాను.....మనం యీ వ్యవహారా న్నంతినూ గజ బిజి చేసుకుంటున్నాం!.....అసలు కిటుకులు పొరబాటున వదలి వేస్తున్నాం. ఎన్ని ఆధారాలు! చక్కని ఆధారాల్ని మనం పొరబాటున వదలి వేస్తున్నాం!.....ఈ విషయాన్ని మనం యిదివరకే యెందుకు గమనించ లేదు? జీర్ణ క్రియా సందర్భంలో లాలాగ్రంథిని గూర్చి మనం ప్రయోగాలు సాగించేం గదా? చూడండి! ఆ ఘరితో ధనలు మంల్ని యిప్పుడు యెక్కడికీ గొంపోయేయో?... నికోడిమ్ తిరిగి వచ్చేడు?

జ్యూన్ ట్యేవ్:- (కంగారుగా) ఆ! వచ్చేడు...

పోలోవ్:- సరే. మంచిది...(గబ గబా లేబారేటరీవైపు నడుస్తాడు. కుక్కల బోను దగ్గరికిబోయి అసిస్టెంట్లను చే సంజ్ఞతో పిలుస్తాడు. ఇద్దరూ వెడతారు.)

పోలోవ్:- ఈ ప్రయోగ సందర్భంలో నేను గమనించినవి కొన్ని విషయాలు చెబుతా.....ఒక రోజున 'జాక్' (కుక్క) కి తిండిపెట్టి, గమనిస్తున్నా. సరే, మామూలే గదా, సహజ మనో వ్యాపారం (రిఫ్లెక్సు) లాలాజలం పూరడం. తిండి చాలలేదు. ఇంకొంచెం తెచ్చుని నికోడిమ్ని

పంపించేను. అతడు రావడం ఆలస్యమైంది. నాకు విసుగ్గా వుంది. కుక్కకీ విసుగైతే వుంటుంది. దాని నోట ఒక్క చుక్క లాలాజలం కూడా లేకండా పోయింది ! కాదుమరి? ఎందు కుంటుంది ?...వున్నట్లుండి హఠాత్తుగా పుష్కలంగా లాలాజలం ప్రవహిస్తూంది ! దానిల్లు బంగారం గానూ, యిది యెక్కడిచుండి వచ్చింది ? ఎందుకు వచ్చింది ?

(క్వాన్ ట్సేవ్, జబేరిన్ అర్థంగా కళ్ళప్పగించి చూస్తూ వుంటాడు.)

పౌలోవ్:- (విజయ సూచకంగా చూస్తూ) నికోడిమ్ అడుగుల సవ్వడి వసారాలో వినవచ్చింది ! అతడు ఆహారం తెస్తూ న్నాడని ద్యోతకమై కుక్క నోట లాలాజలం పూరింది ! తెలిసిందా ? ఇప్పుడు చూద్దురు గాని, వుండండి, నికోడిమ్ ! (కేకేస్తాడు.)

(మరునిమిషంలో నికోడిమ్ వస్తూన్న సవ్వడి.)

పౌలోవ్:- (వంగి కుక్క దాడలోని లాలాగ్రంథి వైపు చూస్తూ) నికోడిమ్ పాదధ్వని సమీపిస్తూన్న కొద్దీ కుక్కకీ లాలాజలం మెచ్చుగా స్రవిస్తూంది, చూడండి !

(క్వాన్ ట్సేవ్, జబేరిన్ వంగి పరిశీలిస్తూంటాడు.)

పౌలోవ్:- తేలిం దేమిటి ? ఏతావతా పదధ్వనులే లాలా నిర్గమ నానికి కారకములై నాయి ! కొంచెం ఆహారమేనా అక్కర్లే కండానే ! ఏం ? ఎందువల్ల ? (ఆవేశంతో పచారు చేస్తాడు.) ఇక్కడ ఏమేం జరుగుతూంది ? ఎందుకు జరుగు తూంది ? నున్నం చూపి అన్న మనుకొని నోట నీరూరడం

వుంది గాని యిదేమిటి? పదధ్వనులు విని నోట నీరూరుంది ! ఇందులో శ్రవణేంద్రియ ప్రసక్తి యేముంది ? శ్రవణభేరికీ, లాలాగ్రంధికీ సంబంధ మేమిటి ? కాని, మన పరిశీలనా ప్రయోగాల్లోని పరిస్థితులు యీ రెండు యింద్రియాలకీ సన్నిహిత సంబంధాన్ని కలిగించేయి ! రోజూ కుక్కలకి తిండిబెట్టే నికోడిమ్ పాదధ్వనులు వాటి మెదడులో ముద్రితములై వున్నాయి. నికోడిమ్ పాదధ్వనులు, ఆహారం, - యీ రెండూ కుక్క మెదడులో సమవాయి సంబంధం కలిగి వున్నాయి. చరిచిత పాదధ్వని చెవికి సోకినంత మాత్రాన మెదటినుంచి యిచ్చాశక్తి బైలుదేరి లాలా జలాన్ని పూరింపజేసింది. కేవలం శబ్దం చాలు ! అదీ అక్కరలేదు. దీపాలు వేస్తేచాలు ? మీరు చూసినట్లు !

బ్యాన్ స్పేవ్:- (గందర గోళంలో పడినట్లు) కాని, ...జీర్ణక్రియకూ దీనికి సంబంధం యేమిటో నా కర్థంకావటంలేదు.

పోలోవ:- (ఉత్సాహంగా) అదే అసలు విషయం ! అయ్యా ! దీన్ని గురించే నండీ, నేనింత కాలాన్నుంచీ ఆలోచిస్తూన్నది!

జబేలిక్:- (ఆవేశంతో) అయ్యా దేవుడా ! మన మతి మండి నట్లేవుంది ! ఏమండీ ! డాక్టర్ పోలోవ ! ఎందుకూ ? మనం గనుక..... నా వుద్దేశం..... ప్రయోగ పరిస్థితుల్ని మార్చిపెట్టే తే !.....బ్యాన్ స్పేవ్ ! మనం వివిధ సన్నివేశాల్ని కల్పించి, వాటిని తిండి తినడంతో జత చేయ

వచ్చు! మెదడుకి ప్రతి దఫా ఒక చిన్న సమస్యని కల్పించడం....దానికి జవాబును నిర్దేశించ మనడం!...

పోలోవ్:- (సమధికోత్సాహంతో) ఆ! అదీ సంగతి!

చూసేరుగా, మీరు? ఇక్కడ లాలాజల నిర్గమనమే మనకు జవాబు యిస్తూంది. (పిడికిళ్ళు బిగించి గాలిలో ఝల్లి పించుతూ) నూతన భౌతిక పరిసరాల్ని, పరిస్థితుల్ని యేర్పరచి మనమే నూతన మనోవ్యాపారాల్ని (రిస్లేస్సు) ప్రేరేపించుదాం!.....భేష్! బాగుంది! కాని, యీ నూతన విక్రీయల (responses) ను యేమని పిలుద్దాం?..... కండిషన్డ్ రిస్లేస్సులు! అంటే పరిస్థితుల ప్రభావంవల్ల యేర్పడిన మనో వ్యాపారాలు! నిబద్ధమనోకర్మలు!

(ఒక్క మరగి, ఆత్మ సంయమనం చేసుకుంటూ, ఉద్రేకాన్ని తగ్గించుకో ప్రయత్నిస్తున్నట్లుంటాడు.)

పోలోవ్:- కాని, మిత్రులారా! బహుశా నేను అసంబద్ధమైన భావనా ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్నానేమో అని కూడా సందేహం కలుగుతుంటుంది!.....కాని, మన యెట్టె యెక్కుల మానవుల మెదడు, దాని వ్యాపారాలు, అంటే మనస్సు, బుద్ధి వీటికి బోయే.....

జబేలిన్:- కోటలోనికి కవాటాలు తెరచి వున్నాయి!

పోలోవ్:- భేష్! ఎంత చక్కగా చెప్పారు! అరటి పండు ఒలిచి చేతబెట్టినట్లే. ఇప్పటిదాకా వైజ్ఞానికుల కళ్ళేమైనాయి? (ఆలోచిస్తూ కాసేపు నిల్చుని, బీరువా దగ్గరికి

వెళ్ళి, పాతబడి వెలిసి బోతూన్న పుస్తకా న్నొకదాన్ని తీస్తాడు.) ఇదేమిటో తెలుసా ? మహామేధావి, శరీర శాస్త్రజ్ఞుడు శచినోవ్ రచించిన ‘మెదడు: తద్వ్యాపారాలు.’ (తెరచి చూస్తూ) ర్యాజాకలో విహారవిద్యాలయంలో చదువుకొనే దినాల్లో చదివేను. కాని,..... (చతుర్థా) ఆ దినాల్లో దీని ప్రాముఖ్యతను పూర్తిగా గ్రహించనే లేదు ! ఆ దినాల్లో రష్యాలోని విద్యావంతులందరూ పఠించిన ఉద్గ్రంథం యిది !...శచినోవ్ ! సజీవమైన మెదడును సమీపించి, కన్నార చూసి, స్పృశించి అర్థం చేసుకోడానికి అవకాశాలు దొరుకుతాయా ? అని ఆయన యెంత పరితపించేడు !!...ఇప్పటికి మనకా అవకాశం లభించ బోతుంది ! సంఘటనలు, ఆధారాలు, పరిశోధనాంశాలు, చేతికి దొరికిన ఋజువు సాక్ష్యాలు...నమకూర్చు కుంటున్నాం ! కోటను ఘట్టడించ బోతున్నాం ! ...నికోడిమ్ ! అవి తీసుకువచ్చేవా ?

(నికోడిమ్ సాక్షేషం తీసుకునివచ్చి యిస్తాడు. పోలోవ్ దాని నెంతో ఆకురకతో విప్పిచూడతాడు. పిల్లలు వండుగ బహుమతులైనా అంత ఆసక్తితో విప్పరు. దానిలోని అట్టపెట్టిలోంచి వివిధ పరిమాణాలుగల చిరుగంటల్ని తీసి ఒక్కొక్కదాన్నే వాడుస్తూంటాడు, పోలోవ్.)

పోలోవ్:- అయ్యా !-(ఒక చిన్న గంటను చూపుతూ) దీన్ని తినుబండారంగా మీరు భావించరుగదా ? ఏం ? ఈ చిన్న గంటతో కుక్కల నోరూరిస్తానని మీకు చెపుతున్నా.

(గంటను పైకెత్తి వాయిస్తాడు. దాన్నొక ప్రక్కగా వుంచి, మిగతా వాట్లనికూడా మ్రోగిస్తాడు. అన్నీ తలొక రీతిగానూ ధ్వనిస్తాయి.)

(దేవతార్చన సమయంలో వాయిచే గంటలవంటి యీ ధ్వనుల నందరూ ఆశ్చర్యంతో వింటూంటారు. పోలోవ్ యీ గంట అన్నింటినీ వరుసగా పేరుస్తాడు)

పోలోవ్:- మిత్రులారా! మన తేబారేటర్ యింతటి నుంచీ మనో వ్యాపారాలను గూర్చిన ప్రయోగాల్నే చేయాలి!

జ్వోకాస్నేవ్:- (కంగారుతో) డాక్టర్ పోలోవ్! ఇదేమి టిప్పుడు, మళ్ళీ? జీర్ణక్రియాపరిశోధన లేం చేస్తారు?

పోలోవ్:- డాక్టర్ జ్వోకాస్నేవ్! ఎందు కంత కంగారు పడతారు? జీర్ణకోశం మీద పరిశోధనల్ని మనం చాలా వుపూర్తి గావించినట్లే. ఇక యిప్పుడు మన ముందున్న పని ఒక శతాబ్దందాకా సరిపోతుంది. సిద్ధంగా వుండండి!

నికోడిమ్:- ఆ, హా! అదన్నమాట! డాక్టర్ పోలోవ్! నేను యివాళే వెళుతున్నాను. తప్పుకు మరి. నేనుండజాల నందుకు విచారిస్తున్నా... గంటయింది, నాకు.

(అందరూ నిశ్శబ్దంగా ఎవరైనా దూరం దోయే దివ్వడు ముందొక్కసారి కూర్చుని మరి బైబిడెరాలనే సనాకనాదరం అనుసరిస్తాడు.)

పోలోవ్:- (వేమార్ద్రభావంతో) నికోడిమ్! మరిచే పోయేను, చూసేవా? ఈ వేళే? ఇప్పుడేనా? అయితే... సరే. రా. కాన్సేపు కూర్చుందాం.

నికోడిమ్:- (లేచి) నా తప్పులేవైనా వుంటే మన్నించండి,
డాక్టర్ పోలోవ !

పోలోవ:- దానికేంటే గాని, నికోడిమ్ ! నువ్వు...

(ఇద్దరూ మూడు సార్లు ముద్దిడు వంటారు.)

నికోడిమ్:- (ఉద్దేశంతోనూ, ఆనందంతోనూ కళ్ళు నీరు
గ్రమ్ముతూంటే) ఔను ! అదే నేనూ అనుకొనేది. మీకు
వర్ధంతి జరగటం, నేను లేకపోవడం ! ఎంత దురదృష్టం !
పాతికేళ్ళు శాస్త్ర పరిశోధన ! మాటలు గాదు. దగ్గర
లోనే వర్ధంతి వుండడం, నేను సమయానికి లేకపోవడం !
యెంత విచారకరం !

పోలోవ:- వర్ధంతి కేం వచ్చేలే, నికోడిమ్ ! (సాలోచనపడ్డై)
ఏళ్ళు గడిచి పోతున్నాయి, చేసింది చూస్తే యేం కని
పించదు ! నికోడిమ్ ! చూడు, ఇప్పుడు డిప్పుడే కాస్త దారి
తెన్నూ అంటూ కనిపిస్తూంది. వయసువచ్చి మీద పడిపో
తుందనేది యెంత కష్టం !

నికోడిమ్:- డాక్టర్ పోలోవ ! వెళ్ళొస్తా. బ్రతికుంటే మళ్ళీ
కలుస్తాలండి. అంతా ఈశ్వరేచ్ఛ. మన యిష్టం యే
ముంది ?...(వెళ్ళిపోతాడు.)

ఎనిమిదో రంగం

(నెంటు పీటర్స్ బర్గ్ లో మెడికల్ ఆపొసియేషన్ హాలులో పాలోవ్ వర్తంతి సభ. ప్రొఫెసర్లు, డాక్టర్లు, సర్జన్లు, శాస్త్రజ్ఞులు హాలులో క్రిక్కిరిసి వున్నారు. మిలటరీ యూనిఫారాలు దరించిన సర్జన్లు. తెల్లటి శిరోవేష్ట నాలతో నర్సులు; అకర్షనీయములైన దుస్తుల్లో కొందరు మరానా స్త్రీలు, వీరు కూడా ఆ సభలో చెడురుగా కానవస్తారు.

వయోదిక్కుడైన వుల్గానియైన డిమిట్రీ పాలోవ్, జీవికాపరాహ్మంలో పడిన సెరాఫీమా వాసిలియేవ్నాతో ఒక చోట కూర్చుని వుంటాడు. ప్రక్కనే జాన్స్ ట్చేప్, జబేలిన్లు.

వేదిక మీద దిగ్గంతుల్లాంటి విజ్ఞాన వేత్తలు కూర్చుని వుంటారు. వారిలోనే ఇవాన్ పాలోవ్ ఆసీనుడై వున్నాడు. తల నరనిన వృద్ధ ప్రొఫెసర్ వైపాన్ తిమోఫెయిచ్ ఉనన్యాయం యిస్తున్నాడు.)

వృద్ధ ప్రొఫెసర్:- ఇవాన్ పిట్రోవిచ్ పాలోవ్ విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని కాశంలో ఉజ్జ్వలతార ! పరిశోధనలో పాతికేళ్ళు నిండిన యీ సందర్భంలో ఆయన సభిసందించగలగడం మహా దృఢాంగం !

(సభలో హర్షధ్వనాలు. కల కలం వినవస్తుంది. అక్కడక్కడ ప్రశంసా సంభాషణలు వినవస్తాయి.)

డిమిట్రీ పాలోవ్:- గుర్తుదా, సీచూ ? వాన్యాకి గొప్ప భవిష్యత్తు వుందని చెప్పేరు జ్ఞాపకం లేదా ?

సెరాఫీమా:- ఔను ! కాని, నాకే యేదో భయం, దిగులుగా వుండేది. ధైర్యం చెప్పేందుకు మీరు లేకపోతే...

డిమిట్రీ:- మానవ జీవితమే ఒక పెద్ద పరీక్ష ! విశ్వాసం వుండాలి. ఓరిమితో మనం విధి విహితాన్ని...

సెరాఫిమా:- (బ్యాప్ టేప్ - జబేలిన్ లతో కరచాలనం చేస్తూ)
మీ రింతకాలంగానూ ఆయనతోనే ఛరిశోధన సాగిస్తూ
న్నారు. ఇందులో మీ పాత్ర యేమంత తక్కువది గాదు !
మీకుకూడా యిది వర్ధంతి అనే చెప్పాలి !...

(బ్యాప్ టేప్ దిగుడుగా, యెల్లాగో వుంటాడు. తెచ్చి పెట్టుకున్న నవ్వుతో
సెరాఫిమా కరదానం చేస్తాడు.)

వృద్ధ ప్రొఫెసర్:-.....జీర్ణ క్రియను గూర్చిన యీయన పరి
శోధనలు ప్రపంచ విఖ్యాతి నందినాయి. వాటికై నోబెల్
బహుమానం మొన్ననే వీరికి లభించింది. వీరికి నోబెల్
బహుమానాన్ని యివ్వడం అంటే ఆ సగంధకే గౌరవం అని
చెప్పాలి ! విజ్ఞానాన్నీ, పాండిత్యాన్నీ ఆరాధించి, మానవ
జాతి.....

(అతివేలంగా హర్షదానాదు. వేదిక మీది పోలోవ్ ముఖంలో కోపం.
చిరాకు గానవస్తాయి. అతడు యెప్పెట్టుగా శిరస్సు వంచి నభకు వందనం
చేస్తాడు)

వృద్ధ ప్రొఫెసర్:-.....పురోగ మిస్తూంది. ఇవాన్ ప్రిఫో
విచ్ పోలోవ్ కి సత్యాన్వేషణలో నిరంతర విజయం, సుఖ
శాంతిలూ లభించాలని కోరుతాం, ఆ యనకు చిరాయు
రారోగ్యములు ప్రభువు ప్రసాదించుగాత అని ప్రార్థిస్తూ...

(అతడు తన దోరణితో కన్నయదైపోతాడు. దిక్కులు ఏక్కడిల్లే హర్ష
దానాదు. ఫజ్లో కలకలం. సంభాషణలు చెందేగుతాయి.)

ఒక ప్రొఫెసర్:- మీరూ వచ్చేరా, ప్రొఫెసర్ ప్రిత్రిశ్చేవ్ !
ప్రొఫెసర్ ప్రిత్రిశ్చేవ్:- ఓహో ! మీరూ ? వందనాలు.

నేనూ, పోలోపూ బాల్య మిత్రులం. అదృష్టదేవతను చెవులు పట్టుకుని తన కాళ్ళనగ్గిరికి యాడ్చు కొచ్చే డనుకోండి, పోలోప్ !

ప్రొఫెసర్:- అళ లందరికీ ఉంటాయిలెండి. కాని వాటి నందుకు నేందుకు తగ్గ శక్తి సామర్థ్యాలూ, పట్టుదలూ...

పిత్రిశేఫ్:- అతడు మా చెడ్డ పట్టుదల మనిసిలెండి. అతి శయోక్తి గాదు, వాచ్యంగానే అతడు చెవులు పట్టుకుని అదృష్ట దేవతని స్వాధీనం చేసుకున్నాడు ! ఈక్క చెవులు పట్టుకుని ! నిజంగా !...

ప్రొఫెసర్:- మీరేం చేస్తున్నా రివ్వాడు ?

పిత్రిశేఫ్:- విద్యా మంత్రవర్గం ఆఫీసులో లెండి. డిసార్డు మెంటల్ హెడ్ గా వున్నాను.

ప్రొఫెసర్:- అల్లాగ నండి. అదృష్టవంతులు !

పిత్రిశేఫ్:- ఏమిటోలెండి, మనదేముంది ! (సంతృప్తికరంగా నవ్వుతూ విరగబడతాడు.)

(పోలోప్ ఉపవ్యసించడానికి లేస్తాడు. ఉత్సాహధ్వనులు)

వండితులారా ! సోదరీసోదరులారా ! మీ కందరకూ నా హృదయపూర్వక వందనాలు ! నా యొక్క, నా సహచరుల యొక్క శుభ్రశ్రమను ప్రపంచమంతా గుర్తించి గౌరవించిందంటే, మన రవ్యన్ శాస్త్రపరిషత్ నూ, తత్ కృషిని, మన దేశాన్నీ గౌరవించినట్లే ! (ఏమి

చేయాలి' తెలియనట్లు హస్త విన్యాసం చేస్తాడు.)... పూజ నీయమై న ప్రాఫెనక్ టైచాక్ తిమోఫెయిచ్ స్వాగతా శీఘ్రుల కెంతో కృతజ్ఞుణ్ణి. కాని, ఆయన నూచించిన 'శాంతి' అనే దాని అర్థం నా కేమీ గ్రాహ్యం కాలేదు... నిజానికి, మానవ జాతి యావత్తూ యిప్పుడు విషమ ఘట్టంలో, డోలాందోళిత పరిస్థితుల్లో వుంది. ఏది యెల్లా వున్నా మనం యీ రోజున యెన్నో విజయాల్ని సాధించి, యింకెన్నో చిక్కు సమస్యల్ని పరిష్కరించగల కృషిని సాగించే స్థితిలో వున్నామని చెప్పగలం... (సభికులంతా నిశ్శబ్దంగా, ఆయన మాటలకై యెదురు చూస్తుంటారు. చిరునవ్వుతో పోలోస్) మహాజనులారా! నాది ఒకటే కోరిక. నేను కడకంటూ విశ్రాంతి రహితమైన జీవితాన్ని గడప గలిగేటట్లు మీరంతా ఆశీర్వదించాలి! నిజంగా నా కోరిక అదే. దయచేసి ఆశీర్వదించండి !

(పథలో హర్షధ్వనాలు. విద్యార్థుల గ్యాలరీ నుంచి అదే పనిగా కరతాళ ధ్వనులు. ఒక విద్యార్థిని బాల్కనీ మీంచి ముందుకువంగి, పెద్దగా చప్పట్లు కొడుతుంటే మరో విద్యార్థి అడుస్తాడు.)

విద్యార్థి:- వార్యా! జాగ్రత! సంతోషంలో తూలి ముందుకి పడగలవ్ !

విద్యార్థిని వర్వారా అంటోనోవ్నా:- (తిరిగి చూసి) అదీ ! నిజమైన మగాడంటే అల్లా వుండాలి ! (ఒక్క మాటూ ఆగి) చదువు పూర్తయేక నేనూ ఆయన క్రింద పరిశోధనల్లో చేర్చాను.

ఇంకో విద్యార్థి:- (ఎత్తిపొడుపుగా) ఓహో! అల్లాగా!

వర్వారా:- నువ్వే చూస్తావు, వుండవోయ్!

(పాలోవ్ హడావిడిగా వేదికమించి దిగి క్లోక్ యామర్ కి పోతాడు. చాల మంది ఆయన్ను వెంటడించి చుట్టూ ముగుతారు. జనాన్ని మోచేతులతో తప్పిస్తూ పిత్రిశ్చేప్ పాలోవ్ ను సమీపిస్తాడు.)

పిత్రిశ్చేప్:- హృదయపూర్వకాభివాదనాలు, ఇవాన్!

(అంటూ పాలోవ్ ను మూడుసార్లు ముద్దెట్టుకుంటాడు)

మిత్రమా! చాల సంతోషంగా వుంది. ఇదిగో! (సెరా

ఫిమా వైపు తిరిగి) సెరాఫిమా వాసిలియేవ్నా! ఎంత

గుడిసం! (ఆమె చేతిపై వంగి ముద్దెట్టుకుంటాడు.) ఓహో!

వోలోడ్యా గాదూ? (విద్యార్థి దుస్తుల్లో వున్న వ్లాడిమిర్ ని

సమ్మోద సూచకంగా యెగా దిగా చూస్తూ) థేమ్! ఎంత

వాడైనాడు!

పాలోవ్:- (నాలోచనగా) ఔనాను!.....

పిత్రిశ్చేప్:- (విచారాశ్చర్యాల్ని సటిస్తూ) వాన్యా! మిత్రమా!

మనం విద్యార్థులంగా వున్న దివాలు తిరిగి రావుగదా?

నిన్ననే అయినట్లుగా వుండనుకోండి! సీమా! గుర్తుండా

నన్న మీ రందరూ పరిహాసం చేసేవాళ్లు! గవర్న మెంటు

వుద్యోగం, కడుపులో చల్ల కదలకండా వెచ్చగా కూర్చుని

సుఖించడం అదో తప్ప అంటా? చూడు, యిప్పుడు

యివాన్ మాత్రం సౌఖ్య మార్గంలో...

పాలోవ్:- (హతాత్తుగా గుర గుర లాడుతూ కోపంతో)

ఔను! ఇంక లోటేమిటి? బళ్ళకొద్దీ కట్టలు మంట బెట్టు

కున్నా నిన్నడిగే వాడు లేడు! అదేవని, యింక నీకు!
నన్నెందుకు నీతో చేర్చుకుంటావులే? నీ పుణ్యమాయని...

(పెరాఫిమాకు కైదండ యచ్చి వెబవలికి నడుస్తాడు. అంతా భక్తి గౌరవ
పూర్వకంగా పాయవిడి దారి యిస్తారు. పిత్రీశ్చేవ్ ముఖం మూడి పోతుంది.
అతడు అందోళనతో, పోతున్న జ్వాన్ టేవ్ జబ్బ పట్టుకుని నిలుపుతాడు.)

పిత్రీశ్చేవ్:- (మెల్లగా) మిత్రమా! జ్వాన్ టేవ్! ఈ వేళ
అతడేమి మాట్లాడేడు? అతగా డనే దేమిటి? ఏ వై నా
కొత్త పని తలపెట్టే రేమిటి?

(చాలవంది వీరిద్దరిదుట్టా చేతాడు.)

జ్వాన్ టేవ్:- ఆయన ముందు ప్లానుల్ని గూర్చి నా కేమీ
తెలియదండీ. కావాలంటే మీరే ఆయన నడగండి.

పిత్రీశ్చేవ్:- (జ్వాన్ టేవ్ భుజంతట్టుతూ) ఓ సోస్సి! ఏమీ
యెరగనట్లు. మీ రాతనితో యెన్నేళ్ళుగా పనిచేస్తున్నారో
యెవరూ యెరగరనుకుంటున్నారా?

జ్వాన్ టేవ్:- (చుట్టూ చూస్తూ) అయ్యా! నేను చెప్పగలి
గిందేమీ లేదు... అంటే ఆళాజనకమైనదీ, ఉత్సాహం
న్నిచ్చేదీ విషయం యేమీ లేదనకోండి..... డాక్టర్
పోలోవ్ చెప్పింది విన్నాడు గదూ?... ఆయనకి కావాల్సిం
దల్లా విశ్రాంతి రహితమైన జీవితమే!...

(వెళ్ళి పోతాడు. నిరుత్సాహంతో నిశ్శబ్దంగా ఒకరి మొగ్గా లోకడు చూసు
కుంటాడు.)

తొమ్మిదో రంగం

(నట భవనంబై బ జోడు గుర్రం బండిలోకి సెరాసిమాను చేయూత యిచ్చి మిక్కించుతుంటాడు. పోలోవ్. దగ్గరలోనే కుమారుడు వ్లాడిమిర్. బండి వాడు. యితరులు వుంటారు.)

పోలోవ్:- (కుమారునితో) నువ్వుకూడా యెక్కు! వోలోడ్యా!

సెరాఫిమా:- మీరో? మీ మామేమిటి?

పోలోవ్:- (వినిపించుకొనట్లు) వోలోడ్యా! అమ్మని యింటికి తీసుకు పోతావుగదూ? భద్రం.

సెరాఫిమా:- మిమ్మల్నే. మీరు రావడం లేదా?

పోలోవ్:- మీతో రాజాలనందుకు ఊమించాలి, సీమా!

ఇస్టిట్యూట్లో ముఖ్యమైన పనుంది. ఇప్పుడు రానూ!

(కుమారునితో) వోలోడ్యా! పండుగోనే లోపున అమ్మ

కాఫీ త్రాగకండా చూడు. అది ఆమె హృదయానికి అద

నవు పని కలిగిస్తుంది.

వ్లాడిమిర్:- అల్లాగే! నాన్నా! (తల్లితో) అమ్మా! మనం

బైలుదేరుదమా?

(పోలోవ్ చేతిబెత్తం పూపుకుంటూ, వాళ్ళకి వీడ్కోలిస్తాడు. ఆయన ముఖంలో ఆనందోత్సాహాలు వెల్లి విరుస్తుంటాయి. తొందరగా పెద్ద పెద్ద అంగలతో నడిచి పోతుంటాడు. వెనక కొంత దూరంలో వర్వారా, మరి కొందరు విద్యార్థులు నడుస్తుంటారు.)

వర్వారా:- డాక్టర్ పోలోవ్తో మాట్లాడాలి!

ఒక విద్యార్థి:- (పరిహాసంగా) శగ్గు, తగ్గు! వార్యా!

మరొకరు:- నీకంత సాహసం కూడా వుందీ?

వర్వారా:- సాహసమా ? సరే, ఐతే మీరే చూస్తారుగా ?

(పడుకొత్తి పోయి పాలోవ్ను కండుపు కుంటుంది. విద్యాద్ధులంతా ముళ్ళమీ దున్నట్లుంటారు)

వర్వారా:- ప్రొఫెసర్ ! ఊమించాలి. నాసేరు వర్వారా అంటో నోన్నా. ఇవానోవా. మీతో కలిసి, మీ క్రింద పని చెయ్యాలని వుంది, నాకు.

పాలోవ్:- నా దగ్గర పనిచేస్తా నంటావా ? చిత్రంగానే వుండే ! ఏం చేయగలవు ?

వర్వారా:- నేను మెడికల్ గ్రాడ్యుయేటును.

పాలోవ్:- ఓహో ! అల్లాగా !

(నడుస్తూ యిద్దరూ ఒక పాటక్కులో ప్రవేశిస్తారు.)

పాలోవ్:- ఐతే, దీన్ని అభిమానపరిషయంగా తీసుకుందా మనుకుంటున్నావు ?

వర్వారా:- జీర్ణ క్రియను గూర్చి యేదైనా సరే.

పాలోవ్:- (నిరుత్సాహంగా) నే నిప్పుడు జీర్ణక్రియాపరిశోధనలు తగ్గించేసేను. వాటి మీద నాకింక ఆసక్తి లేదే !

వర్వారా:- (ఆశ్చర్యచకితురాలై) నిజంగానే ? వేళాకోళం చేయడంలేనుగదా ? ప్రొఫెసర్ !

పాలోవ్:- ఎంతమాత్రం గాదు... నోరూరటాన్ని గురించిన సాతపామెత తెలుసుగా ? నోరెందుకు వూరుతుందో తెలుసుకోడానికి విచిత్రంగానే వుంటుంది.

(కనకు తాటాకులు కడుకున్నా కడుకుని వర్వారా అందోళనగా పాలోవ్ వైపు చూస్తుంటుంది.)

వర్వారా:- ప్రొఫెసర్ ! నాకు జీర్ణక్రియావిషయిక పరిశోధనలే చేయాలనివుంది. నా అభిమానవిషయం ఔధనవిజ్ఞానం.

పొలోవ్:- నేను చేయగలిగిందేమీ లేదు, క్షమించాలి !

(అంటూ వేగంగా నడుస్తాడు. వెంటబడి వేదించుకుతినే మనిషిని వదల్చుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తూన్నట్లు. ఐనా వదలక వర్వారా ఆయన్ను వెంట దిస్తూంటే, పొలోవ్ ఆశ్చర్యంగా అమెను చూస్తూ యింకా గమనవేగం హెచ్చిస్తాడు. విద్యార్థుడు వీరివైపు చిత్రంగా చూస్తూంటాడు.)

పొలోవ్:- (ఘూంకారంగా) ఏ మమ్మా ! ఎందుకింకా వస్తున్నావ్ ? నువ్వు కన్యవనుకుంటానేం ? క్షమించు, అడిగినందుకు ! కాని, శుద్ధ పెంకిఘటానివని చెప్పక తప్పదు ! పైగా డాక్టరువి ! ఇంకేం ?

వర్వారా:- (అంత పెంకితనంగానే) ఔను, ప్రొఫెసర్ ! ఈ కన్నె డాక్టర్ జీర్ణక్రియను గూర్చి పరిశోధన సాగించాలనుకుంటూండండీ. తన పట్టుదల నెగ్గించుకుని తీరుతుంది కూడాను...

పొలోవ్:- కావచ్చు. దాని కభ్యంతరమేమిటి ? కాని, నా దగ్గరమాత్రం గాదు ! శోచనీయమైన విషయమే అనుకో. అబ్బా ! నువ్వు ముగాడిలా నడుస్తావే !

(వర్వారా నిరసన చూచకంగా కలపంకిస్తుంది; ప్రీతి యిది పొగడ్త అనడంకంటే ఎంద అనే చెప్పాలి. పొలోవ్ నిలబడి తొందరగా అమె చేతిని చాచినచేసి నెంపు తీసుకుని వెళ్ళిపోతాడు. వర్వారాకి కళ్ళు చీకట్లు గ్రమ్మినట్లు

వుతుంది. వెనకనుంచి విద్యార్థుల గప్పులు వివరస్తాయి. అమె ఆత్మసంయమనం చేసుకుని గిరుక్కున వెనుక తిరిగి, వాళ్ళవైపు వస్తుంది.)

వర్వారా:- మిత్రులారా ! నే నాయనవద్ద పనిచేసే తీరుతా...

చేయలేకపోతే అడుగుదురుగాని !

(స్వస్థంగా విడదాడి, నొక్కి వదిలుతుంది.)

పదో రంగం.

(వసంత ఋతువులో ఒకనాటి ప్రాతఃసమయం. రీసెర్చి ఇన్ స్టిట్యూట్ ద్వారంలో వర్వారా పోలోవ్ కొరకై వేచివుంటుంది. అక్కడ అంతా గడబిడగా వుంటుంది. ద్వారానికి బాల్కనెరిచి వున్నాయి, స్టాండ్లు, కేబిన్లు, గజావరికరాలు, వీరువా మొదలైన సామగ్రిని చాలమంది పనివాళ్ళు అటు నిటు మోసుకుపోతున్నారు. జ్యూన్ షేప్ నిరుత్సాహంగా, నిర్విణ్ణుడై యీ గడబిడలో నిలిచివుంటాడు స్టాఫ్ మెంబర్లు అతనిచుట్టూ మూగివుంటారు. అక్కడి ప్రకాంత వాతావరణం పోయి గందరగోళంగావుంది.)

ఒక అసిస్టెంటు:- డాక్టర్ జ్యూన్ షేప్ ! జీర్ణక్రియాపరిశోధన లింకా పూర్తిగానిదే యిదేమిటి మధ్యలో ?

మరొకడు:- దీని కర్తమేమిటండీ ?

వేరొకడు:- అన్నీ నగం నగం పనులే ! ఎవరికేనా మతిపోయి వుండాలి !

జ్యూన్ షేప్:- నాకు యేమీ తెలీదండీ, అయ్యో ! నేను ఒక్కప్రశ్నకీ జవాబీయలేను. తమించండి !

(పోలోవ్ గజగజా ఓగడినుంచి మరో దానితోకపోతూ గవవస్తాడు. జ్యూన్ షేప్ గమ్మన అయినవైపు పోతాడు.)

బ్యాంక్ టేస్ట్:- ఏమండీ! డాక్టర్ పోలోవ్! నేనూ, యింకా చాలమంది అసిస్టెంట్లూ మారీసెర్చి పనిపూర్తిచేయనిదే...

పోలోవ్:- (ఉత్సాహంగా) నన్నీం చెయ్యమంటారు? ఇంకొక్క క్షణంకూడా వృధా చెయ్యలేము. మన చేతుల్లో యిప్పుడెల్లాంటి ఆధారాలున్నాయి! మనకొక మహాదవకాశమిది! అబ్బే! లాభంలేదు. ఇంకనుంచి జీర్ణక్రియాపరిశోధనలకి స్వస్తి చెప్పినట్లే!

(అక్కడ నిలబడకండా మేడమెట్లెక్కిపోతూ కూనిరాగంతో ఒక ప్రస్థాన గీతిక నాలాపిస్తుంటాడు. 'మోదురిం యవకురిం పాహసురిమనం, పం పారా రిం పం....')

బ్యాంక్ టేస్ట్:- (నిర్విణ్ణుడై) లాభంలేదండీ! ఈయనకి మతి పోయింది. పూడుకుంటే నాకూ మతిపోయేటట్లుంది!...

(ఎలక్ట్రిషియన్ వంటినిండా తిగడుట్టలు, యితరపరికరాలు వ్రేలాడవైదు పని ప్రవేశిస్తాడు. శ్లేష్మకత్వంగరి మందుమలా కవచదతాడు. పన్నుపోటువల్ల నేమో ముఖానికి కట్టుతోవున్నాడు.)

ఎలక్ట్రిషియన్:- ఏమండీ! ఏ గంటలు యెక్కడ అమర్చ మంటారో చెప్పండి?

బ్యాంక్ టేస్ట్:- (చిరాకుగా) నాకు తెలియదు, ఆయన్నే అడుగు, వెళ్ళి!

(పోలోవ్ మళ్ళీ తన అపీసుగదిలోకి పోదానికివస్తూ గుమ్మంలో నిల్చునివున్న పర్యారాకి అతి సమీపంలోకివచ్చి, ఆశ్చర్యంతో నిలబడిపోతాడు.)

పోలోవ్:- ఇదేమిటి? మళ్ళీ వచ్చేవెందుకు?

పర్యారా:- ఔనండీ, ప్రొఫెసర్! మళ్ళీ నేనే...

పోలోవ్:- (అమెవైపు పరిశీలనగా చూస్తూ ఉల్లాసంగా)
పెంకితనం, పట్టుదల గలవాళ్లు మాకు కావాలి! వాళ్ళే
కావాలి!

బ్యాన్ స్పేవ్:- (సమీపిస్తూ, నిరుత్సాహంగా) డాక్టర్ పోలోవ్!
మిత్రో కొంచెం మాట్లాడాలి.

పోలోవ్:- (అతనివైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ) తప్పకండా!
(తన గదితలుపు తెరుస్తూ) ఎప్పుడైనా సంసిద్ధుడనే. రాండి,
లోనికి. దయచేసి... (వర్షారా విషయం మరిచి, లోనికి
పోతాడు.)

(జబేలిన్ లోన చదువుకుంటూంటాడు. పోలోవ్ అతనికి వందనమనిచెప్పి
పడకకుప్పిలో కూర్చుంటాడు. బ్యాన్ స్పేవ్ అక్కడే అటు నిటు పదారు
చేస్తూంటే, జబేలిన్ తలెత్తి అతనివైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూస్తాడు.)

బ్యాన్ స్పేవ్:- (నీళ్ళు నములుతూ) ఎన్నేళ్లుగానో మిత్రో
పనిచేస్తున్నా. మీయందు నాకెంతో విశ్వాసంవుంది.
ఇప్పటిదాకా మారుమాటాడకండా మిత్రో వస్తూన్నా.
కాని, యింకొక్క అడుగుకూడా ముందుకువేసే వృద్దేశ్యం
లేదునాకు. దేనికై నా పరిమితమంటూవుంది చూసేదూ...

పోలోవ్:- ఓహో! అల్లాగా? ఎందువల్లనో...

బ్యాన్ స్పేవ్:- చునం యింతవరకూచేస్తూన్న పరిశోధనలనువదలి
మిరిప్పుడు మెదడునుగూర్చి పరిశోధన సాగించాలను
కుంటున్నారు. మెదడులోని గ్రంథిని, గ్రంథికని వేరుచేయ
గలిగినంత మాత్రాన్నే మనోమయకొళాన్ని చూడగల

మనుకోడం పిచ్చిభ్రమ ! ... దివ్యలోకాల్ని బై నాకు
లగ్నో చూడ యత్నించినట్లుందీ ప్రయత్నం !

పౌలోవ్ :- (లేచి జ్వోకేస్సేవ్ దగ్గరికివెళ్ళి నిదానంగా) ఏమి
టంటారు ? బై నాకులరా ? అబ్బే ! గాదండి, అయ్యో !
పెలిస్కోపు అనండి, బాగుంటుంది. దివ్యలోకాలంటారా ?
భేష్ ! నిజమే, మరి. మెదడంటే కోటానుకోట్ల సెల్సు
(కణములు)తో గూడిన దన్నమాట ! బ్రహ్మాండభాండమే,
నిజంగా !

(కిటికీ దగ్గరికిపోయి, బర్లా తెరుస్తాడు. కిటికీలోంచి అనంతాకాశం,
మబ్బుదా కనిపిస్తాయి. సూర్యకిరణాలు పౌలోవ్ నూ, గదిని కాంతిలో ముంచెత్తు
తాయి. అతడు చేయిదాచి, ఆకాశంవైపు వికలంగా చూచిస్తాడు)

పౌలోవ్ :- (గాఢమైన వుద్రేకంతో) డాక్టర్ జ్వోకేస్సేవ్ !
అదిగో ! దయచేసి 'చూడండి ! మానవుడు భూమికి,
సూర్యునికి, నక్షత్రాలకీ మధ్యగల దూరాల్ని కొలిచేడు !
అంతర్మక్షత్రాంతరాళాలలో తుపానుల్లోకి శాంతి కిరణా
లతోబాటు జొచ్చుకుపోయేడు ! కాని, (నుదుటిమీద
చూపుడువ్రేలితో తట్టుకుంటూ) యిందులో యేం జరుగు
తుందా ? అనేది యింతవరకూ యిదమిత్థమని చెప్పలేక
పోయేడు ! ఎంత సిగ్గుచేటు ! (జ్వోకేస్సేవ్ దగ్గరికివచ్చి)
మానవుడు తన మెదడు యెల్లా పనిచేస్తూందా ? అనేది
విస్పష్టంగా తెలుసుకునే వరకూ సుఖకాలేమే ! మనస్సును
శాసించ గలిగేవరకూ మానవునికి శాంతి లేదు ! శరీరశాస్త్రం
యొక్క ప్రత్యక్షతక్షణకర్తవ్యమిదే. నాకు సంబంధించి

నంతవరకు యితర పనులన్నీ అప్రాముఖ్యములై నవే, దీనితో పోల్చుచూస్తే.

జ్వాన్ టేప్:- (నిరసనతో) డాక్టర్ ! మీకు మతిభ్రమణం కలిగింది. రండి, దారికిరండి. నిదానించండి ! అది ఆలోచనా ప్రపంచం ! భావనాలోకం ! ఆత్మ... అనుభూతి...

పోలోవ:- (వ్యంగ్యంగా) ఆత్మట ! ఆత్మ ! నేను శరీరశాస్త్రజ్ఞుణి. స్వయంగా పరిశోధించిగాని, చూచి స్పృశించిగాని దేనినీ నమ్మను ! కాకమ్మ కథలు కట్టిపెట్టండి !... కాని, యిప్పటివరకూ విచిత్రమైన యీ 'ఆత్మ' పదార్థాన్ని గూర్చి తెలుసుకోజాలకనే పోయేను ! ఎందువల్లనో ?

జ్వాన్ టేప్:- ఎందువల్లనా ? అది అజ్ఞేయమైనదిగనక ! ఆత్మ అవాక్లాననగోచరమైనది ! మీరు మీరే ! నేను నేనే ! మన శరీరాలు అనేక దశలను, బాల్య కౌమార యశావస వార్ధక్యాలను దాటిపోతున్నాయి. మన తలలు నెరసి, అవయవ పటుత్వం క్షీణిస్తుంది. కాని, మనం మనంగానే వుంటున్నాము. ఈ 'నేను' అనేది మూర్ఖున కఠీతం ! పరిశోధనలకూ, ప్రయోగాలకు లొంగేదిగాదు 'ఆత్మ వస్తువు' ! నా 'అహం' కొలిచేటందుకు మీకు కొలతబద్ధ మేది ? నేను నేనే ! ఎప్పటికీ !

పోలోవ:- గూత్ ! చెత్త ! బుర్ర పారేసుకుని మాట్లాడుతున్నారు. నువ్వెవరవు ? (నోట మాట లేక నిశ్చేష్టుడైవున్న జ్వాన్ టేప్ మీదికిపోయి) నీ కెంతవయసు వచ్చినప్పటి నుంచీ నీలో 'నేను' అనే భావంకలిగింది ? చెప్పు ?

జ్వోత్స్నా:- (తేరుకుని) బాగుంది. రాండి-అల్లా అడగండి...

నాలుగేళ్ళు వచ్చినప్పటినుంచీ అని చెప్పచ్చు...

పాలోవ్:- అంతకుముందు నువ్వెవరవు? ఎక్కడ వున్నావు?

నీ 'అహం' యెక్కడుంది? చెప్పు, డో!...

జ్వోత్స్నా:- కాని, ...డాక్టర్ పాలోవ్! నేను చెప్పేది...

(ద్వారం దగ్గరే వేచియున్న వర్షరా యీ సంభాషణ వింటూ తెల్లబోతుంటుంది.)

పాలోవ్:- మీరు చెప్పేదేముంది! కాకమ్మ కథలు! వినండి...

కేవలం ఊత్రం మాత్రమే అనువంశికంగా, వారసత్వంగా సంక్రమిస్తుంది. అంతే. నీలోని అహమంతా తర్వాత

తర్వాత క్రమంగా రూపొందుతూ వచ్చింది. పరిసరాల

ప్రభావంవల్ల ప్రభవించినదే అది...(గదిలో అటు నిటు

గబగబ పచారుచేస్తూ) అత్తట! సింగినాదం జీలకర్ర!...

విజ్ఞానశాస్త్రం ధేనువు మెడలో గుదిబండ లాంటిది, యిది!

దీన్నెంత త్వరలో తెంచి పారవేయగలిగితే అంతమేలు.

విషయాల్ని కలియద్రొక్కి కలగావులగం చెయ్యకూడదు.

నిజమే. ఇప్పుడు మనం మానవుణ్ణిగూర్చి అన్వేషించబోవడం

లేదు. ఆ ఘట్టం యింకా చాలాదూరంగా వుందిలే. అది

యిప్పుడు కేవలం, ధ్యేయం, పారం మాత్రమే. ప్రస్తుతం

వివిధ జంతువుల స్వభావరీతుల్ని గూర్చిన పరిశోధనల్ని

మాత్రమే మనం సాగిస్తాం, పరిశీలనచేస్తూనే వుంటాం. ఎంత

సేపూ పరిశీలన, పరిశీలన! అనావిష్కృతమైన ఆ అద్భుత

గ్రంథి (గ్లాండు) విశేషంవుండే మెదడు, -చానిమీదనే మన ఆయుధాలన్నిటినీ బాదుచేయాలి. అదే చేయబోతున్నాం. ఆ పనినుంచి మనల్ని నివృత్తిచేసే శక్తియేదీ లేదు!

బ్యాప్టేవ్: (ఉద్రేకంతో గభుక్కున లేస్తాడు) డాక్టర్ పోలోవ్! గురూజీ! మీరొక అగాధపు టంచున నిలబడి వున్నారు. కదిలితే పతనం, సర్వనాశనం, తప్పదు! ఇంక యిప్పుడు నేను మానం వహించి పూరుకోలేను. ఆగండి, గురూజీ! ఆగండి! అంతా మించిపోకముందే, యింకా అవకాశం వుండగానే ఆగండి. ఈ స్పష్టిలో ఆత్మ, చైతన్యం లేని పదార్థం, జీవి ఒక్కటిలేదు! ఎవరెన్ని విధాలుగా చెప్పినాండి, అంతా అదే! ఆత్మ, ప్రాణం, శక్తి, చైతన్యం, వేరు భేదమే గాని అంతా అదే!...ప్రపంచం మీ సిద్ధాంతాల్ని నిరాకరిస్తుంది. యావత్ప్రపంచానికీ వ్యతిరేకంగా వెళ్ళదలిచేరా, మీరు?

పోలోవ్: (క్రోధోద్రేకాలతో మండిపడుతూ చరచర బోయి బ్యాప్టేవ్ కళ్ళలోకి తీళ్లుంగాచూస్తూ) నువ్వు...నువ్వు పిరికివాడివి! అదీ నీ బండారం. శాస్త్రజ్ఞుడివేనా? అబ్బే! కాదు, కాదు. శాస్త్రజ్ఞుడెప్పుడూ యిల్లా మాట్లాడడు. జబేలిన్ రాత్రిం బగళ్ళు పరిశోధనల్లో గడుపుతున్నాడు. (జబేలిన్ కి వంగి వందనంచేస్తూ) మరినువ్వో? మనం కలసి మెలసి యెన్నో సంచలనాలు గడిపేం. అత్యంతపన్నిహితులంగా వుండీకూడ మనం యెంతో దూరంగా వున్నాం.

అదెందుచేత ? నీ బుద్ధి మూఢ విశ్వాసాలతో పరివృతమై వుంది. మానవుని మెదడే శాస్త్రజ్ఞానాన్ని సృష్టించింది; ఇప్పుడా మెదడే శాస్త్ర పరిశోధనకు పాత్ర మవుతుంది ! మానవ గాంభీర్యోదాత్తతలు యింగులోనే చూడాలి ! మనం !.....అన్నీ అన్నీ వదిలిపెట్టి నువ్వు నన్ను ఆగ మంటున్నావు ! నన్ను లోకమంతా విమర్శించ వచ్చు, యెదుర్కోవచ్చు. కానీ !.....నేనేం లెక్క చేయను. వాళ్ళంతా జేరినా మన కుక్కలకంటే హెచ్చుగోల చేయలేరులే !.....(దూరంగాజోయి నిరీహుడై, విషాదావనతుడై నిలుచుని) నీ గురించి యేమనాలో, యేం చెయ్యాలో తెలియడంలేదు...నిజంగా !

జ్వాన్ ట్సేవ్:- మీకు తెలియకపోయినా, యేం చెయ్యాలో నాకు తెలుసులెండి ! నేను యిక్కడనుంచి వెళ్ళిపోతా.

పాగోవ్:- నువ్వెక్కడికీ వెళ్ళలేవు ! వెళ్ళవు ! నేనూ వెళ్ళేది... కాని, నువ్వో? ఉన్న చోటే వుంటావు ! యెక్కడున్నావో గొంగుళీ అంటే వేసిచోటే అనే నా మెతలా !

(జ్వాన్ ట్సేవ్ సమాధానం చెప్పకండా, వెంటికి దూకుడుగా పోతాడు. అతని పెనుకనే జపేరినకూడా వెడతాడు. పాగోవ్ ద్వారంవైపు అడుగిడి, మళ్ళా యేం తోచిందో వెమదిరిగి మెల్లగా కిటికీదగ్గరికి పోతాడు. భారంగా. అక్కడే పడకకుర్చీతో కూలబడిపోతాడు. ప్రక్కగదిలో జ్వాన్ ట్సేవ్, జపేరినల మాటలు అన్నవ్వుంగా వినవస్తుంటాయి.)

జ్వాన్ ట్సేవ్:- (కోటు ధోడుక్కోబోతూ చెయ్యి దూర్చలేక)
ఛీ ! దిక్కుమాలిన కోటు ! చెయ్యి దూరడేం ?

జబేలిన్:- (సాయంచేస్తూ) మిత్రమా ! ఏమిటీ విపరీతం ?

బ్యాకౌట్స్:- (గురగురలాడుతూ) వందనాలు !

జబేలిన్:- (సకరుణంగా) మిత్రమా ! ఆయనకి యిదంతకష్టంగా వుంటుంది ! నాకు తెలుసు. నామట్టుకు నేను...

బ్యాకౌట్స్:- (మాట కడ్డొచ్చి, తీవ్రంగా) ఆయనేమనుకుంటాడో అని మీనమేమాలు లెక్కబెడుతూ కూర్చుంటే నీ జీవితాన్ని నాశం చేసుకుంటావు ! పిచ్చి అభిప్రాయాలమీద పిష్టపేషణం చేస్తూంటే బ్రతుకు బండలైపోదూ ?...

(పోలోవ్ యికా అక్కడే మొగంమాడ్చుకుని, అస్తవ్యస్తంగా కూర్చుని వుంటాడు. కొద్ది నిమిషాల్లోనే యెన్నో యేళ్ళు పైబడ్డట్టు కానవస్తాడు. వర్షారాలోనికి ప్రవేశిస్తుంది.)

వర్షారా:- (కంతం రుద్దమై, వణుకుతూండగా.) డాక్టర్ పోలోవ్ ! ఊహించండి. నేనిక్కడికి కొత్తదానను. ఏం చేయగలనో నాకే తెలియను. కాని ఒక్కటిమాత్రం చెప్పగలను. అవసరమైతే యేకటాకీని ఇదిహేను గంటలుకూడ లేబూ రేటరీలో కూర్చుని పని చేయగలను.

పోలోవ్:- (ప్రశ్నతానికివస్తూ) ఓహో ! ఔనాను ! బాగుంది. వందనాలు.

(జబేలిన్ ప్రవేశిస్తాడు. వర్షారాను ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నిల్చుంటాడు.)

పోలోవ్:- ఈక్కులు తయారుగా వున్నాయా ? మనం యిక లేబూరేటరీకిజోదాం. దివ్యలోకాలనీ, దిబ్బాదిరుగుండమునీ, - అదంతా వదిలెయ్ ! (లేచి కిటికీతలుపులు మూస్తాడు.) కాలం వృథాచేస్తున్నాం. అయ్యో ! నా మతిమరుపు ! మీ కిద్దరికీ పరిచయం చేయనేలేదు ! (వర్షారాను చూపుతూ)

ఈమె మన కొత్త అసిస్టెంటు, వర్వారా అంటానోవా
 ఇవానోవా. డాక్టర్ ఆఫ్ మెడిసిన్. (జబేలిక్ను
 చూపుతూ) డాక్టర్ లెవ్ జఖారోవిచ్ జబేలిక్. రీసెర్చి
 అసిస్టెంట్..... (వర్వారాతో) డాక్టర్! (కనబడి కనబ
 డని చిరునవ్వుతో) మన పని తెలుసా? కుక్కల లాలా
 జలాన్ని చుక్కల లెక్కని కట్టాల్సివస్తుంది! రోజులు,
 వారాలు, యేళ్ళు! అవసరమైతే పదీ, యిరవై యేళ్ళు
 కూడా! బ్యాక్ ట్రేస్ నంగ తే! మనం గ్రహించాల్సింది
 యీ సంఘటనపల్ల యెంతేనావుంది...ఈ ప్రయత్నంలో
 మనం యేకాకులం కాకతప్పదు. లోకనిండకి గురికావచ్చు.
 కానీ. లోకం యెప్పటికీనా మనల్ని అర్థం చేసుకుని
 తీరుతుంది!

(నేపథ్యాన గీతాలాపన)

సత్యాన్వేషణలో సదమలమతులౌ
 వారల కిడుమలు తప్పవుగా
 లోకసిందలుకా మిత్రవిరోధమున్
 యెదురుకోవలె యదార్థవాదులు
 వారిసూత్రముల్ లోకామోదము గాంచునంతనే
 ఏ లోకాలోకములో నుంచురో యెవరికెరుక ?

మూ డో అంకం

ఒకటో రంగం.

(1812 సంవత్సరం. ఇంగ్లాండులో కేంబ్రిడ్జ్ నగరం యూనివర్సిటీ ప్రాంతో ద్యాంంలో ఊరేగింపు సాగుతుంటుంది. అల్లంతదప్పులో ప్రాచీన కిల్చుకాళోవి తమైన యూనివర్సిటీ భవనగోపురాలు గానవస్తున్నాయి. ఘంటానాదాలు గంభీరంగా, శ్రావ్యంగా వివిసిస్తున్నాయి. ఊరేగింపు ముందుభాగంలో వేత్రహస్తుడు వంది, ముగ్గురు పరిచారులతోను పరివేష్టితుడై ఛాన్సలర్ నడుస్తున్నాడు ఆ తర్వాత కొంతదూరంలో పోలోవ్ యూనివర్సిటీ గౌను, బోపిపరించి, సహజమైన గమనవైఖరిలో వినవిన నడుస్తూంటాడు. సాంప్రదాయకంగా అతిమెల్లగా సాగేపూరేగింపుకూ, పోలోవ్ నడకకూ లింగ రందడంలేదు. ఛాన్సలర్ మాటి మాటికి వెనుదిరిగిచూస్తూ, తన గమనివేగాన్ని కూడ హెచ్చించాలివచ్చింది. వీరితోబాటు ఊరేగింపు వశ్యాద్యాగంకూడ వేగంతో సాగుతుంది. ఇట్టి పూరేగింపులు ఐహా మందగంభీర గమనంతో సాగడంమాత్రమే చూసిన ప్రొఫెసర్లు పండితులు, విద్యార్థులు ఆకర్ష్యవడుతూ, యెబ్బెట్టుగా నడుస్తూన్నారు. ఊరేగింపు సాగిపోయి సభాభవనంలో ప్రవేశిస్తుంది.

సభాంగణంలో గోదిక్ కిల్చుదృశ్యాలు, ఛాన్సలర్ వాలుకుర్చీ కెదురుగా ప్రత్యేక వేదికమీద పోలోవ్ నిల్చునివుంటాడు. ఒక రాక్టర్ లాటిన్ భాషలో. తీర్ణక్రియమీద పోలోవ్ పరిశోధనలనూ, ఆయన ప్రతిభా సాంధిశ్యాలనూ శౌగండుకూ అలంకారయుక్తంగా పునన్యాసాన్ని చదువుతున్నాడు. కేంబ్రిడ్జ్ విశ్వవిద్యాలయం పోలోవ్కు గౌరవ రాక్టరేట్ బిరుదప్రదానంచేసే పందర్బంలో యీ పుట్టవంజరుగుతుంది, పోలోవ్ ఆందోళితుడైనట్లుంటాడు. సెనాపిమా, వ్లాడిమిర్ తన భతో ముందువరసలో కూర్చుని వుంటాడు.)

సెనాపిమా:- (ఆతురతగా) వోలోడా! నాన్న అల్లావున్నారేమిటా ?

వ్లాడిమిర్:- (మెల్లగానే) అమ్మా ! ఏమీ లేదులే. తన్ను పొగడటం ఆయన కిష్టువుడడు. అంతకన్న మరేమీ వుండదు.

కుటుంబసభ్యులతో విద్రావి హోటల్

సెరాఫిమా:- ఏమోరా, నాయనా ! తన వొంటిని గూర్చిన శ్రద్ధలేదాయనకి. నాకదే భయంరా, బాబూ !

ప్లాడిమిర్:- ఫర్వాలేదమ్మా, ఆయనేం పిచ్చివాడనుకున్నావా?

(నభా కార్యక్రమం సక్రమంగానే సాగిపోతుంటుంది. ఉపన్యాసం పూర్తయేక చాన్సలర్ లేచి పోలోవ్ కరచాలనంచేస్తాడు. గౌరవ సూచకమైన చిరునవ్వుతో పోలోవ్ ప్రతి లాంఛనం చూపుతాడు. ఆయన కండ్లలోమాత్రం నిగూఢమైన హాసం తొంగిచూస్తుంది.

గ్యాలరీలమీద విద్యార్థులు క్రిక్కిరిసి వుంటారు. పోలోవ్ వేదిక దిగుతుండగా పైనుంచి తీగమీద ఒక బొమ్మకుక్క బొమ్మ ఆయన ముందుకు దింపబడుతుంది దాని శరీరాన్నుంచి యెన్నోచోట్ల గాఢగొట్టాలు పొడుచుకు వచ్చి వుంటాయి. ఒకప్పుడు దార్విన్కి యీ విదంగానే కోతి బొమ్మని బహూకరించేడు. హర్ష ద్వారాలవరకు పోలోవ్ కుక్కను స్వీకరించి, విద్యార్థుల గ్యాలరీలపై వైపు కృతజ్ఞతాపాదకంగా హస్తదానం చేస్తాడు. సరిహాసపూర్వక హాసంతో, మౌనంగానే సంజ్ఞచేసి, కుక్క దొడలోని లాలాగ్రంధిని మరిచేరని సూచించి, బైటికి వడుస్తాడు.

సెరాఫిమా, ప్లాడిమిర్లు బహు ప్రమాదంతో గుంపులోంచి బైటపడతారు.

పోలోవ్ బస. యూనివర్సిటీకి చెందిన బహు ప్రాచీన భవనం అది. శిల్ప సౌందర్య దీపితమైన సున్నపుకట్టబడి. ఏరెండు శతాబ్దాలక్రిందనో నిర్మించబడినదది. యూనివర్సిటీ ప్రదక్షమైన మొఖమర్గాను, బోపిలోనే గదిరో అటునిటు పడారు చేస్తుంటాడు.

ప్లాడిమిర్:- నాన్నా ! ఎందుకు నవ్వేరో చెప్పరూ ?

పోలోవ్:- (చటుక్కున గుర్తొచ్చి, ఆదుస్తులు విప్పేస్తూ) ఎందుకంటావా ? నాళ్లు లాలాగ్రంధినిగూర్చే మరిచి పోయేరు ! (చకులిస్తూ) దాన్నిగూర్చి ఒక్కరికీ గుర్తున్నట్లు లేదు. ఒక్కమాట ! కుక్క బొమ్మలోకూడా అది లేనేలేదు !

(విద్యార్థులిచ్చిన బొమ్మను వ్రేలితో చూపుతాడు.)

(కలవుతట్టిన కబ్బం. అనుమతి తీసుకుని ముగ్గురు వృద్ధ ప్రొఫెసర్లు లోనికి ప్రవేశిస్తారు. ఎత్తైన మెడపట్టికదరించి, ఎత్తుబోపీటతీసి చేతపట్టుకుని వండిత దర్శనార్థమై వచ్చిన వాళ్ళు క్రద్ధానక్తులతో గూడిన గౌరవపూర్వక వందనా చేస్తున్నారు.)

ఒక ప్రొఫెసర్:- మా హృదయపూర్వక అభివందనాలను స్వీకరించండి, మహాశయ్యా! కేంబ్రిడ్జి భవనాలు న్యూటన్, డార్విన్ లకు సందర్శించి పునీతములై నాయి. ఇప్పుడిగౌరవం తమకు లభించింది. మీరు జీర్ణక్రియపై గావించిన...

పోలోవ్:- ప్రశంస అనవసరం, అయ్యా! కృతజ్ఞుణ్ణి...(టోపీ తీయ మురుస్తాడు. దైవందిన దుస్తుల్లో, డాక్టర్ టోపీలో విడ్డూరంగా కనబడతాడు.) జీర్ణక్రియనుగూర్చి నేనిప్పుడు పరాకునైనా ఆలోచించడమేలేదు! (భుజాలు కుంచించు కుంటూ) గత పదేళ్ళుంచీ నేను మనోవ్యాపారాల్ని గూర్చే పని చేస్తున్నాను, తమ దయవల్ల !

(ఆ ప్రొఫెసర్లు ముఖముఖాదు చూడకుంటారు.)

మొదటి ప్రొఫెసర్:- ఓ ! రిఫ్లెక్సలా ? ...నిజం చెప్పాలంటే ఆ విషయాలు మా దేశంలో అంతగా ప్రజామోదాన్ని పొందుతా యనుకోను. భౌతికవాదం, చూచేరూ... (బాలిగా నవ్వుతాడు.)

(పావం : అన్నట్లు యింకో ప్రొఫెసరు వచ్చుతాడు. గాని మూడవ వ్యక్తి మర్యాదగా మౌనంగా వుంటాడు. ఇతడు ప్రొఫెసర్ బుయింగ్టన్.)

పోలోవ్:- (మర్యాదతో) ఔనాను ! కావచ్చులేండి. తప్పకండా మీ రనేది వాస్తవం కావచ్చు. (టోపీసంగతి

గుర్తొచ్చి, దాన్ని రెండువేళ్ళతో భద్రంగా తీసి, తేబిలు మీద గాజుకాయలా మెల్లగా వ్రుంచుతాడు. టోపీమీద యేదో చిన్న నూలుపోగునుచూసి చిరునవ్వుతూ తీసేస్తాడు.)

(తదవుతీసిన శబ్దం. రాజదూత ప్రవేశిస్తాడు.)

రాజదూత:-హీజ్ మెజస్త్రి కింగ్ జార్జి మిమ్ములను బకింగ్ హాం రాజప్రసాదానికి రమ్మని ఆహ్వానిస్తూన్నారు.

పౌలోవ్:- ఔనాను! మరిచే పోయేను! (కుమారునితోమెల్లగా) ఆయన మనల్నెందు కాహ్వానిస్తూన్నారో బుర్ర బద్దలు కొట్టుకున్నా నాకేమీ అర్థం గావడమే లేదు! (అద్దం ముందు పై సరిచేసుకుంటూ ప్రొఫెసర్ లతో) మీ రాజు గారికి శరీరశాస్త్రంలో ఆసక్తివూదా ?

(అంగ్లేయ ప్రొఫెసర్లు యీ ప్రశ్న విసి, ఆయన వేషం చూసిరావుంది. అచ్చెరుబాటుతో చూస్తుంటారు.)

పౌలోవ్:- మీ రాజుగారికి... ఏమిటి అల్లా చూస్తున్నారు ? నా వేషంలో యేమేనా పొరబాటుందా ?

అంగ్లప్రొఫెసర్లు:- (ఏకకంఠంగా) ఎత్తుటోపీ !

పౌలోవ్:- (సంతోషంగా) ఓ ! అదా ! (చేతులుచాది అభినయిస్తూ) నిజం చెప్పాలంటే నాకు యింకో టోపీయే లేదు ! నాకు అవేవీ అలవాటు లేదండీ.

ఒకటో ప్రొఫెసర్:- రాజుగారి దర్శనానికి బోయేవారు ప్రత్యేక దుస్తులో బోవాలని నియమం వుంది.

పౌలోవ్:- అలవాటైన వస్త్రధారణే నా నియమంలెండి. ఒకరి

కోసం వేపం మార్చడం... (టోపీధరించి, ద్వారం దగ్గరికి వెళుతూ కుమారుని చెవులో అంటాడు.) ఈ టోపీ ఐతే జీర్ణక్రియకి సరిపోదా? (పోలోవ్ తోబాటు ఆంగ్లప్రాఫెసర్లు వెలుపలికివస్తారు. ఆయనకోసం వేచియున్న జోడుగుర్రాల బగ్గీవద్దకుపోయి, హఠాత్తుగా వెనుదిరిగి అడుగుతాడు.) ఏమండీ, మీ చేతుంటారు? ప్రొఫెసర్ బూయింగ్టన్ ! నిబద్ధ మనోవ్యాపారాలున్నాయే, వాటి విషయంలో మీ అభిప్రాయం నాకు ముఖ్యంగా కావాలి. ఏమంటారు, మీరు!

ప్రా. బూయింగ్టన్ :- (ప్రశాంత స్వరంతో మెల్లగా ఆచి ఆచి మాట్లాడుతాడు.) మీ ప్రయోగాలు చాల కుతూహల జనకంగా వున్నాయి. క్రస్తుతంమట్టుకు నా అభిప్రాయం యేమీ యివ్వజాలను. మానంగా వుండడమే నా అభిమతం.

పోలోవ్ :- భేష్! బాగుంది!... 'మాట బంతి మానం చామంతి' అన్నారు గదండీ ! కాని, శాస్త్రజ్ఞాన విషయాల్లో యీ సామెతను అన్ని సందర్భాల్లోనూ వర్తింపజేయడం మంచిదీ గాదు, సరియైతేగాదు. ప్రొఫెసర్ బూయింగ్టన్ ! మనం, శాస్త్రజ్ఞులం మానాన్ని పార్శ్వించం గదండీ. (బగ్గీలోని కెక్కుతూ) మనం యే సిద్ధాంతాలనైనా ఆధారాల సహాయంతో ఋజువుచేస్తాం.

(బండివాడు చెబుకు యుళిపిస్తాడు. గుర్రాల కడులుతుంటే పోలోవ్ బండి వెలుపలకు తలపెట్టి ఆరుస్తాడు.)

పోలోవ్ :- ఆధారాలు! ఋజువులు! ఆధారాలు, ఋజువులు.

(అంగరక్ష ప్రక్కనే పోలోవ్ బోపీతో నిలుచున్నట్లున్న ఫొటో పత్రికల్లో పడుతుంది. పిట్రోగ్రాడ్ లో పత్రికలన్నీ దీన్ని ముద్రిస్తాయి. ఆ ఫొటోనే లేబో రేటరీ స్టాప్ గుంపులుగూడి చూస్తుంటారు. వాళ్ళ ముఖాలమీద చిరునవ్వులు. పోలోవ్ హఠాత్తుగా అప్పుడే ప్రవేశిస్తాడు.)

పోలోవ్:- ఏమిటండీ విశేషం? అయ్యో!

(పంతులును చూపిన బడిపిల్లల్లాగ అసిస్టెంట్లు కంగారు పడతారు. పోలోవ్ పేలికదగ్గరికిబోయి ఫొటోనుతీసి జేబులో పెట్టుకుంటాడు.)

పోలోవ్:- దీంట్లో నవ్వుకోడాని కేముందయ్యా? ముసలాడు యోబోటోపీ పెట్టుకుంటాడు, దానికేం?... (అంటూంటే కళ్ళలో కులాసా ద్యోతకమవుతుంది.)

రెండో రంగం

(పిట్రోగ్రాడ్ లోని ఓలైవ్ బర్గ్ యిన్ స్ట్రీట్స్ లో తాలూకు పిజియలాజికల్ లేబోరేటరీలో కుక్క బోనులోవుంటుంది. వర్షారా యేదో ప్రయోగాన్ని గావిస్తూంటే యిద్దరు విద్యార్థులు గమనిస్తుంటారు. గోడగడియారం మెల్లగా టిక టిక మంటూంది. కుక్క కునికిపాట్లుపడ నారంభించుతుంది. హఠాత్తుగా ప్రక్క గదిలో కఠోరమైన బూరపూదినకర్ణం. కుక్క ఉలిక్కిపడి లేస్తుంది.)

వర్షారా:- డాక్టర్ జబేలిక్! ఇల్లాగనే మా చెడ్డకట్టు సుమండీ. చచ్చిచెడి నిద్ర తెప్పించగలిగే సరికి తలప్రాణం తోకకివస్తూంది. అంతలో మీరా బూరపూదడం, అంతా మళ్ళా మొదటికి రావడం! జూడిదపోసిన పన్నీరనుకోండి. డా. జబేలిన్:- (ఆకర్షణీయమైన చిరునవ్వుతో) నిర్మొగ మాటంగా మాట్లాడాన్ని నేను మెచ్చుకుంటానుగాని నా

పరిశోధనల్ని మానుకోలేనుగదా ? శోచనీయమైన పరిస్థితులనుకోండి....

డా. వర్వారా:- అందరీ మీ బూరాధ్వనితో బెడరగొట్టక పోతే క్రిందమాతిగలో మీ ప్రయోగాలు సాగించరాదండీ ?

జబేలిక:- అదిమాత్రం ఖాళీగావుందా ?

వర్వారా:- ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ప్రయోగాలు చేయడం అసాధ్యం. డాక్టర్ పోలోవ్ తో చెప్పేస్తాను....

(పోలోవ్ ప్రవేశిస్తాడు)

పోలోవ్:- ఏమని చెబుతావు, ఆయనతో ?

వర్వారా:- శబ్దరహితగోళురాలు లేనిదే మన ప్రయోగాలు సాగవని....

జబేలిక:- (భుజాలు కుంచిస్తూ) పునాదులేమో పడి చాలకాలమైంది. కాని డబ్బులేక పని నిలిచిపోయింది. చందా లివ్వడానికి వర్తకులు వాయిదాలు వేస్తున్నారు, మంత్రివర్గం మూగనోము పట్టింది.

(నికోడిమ్ కర్రకాటుమీద కుంటుకూ, రెండు కుక్కల్ని గొణుమతో తీసుకు వస్తుంటాడు. అతని గుండెలమీద వెంట్ జార్జిత్రాన్, మరికొన్ని మిలిటరీ వకకాలా వుంటాయి. కొయ్యకాలా, వకకాలాకూడ జపాన్ యుద్ధంలో నికోడిమ్ కి లభించినవే.)

పోలోవ్:- (చిరాకుతో) ఇక నేనే వెళ్ళాలి! వివిధదేశాల విద్యాలయాల సన్మానపరంపరలు పొంది సంతోషించనా ? శాస్త్ర పరిశోధనకై చందాలకాగితం వుచ్చుకుని ముప్పికి బైలుదేర్చొచ్చి వచ్చినందుకు యేడవనా? రీసెర్చిట, రీసెర్చి! (కలుపు దడలునవేసి, బైటకి పోతాడు.)

మూడో రంగం

(ఆరోగ్యశాఖ మంత్రి భవనాలు. ఇక్కడ ప్రధానాధికారి ప్రొఫెసర్ ఇవాన్ పిత్రిశేవ్, పోలోవ్ సహపాతి, మిత్రుడు, పోలోవ్ అపీసులోకి విసవిస నడుస్తూ వస్తాడు. ఆయనముందు బంట్రోతు నడుస్తూంటాడు. పొడుగునా ఫైజ్ నులో మురిగివున్న గుమాస్తాలు, కార్యదర్శులు గమ్మునలేచి, ప్రశ్నార్థకంగా చూడడం బంట్రోతు జవాబివ్వడం జరుగుతుంటుంది.)

బంట్రోతు:- పెద్దదొరవారి దగ్గిరికి !

ఒక గుమాస్తా:- ఓహో !

*

*

*

*

బంట్రోతు:- పెద్దదొరవారి దగ్గిరికి.

మరో గుమాస్తా:- అల్లాగా !

(పోలోవ్ పెద్ద పెద్ద అంగలేస్తూ బంట్రోతు వెనకేనడుస్తూ, చివరకి పెద్ద దొరవారి ప్రైవేటు అపీసుదగ్గరికి వస్తాడు. ఇక్కడ పెద్దదొర యెవరో గాడు. ప్రొఫెసర్ పిత్రిశేవ్. పరిపుష్టమైన శరీరంమీద దిగుతైనకోటు, భుజిర్తులు, పకకాలు ధరించివుంటాడు. పిత్రిశేవ్ ను చూసి ఆశ్చర్యంతో పోలోవ్ లోని కడుగిడతాడు, పిత్రిశేవ్ సంతోష వికసితవదనుడై లేచివచ్చి పోలోవ్ కర స్వర్ణచేపి వాచకురీలో జబ్బులు వట్టుకుని ప్రితితో కూలవేస్తాడు.)

పిత్రిశేవ్:- ఇవాన్ ! చాల సంతోషంగావుంది నిన్ను చూడ్డానికి. నేనిక్కడికి వచ్చేనని నువ్వెరగవ్ ? నిజంగానే !... చూసేవుగా, యీ రోజుల్లో వుద్యోగమంటే ఖాతరే లేదనుకో ! కాని, యేం జేస్తాం, చెప్పు...దానికేంగాని నిన్ను నేను మనఃపూర్వకంగా ఆభినందిస్తున్నా. మనవాళ్ళు ల్లోకి నువ్వే పైకిపోయింది ! అకడమిషియన్ ! నోబెల్

లారేట్ ! కేంబ్రిడ్జి గౌరవ డాక్టరు ! ఇంకా యెన్నిన్నో !
ఓహోహో !

పోలోవ్ :- (వెగటుగా చిరునవ్వుతూ) శబ్దరహిత గోవురాల
నిర్మాణాన్ని గూర్చి, ధనసాహాయ్యాన్ని గూర్చి మంత్రివర్గానికి
మెమోరాండం దాఖలుచేసి యేటి పై చిలుక అయింది. కాని

పిత్రిశ్చేప్ :- (అసమ్మతి నూచిస్తూ) ఏమిటి ? సరాసరి వ్యవ
హారమే ! వచ్చేవో లేదో అప్పుడే ? ఇవాన్ ! నిజంగా
యిదేం బాగులేదునుమా !...కాని, మాస్కో వర్తకులు
మీకు డబ్బు పంపేరుగదా ? లీడెన్ బోర్స్ నా పై టీ
యిచ్చిన సబ్సిడీనూట నేననేది ?

పోలోవ్ :- నేనడిగేది, మంత్రివర్గం యీ విషయమై మానంగా
యెందుకుందీ ? అనే. (తిరస్కారంగా) రష్యన్ సామ్రా
జ్యంలో శాస్త్రవిజ్ఞానం వర్తకుల దగ్గరికి ముప్పికోసం దేబి
రిస్తూ యెందుకు పోవాలి ?

పిత్రిశ్చేప్ :- (బెదురుత్రో కంగారుపడుతూ చేతులు త్రిప్పుతూ)
హే !...ఇవాన్ ! నువ్వొప్పుటిలాగే వున్నావు !...అంత ఓరిమి
లేకపోతే యెల్లాగ ? (చేతులు గుండెల కదుముకుంటూ
మృదువుగా చిరునవ్వుతూ) నా చేతులోవుంటే నీకోసం
యేదైనా చేస్తాననుకో. కాని, యిప్పుడేం లాభంలేదు.
సాధ్యం గాదనే చెప్పాలి. (అంతా అయిపోయిందన్నట్లు
చేతులు త్రిప్పుతూ) ప్రతివాడూ నీకు వ్యతిరేకమే ఐతే !

పోలోవ్:- ప్రతివాడూ అంటే ?

పిత్రిశ్చేప్:- (వేళ్లుమడిచి లెక్కిస్తూ) యుద్ధశాఖ-మిలిటరీ మెడికల్ అకాడమీ డైరెక్టరుకి నీవేరేగిట్టను !...విద్యా శాఖ-రెండు ! మంత్రికే వేర్లుపెట్టేవుట ! నీకు స్వంత అభిప్రాయా లున్నాయట !... జీవకాద్యన్యసంఘం-మూడు ! జంతువులపట్ల క్రూరత్వాన్ని నిరోధించే యీ సంఘానికి రాజకుటుంబంతో సన్నిహితసంబంధం వుందని అందరూ యెరిగినదేగదా ?...అఖరికి, మెడికల్ అసోసియేషన్ కూడా నీకు పచ్చి వ్యతిరేకం ! అందులో నీగురించి త్వరలోనే చర్చ వస్తుందనుకుంటున్నారు...స్నేహితుణ్ణి గనక ముందే చెప్పు తూన్నా. బాగ్రత ! తుపానులో తేరచావయ్యెత్తి పోతూ న్నావు నుమా ! ఏ ఊణంలోనైనా బుడుంగు మన వచ్చును...ఔననుకో, మివ్వు అకాడమీషియన్ కావే ! డాక్టర్ నోబెల్ లారెయేట్,-యింకా యేన్నో వున్నాయే అను... కాని, నీకుమాత్రం తెలియదేముంది ? వాళ్ళందరికీ వ్యతిరేకంగా నే నేమీ చేయలేను !

పోలోవ్:- ఇన్నిమాట లెందుకు ? ప్రభుత్వం డబ్బేమీ యివ్వబోవడంలేదని చెప్పరాదూ ? ఈ ముఖ మిచ్చకపుమాట లెందుకు ? దయచేసి వూరుకోండి !

పిత్రిశ్చేప్:- నీవద్దతి నాకేం బాగులేదు, ఇవాన్ ! నాకు చాలా అన్యాయం చేస్తున్నావు. నువ్వుంత అమాయకడివేమిటి ?

ఈ రోజుల్లో మనోవ్యాపారాలూ, శబ్దరహిత గోవురాలూ యెవరిక్కావాలంటా ? దేశాన్నంతనీ కొత్తకెరటాలు పూపే నున్నాయి ! 1905 విప్లవం జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఎక్కడ చూసినా వాతావరణం గందరగోళంగా వుంది ! ఇల్లాటి

సమయంలో నువ్వేమో గుళ్లూ గోవురాలూ అంటావు !

పోలోవ్:- నీవనే దేమిటో నాకర్థంగావటంలేదు. నేనేం విప్లవ కాదుణ్ణి కాదే !

పిత్రిశ్చేష్:- అంతకన్నా అధ్వాన్నం ! నీ పరిశోధనలూ, సిద్ధాంతాలూ సమాజపు పునాదుల్నే కూలద్రోసేవని అందరూ అనుకుంటున్నారు ! శచినోవ్ కి యేగతిపట్టిందో తెలుసును గాదా ? నీకూ దాదాపు ఆ మహోత్సవమే జరుగుతుందని గుర్తుంచుకో. నీమేలు కోరినవాణ్ణిగనక చెపుతున్నా, విను. ఇప్పుడు యెటువంటి గందరగోళాలూ లేవదీయకు ! ఇంగ్లాండులోకూడా నీపెంకితనం చూపించకండా రాలేదుటగా ?... నీకు సత్యమేగదా కావాల్సింది ? బాగుంది, దానికేం ? సత్యాన్నే ఆరాధించు ! ఒక్కడవూ వున్నప్పుడు 'సత్యం' తో నేస్తంకట్టు ! ఇది బహిరంగంగా 'సత్యం'తో డూరేగ్గా ల్సినకాలం గాదనుకో ! నీకు తెలియందేముంది ? నీ సత్యాన్ని నీతో జేబులోపెట్టుకుని తిరుగుతుండవోయ్, ఎవరొద్దన్నారు ?

(పోలోవ్ కళ్ళు నిప్పులుకుదుస్తూంటే, ఒక్క పురుగున లేచి విడుదలౌతాడు. ఏడికిక్కుబిగించి, బాదుగరచి, వీకరంగా వుంటాడు. యవనకుడుగా వున్నపుడే

అతని నీవైఖరిలో చూసేం. పోలోవ్ నుచూస్తూ పిత్రిశేవ్ గ్లాసునిండా నీళ్ళు పోసుకుని గడగడా త్రాగేస్తాడు.)

పోలోవ్:- నా ప్రయోగాల్ని బహిరంగంగా ప్రదర్శిస్తాను. తమరు దయచేసి, అక్కడికివచ్చి కాదనమని సవాలు చేస్తున్నాను !

(పిత్రిశేవ్ కూనవ్యవస్థితో, మౌనంగావుంటాడు. పోలోవ్ బైటికిపోతూ వెగడిదగ్గరి కట్టెలప్రోగుచూచుని ఆగుతాడు.)

పోలోవ్:- (జగుప్సత్తో) నీయివ్వుం వచ్చినట్లు పాయిలోకి కట్టెలు త్రోసేయ్ ! నీ కలలన్నీ నిజాలై నాయి !

(తలుపు దడదనవేసి వెళ్ళిపోతాడు. అఫీసు వుద్యోగులు రిచ్చవోయి, నోట మాట లేకండా, ఒకరిముఖాలోకరు చూచుకుంటారు.)

నాలుగో రంగం

(నీవానదీతీరాన్నే ఒక వీధిలో పోలోవ్ నడుస్తూంటాడు. అవలిగట్టున ఒక పెద్ద పాక్షరీ. గేటువద్ద వేలాదిగా ఖాళీలు గుంపులు గుంపులుగావుంటారు. పాక్షరీ బిగ్గరగా ఈలలు వేస్తుంది. వది వంతెనమీంచి అక్కరూధులైన కోస క్కులు దొడుతీస్తూ పోతున్నారు. సాయంకన దీపకాంతుల్లో నీవానదీనీరములు మిరిమిల మెరుస్తూ ప్రవహిస్తున్నాయి. టక టక టక మంటూన్న రింజాడ్స్ నుఱవిని, పోలోవ్ వెనుదిరిగి వాళ్ళవైపు చూస్తాడు.)

పోలోవ్:- ఎక్కడికి పోతున్నారు కోసక్కులు ?

వీధిబోవువాడు:- అల్లదిగో! ఆవలిగట్టున ఫాక్టరీలేదా? దాంట్లో కూలీలు సమ్మె చేస్తున్నారు, అక్కడికి.

పోలోవ్ మళ్ళీ నాలుగడుగులువేసి, ఒక గోడమీద అంటించిన పోస్టరు చదువుతాడు. ప్రొఫెసర్ జ్యాన్ ష్చేప్ 'ఆత్మ-శక్తి' అను విషయాన్ని గూర్చి మాట్లాడుతారు. కవిపుంగవులు ఎఫ్. పోలోగుడ్, డి. మెరియోవ్ స్కి, జిడ్. గిప్పియన్ లు కావ్యపతనం గావిస్తారు. రానియచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబు లీయ బడును... ప్రవేశరుసుం మూడు రూలుళ్ళు. పోలోవ్ తలెత్తి చూస్తాడు. జ్యాన్ ష్చేప్ వీరైన దుస్తులు ధరించి, చుట్టూ సీతాకోక చిలుకలవంటి తరుణులు పరివేష్టించిరా ఒక భవనంలో ప్రవేశిస్తుంటాడు. ఆభవనద్వారంమీద 'సాహిత్య, తాత్వికసమాజం' అని రాసివుంది.)

పోలోవ్:- (బిగ్గరగా) భేష్ ! ప్రొఫెసర్ జ్యాన్ ష్చేప్ !

(జ్యాన్ ష్చేప్ మాటాడకండా, మొగం చాటుపేసుకుని రోనికిబోతాడు. పోలోవ్ పోస్టరును మళ్ళీ చూస్తూ నిల్చుని, తలవంకించి, చిరునవ్వుతో భవన ద్వారంలోంచి రోనికి బోతాడు. హాలులో జనం క్రిక్కిరిసి వుంటారు. బలిసిన వురుపులు, ఆకు చిలుకల్లాంటి తరుణులు. వేదికమీద బొద్దుగా, పొట్టిగావున్న పోలోగుడ్ కావ్యపతనం చేస్తుంటాడు.)

పోలోగుడ్:-

మనం మరణించేం, యేనాడో మరణించేం,
మృత్యుదేవత విశ్వమంతటా మసలుతూంది,
రెండుచేతులా దుఃఖదురదృష్టాల్ని చల్లుతూ,
వలలూ వాగురలూ నిరంతరం విసురుతూ,
మానవమ స్తిష్కాలచుట్టూ మసలక అలియక.

(ద్వారంలో నిలబడి పోలోవ్ చేతులు జేబుల్లోపెట్టుకుని వుంటాడు. ఆకవి ముఖంలో కుతూహల జాగుపులు సమ్మికితమై వుంటాయి. సభలో హర్షధ్వా నాలు. కాస్త సద్దడగగనే పోలోవ్ గొంతు వృష్టంగా వివరించుకుంది.)

పోలోవ్:- ఎందుకూ ? ఇదంతా వర్ణించెత్త ! వాగుడు ! సంధి ప్రలాపాలు ! ప్రయోజన ప్రవృత్తి (Purposive reflex)

పూరాగా లోపించింది. నీకు చికిత్స అవసరం ! (భుజాలు కుంచిస్తూ) అబ్బే ! కుక్కలే నయం ! ఎప్పుడైతే నా సరే !

(అక్కడక్కడ సఖికులు లేచి నిలుచుంటారు.)

చాల కంఠాలు:- ఎవరది ?...ఎవరది ?...

ఎవరో:- పోలోవ్ !...అకడమిషియన్ పోలోవ్ !

(కాని, పోలోవ్ అప్పటికే వెళ్ళిపోయేడు.)

ఐదో రంగం

(సిక్రోగ్రాఫ్ లో మెడికల్ అసోసియేషన్ హాలు కిక్కిరిసి పుంటుంది. విద్యార్థులు గ్యాలరీలమీద వుంటారు. ఒక ప్రక్క జాన్ ట్యేవ్. అతని ప్రక్కన అమూల్యవనశల్లో ఒక విలాసిని; వారిరువురూ ఆత్మవాదులైన పెద్దమనుష్యులు కొందరూ కూర్చునివుంటారు. వేదికపై ప్రయోగపాఠశాల.)

పోలోవ్:- (వేదికమీంచి) మనో వ్యాపారాల్నిగూర్చి పరిశోధనలు ప్రారంభించినపుడే, మాడ్రిడ్ నైస్సు కాంగ్రెస్ రోజుల్లోనే మేము చెప్పేము, భౌతికములైన నరముల కదలికల వల్లనే మనోవ్యాపారాలనబడేవన్నీ జరుగు తున్నాయని. అది ఆచరణలో, దిక్కులావచ్చిన్నంగా యెల్లా వుంటుందో మీ యెదుట ప్రదర్శిస్తున్నాము.

(సభలో కలకలం. గ్యాలరీలోని విద్యార్థులెవరో అరుస్తారు: "నిశ్శబ్దం ! దయచేసి నిశ్శబ్దంగా వుండండి. ఇదేం నాటకంగాదు !" మొదటి వరుసలో కూర్చున్న ప్రొఫెసర్ సిక్రేవ్ చెవిలో ప్రక్కనుంచి యెవరో మెల్లగా అంటాడు: "ఇక సహించబోమండీ. ఆయ్యా ! చాలు, యిదే అవధి ! తిమిర్య జేవ్ మొక్కరికి ఆత్మలేదని నిరాకరించేడు. వరే పోనీ. అది సహించి వూరు

కున్నా మనుకోండి : కొంచెం బాడకలిగినా :.... కాని, యిప్పుచో, యాయన గాడు తగుదునమ్మాయని బైబి దేరి జంతువులకే ఆత్మలేదని త్రోసివచ్చుతూ న్నాడు :.... అయ్యయ్యా : ఖర్మ : మానవజాతికేమి దుర్గతి పడుతుందండీ, బాబూ : మనం యెక్కడికి తోతున్నామోయ్, దేవుడా : "పిత్రికేవ్ తల పంకి స్తాడు, సవిచారంగా.)

విలాసిని:- (జ్వోక్ ట్సేవ్ తో మెల్లగా) ఏం దిక్కుమాలిన సిద్ధాంతాలో, బాబూ, యివి ! ఆలోచించిచూస్తే మనం మాత్రం జంతువులం గాదూ? ఆయనగారు చెప్పిందిచూస్తే, నాకూ ఆత్మ లేదంటున్నట్లే, మరి ! ఏమండీ ! మీరూ అలాగే అంటారుటండీ ?

జ్వోక్ ట్సేవ్:- (పొడిచేసేట్లు చూస్తూ) ఊరుకోలేవూ, తెలియకపోతే !

విలాసిని:- (సజుగుతూ) జ్వోక్ ట్సేవ్ ! కోపం చేసికీ? మీరూ ఆత్మ వుందనేగా చెబుతూంటారు, మీ వ్రుపన్యాసాల్లో ? (కీమ్ననదు.)

(నికోడిమ్ కుంటూ, కుక్కబోసును త్రోసుకుంటూ వేదిక మీదకు వస్తాడు. కుక్క ప్రశాంతంగా సభను చూస్తుంటుంది.)

పోలోవ్:- (వేదికమీద బిగ్గరగా) ప్రశాంత ప్రకృతిగల యీ ప్రాణిని చూసేరుగదా ! 'ప్రవోదితప్రవృత్తి' Conditioned reflex అంటే యేమిటో మీరు యిప్పుడు స్పష్టంగా చూడగలరు. ఈ కుక్క మంసులో భావాలు అద్దంలోకి వలె స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

(ఆత్మవాదులైన పెద్దమనుష్యులు కూర్చున్న ప్రాంతాన్నుంచి యెవరో వ్యంగ్యంగా, - 'ఆలోచిక వికేషాలేవో యివాక చూస్తామన్నమాట!' అంటారు.)

పాలోవ్:- పెద్దలు ! కావాలంటే మీరట్లాగే అనండి! డాక్టర్
వర్వారా ఇవానోవా యిప్పుడీ ప్రయోగాన్ని ప్రారంభిస్తారు.
(పాలోవ్ వేదిక దిగుతాడు. క్రింద జబేలిన్, వర్వారా, మరెవరైనా అస
పైంట్లు వుంటారు.)

వర్వారా:- (పాలోవ్ తో) ఏమండీ, డాక్టర్ జబేలిన్ చేస్తే నేం?
(జబేలిన్ వైపు తల వూపుతుంది.)

పాలోవ్:- దయచేసి, చెప్పినట్లు చెయ్యి !

వర్వారా:- (మారుమాటాడక వేదిక నెక్కుతూ) ఈ ప్రయోగ
సందర్భంలో మనం కుక్క యొక్క మెదడు యెంత సున్నిత
మైందో చూస్తాం. కుక్కలచర్మం అతి సున్నితమైన ఫోటో
లెరలాంటిది. చర్మంమీది ప్రతి సూక్ష్మస్థానమూ నరముల
మూలంగా మెదడుతో అనుబంధించబడి వుంటుంది. చర్మం
మీద యెక్కడ, యెంతటి సూక్ష్మతరమైన తాకిడి తగిలినా,
అది తక్షణమే మెదడుకి గొంపోబడుతుంది. దానికి జవా
బుగా అవసరమైన ప్రతిక్రియ (reaction) వెంటనే జరుగు
తుంది... ఇదిగో ! ఇక్కడ స్పర్శాసాధనాలు మూడిటిని
అనుర్చేము. మీటు నొక్కితే యిందులో యేదైనా కుక్క
యెడమకాలిని స్పృశిస్తుంది...(వాటిని అమరుస్తుంది.) పైదీ
మధ్యదీకూడ కుక్కకి తిండిబెట్టేటపుడు తాకించడం
మామూలు. అంటే వాటిని తాకించడం, తిండిబెట్టడం అల
వాటు చేసేము. అందుచే అవి లాలాగ్రంథికి పుడ్రేకాన్నీ,
ప్రావాన్నీ కలిగిస్తాయి. యిప్పుడు మీరే చూస్తారు.

(వర్షారా స్వర్ణాసాధనాల్లో పైదాన్ని కుక్కకాలిని తాకునట్లు చేస్తుంది. వెంటనే కుక్క నోటినుంచి లాలాజలంపూరి. ప్రవహించ నారంభిస్తుంది.)

వర్షారా:- మధ్య సాధనంకూడ యిదే ఫలితాన్ని యిస్తుంది. (తాకిస్తుంది. అదే ఫలితం కనబడుతుంది.)

(సఖికులంతా క్రద్ధతో నిశ్శబ్దంగా విరీక్షిస్తుంటారు.)

వర్షారా:- కాని, మూడోదివుండే, క్రింది స్వర్ణాసాధనంవుండే, దీనిని మే మెప్పుడూ తిండిబెట్టడంతో అనుబంధించి ప్రపయోగించి వుండలేదు. పై పెచ్చు తిండి బెట్టకపోడంతో దీనికి సంబంధంవుంది. అందుచే లాలాజలం త్యాగకమైన ప్రతిక్రియ లకి యిది నిషేధకంగా కూడవుంది...

(సభలో నవకనులు హుచ్చున్నవోట గుసగుసలు.)

మొనటి ఆత్మవాది:- దీంట్లో విశేషమేముండంటా ? ఆహారం కోసం వేదియున్నకుక్క యీ గుర్తుల్ని గుర్తుంచుకుని, సహజ జ్ఞానంతో నోట నీరూరజేస్తుంది. అట్లాగే క్రింది స్వర్ణాసాధనం తాకితే తిండి వుండదని దానికిగుర్తే. అందు చేత లాలాజలం పూరదు. సర్వసాధారణంగా అందరికీ తెలిసిన దీనికి పెద్ద పెద్ద పేర్లు, ప్రయోగాలూ, ప్రదర్శనలూ యెందుకు ? ప్రచోదిత ప్రవృత్తిట ! పుట్టమ్మత్తిక ! ఈ కండిషన్డ్ రిఫ్లెక్సులూ గట్టాతో ప్రమేయం లేకండానే యెవడికైనా యీ విషయం తెలుస్తుంది గాదుటండీ ?

రెండో పెద్దమనిషి:- భేష్ ! బాగా సెలవిచ్చేరు. అరటిపండ్డి కొలిచి చేతబెట్టినట్లే చెప్పేరండీ, మీరు. జంతుస్వభావ జ్ఞానికి యిది సువిదితమే గదండీ !

పోలోవ్:- (ఆ పెద్దమనుష్యుల సంభాషణవిని ఎగిరిగంతేస్తాడు.)

బాగా చెప్పేరండీ, అయ్యో, మీరు! కాని, యిది మీ రనుకున్నంత సులభంగాదు. చూస్తారుగా? ఇదిగో! యిప్పుడీ...(వర్వారాతో) దయచేసి యీ ప్రయోగాన్ని పూర్తిగా కొనసాగించు...

వర్వారా:- ఈ మూడో స్పర్శసాధనాన్ని తాకిస్తే, ఒక్క నోట్లోంచి ఒక్కచుక్క లాలాజలంకూడా రాదు. ఇప్పుడు మీరే చూసేరుగా? కాని, యిక్కడ యింకో చిత్రం వుంది. ఈ మధ్య సాధనాన్నికూడా పనిచేయకండా చేయగలం, చూడండి!

(మధ్య స్పర్శసాధనాన్ని తాకిస్తుంది. ఒక్కచుక్క లాలాజలంకూడా రాదు. సభలో అచ్చెరుపాటు.)

వర్వారా:- కాని, యీ పై సాధనంమాత్ర మింకా పనిచేస్తుంది. (పై స్పృహను తాకిస్తుంది. లాలాజలం పుష్కలంగా ప్రవహించ నారంభిస్తుంది.)

పోలోవ్:- పదిహేను సెకండ్లలో యీ పై సాధనంకూడా కార్యకారి గాకుండపోతుంది. చూడండయ్యా! గడియారాలు చూస్తుండండి!

(సభకులు చాలమంది గడియారాల చూస్తూ, చిరునవ్వు నవ్వుతుంటారు. సెకండ్లు గడుస్తూన్నాయి.)

పోలోవ్:- పై సాధనాన్ని తాకించు!

(వర్వారా పై స్పృహను తాకించుతుంది. ఒక్కచుక్క లాలాజలంకూడా పూరదు. ఆమె సభపై చిరునవ్వుతో చూస్తుంటుంది.)

పోలోవ:- అంతేగాదు. మళ్ళీ యిరవై సెకండ్లలోనే లాలా గ్రంధిని పనిచేయిస్తా. చూస్తుండండి.

(చాలమంది ఆశ్చర్యంతో లేచి, వేదికచుట్టూ ముగుతారు. ఇరవై సెకండ్లు గడుస్తాయి.)

పోలోవ:- (గడియారంచూస్తూ) తాకించు !

(పోలోవ వ్యవహాసం: ఆయన ఆజ్ఞాబద్ధమైనట్లు లాలాజలం వెంటనే ప్రవహిస్తుంది. అచ్చెరుబాటుతో సభికులు నిశ్చేష్టులౌతారు. ఆత్మవాదుల్లో గడ విడ వైచిదేరుతుంది. పోలోవ వేదికమీదికెక్కి వర్షారా చేతిని చాలనచేస్తాడు. అభినందిస్తూ.)

పోలోవ:- (విజయ నూచకంగా) ఏం ? బాగుందాండి? మీరు దీని కేమంటారో చెప్పండి ? అయ్యలారా !

(కనుకట్టు గట్టినట్లుగా హఠాత్ విశ్మయం.)

పోలోవ:- (ఆత్మవాదులవైపు మొగమై) ఏమండయ్యా! కథా నాయకులు మీరూ పూరుకున్నారేమిటి ?

ఒక ఆత్మవాది:- ఆ! దీంట్లో యేమింది ? సింగినాదం జీల కర్రాను !

పోలోవ: బోలెడంత వుందండీ ! శరీరశాస్త్రజ్ఞులు మాత్రం యీ సంఘటననంత తేలికగా చూడలేదు. దీనికి వ్యాఖ్యానాన్ని యివ్వగలం, మేము. మెదడుయొక్క వ్యాపారాల్లో ముఖ్యమైన, పరస్పర విరుద్ధమైన భాగాలున్నాయి. అవే మంటే ఉద్రేకం, ఉపశమనం; లేదా ప్రవృత్తి, నివృత్తి, అనన్యు. ఇవి రెండూ నిరంతరం సంఘర్షిస్తుంటాయి. మెదడుయొక్క వెలుపలిభాగమంతా సూక్ష్మేతి సూక్ష్మ

మైన కణములతో (cells) నిండివుంటుంది. ఇదే మేధోత్వచ లేక కార్టెక్సు, ఇదే మనోవ్యాపారాలన్నిటికీ స్థానం. ఈ మేధోత్వక్లోని కణములను కదలించడం ద్వారానే ప్రతి బహిః ప్రేరణకూడా ప్రవృత్తి-నివృత్తులలో దేన్నో ఒక దాన్ని కలిగిస్తుంది. పై రెండు స్పృక్కులవల్లా కలిగిన ఆహార ప్రతీక్షోద్రేకాన్ని మూడోస్పృక్కు నుపయోగించడం ద్వారా పునశ్చమనంగావించ యత్నించేము. ఆ భావం మేధోత్వచ మీదికి వ్యాపించడానికి కొంతవ్యవధి అవసరం. ఈ నివృత్తి, ఉపశమనం మేధోత్వచను ఆసీమాంతం ఆక్రమించుతుంది. అప్పుడు ఆహారప్రవృత్తిని కలిగించే యేస్పృక్కు పనిచేయదు. అదే జరిగిందికూడాను. పుద్రేకం కలగలేదు. కాని, క్షణికములలెక్కరు ఉపశమన తరంగం వెనక తగ్గుతుంది. అప్పుడు మళ్ళీ పుద్రేకతరంగానికి అవకాశం కలిగింది. మీది స్పృక్కులు తిరిగి ఉద్రేకాన్ని ప్రేరేపించగలిగాయి...మహాజనులంతా యీ మనోవ్యాపారాల ఉద్రేకోపశమనాల్ని ప్రత్యక్షంగా చూసివున్నారు. ఉపశమన తరంగంచేత గ్రసించబడిన ఉద్రేక వ్యాపకప్రాంతాలు తిరిగి విడుదలై నతోడనే పై స్పృక్కులు ఆహారోద్రేకాన్నీ, దానిలో బాటు లాలాజలోత్సర్గాన్నీ ప్రేరేపించగలిగాయి. దీనిలో అందరికీస్పష్టంగా తెలుస్తూన్నాయిగదా ! బహిః ప్రేరేపణలు జ్ఞానేంద్రియములద్వారా మేధోత్వచమీద ఉద్రేకోపశమనాల్ని కలిగించి, ప్రాణుల నాయాపనులు,

కర్మలు చేసేట్లు ప్రేరేపించుతున్నాయని... దీనిలో ఆత్మ, దైవాంశ, అద్భుత మొదలైనవేవీ లేవు! దీనికేమంటారు, పెద్దలు ?

(సభలో హర్షం. విద్యార్థుల గ్యాలరీలనుంచి మరింత పెద్దపెట్టున కరతాళ ద్వనులు వస్తాయి. ముందువరుసలోని ముగ్గురు మరిను. వారిలో ఒకడు రేగిన జాట్లతో, బాల్కనీ మీదికివంగి, వుద్రేకంగా సంతోషధ్వనాలు గవిస్తూంటాడు.)

ఒక ఆత్మవాది:- అబ్బే ! నమ్మేటందుకు వీలుగాలేదు. (తన తర్కంలోని బలహీనతను గ్రహించినవానివలె దృఢంగా వునరుద్ధాటిస్తూ) హేతుబద్ధంగా లేదు, యిదంతా !

మరొకడు:- ఏమో ? మీరు కొరడా నుపయోగించలేదని మాకు నమ్మకమేమిటి ? రోజూ అభ్యాసంచేయిస్తే సరిపోతుందంతే !

ఇంకో పెద్దనునిసి:- (కోపానవ్యలతో) ఓసోస్సి ! బైలుదేరే రండి, ముసగాళ్లు! సిగ్గు శరమూ లేకపోతేనరి. ఆత్మదృఢమైన పరిశీలన, ప్రయోగాలుయిస్తే గ్రహించే తెలివి వుండొద్దూ ? ఎద్దుకేం తెలుస్తుంది అటుకులరుచి !

బ్యాకస్టేప్:- (శివమాడుతూ) ఏతే యేమిటి ? ఏమిటంటా ? (క్రోధావేశంతో) వీటివల్ల ఋజువయేదేమిటి ? చెప్పండి, చూద్దాం. మామూలు సాంకేతికమేనా ! ఇంకేమేనా వుందా ? అందులోనూ శునకసాంకేతికాలు ! ఇక యిందులో మనోతత్వ మనేదేలేదనీ, యిదంతా కేవలం భౌతిక కార్యక్రమమనీ నిశ్చయించేందుకు మీరెవరంటా ? బుద్ధిహీను

లంతా చేరితే యింతకంటే మంచిఫలితా లేవనాయి ? జోగీ
జోగీ రాసుకుంటే జూడిద రాలిందట ! విజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞు
లకు అవమానం, తలవంపు !

పొలోవ్ :- మనోవ్యాపారాల్ని ఆనవెట్టగల సాధనాన్ని కనిపెట్టడం
అవమానకరమా ? ఈ సాధనాల సాయంతో మనం త్వర
లోనే అలసట, శ్రమ, నిద్ర, -యివంటే యేమిటోకూడా
తెలుసుకో బోతున్నాం ! మానవుని బుద్ధివికాసానికి, పరిశీ
లనకి నూతన రంగాల్లో విషయం సాధించడం, తత్త్వ
యత్నంచేయడం అవమానకరమా ? మానవుడు తన ప్రకృ
తినీ, స్వభావప్రవర్తనలనీ, వాటి మూలకారణచోదక
శక్తుల్నీ అన్వేషణ విషయంగా గ్రహించడం అవమా
నమా ? కాదు, కాదు. మనోకేంద్రం ద్వారానే మానవుల
రోగాల్ని నివారణచేసే దిశం దగ్గరలోనే వుండని నేను
చెప్పగలను ! ఈ విసృష్టి యంత్రానికి మహోన్నతమూ,
క్లిష్టతరమూయైన మానవ మనస్కమును విచక్షణాయు
తంగా పునరుద్ధరించడంద్వారా రోగాల్నీ, దుఃఖాల్నీ,
శ్రమనూ తొలగించుకోగల మార్గం మానవుని యెదుట
తెరిచివుంది ! అహో ! ఎట్టి ఉజ్వలభవిష్యత్తు ! దీన్నేనా
మీరు అవమానకరమని అంటున్నది ? అబ్బే ! కాదం
డయ్యా ! అదిగాదు అవమానకరమైనది ! మీలాంటివాళ్లు
విజ్ఞానశాస్త్ర పరిశోధనారంగానికి చెందినవాళ్ళనేదే అసలు
అవమాన కరమైనది !...

(కుపానులా హర్షధ్వనం.)

జ్యోత్సేవ్:- అసమ్మతిగా మేము యీ సభనుంచి వెళ్ళిపోతున్నాం. (చుట్టూ వున్నవాళ్ళతో) లేవండి ! మనం బైటికి పోదాం !

తలనెరసిన ఆత్మవాది:- ఈశ్వరదత్తమైన బుద్ధిని పెడమార్గాల్లో పెట్టినవాళ్ళకి నరకమేగతి ! మనం యిక్కడుండకూడదు. రాండి !

(జ్యోత్సేవ్, పిత్రిశేవ్లు కొందరు అనుయాయులతోనూ దర్పంగా నడుస్తూ, బైటికిపోతారు. మిగిలినవనం లేచి వేదికమీదటూ మూగుతారు. విద్యార్థులూ, గద్దాలవండిన వృద్ధ శాస్త్రజ్ఞులూ పోలోవను పరివేషించి అభినందిస్తూంటారు.)

ఆరో రంగం

(పిత్రిగ్రాడ్ నగరంలో ఫిజియాలజికల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ ముందరి పూటతోట. 1912 సంవత్సరం వసంతఋతువు. పోలోవ ప్రదర్శనానికి వచ్చిన ముగ్గురు విద్యార్థులూ భవనంవైపు నడుస్తుంటారు. చింపిరిజుట్టు. పొడుగ్గా నన్నగా వంగిన శరీరంగల విద్యార్థి ముందున్నాడు. అతని ఉన్నతకూడ సాదావే.)

మొదటి విద్యార్థి:- (ముందున్న చింపిరిజుట్టువానితో) ఇల్లా చూడు ! సెమ్యోనోవ్ ! పోలోవ్ కి యీ అవమానం యెంత బాధగావుంటుందో ?

సెమ్యోనోవ్:- వినాశోన్ముఖంగా పోతూన్న సమాజంలోని ప్రతీవశక్తు లింకేమిచేస్తాయి ! విజ్ఞానులమని విర్రవీగేవాళ్ళే

యీ విధంగా ప్రవర్తించడం లజ్జాకరం. అకడమిషియన్ పోలోవ్ నే అవమానించిన వీళ్ళు యింకేమిచేయరంటా ?

రెండో విద్యార్థి:- మెడికల్ అసోసియేషన్ కు పన్నెండ్లకుగా యీయనేటగా అధ్యక్షుడు ! యావత్ రష్యాలోనూ అత్యుత్తమ శ్రేణికి చెందిన...

మొదటి విద్యార్థి:- రష్యాలోనే అన్నమాటేమిటి ? ప్రపంచమంతా పోలోవ్ ప్రతిభ గుర్తించింది ! జీర్ణక్రియాపరిశోధనకే యీయనకి నోబెల్ బహుమతినిచ్చి అప్పుడే యెనిమిదేళ్ళుగావచ్చింది ! మనోవ్యాపారాలవీధి యీయన పరిశోధనలు అశ్రుత పూర్వములూ, అనన్యములూ !

సెమ్యోనోవ్:- మిత్రులారా ! రష్యన్ యువకులు, మేధావులు దీన్ని సహించరని మనం చాటాలి. విజ్ఞానరంగంలో ప్రతీప శక్తులు యెన్నటికీ విజయం పొందలేవు. ఆయనకి మన భావాలు తెలియజేసి...

మొదటి విద్యార్థి:- కామ్రేడ్ సెమ్యోనోవ్ ! ఆయన స్వభావం నువ్వెరుగుదువుగా ? నాకు భయంగానే వుందినుమా...

సెమ్యోనోవ్:- ఏం ఫర్వాలేదులేవోయ్ ! ఆలోచించి మన మందరం ఒకనిశ్చయానికి రానేవచ్చేంగదా. దీన్ని ఆఖరు కంటా చూడాల్సిందే, యింక !

(లోనికి ప్రవేశిస్తారు. హాల్లో అసిస్టెంట్లు గుమిగూడి వుంటారు. వాళ్ళ చేతుల్లో నాటి దినపత్రిక 'రూస్కియావిదోమోస్తీ' చేతులు మారుతుంది.)

ఒక అసిస్టెంటు:- వీళ్ళ వరసయేమీ బాగాలేదు. పోలోవ్ నే ! లోకమంతా మెచ్చేవరకూ మనవాళ్ళకు మెలుకువ రానే రాదు, అసలు. ఇప్పుడు లోకమంతా మెచ్చిన విజ్ఞానినే అవమానం చేసేరు ! మన దేశానికేమిగతి పట్టనుందోయ్, భగవంతుడా !

జబేలిన్ :- (ప్రవేశిస్తూ, వర్వారాతో) ఎవరో విద్యార్థులు వచ్చేరు. పోలోవ్ ను సందర్శించాలంటున్నారు. ఇప్పుడు అవకాశం వుంటుందంటావా ? డెలిగేషనుగా వచ్చేరట !

అసిస్టెంటు:- (లాభంలేదన్నట్లు చేతులెగరేస్తూ) చస్తూంటే సరిదిమంత్రంలావుంది ! మధ్యలో యిదొకటా ? పానకంలో పుడకలా ! ఇప్పుడేమీ వీలుండదని చెప్పండి, జబేలిన్ !

జబేలిన్ :- వాళ్ళు వివడంలేదండీ, యెంతచెప్పినా. తమ సానుభూతిని చూపితేగాని యిక్కణ్ణుంచి కదలమంటున్నారు.

అసిస్టెంటు:- ఆయనిప్పుడు ఆఫీసులో వున్నారు. కళ్ళజోడు తీసేరుకూడాను. దానిలో విశేషం మీకు తెలుసుగా ? కళ్ళద్దాలు తుడుస్తూ పక్కా అరగంటవరకూ...

వర్వారా:- (ఏదో వ్రుపాయంతట్టి) ఇదిగో ! నే చెవుతానుండండి ఒక సాసరు కానాలి !

(టీ కేబిల్ మీంచి ఒక సాసరు తీసుకుని, గణగణ పోలోవ్ గది దగ్గరికి బోయి, తాళం నడులోంచి చూస్తుంది. అసిస్టెంటుందరూ ఆమెను వెంట దిస్తారు. వర్వారా దృఢవిశ్చయంతో తలుపు తెరుస్తుంది. పోలోవ్ చిరచిర లాడుతూ ధూమ్రాక్షితై కుర్చీలో కూలబడి, కళ్ళజోడు తుడుస్తూ పరధ్యానంగా వుంటాడు.)

పౌలోవ్:- (వర్వారాను చూచి కోపం, చిరాకుతో) నన్ను
కదిలించవద్దని చెప్పలేదూ ?

(వర్వారా వున్నట్లుండి సానరును విసిరిపుచ్చుకుని నేలమీద కొడుకుంపి.
సానరు భక్కుమని తునాతునకలైపోతుంది.)

పౌలోవ్:- ఏమిటి ? ఏమిటది ? మతి పోయిందా?...

వర్వారా:- (ధైర్యంతో) మీరు నివృత్త మనోఃసవృత్తి క్రమం
వల్ల వ్యగ్రులై వున్నారు. హఠాత్తుగా పుడ్రేక కారణాన్ని
కల్పించేందుకే నేనీ పని చేసేను !

(వర్వారా సానరు ముక్కులను సూచిస్తుంది. పౌలోవ్ అమెవైపు ఆళ్ళు
ర్యంగా చూస్తూ, ఒక్కమాటుండి నవ్వు నారంభిస్తాడు. కళ్ళనీళ్ళు వచ్చేలా
అదేపనిగా నవ్వుతూ, చేతు లెగరేస్తూ)

పౌలోవ్:- హ్లా! హ్లా! హ్లా! ఏం పిచ్చిమనిషయ్యా !

వర్వారా:- డాక్టర్ పౌలోవ్ ! విన్యాధి డెలిగేషన్ మీ
దర్శనం కోరుతున్నారు. అనుమతికై నిరీక్షిస్తున్నారు.

పౌలోవ్:- ఎవరు రమ్మన్నారు ? వెళ్ళు, అవకాశం లేదు !
నేను లేనని...

వర్వారా:- మీరున్నారని వాళ్ళతో చెప్పేస్తేనే !

పౌలోవ్:- (కోపంగా) ఎవరా చెప్పింది ? ఎవరు?...

వర్వారా:- నేనేనండీ. అనుకున్నాను గదా...

పౌలోవ్:- (శాంతిస్తూ) నువ్వెప్పుడూ యేదో ఒకటి అనుకుం
టూనే వుంటావు... నడు, వస్తున్నా.

(హాలోకి వచ్చి విద్యార్థుల్ని సమీపించి పంకరిస్తాడు.)

పోలోవ్:- (కటువుగా) ఏమండీ! అయ్యా! ఏమిటి సంగతి?
ఎందుకు వచ్చేరు?

(ఈ దొరణి చూసి విద్యార్థులు కంగారుపడతారు. దీన్ని స్వాగతమనడానికి పిల్లేడు గదా!)

సెమ్యోనోవ్:- (సంబాళించుకుని) డాక్టర్ పోలోవ్! పిట్రో
గ్రాడ్ విద్యార్థి సంస్థల తరపున వచ్చేము. మీరు లేబొరే
టరీ నిర్మిస్తున్నారని విన్నాం. మరేమో మీకు... ఆఁ!
అదేమిటంటే... ధధధ... ధనలోపం అటంకంగా వుందని
తెలిసింది.

పోలోవ్:- తెలిస్తే యేమిటి? (కనుబొమలు ముడేస్తాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- మే మందరం చందాలు వేయించేమండీ...
ఇదిగో! చందా వట్టి. ఇదిగో... (జేబులోంచి ఓ కవరు
తీసి చాచుతాడు. కాని 'డబ్బు' అనేందుకు మాత్రం తట
కటాయినాడు.)

పోలోవ్:- (బెడరింపుగా) చందా వేయించారా? మీరు?
అల్లాగేం? ఓయిబాబో! ఎవరిచ్చేరండీ, అయ్యా! మీకీ
అధికారం?

సెమ్యోనోవ్:- (లజ్జిస్తూన్నట్లు) మీకు కోపం వస్తుందనుకో
లేదు. అధికారం యెవరాయివ్వలేదు. మా అంతట మేమే
చేసేం. మీకు ధనం లేదనీ, ప్రభుత్వం సాయంచెయ్యడం
లేదనీ, అందరూ వ్యతిరేకంగా వున్నారనీ విన్నాం. హరిస్థితు

లన్నీ మాకు అర్థం అయినాయి. దయచేసి తీసుకోండి !
డాక్టర్ పోలోవ్ ! (కవరు జాచుతాడు.)

పోలోవ్:- వందనాలు. కృతజ్ఞుణ్ణి. (కంఠం డగ్గుతిక పడగా
సవరించుకుంటూ) నా హృదయపూర్వకంగా మిమ్మల్ని
అభినందిస్తున్నా. కాని, మీ డబ్బు తీసికోజాలను. ఊమిం
చాలి ! విద్యార్థుల డబ్బుంటే యేమిటో నాకూ తెలుసు !
...చందా పట్టిన మాత్రం యిల్లా యివ్వండి. అది కావాలి
నాకు ! పెన్నిధిగా భద్రపరుచుకోదగిందది ! కుర్రవాళ్ళు
యెప్పుడూ అభ్యుదయ...

సెమ్యూనోవ్:- (ఈ పొగడకు మొగ మోశుతూ) మేమందరం
మీకు అండగా నిలవాలని... యెంతో వాంఛిస్తూన్నాము.
మీ రొక్కరూ లోకంయొక్క ఔదాసీన్యాన్నీ, తిరస్కా
రాన్నీ కూడా లెక్కజేయకండా గావిస్తూన్న...

పోలోవ్:- (చిరునవ్వు నవ్వుతూ) అబ్బేబ్బే ! అదేం లేదు.
మీరేమిటి ? మెడికల్ విద్యార్థి ?

సెమ్యూనోవ్:- ఔను !

పోలోవ్:- బాగుంది ! విద్య పూర్తిగావించేక రాండి. మా
తేబారేటరీ తలుపులు తెరుచుకుని వుంటాయి, మీవంటి
యువకులకోసం. మీ కష్టమ తోడ్పడేందుకు నాకు చాల
సంతోషంగా వుంటుంది. తప్పక వస్తారు గదా ?

(కరచాలనం చేసి, వెలివిచ్చి పంపుతాడు. వెళ్ళిపోతున్న విద్యార్థులవైపు
చూస్తూంటే ఆ మహావిజ్ఞాని ముఖమీద మార్గవ ప్రేమభావాలు ముప్పిరి
గొంటాయి. వర్షా ఆయనవైపు చిరునవ్వుతో చూస్తూ నిల్చుంటుంది.)

పోలోవ్:- (తనలో మాట్లాడుకుంటున్నట్లు) ప్రిత్రిశ్చేక్ యిప్పుడుంటే బాగుండేది! రష్యా! రష్యా జీవించి వున్నది, వీళ్ళలోనే! మెడికల్ అసోసియేషన్! సిగ్గు సిగ్గు!

(వర్వారా తనక్కడున్నట్లు హఠాత్తు కొంచెం దగ్గుతుంది.)

పోలోవ్:- వర్వారా! చూసేవా? మనం యేకాకులమనీ, వ్యతిరేక ప్రపంచంలో మన లేబోరేటరీ చిన్న లంకవంటిదనీ అనిపించి, ఒకక్కప్పుడు నిస్పృహ కలుగుతూంటుంది. మన దేశంలో యిప్పుడు స్వేచ్ఛగా వూపిరి వీల్చేందుకే లేదు! నాలుగు గోడలమధ్య పారేసినట్లుగా, కదల వీలులేనట్లుగా వుంటుంది. పోలోవ్ ని మెడికల్ అసోసియేషన్ నుంచి వెళ్ళగొట్టి, అవమానించేరు! భేష్! ఇంకేం గావాలి! ఇది చాలదన్నట్లు యే మృతాలేని అబ్రహామన్, డూడూ బస వన్నవంటి ఇవాళ్లు దినమంతా చూడవచ్చే ప్రేక్షకులతో, పెద్దమనుష్యులతో ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతున్నారు! యథారాజా తథాప్రజా! ఆహా! ఏమిలోకం! అంతా గతాను గతకం కదా!... కాని, యీ కుర్రాళ్ళున్నారే, యిప్పుడు వచ్చినవాళ్లు!... వాళ్ళని తీసుకురావడం చాల మంచిదే అయిందిలే. యువశక్తి పురోగామిగా వుండితీరుతుంది! మానవజాతి ఆశలన్నీ ముందుతరంమీదే వుంటాయి... (సాలోచనగా) ఏమో, ఎంతకాలమని నువ్వుమాత్రం యీ వ్యతిరేకత నెదుర్కొంటూ యిక్కడుంటావ్? బహుశా,

దానివల్ల నీ భవిష్యత్తు అంధకారమయ మవుతుందేమో ? ఎవరు చెప్పగలరు ? మేఘాల్ని నమ్ముకుని చెరువుకట్ట తెగ్గొట్టుకునే మందబుద్ధి యెక్కడా వుండదు. నువ్వుకూడా నన్నూ, నా లేబోరేటరీనీ వదలిపెట్టి వెళ్ళిపోయే దినం దగ్గర లోనే వుండేమో ? ఈ చెత్త పత్రికల్లో అకడమిషియన్ పోలోవ్ వృత్తి మూర్ఖుడనీ, ముసలితనంతో మతిచెడ్డవాడనీ, ఆయన సిద్ధాంతాలు రాద్ధాంతాలనీ రాసి, ప్రకటిస్తావేమో నువ్వుకూడా !!...

వర్వారా:- డాక్టర్ పోలోవ్ ! (నిష్ఠురంగా) ఎందుకల్లా అనుకుంటున్నారు ? అన్యాయంగా...

(ఆమె స్వరంలో ఆహాయిక ఆవేదన. హృదయపూర్వకమైన సానుభూతి ద్వనిస్తాయి. పోలోవ్ చకితుడై ఆమెపైపు చూస్తూ విస్తుబోతాడు. వర్వారా కూడ కంగారు పడుతుంది)

పోలోవ్:- పొరబాటునేమో ? కాని, ఏమో, అంతనిశ్చయంగా యేదీ చెప్పద్దు !

వర్వారా:- నాలో యే దౌర్బల్యాన్ని చూచి యిల్లా అంటున్నారు ? మీ రింత కఠినంగా మాట్లాడడం...

(నికోడిమ్ లోనికి ప్రవేశిస్తాడు.)

నికోడిమ్:- ప్రొఫెసర్ జ్వోకేస్కోవ్ మిమ్మల్ని చూడాలంటున్నారు.

పోలోవ్:- (ఆశ్చర్యంతో) ఏమిటి, నికోడిమ్ ! జ్వోకేస్కోవా ? ఏం కావాలంటాడు ? ఎందుకొచ్చాడు ?

నికోడిమ్:-అవన్నీ నేను చెప్పలేను. కాని, వచ్చినవారు ఆయనే
ఆని మాత్రం చెప్పగలను.

పోలోవ్:- (కాతూహలంతో) బాగుంది. ఔనులే. ఆయన్ని
లోనికి పంపించు. వెళ్ళు.

(నికోడిమ్ నిష్క్రమిస్తాడు. ఆ వెంటనే జ్వాన్ పేప్ ప్రవేశిస్తాడు. వర్షా
రాసు చూచి విస్తుబోతాడు.)

జ్వాన్ పేప్:-నేను మిమ్మల్ని యేకాంతంగా కలిసికొని, మాట్లా
డాలనుకున్నా. తుమించండి.

(పోలోవ్ గతుక్కుమని భుజాని కుంచించుకుంటాడు. వర్షారా బైటికి
వెళుతుంది. జ్వాన్ పేప్ తేలిక దగ్గర కుర్చీలో కూర్చుని యెదురుగా కూర్చు
న్నదృష్టితో చూస్తుంటాడు.)

పోలోవ్:- (ఆశ్చర్యంతో అతన్ని చూస్తూ) తుమించండి, నేను
కొంచెం తొందర పనిలో...

జ్వాన్ పేప్:- (మెకంనుంచి బైట పడుతూన్నట్లు) ఔనోను !
మిమ్మల్ని యిబ్బంది బెట్టకపోయేవాణ్ణి! కాని, మీతో
మాట్లాడడం అత్యవసరమని తోచింది... మీకు తెలియదు
గాని నేను మిమ్మల్ని వదలిపోయినప్పుటినుంచీకూడా మీ
వైఫే నా మనసు ఆకర్షించబడి పోతుంది... మీ సిద్ధాం
తాలు, బోధనలు, ప్రయోగాలు! అవే నా కళ్ళకి గట్టినట్లూ,
మనసులో మెదులుతూన్నట్లూ! నా జీవితం ఒక పెద్ద
కలలా వుందనుకోండి!... మీరు నన్ను ఆకర్షించి...

పోలోవ్:- నాకేం అర్థంగావడం లేదు, మీ ధోరణి!... నేను

అగాధపు టంచున నిలబడ్డాననీ, నా కోసం మీ జీవితాన్ని పాడుచేసుకోననీ మీరు అని యెంతోకాలం కాలేదే! ఇంత లోకే రాగం మారడానికి...

జ్వాన్ స్పేవ్:- అబ్బే! అందులో యేముంది? (ఏం లేదన్నట్లు చేతితో అభినయిస్తూ చిరునవ్వుతో) అది నాలో చిరకాలంగా చెలరేగుతూన్న రెండు భావాలమధ్య కడపటి వివాదం లెండి! నేనో భ్రమలో మునిగి కొట్టుకుంటుండే వాణ్ణి. దాన్ని మీ వాదనలు యిప్పుడు పటాపంచలు చేసే సేయి. మీదే పై చెయ్యి అయింది! మీ మహాపాండిత్యం, విజ్ఞానం ముందు ప్రణమిల్లుతున్నా, మహాత్మా! గెలీలి యోను తలదన్నిన వారు, మీరు.

పౌలోవ్:- ఏమిటి ధోరణి? ఏమిటంటా?

జ్వాన్ స్పేవ్:- విశ్వమంతా ఓ బ్రహ్మాండమైన గందరగోళం! అందులో మానవుడున్నాడే, అతడు కేవలం కొన్ని కణాల ప్రోగు. అంతేగాదూ? అటువంటప్పుడు యిక మంచీ చెడ్డా, పాపం పుణ్యం అనేదేముంది? మహా వేదాంతియేగానీ, చెంబులు దొంగిలించేవాడే గానీ, - యిద్దరికీ భేదం ఏముంది? కాని, చిరకాలంనుంచీ అలవాటువడి, శల్యగతమై వున్న భావాలున్నాయే వాటినుంచి విముక్తి నొందడం మాటలు గాదు! మానవుడు! మానవశ్వం! ప్రేమ, ఆత్మ! ఎల్లాంటి గంభీరమైన ఉదాత్తమైన మాటలు! వాటి నన్నిటినీ దులి

పేసేను. ఆ సిద్ధాంతాలన్నీ పెంటపోగుమీద పారేయాలి ! మీ భావాలు బాగా అర్థం అయినాయి. మనిషి మరేమీ గాదు, రెండుకాళ్ళ జంతువు. కేవలం యంత్రం, కణాల ప్రోగు ! అంతేనా ? అంగీకరించడం కష్టమే అనుకోండి. ఐనా, నేను మీ వాదనల సర్థంచేసుకోగలిగేను.

పాలోవ్ :- (విస్మితుడై, తిరస్కారంగా) నీకేమీ అర్థంగానే లేదని చెప్పగలను ! బ్ర్యాప్సేన్ ! ఈ అనంత ప్రకృతిలో అనన్యమూ, అసదృశమూ నైన ప్రాణి మానవుడు ! జీవ పరిణామంలో మహాలాన్నత శిఖరాగ్రవర్తి మానవుడు ! ఆత డమరుడు ! జీవం అమృతం ! జీవంలాగే జీవకూడా ఆద్యంత రహితుడు ! ప్రతిజీవీ తన జాతిలోనే అనండి, మృత్యు వినాశరహితమైనది !... మీ రేమనుకున్నా నాకేం అభ్యంతరం లేదు ! మీరు చెంబులు దొంగిలిస్తూనే వుండచ్చు ! దానికేం ? అది మీ యిష్టం !...

బ్ర్యాప్సేన్ :- (అదాటుగా లేస్తూ) ఏమిటి మీరనేది ? మానవుడు అమరుడా ? అర్థంలేని చెత్త ! ఆద్యంతరహితంట్ట ! భోషాణంగాదూ ? ఎవడో మతిచెడి వాగినమాటలు పట్టుకుని మానవజాతి యిప్పటిదాకా ఊరేగుతూంది ! ఎవడబ్బా, యీ మతిలేని మాటలు కనిపెట్టింది ? ఆశ్చర్యంచేస్తుంది, అంతా చిలకల్లా యీ పలుకులే వల్లవేస్తుంటే ! ఎవరో దాకానో యెందుకు ? మీ తిన్న మీరే ఆ మాటలు నవ

రుగా?... నా దగ్గర ఆవిషయం అంగీకరించేందుకు మొగ
మోడుతున్నారంతే! కదూ, డాక్టర్ పోలోవ్! మానవ
జాతీ, మానవత్వం, ఎక్కడున్నాయి? ఏదైనా వుందీఅంటే
అది ఒక్క మానవ వ్యక్తి! అంతే. మానవు డెచ్చుమా
యేకాకి! పురిటింటినుంచి కాటివరకూ! సుఖం అనేది
కేవలం ఆభాస మాత్రమే! మీవంటి మహా విజ్ఞానవేత్తను
అందరూ చేరి అవమానపరిచి యింకా యెన్నోదినాలు
కానిదే? అవ్వడే మరిచేరా? ఇంకా మానవత్వం అంటూ
యెక్కడుందంటా? (అబ్బహాసం చేస్తాడు.) ... మీరే
మానవత్వాన్ని గూర్చి మెచ్చుకోవడం? గూ! అంతా
వత్తి కాకుల మూక! నూటా నాటా ఒక్కక్క కోకిల!...
కాకులన్నీ చేరి కోకిలని గోలచేస్తాయి. మీరుమాత్రం సుఖ
స్తున్నానని చెప్పగలరా? అబ్బే! వత్తిది!... అయ్యో!
మీరు నా దగ్గర దాపరికమా? ఏకాకి మేధావులూ -
అసంఖ్యాకమైన మడ్డి మూక, - యిదే లోకమంటే!...
మిమ్మల్ని నాకు గురుతుల్యులుగా అభివందిస్తున్నా. ఇదిగో
నా చేయి! (జాచుతాడు.)

పోలోవ్:- (రెండుచేతులూ వెంక్కి పెట్టేసుకుంటూ) జ్యూస్
స్పెష్! ఎంత విచారకరం! మీరెల్లా పతనమయ్యేరో,
యెంత అధోగతికి వచ్చేరో అనూహ్యంగా వుంది!...
మీరు పడిపోతూ, మీతోబాటు లోకాన్నికూడా అధో

గతికి లాక్కుపోవాలని చూస్తున్నట్లుంది! కాకల్లో కోకి
లట! సింగినాదం జీలకర్రా!... ప్రపంచమంతా కళ్ళకి
గట్టినట్లు కనిపిస్తూంటే! మీకు మనోవైకల్యం యేర్పడింది.
అంతే. పచ్చేరు ఆలోచనలనీ, విషయాలనీ సమీకరణ
చేసుకోలేని మానసికవ్యాధి, లూడి! పైగా మానవాతీతు
డుగా నటించడమా? చీచీ! ఇందులోనా మీకు మనసు
బుట్టింది! చవట తర్జుమాచేసుకున్న చచ్చు సాహిత్యం
లాంటి పేలవమైనది!...

జ్వాన్ ట్సెప్:- పేలవమైనదా? మరేది ఉదాత్తమైనదని అడు
గుతున్నా?... మీరు పిరికిబాచేరు! స్వేచ్ఛా యిచ్చ అనేది
వుందని మీకు నేను ఋజువుచేస్తా? తెలిసిందా? అప్పుడు
గాని మీకు సమ్మతం కలగదు! మేధలోనే స్వేచ్ఛా యిచ్చ
వుంది! మూకలో అదీ లేదు. యిదీ లేదు!...

(ఉద్రుక్తంగా బైటికిపోతాడు. ఇంకనేపటినుంచీ జ్వాన్ ట్సెప్ విగరెట్టు
కాఁచుచుండడంవల్ల గడంతా పొగతోండివుంటుంది. పోలోవ్ లేచి వెళ్ళి కిటికీ
తలుపులు దిద్దాడెరుస్తాడు. తోటలోని చెట్లన్నీ వసంతాగమనంతో చిగిరి, రొట్ట
దొడిగి, సూర్యంకిలో తానూరితూన్నాయి. ప్రకృతిఅంతా ఉబికివచ్చే జీవో
ల్పజంతో నవైతస్యమై వుంటుంది. ఇంకనేపటినుంచీ ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతూ
న్నట్లున్న పోలోవ్ ముఖం యీ దృశ్యం చూచి వికసిస్తుంది. ఆ క్షణంలోనే.
తోటలో రివాల్యూరు ప్రేరేపకత్వం. పోలోవ్ ముఖమీద విషాదాశ్చర్యాం
దురంతో కొండరు పొదరింటివై పువరగెడుతుంటారు. తలుపు తెరుచుకుని
నికోడిమ్ ప్రవేశిస్తాడు.)

నికోడిమ్:- డాక్టర్ పోలోవ్! భయంకరమైన ఆత్మహత్య జరిగి
పోయింది! దారుణం! అయ్యయ్యా! జ్వాన్ ట్సెప్...

పాలోవ్:- ఏమిటి? అనుకుంటూ నే వున్నా! అతనికి మతి భ్రమణం... (అకస్మాత్తుగా ఆయన ముఖంలో కాకిన్యం, నిష్ఠురతా గానవస్తాయి.)

(వర్వారా. అసిద్ధింట్లు ప్రవేశిస్తాడు. అందరిదృష్టలూ పాలోవ్ మీదే వుంటాయి.)

వర్వారా:- (సంభ్రమంతో) డాక్టర్ పాలోవ్! స్వేచ్ఛాయుచ్ఛ (Free-will) వ్రాదని ఋజువుచేసేందుకే, మానవులమీద ప్రతీకారం తీసుకొనేందుకే ఆయన ...

పాలోవ్:- (కటువుగా) అట్టర్లేదు! నా కంతా తెలుసు. మూర్ఖుడు! దౌర్భాగ్యుడు! అవాచ్యుడు! ప్రతీకారం యెవరిమీద? ఎందుకోసం?... మానవజాతి యెవరికోసం అగదు! ముందుకే సాగిపోతుంది. జీవిత సూత్రం అదే. గుండె తాళనివాళ్ళు, మతి భ్రమసినవాళ్ళూ పోతే పోనీ!... (ప్రళాంతంగా) మనం ప్రారంభిద్దాం. అంతా సిద్ధంగావుందా? వర్వారా:- ఆ! అంతా సిద్ధంచేసేను. లాలాగ్రంధికి రబ్బరు బల్బు, సిరెంజి అమర్చేను.

పాలోవ్:- (వర్వారాలో యేమైనా బలహీనత గానవస్తుందా అని శరిశీలనగా చూస్తూ) ఊ!!

వర్వారా:- (ఆయన భావం గ్రహించినట్లు) మనం ప్రారంభించుదాం. నడవండి!

పాలోవ్:- (మనోభారం తొలగినట్టై) నడు! (వర్వారా వెనకే పాలోవ్ నిష్క్రమిస్తాడు.)

ఏడో రంగం

(1918 సం. సవంబరు నెల. ఏప్రిల్ గ్రాడ్ నగరంలో వాసిలేవ్స్కి లంక మీద పోలోవ్ గృహం. దూరంలో నీవానదీ, ఆటనిటు పోవు స్తీమధ్వా గాన వస్తుంటాయి. గదిలో కేబిల్ దగ్గర పోలోవ్, నెరాపిమాలు కూర్చుని వుంటారు. పోలోవ్ పేషెన్స్ ఆడుతుంటాడు.)

సెరాఫిమా:- వాన్యా! మళ్ళీ తప్పముక్కే వేసేరు!

పోలోవ్:- ఛేస్! ఇంక ఆడను. (ముక్కలు కలిపేసి, ప్రక్కకి త్రోసేస్తాడు.)

సెరాఫిమా:- ఏం? మానేసేరేమి?

పోలోవ్:- (అలసిపోయినట్లు) అబ్బే! ఏం లేదు, సీమా! ప్రియతమా!...

సెరాఫిమా:- మీ మనసు నాకు తెలుసు, వాన్యా!

పోలోవ్:- బ్యాన్ క్సేవ్ వత్తి గందరగోళం మనిసి! నిశ్చితాభి ప్రాయాలూ, నిలకడా లేవు. తెలివితేటలూ, వివేచనాశక్తి గలిగివున్న మానవుణ్ణి యేకాకిగా వదలడంలో చాల ప్రమాదం వూదనుకో అతనికీ, యితరులకీ కూడా! ఆతడందుకనే విరక్తుడై, తెగించేడు. ఈ ప్రపంచంలో సమాజంలో నాఅంతవాడు లేడనుకొని, తన అహంభావమునే ఆరాధించుకుంటూన్నవాడికి, యితరకంటే భయంకరమైన దేముంది? తనను యెవరూ ఖాతరుచేయడమే లేదనీ, తన భావాలకి అసలు విలువే లేదనీ గ్రహించడంతోనే పిడుగు మొత్తంపై విమూఢుడైపోతాడు!... అదే ఆత్మహత్యకి

పాల్వడేట్లు చేసింది. ఇదీ మానసిక వ్యాధి అంటా.....
అక్కడేవుంది కిటుకు!...

(లేచి కిటికీలోంచి బైటికిచూస్తూ పరధ్యానంగా నిల్చుంటాడు. సెరాఫిమా వెనకాలే వెళ్ళి ఆకట్టి కాగలించుకుంటుంది.)

సెరాఫిమా:- వాన్యా! ప్రియతమా! మీవంటి దయాశీలురు,
నిష్కపటులు, క్షమాశీలురు అరుదు! అందరూ నుఖులై
వుండాలనేదే మీ రెప్పుడూ త్రికరణయూ వాంఛిస్తుంటారు.
నాకు తెలుసు...

పౌలోవ్:- గ్రహించేవో లేదోగాని, సీమా! ఆతనిమనసులో
యితరులంటే యెంతమాత్రం సానుభూతి లేదు. పాపభీతి...
ఎవరెల్లా పోతేనేం, నేను బాగావుండాలి అనే చూసేడు.
వేదాంతికి, దొంగకి భేదమేమిటి? అనే ఆధ్యాత్మికవాది!
కాని... సీమా! మనం మానవులం... అటువంటి శుష్క
వాదనలని గాని, అవి వుపదేశించే శుష్క వేదాంతాలను
గాని వీసమెత్తుకూడ లక్ష్యపెట్టం!

(చాతుర్భుజి దగ్గరికివెళ్ళి కూర్చుని, యేవో కాగితాలు తీసి చూస్తుంటాడు.
సెరాఫిమా అకని వెనకవైపున నిల్చుంటుంది, కాని ఆతడు వెనకదిరిగి చూడ
కండా, పనిచూసుకుంటుంటాడు.)

సెరాఫిమా:- మీలో ఎంత దయవుందో అంత కౌతన్యంకూడా
వుంది! ఎంత నిష్ఠురులు!... (వెళ్ళిపోతుంది.)

పౌలోవ్:- సీమా!... సీమా!...

(కాని సెరాఫిమా అప్పటికే గుమ్మండాటి, తలుపు మూసేసింది. పౌలోవ్
యంత్రికంగా కాగితాలు చూస్తుంటాడు.)

పోలోవ్:- (సాలోచనపూర్వకముగా, సజగుతూ) సత్యం అతి కఠినమైంది. అది బలహీనుల్ని చంపేస్తుంది! అప్పుడింక సత్యం, విజ్ఞానం కావాల్సివచ్చాల్సివుంటుందా? విజ్ఞాన ప్రయోజనమెవరికో?...

(బైట ఫిరంగి కాల్పులు వినివస్తాయి. దూరంలో కాల్పుల వెలుతురులో నీవానదిలోని యుద్ధనౌకలూ, శరత్్రాసాదపు (winter-palace) గోపురాలూ సిద్ధబొమ్మలా కనిపిస్తుంటాయి. అంతలో జబేలిన్ ప్రవేశిస్తాడు.)

జబేలిన్:- (వందనంచేస్తూ) డాక్టర్ పోలోవ్! ఇవేళటి ప్రయోగం విఫలమైపోయింది! మన కుక్కల్లో శ్రేష్ఠమైనది అదే!... ఏం జరుగుతుందో విన్నారా?... (మళ్ళీ ఫిరంగుల ధ్వనులు)

పోలోవ్:- (బొమ్మలు ముడేసి) చెడ్డకాపరానికింకా ముప్పేముందంటారు!...

(వర్షం ఆయానపడుతూ కంగారుగా ప్రవేశిస్తుంది.)

వర్షారా:- నగరంలో తిరుగుబాటు వచ్చేసిందిట! ఈసారి బోల్షివిస్కులు... (తొందరలో టోపీతీయడం మరిచిపోతుంది.)

పోలోవ్:- (కలుపుగా, మందలించుస్వరంతో) టోపీతీయ్యి! మర్యాదాతిక్రమణ చేయి పరిస్థితుల్లోనూ శుంతవ్యంగాదు!

వర్షారా:- (టోపీతీసి చేతబట్టుకుంటూ) తుమించండి, డాక్టర్ పోలోవ్!

(పోలోవ్ నిశ్చలంగా, దూరాన్నుంచి వినివచ్చే ఫిరంగుల ధ్వనులు వింటూంటాడు. కిటికీల అద్దలు అడుగుతుంటాయి, ద్వనికి.)

పాలోవ్:- (అలోచనగా, బ్రతిబ్రతి పలుకుతూ) మనకి సంబంధించినంతవరకు యివన్నీ ప్రయోగాలకు అడ్డువచ్చే యాదృచ్ఛిక సంఘటనలు! (చేతులు కట్టుకుని నిల్చుంటాడు. వున్నట్లుండి కోపంగా, ప్రవాహంగా మాట్లాడనారంభిస్తాడు.) తిరుగుబాటా? కెరకాస్కి మీదేనా? పోసీలే, వీడ వదులుతుందిలే. ఇతగాడు చేసిందేముంది? యుద్ధరంగమంతా కుక్కలుచింపిన విస్తరిలా చేసేనేడు! గంటలుగొట్టిన తిరగలిలా మొహం వీడూ! ఈ స్త్రీడరు చేయగలిగిందేమునంటా? ఇదేం పార్టీల దగ్గర డబ్బు గుజడమా ఏమిటి? జర్నలాలు త్రోసుకువస్తూనే వున్నారు! వాళ్ళు తోడేళ్ళు! రష్యాను ముక్కలు చేసేస్తారు!... ఎవరుచెప్తా యీ బోల్షివిస్టులు? నాకు తెలియదు. వినలేదు. ...వీలైక్కడివాల్లో? రష్యాను విడిచిన పాలోవ లేడు! దేశ కాల పాత్రాది పరిస్థితుల నుంచి విడదీస్తే యెవరూ లేరు! నేను, మీరూ, మనోకరూ, యెవరూ లేరు!... పోసీండి! అవన్నీ మనకి తెలియనివి గాని, నడవండి, మన ప్రయోగాన్ని మళ్ళీ ప్రారంభిద్దాం!...

[వీడిపోయి కదంత్రొక్కుతూ. వదం పాడుతూ పోతుంటుంది. విప్లవదళం ఒకటి. వీడిపోయి బురదలో బూటకాళ్ళతో త్రొక్కుతున్నప్పుడయే 'కవచి' ధ్వనులు.]

ముందునడూ వేగనడూ | మృత్యుభీతి వదలవోయ్ |

సోవియట్లు కూలిరాజ్యం | సాధించుదాం రారండోయ్ ||

[పాట మేఘ నిర్ద్వంద్వంలా వివవస్తుంది. దళం సాగిపోతుంటుంది. దళం పశ్చిద్వాగంలో యెవరో సంభాషిస్తారు.]

ఒకడు:- సెమ్యోనోవ్ ! ఏమిటి ఆ యింటివైపు అదేపనిగా చూస్తున్నావు ?

సెమ్యోనోవ్:- కామ్రేడ్ ! అందులో యెవరున్నారో నీకు తెలియదు !

ఒకడు:- ఎవరిదేమిటి ? నీ ప్రియురాలు కాదుకదా, కొంపదీసి !

సెమ్యోనోవ్:- (చిరునవ్వుతూ) ప్రియురాలికంటే ప్రియమైన వారే ! పోలోవ్ పండితునిదా గృహం, కామ్రేడ్ !

ఒకడు:- ఎవరేమిటాయన ?

సెమ్యోనోవ్:- మానవజాతికోసం తన మార్గాన అద్వితీయ కృషి గావించే మహాత్ముడాయన !

ఎనిమిదో రంగం

[1919 సంవత్సర ప్రారంభం. శీతకాలం. ఇన్ స్టిట్యూట్ లో జిబ్బెలిన్. వర్షా రాల పెద్దకోట్లు తొడుక్కుని కుక్కలబోసులదగ్గర విచ్చిని వుంటారు. పోలోవ్-పేబిల్ దగ్గర కూర్చుని రాస్తుంటాడు. బోనుల్లో కుక్కలు తుప్పించి, చలికి గడగడలాడుతూ కునికిపాట్లు పడుతున్నాయి. ప్రయోగానికి అనుకూలపరిస్థితులు లేవివ్వుడు. కాని, లేబొరేటరీలో పని ఆవకండా కేవలం పట్టుదలకోసం ప్రయోగాలు సాగిస్తున్నాయి.]

పోలోవ్:- (తలెత్తి) ఏం, కుక్క-బెల్లావున్నాయ్ ?

వర్షారా:- మళ్ళీ కునికిపాట్లు పడుతున్నాయి.

(పాలోవ్ లేచి, బోనుదగ్గరికి వస్తాడు. కుక్క బోనులోనే కనుకూతు కంటిగా నిల్చుని వుంటుంది, తినుబండారాలంచే గడంచీలవైపు చూస్తు.)

పాలోవ్:- మాంసం లేనట్లుండే ?

జబ్బేలిక:- లేనట్లే, డాక్టర్ పాలోవ్ ! ఒక్క బిస్కట్లు మాత్రమే యిస్తున్నాం.

పాలోవ్:- కుక్కలు కునికిపాట్లు పడుతున్నాయంటే ఆశ్చర్యమేముంది ? ఈ చలిలో తగిన పుష్టినిచ్చే తిండి లేకపోతే యింకేమవుతుంది ? మెదడు బలహీనమై, నీరసిస్తుంది. తత్ఫలితమే నిద్ర. ప్రాణిరక్షణకి యిదొక్కటే దారి ! దీనినే మనం 'రక్షక నివృత్తి' (protective inhibition) అంటాం. ప్రాణి ఆత్మరక్షణకై యింద్రియవ్యాపారాల్ని చాలించుకుని, నిద్రద్వారా వున్న శక్తినంతసే కూడబెట్టుకుని, అతిపాదుపుగా వాడుకొంటుందన్న మాట ! తెలిసిందా ?

(బైట గంట గజగజ మ్రోగుతుంది.)

నికోడిమ్:- (ప్రవేశిస్తూ) మీనోసం యెవరో వచ్చేరు.

పాలోవ్:- (చిరాకుగా) సమయాసమయాలేనూ ? ఎవరా వచ్చింది ?

నికోడిమ్:- (చిరునవ్వు నవ్వుతూ) మీరేచూస్తారుగా ? రాండి.

(వెంటింగరుమ్ కణపుతెరచి వట్టకుంటాడు, నికోడిమ్. పాలోవ్ అతిథుల గదిలోకి ప్రవేశించి, మబ్బుగావున్న నూనిదీపపు వెలుతురులో కూర్చున్న పిత్రిశ్చేవను చూస్తాడు. అతడిప్పుడు గుర్తుపట్టజానంతగా చిక్కిపోయి వున్నాడు. పాలోవ్ అతణ్ణి వెంటనే గుర్తుపట్టలేక పోతాడు.)

పాలోవ్:- (గుర్తుపట్టి ఆశ్చర్యంతో) పిత్రిశ్చేవ్ ! పిత్రిశ్చేవే ?

ఇక్కడ !..... మీ కిక్కడ యేంకావాలండీ, అయ్యా !
అమాత్యవర్యా !

ఓత్రిశ్చేక్ :- (బెదురుతూ అటునిటుచూస్తూ) ఇవాన్ !... ఇది
కడులక్కి, కావేమీలక్కి సమయం గాదనుకుంటా... నువ్వు
గతాన్ని మరిచిపో. ఇప్పుడు నీ దగ్గరికి మిత్రుడుగా వచ్చేను,
నేను. అదీగాక నాతో యింకొక మిత్రుడు వచ్చివున్నారు.
అన్నట్లు మరిచేపోయేను చెప్పడం...

(పెద్దకోటు, జేబిలో బోపీ, బెత్తం వట్టుకున్న ఒక విదేశీయుడు ముందుకు
వచ్చి, పోలోవ్ కు సగంవంగా వంగి వందనంచేసి, విజిటింగ్ కార్డును అంది
స్తాడు. ఆయన అక్కడున్నట్లు అంతవరకూ పోలోవ్ చూడనేలేదు. నూతన
వ్యక్తి ఆత్మవరిచయపూర్వకంగా..)

నూతన వ్యక్తి :- బార్బి హిక్స్. యునైటెడ్ స్టేట్స్ మెడికల్
అసోసియేషన్ ప్రతినిధిని.

పోలోవ్ :- తాము స్వయంగా దయచేసి, నా గృహాన్ని పావనం
చేయడానికి కారణం సెలవిస్తే కృతజ్ఞుణ్ణి.

బార్బి హిక్స్ :- తమ అఖండ విజ్ఞానం, మేధాశక్తి విసనివా
ల్లుండరు. నాకు మీయందుగల పూజ్యభావమే నన్నిటా
తీసుకొనివచ్చిందే కాని వేరుగాదు.

పోలోవ్ :- మీ అవ్యాజగౌరవానికి అ నే క వందనములు.
కాని...

హిక్స్ :- మీ దేశాన్ని నే నంతో ప్రేమిస్తాను. కాని, మీ దేశ
చరిత్రతో నాకుగల పరిచయం మాత్రం కొద్దిపాటిదే...నా

ఉద్దేశ్యం... తార్తారుల దండయాత్రల కంటెనూ భయానకమైన దురదృష్టం మీ దేశానికి పట్టబోతుంది. ప్రాచీనమైన రష్యను నాగరికత, సాంప్రదాయాలు మట్టిసాలవుతున్నాయి. మేము, పాశ్చాత్య ప్రజాస్వామ్యవాదులం; మీ సుదీర్ఘ నాగరికతకు చిహ్నాలైన పెన్నిధుల్ని వినాశాన్నుంచి రక్షించడం మా విధిగా భావిస్తున్నాము. ...మానవజాతి శ్రేయస్సుకోసం తమరిని యీ గందరగోళంనుంచి తప్పించగలిగితే మే మెంతో ధన్యులమని...

పౌలోవ్:- అల్లాచెప్పండి! ఓసోసీ! అదా సంగతి! రష్యాలోని అపురూపవస్తువుల్ని మెరమెచ్చుమాటలతో కొనేయాలనుకుంటున్నారా? అంతటితో బోసికండా రష్యన్ వైజ్ఞానికుల్ని, పండితుల్ని కూడ ఆ బేరంలోని కీడ్వాలని మీ ఆశ! (పిత్రిశేవ్ మీదికి పోతాడు.) ఐతే నవ్వు యీ వ్యాపారంలోకి యెప్పుడు దిగేవు? దేశాన్నే అమ్మజూపుతున్నావన్న మాట! ఔనా?

పిత్రిశేవ్:- దేశాన్నా? నాకూ దేశంవుండేది. కాని, యిప్పుడు నా దేశాన్ని తోడేళ్ళు నాశనంచేసి, రూపుమాపినాయి! ఇవాన్! యదార్థాన్ని కాదనుకుంటే ప్రయోజనమేమిటి?

పౌలోవ్:- (హిక్సో) ఇంతవరకు యేమేమి ఖరీదుచేసేరు? సెయింట్ ఇస్సాక్స్ కెథిడ్రల్, పీటర్ మహాచక్రవర్తి విగ్రహం - యిల్లాంటివేనా మీరు కొనేది? చౌకగానే దొరకచ్చు!

హీక్స్:- మీరు మమ్మల్ని అపార్థం చేసుకున్నారని చెప్పవలసి వచ్చినందుకు చాల విచారిస్తున్నాను. ప్రపంచంలో యే ప్రాంతంలోనైనా, యే యిన్స్టిట్యూట్ లోనైనా మీరుండి పనిచేయ వచ్చును. మీకున్న ఒకేఒక అవకాశం ఇది !

పిత్రిశ్చేవ్:- సమయం మించిపోకముందే మనం బై లుదేరాలి!

హీక్స్:- నేను చెప్పింది తాము గ్రహించేరని తెలుస్తూ. నేను కార్యవాదిని. దేన్నైనా సాధించడమే నా పని ! మీ రెక్కడ పనిచేసినా ఒకటేకదా ? మానవజాతికి, విశ్వ సమిష్టి దృష్ట్యా...

(వికోడిష్ ప్రక్కగా నిల్చుని యీ సంభాషణను వింటూ, మానసికాందోళనను ముఖవైఖరిలో వ్యక్తీకరిస్తుంటాడు.)

పోలోవ్: ఎక్కడుండిపనిచేసినా ఒకటేనా ? కాదండి, అయ్యా! నా మటుకి నాకు అంతా భేదంగానే కనిపిస్తుందండి ! శాస్త్రానికి, విజ్ఞానానికి దేశభేదం లేదుగాని శాస్త్రజ్ఞానికి, విజ్ఞానానికి యెప్పుడూ దేశం వుండేలేరుంది ! నేను రష్యన్ ని! తెలిసిందీ ? అయ్యా ! నా దేశం, నా భూమి, నా గాలి, నా నీరు, ఇదిగో ఇదే పోలోవ్ వుట్టి, పెరిగి, వర్ధిల్లిన వాతావరణం ! మంచి గానీండి, చెడు గానీండి, ఇది నా దేశం. రష్యాకి బిడ్డడు పోలోవ్ ! నేను పక్షినిగాను, ఆశ్రయ వృక్షం తగులబడిపోతూంటే యెగిరిపోవడానికి ! పడవ మునిగిపోతూంటే దూకి పారిపోవడానికి యెలక సంత

కంటే గాదు! అబ్బే! మీరు చెప్పేవాటిని నేను విశ్వసించను. తెలిసిందీ?...

(నికోడిమ్ ముఖంలో సంతోషం కనిపిస్తుంది.)

హిక్స్ :- మీరు బాగా ఆలోచించుకోగోరుతాను.

పిత్రిశ్చేప్ :- సర్వనాశం! మిగిలేది శ్మశానం! కరువు, రోగాలు, దారిద్ర్యం మిగులుతాయి. అంతే. ఈగలు, దోమలు, నల్లులు, పేలు, - ఏటికాహారంగా దౌర్భాగ్యమానవులు!...

హిక్స్ :- (కోటుబాత్తాములు సవరించుకూంటూ) తర్వాత మీరు విచారిస్తారు. కాని అప్పటికి అవకాశాలు చెయిదాటిపోతాయి! మానవజాతి శ్రేయస్సుకోసం, మీ శ్రేయస్సుకోసం...

పౌలోవ్ :- నికోడిమ్! ఈ శ్రేయోభిలాషులకు బైటికి దారి చూపించు. ఏం? చూపిస్తావుగదూ?

నికోడిమ్ :- అయ్యా! దారి యిల్లాగండి! రాండి, అయ్యా!

(తడవు తెగిది. ఓ చేత్తో దారిచూపుతూంటే అకవిముఖం సంతోషంతో వికసిస్తుంది. గుమ్మం దాటిపోతూ హిక్స్, నికోడిమ్ చేతిలో ఒక దాండునోటు వుంచుతాడు. ఐహూకరణగా నికోడిమ్ దాని స్పర్శకి వులిక్కిపడి, దానిని వెనకే విసిరేస్తాడు బైటికి.)

నికోడిమ్ :- (నిరసనభావంతో) డబ్బుతో మనుష్యుల్ని కొనాలనుకొనే యీ అమెరికన్లు...

పౌలోవ్ :- మూర్ఖులు! నికోడిమ్! మానవత్వం గోల్పోయిన నీచులు!..... సరే. నేను ఆస్పత్రికి బోవాలి. సైకిలు బైట పెట్టు.

నికోడిమ్:- పదిమైళ్లుంటుంది, డాక్టర్ పోలోవ్ ! చలి, మంచు!

నగరమంతా గందరగోళంగా వుంది. మీరు...

పోలోవ్:- నికోడిమ్ ! చెప్పినట్లు చెయ్యి ! నాకు పాతాలు చెప్పకు !...

(నికోడిమ్, పోలోవ్‌కు వెలుపలికి బోతాడు. నైకియగంట మ్రోగుతుంది. నికోడిమ్ కంఠం : "జాగ్రత్త ! బాబూ ! వీధులన్నీ అల్లకల్లోలంగా వున్నాయి. భద్రంగా బోయిరండి !" ఒక్కమాటుంది నికోడిమ్ లోనికి ప్రవేశిస్తాడు. సెమ్యోనోవ్‌తో. సెమ్యోనోవ్ పటాలపు కోటూ, మానవ పటాలపు బోపీ దరింది. చేతికి కట్టుతో వుంటాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- (పరిచితునిలాగ) డాక్టరు పోలోవ్ ను కలుసు కోవాల్సి వుంది, అర్జంటుగా.

నికోడిమ్:- (చాలనగా చూస్తూ, మందలిస్తూన్నట్లు) డాక్టరు పోలోవ్ మీ స్నేహితులులా వుంది ? ఓహో ! అకడమిషియన్ పోలోవ్ యిక్కడ లేరండీ, అయ్యో ! ఆయన వెళ్ళిపోయేరు !

సెమ్యోనోవ్:- (నిశ్చేష్టుడై) ఏమిటి ? వెళ్ళిపోయేరా ? ఎక్కడికి ? ఎప్పుడు ?

నికోడిమ్:- ఇంకెక్కడికి ? పిచ్చానుపత్రికి !

సెమ్యోనోవ్:- (వ్యంగమని గ్రహించి బ్రతికేననుకుంటూ) అమ్మయ్యా ! అదాసంగతి ! ఓహోహా ! ఆయనమాట యెల్లావున్నా నువ్వుమాత్రం పిచ్చానుపత్రికో వుండదగిన వాడివిలాగే వున్నావు !

నికోడిమ్:- (అనుమానిస్తూన్నట్లు) ఎవరు పిచ్చానుపత్రిలో

వుండాలో చూద్దాం ! కాని, మీరు యెప్పటినుంచి ఆయనైరుగుదురు ?

సెమ్యోనోవ్:- అల్లా దారికిరా, మరి. నేను యిక్కడికి వచ్చి చాలకాలమైంది. 1912 లో.

నికోడిమ్:- (ముందు జాగ్రత్తకోసం) నేను మిమ్మల్ని గుర్తుపట్టలేకండా వున్నా.

సెమ్యోనోవ్:- (చిరునవ్వుతో) ముగ్గురు విద్యార్థులురా లేమా? అప్పుడు గోవురాలు కడుతున్నారు. చందాపట్టీ, డబ్బూ తెచ్చేం !

నికోడిమ్:- (జ్ఞాపకాన్నభినయిస్తూ) బొనాను ? డాక్టర్ పాలోవ్ నాతో చెప్పేరు, ఒకసారి. తెలుసా ? ఆ గోవురాలింకా యిప్పటికీ పూర్తిగానే లేదు !

సెమ్యోనోవ్:- ఇప్పుడు మనం వాటిని పూర్తిచేసేస్తాం. ఈ సారి తప్పదు !

నికోడిమ్:- (మర్యాదగా) మీరు యిక్కడే నిలుచున్నారేటిమి? అయ్యో! నా యిల్లు బంగారంగానూ ! అతిథుల్ని నిలుచోబెట్టే మాట్లాడుతున్నా ! రాండి, లోనికి రాండి.
(ఇద్దరూ లోపలికివెళ్ళి కూర్చుంటారు.)

సెమ్యోనోవ్:- పొగ త్రాగచ్చా, యిక్కడ ? (పొగాకు పైకి తీస్తూ) ఇది మఖోర్కా, తాతా !

నికోడిమ్:- (దర్జాగా) దానికేం ? అది పటాలపు సరుకు ! నిజే.

వంలా! దాని మజా నాకూ తెలుసు. నేనూ పటాలంలో
వనిచేసినవాణ్ణి. బాబూ! (తన కర్రకాలుమీద తట్టుతూ)
వీడు లియూవో-యాంగ్ యుద్ధంలో జపాన్ ఫిరంగి గుళ్ళకి
యెగిరపోయేడులేండి!...

(చుట్ట త్రాగి, సెమ్యూయేల్ బైటికి వెడతాడు. అంకర్ పోలోవ్ ప్రవేశిస్తాడు.)

పోలోవ్:- (నికోడిమ్తో) ఎవరు పొగత్రాగింది ?

నికోడిమ్:- మీకోసం యెవరో వచ్చేరు. మంచివాడులా
వున్నాడు. చూస్తేసరి, యెవరెల్లాంటివాళ్ళో యిట్టే పోలు
స్తాను. నా అంచనా యెన్నడూ తప్పలేదు...

పోలోవ్:- అంత ఖండితంగా చెప్పకోయ్ !

(సెమ్యూయేల్ ప్రవేశిస్తాడు, తిరిగి. పోలోవ్ అతణ్ణి గుర్తుపట్టాడు. సెమ్యూ
యేల్ మిలిటరీ యూనిఫారం చూపేసరికి ఆయనకి చిరాకు గలుగుతుంది.)

పోలోవ్:- (కటువుగా) మీకు నావల్ల గావలసిన పనేమైనా
వుందా ?

సెమ్యూయేల్:- నేనొక డాక్టరును. గాయాలవల్ల సెలవిచ్చి
పంపేరులేండి. మీ లేబొరేటరీలో వనిచెయ్యాలని వుంది,
నాకు. డిస్-హెల్-డిప్* వారు నన్ను మీదగ్గరకు పంపిం
చేరు. (ఒక పత్రంతీసి చూపుతాడు.)

పోలోవ్:- ఎవరు ? ఎవరాపంపినవారు ? (విరసంగా) నా కా
పక్షి భావలేం అర్థం గావు ! మహాశయూ !

* డిస్టిక్టు హెల్త్ డిపార్టుమెంటుకు సంక్షిప్తం.

సెమ్యోనోవ్:- (చిరునవ్వు నవ్వుతూ) డిస్ట్రిబ్యుటర్ హెల్తు డిపార్టుమెంటు నన్ను మీ వద్దకు పంపించింది.

పౌలోవ్:- హెల్తు డిపార్టుమెంటా? నిజంగా? పంపించేరూ? ఓహో! ఎవరి అనుమతిమీదో? వాళ్ళకి హాక్సేమ్యుండీ అంటా! (మండిపడతాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- (ఇంకా చిరునవ్వు నవ్వుతూనే) నాకు యిక్కడికి రావటానికి హక్కుందండీ, డాక్టర్ పౌలోవ్! నా కెవరి అనుమతి అవసరం లేదు!

పౌలోవ్:- (ఉగ్రుడై) ఏమిటి? అల్లాగే? ఇక్కడ యజమానిని నేను! డీన్ డిప్యూటీ ఏదో అన్నారే దాని కిక్కడేం పెత్తనం లేదు!... బాగుంది! ఇకనేం? ఆ సంగతేదో తేల్చుకోవాల్సిందే! పైకి రాస్తా, యిడేమిటా? ఈ కష్ట భిషత్ నాదగ్గర ఉనికిరావు!...

సెమ్యోనోవ్:- డాక్టర్ పౌలోవ్! ఇదివరకే నాకు మీ అనుమతి వుంది. గనుకనే యిప్పుడింకెవరి అనుమతి అక్కర్లేదన్నా.

పౌలోవ్:- (ఆశ్చర్యంతో) తలమీద గుండుదెబ్బగాని తగ్గలేదు గదా! కొంపదీసి! మత్రిభ్రమ గాదని నిశ్చయమేనా?

సెమ్యోనోవ్:- మీరు కొంచెం నిదానించాలి, డాక్టర్ పౌలోవ్! 1912 లో మీరు నిశ్శబ్ద గోపురాలు కట్టెదినాల్లో చందా పట్టి తీసుకుని ముగ్గురు విద్యార్థులు వచ్చేరు, గుర్తుదా? డబ్బు మీరు తీసుకోలేదు. కాని, మీ సంతోషాన్ని వెలి

బుచ్చి, మీ దగ్గర పని చేసేందుకు యెప్పుడై నా రావచ్చు నన్నారు. మీ లేబొరేటరీ తలుపు తెప్పుడూ మా కోసం తెరిచే వుంటాయన్నారు, జ్ఞాపకం లేదూ? అందుకనే యిప్పుడు మీ వద్దకు వచ్చేయ...

పోలోవ్:-బేనాను. నాకు గుర్తొచ్చింది. ఇంత కాలంనుంచీ మీరేం చేస్తున్నారు? మీరు కమ్యూనిస్టా?

సెమ్యూనోవ్:-బేనండి, డాక్టర్!

పోలోవ్:-(గంభీరంగా) మిమ్మల్ని యిక్కడికి మేనేజరుగా పంపినట్లున్నారు. నాకు మీ అవసరం నేమీ వుండను. మీరు లేకండానే యిక్కడ పనులన్నీ నేను సరిదిద్దుకోగలను. నాకు మేనేజర్లు యెవరూ అక్కర్లేదండీ, అయ్యా!

సెమ్యూనోవ్:-(నిశ్చలంగా) డాక్టర్ పోలోవ్! నా అభిప్రాయాలు దాచుకుని వుండాలిందనుకుంటా! నాకు తెలిసి సంతవరకు అకడమిషియన్ పోలోవ్ యే పరిస్థితుల్లోనూ తన భావాలు గోప్యంగా వుంచుకోలేదు! అటువంటి పిరికిపని యితరులను చెయ్యమని ఆయన అంటారనుకోను!

పోలోవ్:-(వాదనలో వోడిపోయి సణుగుతాడు.) హూ! గట్టివాడే! అసాధ్యుడిలావున్నాడే!

నా లు గొ అం కం

ఒకటో రంగం.

(1920 సంవత్సర శీతాకాలం ఏప్రిల్ గ్రాడ్ నగరం. రష్యా అంతటా అంత దుర్బంధం తీవ్రంగా చెలరేగుతున్న దినాలు. రాత్రి వీధిదీపాలు వెలిగడంలేదు. మంచుకుపానులు పీస్తున్నాయి. రేబోరేబరీలో ఆవరేషన్ పూర్తిగావించి అప్పుడే పోలోవ్, అసిస్టెంటూ హోజులోకి వస్తారు. చలిమూలంగా అందరి నోళ్ళమ్మటా ఆవిరులు వస్తుంటాయి. పెద్ద పెద్ద బొచ్చుకోట్ల మీదే తెల్లని ఆవరేషన్ గొనులు కట్టుకుని వాళ్ళందరూ పీపాల్లా గానవస్తుంటారు. నెమ్మో నోవ్, మరొక అసిస్టెంటూ కొవ్వొత్తులు చేతులో పట్టుకుని వుంటారు. కుప్పీ మీద కూర్చుని కాగితం చూస్తున్న పోలోవ్ కు దగ్గరగా కొవ్వొత్తి చూపు తుంటారు, నెమ్మోనోవ్.)

పోలోవ్:- (చిరునవ్వుతో) జాగ్రత్తయ్యా! బోల్షివిక్! నా గడ్డం కాస్తా కాల్చేవుగనక!

(నెమ్మోనోవ్ చిరునవ్వుతో దీపాన్ని కొంచెం చూరంగా వుంచుతాడు. నికోడిమ్ నెగడిలో కట్టెలు వదేసి. యేవో తట్టి. వంకీనున్న పెద్ద కోటరెసి జేబులో తడుముతాడు. తలవంకించి పోలోవ్ ను సమీపించి క్రింగి చూస్తూ)

నికోడిమ్:- ఈ వేళ్ళటి రొట్టి రేషనంతా మీ జేబులో పెట్టేను.

పోలోవ్:- సరే, సరే! నికోడిమ్. మంచిది.

నికోడిమ్:- కాని, అదేదీఅంటా? (వెళ్ళి కోటుజేబులు తిరగేసి చూపుతాడు.)

పోలోవ్:- అఁహఁ! ఐతే తినేసివుంటారులే!

నికోడిమ్:- (కటువుగా) అబ్బే! ఇంతమూత్రానికి బొంకపం యెందుకు? రొట్టె ఖక్కలికి యిచ్చేనేరు, మళ్ళీ! నా దగ్గరా దాపరికం?

పోలోవ్:- (సంకోచంతో) పాపం! ఆ కుక్కలేం పాపం చేసు
కున్నాయి, నికోడిమ్?

నికోడిమ్:- మరి, మీరు నస్తుటారా?

(బైటగంట మోగిన కబ్బం. తలుపు తెరిచి పట్టుకుని, చిరునవ్వుతో నిబ్బుని
వుంటాడు. నెమ్యోవోవ్. టోపీ, కోటు. ఆ పాదమ స్తకం పిండిమందుతో కప్ప
బడిన నమన్నత విగ్రహం. చేతికర్ర పట్టుకుని, చిరుదగ్గుతో వస్తూంటాడు.
అలెగ్జీమ్యాగ్నిమోవిచ్ పెషోకోవ్. ఇంటే మహావిని గోర్కి. పోలోవ్ లేచి,
కొవ్వొత్తి పట్టుకుని గుమ్మం దగ్గరికి పోతాడు. అగంతకుణ్ణి వాగా చూడగలగ
డానికి దీపాన్ని పోలోవ్ అంతికింతకి పైకి యెత్తాల్సి వస్తుంది.)

గోర్కి:- (చిరునవ్వుతో, మీసాల్లోంచి గొలుగుతున్నట్లు)
తువాను! మహాప్రభంజనం లేచింది! విశాలప్రపంచమంతనూ
ఉర్రూతలూ పేస్తూంది! ఓ హో హో!

పోలోవ్:- (ససంభ్రమంగా) ఎవరు? అలెగ్జీ మ్యాగ్నిమిచ్?

గోర్కి:- (మృదువుగా) ఆ! ఔను! వాడేవీడు!

పోలోవ్:- రాండి, దయచేయ్యండి! కోటు తీయ్యండి. అయ్యో!
మందనుతా! మరిచేపోయేడు..... (తన కోటువైపు
చూపుతూ) చలి యిక్కడికి వచ్చింది. అది తొడుక్కోండి.
(పోలోవ్ చేతివ్రాపుకొక కొవ్వొత్తి అరిపోతుంది.)

పోలోవ్:- (చీకట్లోనే) దిక్కుమాలిన దీపం గాని!

(గోర్కి చటుక్కున అగ్గిపుల్ల గీస్తాడు. వెలుతురులో గోర్కి నవ్వుమొగం
దీప్తివంతమవుతుంది. నికోడిమ్ పడకకుర్చీని నెగడి దగ్గరికి లాగుతాడు. నెగ
'డిలో రెండు కబ్బెలు పడేసి, మెల్లగా మునివేళ్ళమీద నడుస్తూ, బైటికి వెడ
తాడు. గోర్కి, పోలోవ్లు నెగడిదగ్గర వాలుకుర్చీల్లో ఆసీనులవుతారు. తది

కట్టెలు మంటల్లో చిటవట మంటున్నాయి. మంటల మీద గోడలమీద
తైలకకలాడుతున్నాయి. గోర్కి చేతులు కామకొంటుంటాడు. ఒక్కమాటు
నిశ్శబ్దం.)

గోర్కి:-వ్లాడిమిర్ ఇలిచ్ మిమ్మల్ని చూచిరమ్మని నాతో
చెప్పేడు.

పాలోవ్:- (స్మృతిసభిషయిస్తూ) ఎవరూ? వ్లాడిమిర్ ఇలిచ్?
గుర్తురావడంలేదు. ఎవరన్నారూ?

గోర్కి:- (చిరునవ్వుతో) లెనిన్. క్రామేజ్ లెనిన్.

పాలోవ్:- ఓ! అల్లాగా! కృతజ్ఞుడై.... నేనాయచకి యేవిధంగా
సాయపడగలను!

గోర్కి:- (చిరునవ్వుతో తలవంకిస్తూ) అకడమిషియన్ పాలో
వ్కి తానేవిధంగా సాయపడగలనో తెలుసుకురమ్మని వ్లాడి
మిర్ ఇలిచ్ నాతో చెప్పేరు!

పాలోవ్:- అల్లాగా!... ఓ! ఐతే కుక్కలు కావాలి! అత్యవ
సరంగా కుక్కలు కావాలి. ఇంకో కొన్నిరోజులు పోతే
నేనే వీధుల్లోకిపోయి ఊరకుక్కల్ని పట్టుకుని తెచ్చుకోవల్సి
వచ్చేట్లు వుంది! ఇప్పటికే నా అసిస్టెంట్లు ఆ పని చేస్తున్నా
రేమోనని నాకు గట్టి అనుమానమే వుంది, చెప్పొద్దూ!

గోర్కి:- కట్టెలు కూడా అవసరమవుతుంటాను? (తెగడివైపు
చూస్తూ అంటాడు.)

పాలోవ్:- ఆ! అవసరమేలేండి. ఈ చలిలో, చేతులు కొంకర్లు
పోతుంటే ఆపరేషన్లు చెయ్యడం కష్టంగానే వుంది!

గోర్కి:-రొట్టె విషయమో? శాస్త్రజ్ఞులకీ, రచయితలకీ అద నచ్చు లేవన్న ప్రవేశ పెట్టబోతుంది, ప్రభుత్వం.

ఫోలోవ్:-అదంతా అనవసరం, రిస్కా దేశం మల మల మాడి పోతుంటే...మేమూ అందరితోబాటే! నాకేం ప్రత్యేక మర్యాదలు అవసరం లేదు. అందరం ఓ పడవే యెక్కేం. కాసిండి...ఐరా...కుక్కలకి యేమైనా యిస్తే వద్దనలేను. అవి మాడిపోతున్నాయి, యిప్పటికే. అకలి మనోవ్యాధి రాల్సి, బుద్ధి తీక్ష్ణతనూ మందగింపజేస్తుంది.

గోర్కి:-తప్పుకుండా! మీకేం కావాలో మాకు తెలుసు, డాక్టర్ ఫోలోవ్!

ఫోలోవ్:-మహాశయి? మీరు కూడా యిప్పుడు బోల్లివిక్కులా?

గోర్కి:-అంత పెద్ద బిరుదుకు తగ్గ అర్హత నాలో నిజంగా లేదు. కాని, నా శక్తి వంచన లేకుండా బోల్లివిక్కులకి సాయం చేస్తూంటాను.

ఫోలోవ్:-పెద్ద బిరుదు? 1917 లో మీరు బోల్లివిక్కుల్ని తూర్పారబడుతూ రాసేరనుకుంటానే? నాకు మీ వ్యాసం బాగా జ్ఞాపకం!

గోర్కి:-(సాలోచనగా) ఔను! నిజమే. అప్పుడు కొన్ని సమస్యలమీద రాసేసనుకోండి. అందుకు నిజంగా విచారిస్తున్నాను, డాక్టర్ ఫోలోవ్! శాస్త్రీయపద్ధతులమీద ఆలోచించే శక్తి నాలో కొరతవడి వుందని ఒప్పుకుంటా.

పౌలోవ్:-భేష్ ! బాగుందండీ. మీకు మతమిచ్చిన వారెవరు ?

రష్యాదేశపు మహాకవులైన మిమ్మల్ని.....

గోర్కీ:-లెనిన్ ! కామ్రేడ్ లెనిన్ నన్ను మార్చేసేడు ! నా

దృక్పథంలో యొక్కడ లోపపుందో ఆయనే చూసేడు.

పౌలోవ్:-ఈ రోజుల్లో యెవరైనా తిట్టాలంటే బూర్జువాలని

పిలవడం మామూలైంది. కాని, ఒక్కటిమాత్రం మనం

మరువరాదంటాను. పాతదంతా చెడుగుకాదు. పాతదై నంత

మాత్రాన దేన్నీ చెడుగుగా నిరసించరాదు.

గోర్కీ:-పాతదంతా మంచిదిగాదు ! కొత్తదై నంత మాత్రాన

త్రోసివుచ్చదగినదీ గాజాలదు ! విమర్శించనిదే దేనినీ ప్రామా

ణికంగా ప్రాజ్ఞులు తీసికోరుగదా. *

పౌలోవ్:-మహాకవి ! నా చదువు అంతాకూడా కష్టాజ్ఞతం

తోనే సాగింది. నా కంతగా రాజకీయాలు తెలియవు. కాని,

చిన్నతనాన్నుంచీ నేనెల్లా మానవసేవలో, విజ్ఞానాన్వేషణలో

నా శక్తిని, కాలాన్ని వినియోగించగలనా ? అనే ఆలో

చించేవాణ్ణి. అదే నా ధ్యేయం, యిష్టటికీ. కాని, నాకు

చాలా భయంగావుంది, రష్యా భవిష్యత్తు యెల్లా

పుంటుందోనని !

గోర్కీ:-కొన్ని తరాలుగా మన ప్రజలు విప్లవాన్ని గూర్చి

కలలుగంటూ వచ్చేరు.....అది యిప్పుడు తీరా వచ్చే

* శ్లో॥ పురాణమిత్యేవసాధువర్త్యం । నచాపి కావ్యం నవమిత్యవద్యం

సంతఃపరీక్షవ్యతరం భజంతే । మూఢఃపరప్రత్యయగేయబుద్ధిః.

టప్పటికి మనం దాన్ని పోల్చుకోలేకండా వున్నాం ! (లేచి గదిలో అటునిటు పచారు చేస్తూ, చటుక్కున పోలోవ్ ముందాగి) ఎందుచేత సంతారా ? విప్లవం యేదో తథుకు బెథుకు వేషంలో వుంటుందనీ, అప్పుడింక అరచేతిలో నై కుం తమేననీ అనుకున్నాం. తీరామాస్తే, కరువు, దారిద్ర్యం, యుద్ధం, సర్వనాశనం, -అన్నీ కష్టాలే ! మత్యుదేవత, తూమం యెక్కడపడితే అక్కడ కరాళవృత్త్యం చేస్తున్నాయి. ఇది చూసేసరికి గుండె తాళక, దీనికంతకూ విప్లవమే కారణం అనుకున్నాం. చూసేరూ ? కేవలం భావాల శక్తిని, పవిత్రతనూ మాత్రమే గాక యదార్థ పరిస్థితులను గూడ చూడగలిగి వుండాలి, డాక్టర్ పోలోవ్ !

పోలోవ్:- భావాలెంతవున్నతమైనవైనా ఫలితం యేమిటో చూడొద్దూ ? నిర్మాణమే పరిపూర్ణంగా విచ్ఛిన్నం చేయడమా ? దేశపు ఆయువుగట్లు, నాడీకేంద్రాలు స్థంభించి పోవడమా ? అది అచస్మాదమవుతుంది, మహాకవి ! ఆత్మ విశ్వాసం మంచిదే, అవసరమేగాని దానికి అతివ్యాప్తి నోషం పట్టించంటే యెంత అనర్థం కలుగుతుంది ? మీరేమనండి కాని, దేశ కట్టడమంతా మొత్తంగా బీటలుతీసి, మూల మట్టంగా కుప్ప కూలుతుందని నా భయం !

గోరీ:- సాత్తదై బూజుపట్టి కుళ్ళిపోయిన రమ్యా కూలిపోతూం దన్నమాట నిజమే, డాక్టర్ పోలోవ్ ! తప్పదు, మరి.

కాని, రాళ్ళూ రప్పలూ, వాసాలు దూలాల్లోంచి వినిర్మల
నుందరాకాశం చూడగలుగుతున్నా ! బండిఖానాలోంచి
విశాల విశ్వంలోనికి విడివడివచ్చినట్లు ! ఆహా ! సురభిశ్
మందపవనం—దుర్గంధపూతిహాయువుకి బదులు ! జూజు
పట్టిన చీకటి కొంప కుమారు కాంతిమయమైన సుందర
విశాలాకాశం !

పోలోవ్ : హూ! అప్పుడే సుందరవిశాలాకాశం కాంతిమయంగా
చూస్తూన్నారా ? ఆకాశం కాంతిమయమైనా శూన్యం
గదా ? మహాకవి ! (పరిశీలనగా గ్రుచ్చిచూస్తూ) మీకు
మీకు తెలుసా ? కవులలో ఉత్తేజం, ఉద్రేకం పై చేయిగా
వుంటాయి; విషయగ్రహణమనములకంటే.....

గోర్కి :- మనోవ్యాపారరీతులు మీకంటే తెలిసినవారుండరు...
కాని రష్యా భవిష్యత్తు మహత్తరంగా, శుభోదర్శకంగా
వుంటుందనే నా విశ్వాసం. మీరే చూస్తారుగా ?...మీ
ప్రయోగాలు నిరాటంకంగా, అనర్గళంగా సాగుతుండ
డానికి వలసిన యేర్పాట్లన్నీ చేయగలిగితే ధన్యులమని భావి
స్తాము, మహాత్మా !

(గోర్కి లేస్తాడు. కోటు తొడుక్కుంటూంటే పోలోవ్ వచ్చి సాయం
చేయబోతాడు.)

గోర్కి :- వందనాలు, డాక్టర్ పోలోవ్ ! అబ్బే ! ఎందుకండీ ?
నే తొడుక్కుంటాలెండి.

పోలోవ్:-ఇంతలోకే యేంపోయిందండీ, నన్ను సాయం చేయ నీండి, మహాకవీ !

(పోలోవ్ను కుతూహలంగా కళ్ళుచిగిలించి చూస్తూ, ఆయన చేయి తప చేతిలో పట్టుకుని వుంటాడు గోర్కి. మహాకాయుడైన గోర్కి ముందర పోలోవ్ పొట్టిగా, నన్నగా, పిల్లవానిలా విలబడి వుంటాడు.)

గోర్కి:- (చిరునవ్వుతూ) మహాత్మా ! మీ దగ్గరికి రావడం, మాట్లాడడం చాలకష్టం ! అగ్నిసహోత్రంలాంటివారు ! మీకు తోచినంతా ఖండితంగా యెవరి మొహంమీదైనా చెప్పేస్తారు. ఎంతమందికి నచ్చకపోనీ, వ్యతిరేకంకానీ ! అది మెచ్చదగినదే. కాని, డాక్టర్ ! కేవల యదార్థవాదంలో యీ రోజుల్లో అంతగా పసెందు కనబడదు. అదీ కేవలం ఒక అలవాటే ! అంతకన్నేమీలేదు. మనోవ్యాపారాలు-మీరు రిఫ్లెక్సులు అంటారే, వాటిల్లోదే అనండి పోనీ. అవి కూడా పరిస్థితుల్ని బట్టి నిబద్ధములై నవని అంటున్నారా? నూతన పరిస్థితుల్లో యీ మనోవ్యాపారాలు మారుతాయి, మారితీరాలి, కొత్తసిద్ధాంతాలు, కొత్తమనుష్యులు నేడు దేశాన్ని పరిపాలిస్తున్నారు. ప్రజలకి సౌఖ్యసమృద్ధుల్ని కలిగించడానికై వారు యత్నిస్తున్నారు.....

పోలోవ్:-చూగింగోర్కి ! లెనిన్ కి నా కృతజ్ఞతా వందనాలని చెప్పండి.

గోర్కి:-తప్పకండా... మీకేం కావాల్సినా... (మెట్లు దిగు తూంటాడు.)

పోలోవ్: (బిగ్గరగా) మహాకవీ! మీ అభిప్రాయాలు మంచివే గావచ్చు. కాని, కేవలం మంచి ఆశయాలవల్ల నేమీ గాబోదు! మీరుకూడా కొన్ని విశ్వాసాలు పట్టుకుని వున్న వారే! అది మతం గాకపోవచ్చు. కాని, నేను, కేవల యదార్థవాదిని. జీవితమంతా నేనొకే ఒక దైవాన్ని ఆరా ధిస్తున్నా. ప్రమాణ జ్ఞానమే ఆ దైవం! పరిశీలనే దాన్ని పొందేమార్గం!

గోర్కి:- (క్రిందినుంచి బిగ్గరగానే) ఔనాను! డాక్టర్! కాని, ఆ ప్రమాణాలుకూడా దేశకాలాబాధితములని చెప్ప వీలు లేదు! ప్రమాజన్యమైన జ్ఞానం కూడ నూతన ప్రములు దొరకడంతో పరిణతం అయ్యేరుతుంది!

పోలోవ్:- అక్షరాలా సత్యం!

గోర్కి:- (జయించే చూపుతో) అల్లాగే అనండి, డాక్టర్! తెనిగ్ మిమ్మల్ని తన షరమిత్రుడుగా యెంచుతున్నారు! ఆయన అంటూంటారు: “డాక్టరు పోలోవ్ విజ్ఞానశాస్త్ర రంగంలో పనిచేస్తూన్న బోల్షివిక్!” అని!

పోలోవ్:- (దిగ్భ్రమతో) నేనా? బోల్షివిక్కుని? తెనిగ్ అంటూన్నారా? చిత్రంగావుండే? చాలా విచిత్రం, మహాకవీ!

గోర్కి:- ఈ లోకంలో అసంభవం యేముంది? చిత్రమైనదే ముంది? అన్నాడుగదా పెద్దలు. వందనాలు!

(గోరీకి వెళ్ళిపోతాడు. పోలోవ్ కుర్చీలో సోలోచనుడై కూర్చుంటాడు.
నికోడిమ్ ప్రవేశించుతాడు.)

నికోడిమ్:- (నవ్వుతూ) డాక్టర్! భోజనానికి లేవండి. మీరు
పస్తుంటే పూరుకోవద్దని ఆ పెద్దమనిషి చెప్పేరు!

పోలోవ్:- (సంతృప్తుడై) అప్పుడే నామీద నిఘా వేశారా?
కానీ, కొన్ని అధికారాలకి లోబడకండా...

రెండో రంగం.

(1921 సంవత్సరం జనవరి నెల 24 తేదీ. శీతకాలం ఏట్రోగ్రాడ్ నగరంలో. లేబోరేటరీలో నెగడింగ్లర వాడుకుర్చీలో కూర్చుని వుంటాడు, పోలోవ్.
నికోడిమ్ ఆనాటి వత్రికను తీసుకుని వస్తాడు.)

నికోడిమ్:- (సంతోషోత్సాహాలతో) డాక్టర్! ఇవాళిటి పత్రికలో పడింది!

పోలోవ్:- ఏమిటి పడత, నికోడిమ్?

నికోడిమ్:- మన ప్రయోగాల్ని గూర్చి లెనిన్ ప్రభుత్వం ప్రకటన చేసింది! వినండి! చదువుతా.

“ప్రజామంత్రివర్గసభ ప్రకటన”

అకడమిషియన్ ఐ. పి. పోలోవ్ గత నలువదియైదు సంవత్సరాల్లోనూ చేసిన శరీరశాస్త్ర పరిశోధనలు ప్రపంచ ప్రజాసీకాని కత్యంతోపయుక్తమైనవి. అందులోనూ గత

యిరవై యేళ్ళలోనూ ఆయన గావించిన మనోశాస్త్ర ప్రయోగాలు అపారప్రాముఖ్యత గలవి. శ్రామిక వర్గోద్యమానికీ, సిద్ధాంతాలకీ అభివృద్ధిని, పుష్టిని చేకూర్చగల వాటిని దృష్టిలో పెట్టుకుని మంత్రవర్గనభ యీ క్రింది నిర్ణయాల్ని చేస్తూంది,-

1. షిట్రోగ్రాడ్ సోవియట్ అధీనక్రింద సర్వాధికార సమన్వితమైన ఒక ప్రత్యేక కమిటీ యేర్పర్చబడుతుంది. దానిలో కామ్రేడ్స్ గోరీక్, క్రిస్టి, కాప్లెలు ముగ్గురూ సభ్యులుగానూ, గోరీక్ అధ్యక్షుడుగానూ వుండాలి. అకడమిషియన్ పోలోవ్, ఆయన అసిస్టెంట్లూ తమ శాస్త్రీయ పరిశోధనలను నిరాఘాటంగా కొనసాగించేందుకు అత్యంతా నుకూలమైన పరిస్థితుల నేర్పాటు చేసే బాధ్యత యీ కమిటీ వహించాలి.

2. ప్రభుత్వ ప్రచురణశాఖవారు వెంటనే అకడమిషియన్ పోలోవ్ యొక్క మనశ్శాస్త్రకృషిని, గత యిరవై యేళ్ళుగా ఆయన ప్రయోగ ఫలితాలనూ క్లుప్తంగా క్రోడీకరిస్తూ, ఒక చక్కని సుందరగ్రంథాన్ని తీసుకొని రావాలి.

మాస్కో. తెప్లిన్. }
జనవరి 24, 1921. }

వ్లాడిమిర్ ఇలిచ్ ఉల్యనోవ్, (లెనిన్)
చైర్మన్.
ప్రజామంత్రి వర్గ సభ.

పోలోవ్:- నికోడిమ్ ! ఇట్లా చేయబోతున్నట్లు మన కిదివరకే తెలుసు గదా ?

నికోడిమ్:-అదిగో అంటే ఆరుమూసాలు పట్టే మనకి యింత త్వరలో పనులు జరుగుతాయని యెవరనుకున్నారు ?

పోలోవ్:-నిజమే! కాని లెనిన్ స్వయంగానే యీ విషయంలో శ్రద్ధతీసుకుంటున్నారు. పైగా గోర్కీదే దీనిలో ముఖ్య పాత్ర కూడాను. కానీ, యేమిజరుగుతుందో...

నికోడిమ్:-ఏముంది ? అంతా బాగానే జరుగుతుంది.

[తెర పడుతుంది.]

(పెట్రోగ్రాడ్ యూనివర్సిటీ లెక్చర్ హాల్. వేదికమీద జవేలిన్ ఎదుటి టేబిల్ మీద లావాటి బైండువు స్తకం. దానిమీద బంగాళు ఆక్షరాలలో 'ఉన్నత నాదీమండలక్రియల ప్రామాణిక పరిశీలన-బి. ఏ. పోలోవ్' అని వుంది. గ్యాలరీలమీద ఖోవిమటు విద్యార్థి వర్గం క్రద్దపక్షులతో జవేలిన్ ఉపన్యాసాన్ని వింటూంటారు.)

జవేలిన్:-(పుస్తకాన్ని తట్టుతూ) పోలోవ్ ప్రయోగ పరిశీలనలలోని అమూల్యానుభవాలన్నీ యీ గ్రంథంలో క్రోడీకరించబడినాయి. అతికష్ట పరిస్థితుల్లో, కరువు, అంతర్యుద్ధం, అరాజకంతో దేశం అట్టుడికిపోతూన్న కాలంలోనే దీన్ని అచ్చు వేయించి ప్రచురించిన సోవియటు ప్రభుత్వం కొని యాడ దగింది. మనోవ్యాపారములకు నూతన ఖాతికవాద దృక్పథంతో వ్యాఖ్యానం చెప్పుకోడానికి పోలోవ్ పండితుని పరిశోధనలు పునాదిని వేస్తున్నాయి. ఇంతవరకూ

అవాఙ్మనసగోచరమైన ఆత్మ అని పిలువబడేదేది ? అనే విషయాన్ని యీ షరిశోధనలు అతినూత్నంగా విశదీకరిస్తూన్నాయి.....

(ఫిరంగి గుండ్లు గుభేల్ గుభేల్ మని బైట పడతాయి. విద్యార్థులు విభ్రాంతులై ఒకరి మొగలోకడు చూసుకుంటారు.)

[తెర పడుతుంది.]

(యూనివర్సిటీ మెడికల్ అసోసియేషన్ హాలు. శరీరశాస్త్రం, మనోశాస్త్రం, నాడీశాస్త్రం, నైద్యశాస్త్రం మొదలైన శాస్త్రాల్లో నిష్ణాతులైన డాక్టర్లతో హాలు నిండి వుంటుంది. అందరూ తెల్లని గొమలు దరించి వుంటారు. వర్వారా వేదిక మీద నిల్చుని ఉపన్యసించుతుంటుంది.)

“పాశ్చాత్య దేశాల్లో కొందరు శాస్త్రజ్ఞులు పోలోడి పండితుని ప్రయోగాలు కేవలం లాలాగ్రంథితో చేసే అల్లాటప్పా పనులని తూష్టిభావంతో త్రోసిపుచ్చ జూస్తున్నారు. ఆయా శాస్త్రాల్లో ఆరితేరిన మీరు ఒక విషయాన్ని గమనించాలి. అడేమంటే పోలోడ్ గావించిన మనోవ్యాపార ప్రయోగాల సాయం లేనిదే డాక్టర్లు నిశ్శూన్య చూచే అనేక వ్యాధులకూ, లక్షణాలకు అర్థం చెప్పలేరనీ, వాటికి చికిత్స చేయలేననీ నేడు ప్రత్యక్షంగా ఋజువౌతుంది.....

(హడావడిగా యవరో ప్రవేశిస్తారు)

“డాక్టర్ ! ఊమించండి. తప్పని సరై యీ వ్రువవ్యాసాన్ని ఆపుచేయాలి. మహాజనులారా ! నీవానది నీటిమట్టం ప్రమాదకరంగా పొంగింది. వఆదల రక్షణసంఘం తరపున

మిమ్ముల్నందర్నీ అత్యవసరమైన పనులకై నియోజిస్తూ
న్నాను. దయచేసి రాగోర్తాను.”

(అందరూ వరుసలుగా వెలువలకు నడుస్తారు. తెరలో వర్షారా గొంతు
వినిపిస్తుంది.)

“డాక్టర్ పోలోవ్ కి కబురుచేయండి. లేబొరేటరీ భద్ర
పరచాల్సి వుంటుంది.”

“ఓ! ఇప్పుడే పంపుతా.”

మూడో రంగం

(ఏట్రోగ్రాడ్ ప్రాంత వల్లెదీనీసు. బండిచక్రం గళ్ళతో నిండిన మట్టిరోడ్డు
మీద గుర్రపుబగ్గిపోతుంది. నికోడిమ్ బండితోలేవాని పెట్టిమీద కూర్చున్నాడు.
సెమ్యోనోవ్, పోలోవ్ లోపల కూర్చుని వున్నాడు.)

పోలోవ్:- (కట్టుపుగా) నన్ను యీ అయోమయంలోకి పని
కట్టుకుని తీసుకురావడంలో నీ అభిప్రాయమేమిటో అర్థం
గావడంలేదు! అదల్లా వుంచు. ఇంకకీ అనలు కోల్తాషీ
అనేదేమిటంటాడు?

సెమ్యోనోవ్:- (చిరునవ్వుతూ) అర్థంగాని దేముందండీ?
కోల్తాషీ అనేది గ్రామంపేరు! దాని నానుకునే ఓ బహిం
దారీ యెట్టేటు వుండేది. పెద్ద భూఖండం! కొన్ని వేల యెక
రాలు! దాంట్లో ఓ చిన్న యిల్లు, గుర్రాలసాల, గుర్రం,-
యివన్నీ వున్నాయి.

పాలోవ్:- (బుసకొడుతూ) ఎందుకూ వేల యోకరాలు? ఎవరి

క్కావాలి? అక్కడ మనం దోసవాదులు పెంచబోతున్నామా? గడ్డి కోసుకుంటామా?

నికోడిమ్:- (విసుగ్గా) మీ రన్నిటకీ యింతే! ఊరిభే తొందరా, కోపమూను! ప్రతీదానికీ చిర్రు బుస్సు మనడమే గాని చివరకన్నీ బాగానే జరిగిపోతాయి!

పాలోవ్:- ఓసోసీ! మా గొప్ప నెమ్మదస్థుడు బైలుదేరేడు, చూడండి!..... (బగ్గీ గతుకుల్లో యెగిరెగిరి పడుతుంది. బండి తిరగబడపోతుంది)... దిక్కుమాలిన రోడ్డు! నడుం విరిగిందోయి, బాబూ! నికోడిమ్! ఇక్కడికేరా మోటారులో వెళదామన్నావు? నీ తెలివి...

నికోడిమ్:- నాకేం తెలుసునండీ, యిల్లా వుంటుందని! ఎల్లాగైతేనేం మహా! మాటకిమాట అప్పగించేరు లెండి!

(చిరపరిచయంచేక చనువుగా ఒకకొకరిమీద విసుచుట, మందలింపుటా విసుడుకొనే యీ వృద్ధు లిద్దరి వంశావళి చిరునవ్వుతో వింటూ సెమ్యోనోవ్ కూర్చుని వుంటాడు.)

పాలోవ్:- (సెమ్యోనోవ్ తో) మతిలేని పనులు! నా తెలివి మండా! నే నెందుకు అంగీకరించేనో, యెరక్కపోయి!

ఆ కోల్తాష్ యెట్టేటు కావాలని యెవరడిగేరు?

సెమ్యోనోవ్:- (ఒక్కమాటు ఆగి, మెల్లగా) మీరే!

పాలోవ్:- (అదిరిపడి) ఏమయ్యాయ్! బోల్షివిక్! ఏమిటీ సంగతి? నీకు మతి పోలేదుగదా? నేనెప్పుడడిగేను?

సెమ్యోనోవ్:- (ప్రశాంతంగా) నేనే మీ తరపున అడిగేను
లెండి.

పోలోవ:- నువ్వే అడుగుతా? నిజంగానే? నిన్నెవరడగమన్నాడు?
అదంతా నాదగ్గర ఉదరదండి, అయ్యగారూ! మీ హద్దుల్లో
మీరుండండి!... నికోడిమ్! ఇదెల్లా వుందంటావ్? నీ వుద్దేశం
...(నికోడిమ్ వైపు చూస్తాడు.)

(నికోడిమ్ వైపు చూస్తే పోలోవను సమర్థించేట్లు కనబడదు. అతడు
యేమాటా తేలకండా మౌనంగా వుంటాడు.)

పోలోవ:- నాకు కోల్తూషూ వద్దు, గోంగూరా వద్దు! అదంతా
నేను చూడనేనా చూడననుకో! తెలిసిందా? నికోడిమ్!
బండి వెనక్కి తిప్పు!

(నికోడిమ్ వెనకరిగి సెమ్యోనోవ్ ముఖంలోకి ప్రశ్నార్థకంగా చూస్తాడు.
పోలోవ ఆ చూపును కనిపెట్టేస్తాడు.)

పోలోవ:- ఓస్సోస్సీ! అదా సంగతి! మీరిద్దరూ చేరి కుట్ర
పన్నుతున్నారన్నమాటా?

(బగ్గీలోంచి వురికి పట్టం వైపు పెద్ద పెద్ద అంగలతో నడుస్తూంటాడు. సెమ్యో
నోవ్ దిగి, చిరునవ్వుతో పోలోవను వెంటిడిస్తాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- ఏమండోయ్! ఒక్కమాట! ఆ స్థలం ఒక్క
సారి కళ్ళతో చూడండి. అంతే నేకోరేది! మీరే చెప్పే
వారు, గుర్తులేదండీ? ఇరికోధనాలయ పరిసరాల్లోనూ
పరిస్థితుల్లోనూగాక జంతువుల ప్రవర్తనలు సహజ వాతా
వరణంలో పరిశీలించాలి! అని.

పొలోవ్:- (వెనక తిరిగి) ఐతే నేనుంటావ్ ? దానికీ దీనికీ...

సెమ్యోనోవ్:- పట్టణంలోని సమ్మర్లం, గొడవాలో జంతువుల సహజ స్వభావరీతులు గమనంచలేం గదండీ ! కోల్తూషీలో అయితే ప్రశాంతప్రకృతి.....

(ఇద్దరూ యీ సంవాదంలో వుండి నడుస్తూనే వుంటారు. నికోడిమ్ తిరిగి చూస్తూ, తన్నుగనట్లుగా యేదో యీలపాట పాడుతుంటాడు. పొలోవ్ ని సెమ్యోనోవ్ కిప్పి తీసుకు వస్తాడని అతడికి ఘట్టి నమ్మకమే.)

నికోడిమ్:- (గుర్రాలతో) క్ల క్ల క్ల ! ఇదిగో ! మీరే ! ఈ ఆటలేం నా దగ్గర సాగవ్ ! కట్టిపెట్టండి యింక !

(అవన్నీ పొలాలు. వినిర్మలాకాశంలో సూర్యుడు ప్రకాశిస్తున్నాడు. నికోడిమ్ కళ్ళేలు వదిలేసి, కూనిరాగం తీస్తూ క్రిగంట, వెనక్కి తిరిగి వస్తూన్న పొలోవ్, సెమ్యోనోవ్లను చూసి, గంభీరంగా మొహం పెట్టేస్తాడు.)

పొలోవ్:- ప్రశాంతప్రకృతి సరేననుకో. కాని మన లేబోరేటరీ, సిబ్బంది, వైద్యశాల వగైరాలన్నీ యెక్కడ పెడతావు ? సెమ్యోనోవ్:- ఎక్కడంటారా ? ఇక్కడే భవనాలు కట్టిస్తాం. ఒకటి రెండూ కాదు ! పట్టణం పట్టణమే లేస్తుంది ! వైజ్ఞానిక నగరం ! డాక్టర్ పొలోవ్ ! మనం చెయ్యలేకపోతే అప్పుడడగండి ! ఇదిగో ! అప్పుడే దానికో చిత్తుప్లాను వేసే వుంచేయ. ఎంతో సేరా ? చూడండి !

(ఇద్దరూ గుర్రాలెండిని సమీపించి దానిలో కెక్కి కూర్చుంటారు. ప్లానుల్ని సెమ్యోనోవ్ చేతుల్లోంచి తీసుకుని చూస్తుంటాడు.)

పొలోవ్:- (ప్లానులో చూపుతూ) ఏమిటిది ?

సెమ్యోనోవ్:- కుక్కల్ని స్నానం చేయించేటందుకు ఘడుగు.

పోలోవ్:- (ఇంకో చోటు చూపుతూ) మరియివో ?

సెమ్యోనోవ్:- వానరాలకు వసంతిగృహాలు.

పోలోవ్:- వానరాలేమిటి ?

సెమ్యోనోవ్:- మన ప్రయోగాలలోనూ తెప్పిస్తాము. ప్రయోగాల్ని మానవజాతికిప్పటికంటే సన్నిహితంగా తీసుకొని రావాలిగదా. సరునికి శరీరనిర్మాణ రీత్యా అత్యంత సన్నిహితంగా వుండేది వానరములేయని స్పష్టమే. మీరే ఒక సారి నాతో చెప్పేరు.....

పోలోవ్:- (భుజాలు కుంచిస్తూ) ఓహో!... మరి యిదేమిటిక్కడ ?

సెమ్యోనోవ్:- ఉన్నత నాడీమండల క్రియాశీలాలమీద ప్రయోగాలు చేసేందుకు లేబోరేటరీలు యిక్కడే స్థాపించుతాము, జీవోత్పత్తి శాస్త్ర ప్రయోగాలకి యింస్టిట్యూట్.

పోలోవ్:- ఓ బోల్షివిక్కు! నీకు మతి పోతూండయ్యా!... నన్నడిగితే దీనికి కనీసం పదిలక్షలకి తక్కువ కాదంటా! ఇంతెందుకూ? ఎవరేనా వర్తిమైదానంమీద, పోలాలో లేబోరేటరీలూ, యింస్టిట్యూట్లూ నిర్మించ వూనుకుంటారా ?

సెమ్యోనోవ్:- కమ్యూనిస్టులు యెప్పుడూ ఆకాశసౌధాలు నిర్మించరు! దివాస్వప్నాలూ కనరు! నేనా విషయాన్ని స్వానుభవంమీద చెప్పుగలను.

(గుర్రంబండి మెల్లగా పోయి ఒకచోట ఆగుతుంది. వంకరటింకర స్తంభం మీద ఓ కొయ్యవలక దిగ్గొట్టి రోడ్డునైన ఎప్పుడు చేసేడు. దానిమీద 'కొల్లా పీ గ్రామం' అని వుంటుంది. పోలోవ్, సెమ్యోనోవ్ బండిదిగి వికలమైన గ్రామవీధిలో నడుస్తుంటాడు. దూరంలో మంచిసీటిబావి, చుట్టూ విల్లో వృక్షాలు. వీధిలో పిల్లలు కాలిబంతి ఆడుకుంటూంటారు. పోలోవ్ కాలిముందుకొచ్చి ఆగిన బంతి నాశనం సూటిగా తన్నుతాడు. ఆ నేర్పుచూసి పిల్లలు మెచ్చుకునే చూపులతో ఆకర్షణంగా చూస్తారు. వీరేపోయేవాళ్ళంతా సనాతన సాంప్రదాయా మసారంగా దోపిటీసి, మాతవాగంతుకులకు వందనసమర్పణ చేస్తుంటారు. ఒక స్త్రీ రెండు నిండుబాల్బలను కావడికి పూన్చి మోసుకుపోతూ, వీరికెదురుగా వస్తుంది. నిండుబాల్బలు కళనం మంచిది : పోలోవ్ ఆ స్త్రీకి దోపిటీసి వందనం చేస్తాడు.

ఇద్దరూ కొంచెం దూరంపోయి దిగిబైట వచ్చిమీద నిలబడతారు. ఎదురుగా అడవి. అడవి అంచున చిన్న కొయ్యకుటీరం. అక్కడ వాతావరణం ప్రకాశం మనోహరం.)

పోలోవ్ :- (గడ్డిమీద చతికిలబడుతూ) ఇక్కడెంత బాగుంది !

సెమ్యోనోవ్ :- (వానకొలుసు తీసి గడ్డిమీద పరుస్తూ) దీని మీద కూర్చోండి. క్రింద తేమ !

పోలోవ్ :- (కొలుమీద వాలుతూ) ఏమయ్యా ! బోల్షివిక్ ! నీ పని యిదేనా యేమిటి ? నాకు సంరక్షణచేస్తూ నాతో వుండడమేనా ! (ఆదరస్నిగ్ధ దృష్టులతో సెమ్యోనోవ్ ను చూస్తాడు. పోలోవ్ ముఖం యెంతో ప్రసన్నంగా వుంటుంది. ఓ లే గడ్డిమీదను మునిపంట కొడుకుతూ, కూనిరాగంతీస్తూ, నిర్మలాకాశంలోకి చూస్తూ కాస్తేపు వెల్లకిలా పడుకుని వుండి, తటాలున లేచి కూర్చుంటాడు. సెమ్యోనోవ్ వైపు భావగర్భితంగా చూసి, చిరునవ్వుతో.)

పోలోవ్:-ఎతే నేనో వదిలక్షలడిగితే యేమవుతుంది ? నువ్వు
దేమీ ఆలోచించ లేదనుకుంటానేం ?

సెమ్యాయ్ నోవ్:-(లేచిన్నట్లు చేతులు త్రిప్పుతూ) అబ్బే !

పోలోవ్:-మరి నువ్వు గొప్ప నిర్మాణదక్షుణ్ణంటావెందుకు ?
చాల బావుందిలే !

సెమ్యాయ్ నోవ్:-(ఒక్క ఊణం వూరుకని) డాక్టర్ ! ఇక్కడి
నిర్మాణకార్యాలకై యిరవైలక్షలు కావాలని ప్రభుత్వాన్ని
మీ తరపున నేనడిగేను. క్షమించాలి !

పోలోవ్:-ఏమిటి ? ఎల్లాగా ? ...కాని, వాళ్లు...యేమన్నా
రేమిటి ?

సెమ్యాయ్ నోవ్:-వాళ్లు నన్ను చూసి నవ్వేరు. ఇరవైలక్షలు
యే ముక్కులోకి రాదు పొమ్మన్నారు !

పోలోవ్:-అందుకని అదీ యివ్వమనా కానర్థం ?

సెమ్యాయ్ నోవ్:-ఇప్పటిమటుక్కి ముప్పైలక్షలు తీసుకోమనీ,
కాస్తంత కాలూ చెయ్యా కూడదీసుకుని తర్వాత...

పోలోవ్:-ముప్పైలక్షలా ? ఒక్కమాటు ! వెనుకటిదంతా
ప్రోగుచేసినా.....

సెమ్యాయ్ నోవ్:-యద్దం, కరువు, సంక్షోభం, బ్లాకేడ్ లేకపోతే
మీకు ముప్పైకోట్లు యివ్వాలిన్నదన్నారు.....

(పోలోవ్ ముఖం గంభీరంగా, ప్రకాశంకా వుంటుంది. ఆయనేం ఆలో
చిస్తూన్నాడో : ప్రకృతి రహస్యంలోని యే అగాధాల్లోకి పోవ నువ్వుహిస్తుందో.
ఆయన మేడ, తెలియదు : హఠాత్తుగా గాలి వీచ నారంభిస్తుంది. పోలోవ్

బోపీ యిగిరిపోతుంది. సెమ్యూవోవ్ చాన్ని కరిమిపట్టుకుని తెచ్చి, ఆయన కిస్తాడు. అకనం మేఘావృతమవుతుంది. తుపాను సూచనలు. దూరాన రోడ్డు మీద దుమ్ము. యెండుటాకులు సుశ్లతిరుగుతూ ఆకాశంమీదికి లేస్తూంటాయి.)

పౌలోవ్:- (ప్రకృతానికి వచ్చి) ఏమిగాలి! తుపాను వచ్చేటట్లుండే. నీవానది ఉవ్వెత్తుగా పొంగుతూండే!

సెమ్యూవోవ్:- వెడదాం, నడవండి. వరదలు పొంగితే మన చేతినిండా పనే. లేబారేటరీ భద్రపరచుకోవాలి.....

నాలుగో రంగం

(పిట్రోగ్రాడ్ నగరం. నీవానది వువ్వెత్తుగా పొంగి చుట్టప్రక్కలంతా జలమయం చేసేసింది. అర్దులు గుంపులుగా చూచిన నెత్తినమోస్తూ. నిల్లర్ని చేయిబట్టి నడిపిస్తూ పోతున్నాయి. ప్రమాదాన్ని చూచిస్తూ ఫిరంగిమోతలు. చీకటి పడబోతుంది. పౌలోవ్ గృహంలో మేడమిడి గదిలో పౌలోవ్ ఆకురతగా అటునిటు పదానచేస్తూ, కిటికీదగ్గరికి పోయి బైటికి చూస్తుంటాడు. నీవానది గట్లుమీంచి పొర్లి, చుట్టప్రక్కలంతా జలమయంచేసి ప్రవహిస్తోంది. గాలి వీస్తూ నదీతరంగాల్ని పెద్దపెట్టున లేపుతుంది. ఇక్కడస్ఫులమీది రేకుల్ని గాలి యెగరగొట్టేస్తున్న కల్లం. దూరాన వార్షులదగ్గర ఓడలు, పడవలు లంగర్లు వేసి వుంటాయి. నీటిమట్టం యింకా లేస్తూనేవుంది. పెనుకెరటాలు విరిగి పడుతూ, ప్రళయోద్దండంగా, భీభత్సంగా వున్న నీవా ప్రవాహాన్ని మరింత భయంకరంగా చేస్తున్నాయి. దూరాన ఫిరంగిరవ్వని మళ్ళీ వివస్తుంది. గదిలో పెరాసిమా కూర్చుని భర్తను ఆదుర్దాగా కనిపెడుతుంటుంది.)

పౌలోవ్:- (ఫిరంగిశబ్దం వింటూనే) అదుగో! వీటర్ వాల్ దుర్గంమీది ఫిరంగిశబ్దం అది! వరద యింకా తీవ్రమవుతుందన్నమాట! (హాలులోనికి సెమ్యూవోవ్ సుద్దేశించి)

సెమ్యోకోవ్! నువ్వు వెంటనే యింక స్టిట్యూట్ కి పోవాలి.

(బైటనుంచి సెమ్యోకోవ్ గొంతు: 'ఇదిగో: ఇప్పుడే వెళుతున్నానండీ. డాక్టర్!' అని వివక్షపడ్డది.)

పోలోవ్:- (మళ్ళీ వివక్షపడ్డది ఫిరంగిశబ్దం విని) అదుగో!

సీమా! వింటున్నావా? నీటిమట్టం యింకా హెచ్చుతుంది!

సెరాఫిమా:- ఈశ్వరకటాక్షం! ప్రభువు.....

పోలోవ్: పొరబాలు! ఇదీ ఒక మనోవా్యపారమే! ఈ మన:

స్థితికి కూడా చికిత్సవుంది.....

(పోలోవ్ దంపతుల కుమార్తె వీరా ఉత్సాహోద్రేకంతో పడగెత్తుకొని రోనికి వస్తుంది.)

వీరా:- నీళ్ళు కామినోస్ట్రావ్ స్కీ దాకా వచ్చేసేయి, నాన్నా!

పోలోవ్:- (చిలకొయ్యనున్న కోటునందుకోబోతూ) అల్లాగా!

నేనే వెళ్ళాలి, యిన్ స్టిట్యూట్ కి!

సెరాఫిమా:- (చటుక్కున కోటు లాక్కుని వెనక్కి పెట్టేస్తూ)

వాన్యా! మీకేమేనా పిచ్చైతిందా? ఈ ప్రళయంలో

పురుషులంతానంటావేమిటి? మిమ్మల్నెక్కడికీ వెళ్ళనీయను!

పోలోవ్:- నిజమే. కాని, సీమా? వరదకి గోపురంకూడా ములిగి

పోవచ్చు. అమూల్యమైన... (గమ్మున తెలిపోను దగ్గరకు

పోయి, రిసీవరును యెత్తుతాడు.) ఎవరు... అం!... ఔను,

ఔను... ఇంక స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎక్స్పరిమెంటల్ మెడిసిన్

... ఏమిటి? ... లైను చెడిందా?

సెరాఫిమా:- మీరెక్కడికీ వెళ్ళద్దు. వెళ్ళనండి!

(కదపువర్ష గంటమోత)

సెమ్యోనోవ్:- (ప్రవేశిస్తూ) డాక్టర్ పోలోవ్ ! నీరు గోవురా
ల్లోకి వచ్చేసింది. కేబులు పనిచేయడంలేదు. కనక్షను
చెడింది. జబేలిన్ యిక్స్టిట్యూట్లో కాపలామీదు
న్నారు.....

పోలోవ్:-దారి జలమయమా ?

సెమ్యోనోవ్:-ఆఁ ! మోటారులో వచ్చేను. చివరవరకు వెళ్ళ
యత్నిస్తా.

పోలోవ్:-మంచిది ! వెడదాం, నడు !

సెమ్యోనోవ్:-మీరు వస్తారా ? మిమ్మల్ని అక్కడికి తీసుకు
పోవడానికి వీలేదు, డాక్టర్ !

పోలోవ్:-నీను వెడతానని చెప్పేనా ? సెమ్యోనోవ్ ! ఇంక
మాట్లాడడం అనవసరం ! తెలిసిందా ? నడవండి !

సెరాఫిమా:-వినరూ ? మీపట్టే మీది ! (సెమ్యోనోవ్తో)
డాక్టర్ ! భద్రం ! ఆయన్ని వదలకండి ! జాగ్రతసుమా !

సెమ్యోనోవ్:-అమ్మా ! యేం ఫర్వాలేదు. కానీండి. (చిరు
నవ్వుతో పోలోవ్ వెనకే నడుస్తాడు.)

(పోలోవ్, సెమ్యోనోవ్లతో మోటారు రండుమని పిట్రోగ్రాడ్ వీధుల్లోంచి
పోతూ, బ్రిడ్జిదగ్గర కాపలా సిపాయిచేత నిలువరించబడుతుంది. రహదారి
బిందైంది. అవల ప్రమాదకర ప్రదేశం, సెమ్యోనోవ్ మోటారునుంచి దూకి,
సిపాయిదళ ముఖ్యుని దగ్గరికి వెళ్ళి ఆనుమతి సంపాదిస్తాడు. సెంట్రీదారి విడు
స్తాడు. మోటారు మళ్ళీ కరవేగంతో బైబిందేరిపోతుంది. అక్కడ వీధులన్నీ
అప్పటికే జలమయం. మోటారు చక్రాలంతకంతకి లోతునిళ్ళలో ములుగు

తూంటాయి. వీధిచివర మోటారు నిలుస్తుంది, పోలోవ్, సెమ్యోనోవ్లు దిగి, రేపురో పడవ నెక్కుతారు. పడవ తెట్టుమీద సాగుతుంది. ఎదురుగుండా చిన్న లంకలా సగం మురిగిన యిల్లు. వీటికందవి కిటికీలో ఒకత్రీ చేతుల్లో చంటి బిడ్డ నుంచుకొని విశ్రాంతయై కూర్చుని వుంటుంది. రక్షణనావ శరవేగంతో పోలోవ్ పడవనుదాటి ముందుకు బోతుంటుంది. ఆదొక మోటారుబోటు. అందులోంచి ఒకడు ఆత్రీనుద్దేశించి పిలుస్తాడు : 'అమ్మా ! ఓ అమ్మా !' ఆమెకు యీ కేకలు వినిపించినట్లు లేదు. రళ్ళు పెద్దవిచేసుకుని భయభ్రాంతురాలై కూస్తూ చూస్తుంటుంది. అంతలో పోలోవ్ పడవలో ఆచోటును సమీపిస్తాడు.)

పోలోవ్:- (స్త్రీవైపు చూపుతూ సెమ్యోనోవ్ తో) చూసేవా? అతివేలమైన భయమూలకంగా భ్రాంతత్వం ! పరిపూర్ణ మనోవ్యాపారనివృత్తి ! (complete inhibition) కండ్లుండీ చూడలేదు ! చెవులుండీ వినలేదు ! ఇంద్రియవ్యాపారాలు అసంబద్ధములవుతాయి. ఇదే విశరీతావస్థ ! (paradoxal phase) ఎంత బలమైన ప్రేరకములైనా నిష్ఫలమవుతాయి ! (పడవ మోటారుబోటును సమీపిస్తుంటుంది.)

పోలోవ్:- (రక్షణదళసభ్యులతో) మెల్లగా పిలవండి ! రహస్యం చెప్పినట్లు మెల్లగా పిలిచిచూడండి !

ఒకడు:- (పోలోవ్ వైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ) మెల్లగానా ? మీరనేదేమిటి ? అరిస్తే ఆమెకి వినబడలేదుగాని ! రాయ్ పోయింటుంది ! అటువంటప్పుడు.....

పోలోవ్:- ఔనాను ! సరిగ్గా అంతే జరుగుతుంది ! ఇచ్చాశక్తి పూర్తిగా స్థంభించిపోయింది. (suspension of volition) మేథో కణములమీద ఒత్తిడి అధికమై శక్తిహీనములై పోతాయి.

(ఈ పెద్దమాటలూ, పాలోవ్ వైఖరి, ఆత్మవిశ్వాసంతో గూడిన సానునయ స్వరమూ బాగానే వనిచేసేయి. మోటారుబోటులోని వాళ్ళొకరిమోగాదొకరు చూసుకుంటారు.)

రక్షణదళ సభ్యుడు:- (చేతులు రెండూ దొప్పగా నోటిముందుంచుతూ) అమ్మా! (బహుమెల్లగా) ఓ అమ్మా!

(ఆ ప్రీముఖంలో మినుకుమని చైతన్యం దీపించి నల్లవుతుంది. ఆమె తిరిగి చూస్తుంది)

పాలోవ్:- (సెమ్యోనోవ్ తో) చూసేనా! చికిత్స అవసరమైన సందర్భం! అచ్చంగా!

(మోటారుబోటు ఆ ప్రీని యెక్కించుకుపోతుంది. పడవ ముందుకు పోయి, ఇన్ స్టిట్యూట్ ను సమీపిస్తుంది. అదంతా జలమయం. గోపుర భవనపు వీధి అను చిరుతరగలు చుంబిస్తున్నాయి. పాత దస్త్రాలను, ప్రయోగ లిఖితములను కట్టలుగట్టి, క్రింది అంకిష్టమంచి మరణిత స్థానాలకి కొందరు తీసుకుపోతున్నారు. కుక్కలబోనులు నీటిలో తేలుతుంటాయి. అక్కడక్కడ, కనక గృహంకూడ మురిగిపోయింది. కుక్కలు భయంతో వణుకుతూ, భ్రాంతనయ నాలతో నీటిలో యీడుతున్నాయి. జబేలిన్ పడవమీద కూర్చుని, ముందు వడి చెక్కమీంచి వంగి ఓ కుక్కని మెడపట్టుకుని రోనికిలాగ యిత్తిస్తుంటాను. అప్పటికి బాగా చీకటివడింది. మషాల్తీల చేతుల్లోని కాగడాలు ఆ వీధివృద్ధ్యాన్ని కాంతివంతం చేస్తున్నాయి. గాలి తీవ్రంగా వీస్తుంది.)

(రంగం తటాచన మారుతుంది.)

(అదే జలమయప్రదేశం. ఒక పడవలో పాలోవ్, వర్వారాలు, మరో దానిపై సెమ్యోనోవ్ వుండి నీళ్ళలోంచి కుక్కల్ని రోవరికి లాక్కుంటూంటారు. కుక్కల మూడుగులతో ఆ ప్రాంతం పండడిగా వుంది. నీటిలో వంగం మురిగిన పొదరింటి మూలలో చూరుబొడ్డుపైన నక్కి నిల్చుని వుంచొక బొడ్డు కుక్క. భయంతో దాని రోమాలన్నీ విక్రబోడుచుకుని వున్నాయి.)

వర్వారా:- (పడవలో దగ్గరికి వచ్చి) మంపన్ ! మంపన్ ! చ్చే !

చ్చ! చ్చ! దా! మంపన్! (వర్షారా చేతికందకండా
కుక్క వెనక్కి తగ్గుతుంది.)

పోలోవ్:-సెమ్యోనోవ్! ఇల్లారా!

సెమ్యోనోవ్:- వస్తున్నా! (పడవను త్రోసుకుంటూ వచ్చి)
మిటంటారు, డాక్టర్!

పోలోవ్:-(కుక్కను చూపుతూ) ఆ శ్రీ విషయం జ్ఞాపకం
వుందా? అచ్చంగా అల్లాంటి పరిస్థితే! మానవయంత్రా
నికి యితర జంతుయంత్రాలకి భేదం లేదు! ఇంతవరకూ
మానవుల దృష్టి యేమైపోయింది? ఈ అనుభవం మన
ప్రయోగాల్లో కొంత పునకరిస్తుందనుకుంటా!

వర్షారా:-(కుక్కను లోనికి లాగుతూ) ఎల్లాగంటారు, డాక్టర్
పోలోవ్?

పోలోవ్:-భౌతిక పరిస్థితులు దేహభాదలన్నిటి మనోఫలకాల
మీదా చాచావు ఒకేరీతియైన వృత్తి-ప్రతివృత్తుల్ని,
ముద్రల్ని అచ్చొత్తుతుంటాయి. అతివేలమైన భయం
మానవునిమీదా, కుక్కమీదాకూడ ఒకే ఒకమాదిరి
ప్రతివృత్తిని (reaction) కలిగించడం యీ సందర్భంలో
ప్రత్యక్షంగా చూసే అవకాశం కలిగింది. ఏమంటావు,
సెమ్యోనోవ్?

సెమ్యోనోవ్:-ఔను. ఇది గమనార్హమని అంగీకరించక
తప్పుదు, డాక్టర్ పోలోవ్!

[తెర పడుతుంది.]

అయిదో రంగం.

(ఇన్స్టిట్యూటులోని ముందుగదిలో జేరిన్ మౌనంగా. ఆలోచనలో ముగిసి, పదాలు చేస్తుంటాడు. వర్వారా ప్రవేశిస్తుంది.)

వర్వారా:-ఏమండీ, డాక్టర్ జబేలిన్ ! ఏం నిర్ణయించేరు ?

జబేలిన్:-డాక్టర్ పౌలోవ్ తో మాట్లాడాలి. మీరు గమనించిన దేమిటి ?

వర్వారా:-నాకూ చాలా ఆశ్చర్యంగా వుంది ! అవి మునుపటి కుక్కలేనా అనిపిస్తోంది. మునుపటి మనోవ్యాపారాల జాడలేలేవు ! రిఫ్లెక్సులన్నీ మటుమాయమై నాయనండీ !

(సెమ్యోనోవ్ ప్రవేశిస్తాడు. వీరిద్దరినీ చూసి భజాణ కుంచిస్తాడు.)

సెమ్యోనోవ్:-(లాభం లేదన్నట్లు చేతులు త్రిప్పుతూ) ఎంత పరిశీలించినా ప్రయోజనం లేదు ! కుక్కల్లో మునుపటి స్వభావాలే మారిపోయినట్లుంది ! డాక్టర్ పౌలోవ్ యిక్కడికి రాలేదూ ?

జబేలిన్:-రాలేదేంకా. ఆయన కేమని చెప్పాలో నాకేం పాలు పోడంలేదు ! నిజంగా.

(పౌలోవ్ ప్రవేశిస్తాడు.)

పౌలోవ్:-(మాటలోనే అందుకుని) దేన్ని గూర్చి, మిత్రులారా ! ఎవరితో ?

జబేలిన్:-మితోనే, డాక్టర్ ! మన కుక్కల్లో మునుపటి అలవాట్లు, స్వభావాలు కానరాడంలేదు. రిఫ్లెక్సుల అడాప్టేషన్ కూడా లేదు. మాకేమీ అర్థం గావడంలేదు !

పోలోవ్:-అంతేనా. ఐతే చాలా బాగుండన్నమాట ! (ముఖం మీద యేదో సంతోషం దీపిస్తూంటే చేతులు నలుచుకుంటూ అటునిటు వచారు చేస్తాడు. ఏమీ అర్థంగాక తెర్రబోయి నిల్చున్న సెమ్యోనోవ్ యెదుట నిలబడి) ఏం? ఎందు కట్లా నిలబడ్డావ్ ? ఏమీ అర్థంకాలేదూ, బోల్షివిక్ ?

సెమ్యోనోవ్:- (నిరుత్సాహంతో) అదే పరిస్థితి.

పోలోవ్:-బాగుంది, నిత్రమా ! చాలా బాగుంది !

సెమ్యోనోవ్:- మీ సంతోషానికి కారణమేమిటో అడగ వచ్చునా, డాక్టర్ ! నిజానికి నాకు మీ ధోరణేమీ అర్థం గావడంలేదు.

పోలోవ్:-అందరపడకండి, నాయనలారా ! మీకూ అర్థం 'అవుతుంది ! పరిశీలనాదృష్టితో ప్రతి చిన్నవిషయాన్నీ వివరాలతో నవగమనించాలి, మనసంచేయాలి ! ఏం ! వర్వారా ?

వర్వారా:-డాక్టర్ ! ఈ వెల్లువవచ్చి కుక్కల్లో గిట్లెక్కులన్నిటిని కడిగేసి తుడిచిపెట్టినట్లుంది ! మనోవ్యాపారాలన్నీ ఔళితములై పోయినాయండీ !

పోలోవ్:-ఏమిటి ? ఏమిటంటున్నావో, మల్లాచెప్ప ! (హృదయ పూర్వకమైన నవ్వుతో) వర్వారా ! నీవిప్పుడొక అపూర్వ సత్యాన్ని ప్రచురించేవు ! నీకు తెలియకండానే. సరిగ్గా చెప్పేవు నవ్వు ! ఔళితములై పోయినాయి ! కడిగేసి

తుడిచి పెట్టేసింది, వెల్లువ! ... సరిగ్గా జరిగినదే అది. తెలిసిందా? మెదడుమీద ఒత్తిడి అత్యధికమైనప్పుడు అది పని చేయడం మానేస్తుంది! 'రక్షకనివృత్తి'! (protective inhibition) ప్రాణియొక్క అస్థిత్యంకోసం యిది అవసరం. మనోవ్యాపారాలన్నీ స్థిరస్థాయన్నమాట!... దీన్ని గూర్చి మన పరిశోధనలను ఋజువు చూచుకుందాం. వర్వారా! మంపస్ ను లేబొరేటరీకి తీసుకునిరా. రండి, వెడదాం.

[అందరూ నిష్క్రమిస్తారు.]

(లేబొరేటరీ వరందారో అందరూ, నికోడిమ్ వున్నారు. పోలోవ్ గజగజ అణి చిస్తుంటాడు.)

పోలోవ్:-నికోడిమ్! ఓ బాల్చీ, నీళ్ళూ, పెద్ద రేకూ.

నికోడిమ్:-ఇప్పుడే తెస్తా. నాకేమీ అర్థంకావడమేలేదు, మీ అభిప్రాయం. (వెనుతూంటాడు.)

పోలోవ్:-చెప్పినట్లుచెయ్! తర్వాత అన్నీ అర్థమవుతాయి.

(అందరూ దిగ్భ్రంతులైనట్లు చూస్తుంటాడు. ఒకరిముఖాలోకడు చూసుకుంటూ నిలబడ్డాడు.)

పోలోవ్:- (వాళ్ళని చూస్తూ చిరునవ్వుతూ) నాకు మతిపోయిందనుకుంటున్నట్లున్నారే? అబ్బే! నేను బాగానేవున్నా, నిక్షేపరాయుడిలాగ! మనం యిప్పుడు 'అదురు' ను వెంబడించి, నాడీమండలంమీద దాని కెల్లాటి ప్రభావం వున్నదీ తేలుస్తాం.....

జబేలిన్:-ఓహో!.....

(లేబరేటరీలోని ఒక గదిలో మంచనను పెట్టి తలుపు చూస్తాడు. గదిలో జరిగేదంతా పెరిస్కోపులో ప్రత్యక్షంగా కనబడుతుంటుంది. పోలోవ్ పెరిస్కోపు అద్దంలోకి చూస్తుంటాడు. నికోడిమ్ గదిగుమ్మంలో బాల్బితో నీళ్ళను పోస్తూంటాడు. సెమ్యోనోవ్ యినవరేకును దణదణమనిపిస్తున్నాడు. జబేలిన్, వ్యారాణ గారి హోరుమంటూన్నట్లు శబ్దాన్ని గావిస్తున్నాడు.)

పోలోవ్:- (పెరిస్కోపులోనికి చూస్తూ) గాలి! అబ్బే! చాలదు. గాలి రైంయ్మంటూ వీచాలి!

(జబేలిన్, వ్యారాణ కాయశక్తులా గాలి హోరులా శబ్దాన్ని గావిస్తుంటాడు.)

పోలోవ్:- సీళ్ళు బాగా పోయ్యాలి!

(నికోడిమ్ నీరు అదేపనిగా పోస్తుంటాడు. పోలోవ్ కంటిని పెరిస్కోపు అద్దానికి వత్తి చూస్తుంటాడు. గదిలోని కుక్క తలుపుక్రిందనుంచి జాచనాడు నీటిని చూస్తుంది. గాలి హోరుమంటున్న శబ్దాన్ని వింటుంది. భ్రాంతవయనంతో వణకతూ, మూంచేరి వెనుక కాళ్ళమీద క్రుంగి చతికిలబడిపోతుంది. రోమాంచం. నీరు గదిలో మడుగు కడుతుంది. కుక్క పటకాలో గింజా కంటూ, వున్నట్లుండి కొయ్యబారి, ఒక విడమైన మైమరపులో మునుగుతుంది)

పోలోవ్:- (విజయనూచకంగా) ఆఁ! అదే! చూడండి!

(గదికలుపులు తెరుస్తాడు. అందరూ లోనికి చూస్తారు. కుక్క కట్టుత్రాటి లోనే విడిస్తుంటుంది. పోలోవ్ దగ్గరికి బోయి కుక్క ముంగలు యెత్తుతాడు. అది వదులుగా వేలాడుతుంటుంది.)

పోలోవ్:- చూసేరా? కాలు పట్టులేకండా, వ్రేలాడుతుంది!

జబేలిన్:- అపస్మారము! నిద్ర!

పోలోవ్:- (ఉత్సాహంగా) అంతే! సరీగా అంతే! నాడీమండ

లంమీదా, మెదడుమీదా ఒత్తిడి అత్యధికమైనపుడది హఠాత్తుగా క్రుంగిపోతుంది. మానవుల్లో కూడా యింతే.

దుఃఖం, క్రోధం, భయం, కరుణ, సుఖం మొదలైన భావాలు అత్యధికమైనపుడు హఠాత్తుగా మెదడు పని చేయడం నిల్చిపోతుంది. వరదల్లో మనం చూసిన స్త్రీ విషయం గుర్తులేదా ?

సెమ్యోనోవ్:- (పాలోచనగా) భ్రమజెందినట్లు, మ్రాన్పడినట్లు కనబడే రోగులున్నారే, మానసికరోగులు; వాళ్ళలో ఆ రోగలక్షణాలు యీలాటి కారణాలవల్లనే కలుగుతూన్నాయంటే ఆశ్చర్యం లేదు !

పాలోవ్:- (వికసితవదనంతో) ఆఁ ! బాగా గ్రహించేవు, సెమ్యోనోవ్ ! చూసేవూ ! అల్లాంటి కేసుల్లో కృత్రిమ పద్ధతులద్వారా గాఢ నిద్రను గలుగజేస్తే ? సుదీర్ఘ నిద్ర నుమా ? ఏం ? దానివల్ల యేం జరుగుతుందో తెలుసా ?

సెమ్యోనోవ్:- గాఢమైన పుణ్యదేవాలయాల అలసె, అవసరపోయిన మనస్సు, నాడీమండలమూ కూడ క్రమంగా తేరుకుంటాయి. అందుమూలంగా.....

పాలోవ్:- ఛేష్ ! తెలిసిందిగాదూ ? అమితవేగములవల్ల శ్రమ జెంది, స్థంభించిపోయిన మెదడుకు విశ్రాంతినిచ్చి, యథాస్థితికి దేవచ్చు. 'రక్షకనివృత్తి' అని మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞులంటారే, అదేమిటి ? అతివేలమైన భావోద్రేకంవల్ల కలిగే బాధనుంచి శరీరాన్ని రక్షించేందుకై, బాహ్యోద్రేకాల నుంచి మనస్సు నివర్తితమైపోయి, నాడీమండలానికి పూర్ణ

విశ్రాంతి నిస్తుంది, పిల్లనోట పడ్డ యెలుక కివలె! 'తండ్ర' అని చెప్పచ్చు. మనోవ్యాధుల్లో యీ రకమైన దీర్ఘశ్మత్రిమ నిద్రను కలిగించి, చికిత్స చేయవచ్చును. తెలిసిందా?...

ఆరో రంగం.

[రెవిన్ గ్రాడ్ (పిల్గ్రాడ్) రోనే ఒక మెంటల్ హాస్పిటల్ తాలూకు వ్యవసం. పోలోవ్, సెమ్యోనోవ్, జబేలిన్, మరికొందరు డాక్టర్లు నరు స్త్రుంటారు. తీరైన బాటలు, పూలమొక్కలు, అందమైన చెట్లూను, భల్లనిగాలి వీస్తుంది.

తోటలో కొందరు రోగులు స్వేచ్ఛగా తిరుగుతుంటారు. ఒకడు పరుగు డుతూ హఠాత్తుగా నిల్చిపోయినట్లుంటాడు. ఇంకోడు విపరీతపు తీరులో, పిడు గడిచినట్లు నిర్భయంగా నిలిచివుంటాడు. ఇంకొకడో హాస్పిటల్ గోనులో నెపో రియన్ తీరులో నింజది పోలోవ్ను రమ్మని సంజుచేస్తాడు ఒకరోగి. పోలోవ్ ఆ రోగిని నమీవిస్తాడు.]

రోగి:- (పుర్రేకంతో) మూరట్ దగ్గరికి వెళ్లు. గుర్రాన్ని చాడు తీయించు. గార్డును చాళాల్ని యుద్ధరంగంలోకి పురికించమని అతనితో చెప్పు. (హఠాత్తుగా పోలోవ్ జబ్బులు దొరక బుచ్చుకని కుదుపుతూ) ఏమిటి? చెప్పవేం? ఇదంతా ఓ పెద్ద పొరబాటే అంటావా?

పోలోవ్:- (ప్రశాంతంగా) ఆ! ఔను! ప్రభూ! ఇదంతా కేవలం పొరబాటే! భ్రమ!

(పోలోవ్ ముఖంలో, కళ్ళలో అంత ప్రశాంతతా, కరుణ, సాధుత్వం మరొకప్పుడు ఎవరూ చూచివుండరు.)

రోగి:- ఓహూ! ఐతే సరే! వెళ్ళు! (అలోచనలో ములుగుతాడు.)

(అంతా ముందుకు పోగిపోతారు.)

మనోవైద్యుడు:- (పోలోవ్ తో) డాక్టర్ పోలోవ్! ఇతనిది కుదరని మొండివ్యాధియని వైద్యులంతా నిరాశ చేసుకొన్నారు. కాని, యేమో? అపూర్వమైన మీ ప్రయోగాలు చూసి, మా శందరికీ ఆశలు రేకెత్తుతున్నాయి...

(నడుస్తూంటాడు. మరొకచోట యింకో రోగి కానవస్తుంది. ఆమె యువతి. చక్కని ముఖం. చకిర నేత్రాలు. గాలికి రాలుతున్న ఆకుల్ని చేతులుజూచి పట్టుకుంటూందామె.)

పోలోవ్:- (మృదువుగా) కులాసాగా వున్నావా, అమ్మా?

యువతి:- (దృష్టి ఆయనమీద నిలిపి) ఆ! కులాసాగానే వున్నానండి. డాక్టరుగారూ! మీకు నా వందనాలు. నా మనస్సు యెంతో తేటగావుంది. మెదడు తేలిగ్గా, తాజాగా వుందనిపిస్తుంది... నేను రెండువారాలుగా నిద్రబోతున్నానని చెప్పేరు, అందరూ. ఈ ప్రపంచాన్ని యిప్పుడే మొదటి సారి చూస్తున్నానా? అనిపిస్తుంది. మబ్బులూ, చెట్లూ యెంత బావున్నాయి! ఎంత చక్కటి గాలి! ... (కింది లగ్నతో చిరునవ్వుతో) డాక్టర్! మీకు నే నెంతో ఋణపడి వున్నాను...

(అందరూ పోలోవ్ వైపు సగౌరవంగా. మానంగానే చూస్తూవుంటారు. ఆ యువతి హఠాత్తుగా పోలోవ్ చేతిని పట్టుకుని ముద్దుపెట్టుకో చూస్తుంది.)

పోలోవ్:- (చేతులు వెనక్కి పెట్టేనుకుంటూ) ఇదుగో!
ఇదుగో! అమ్మా! నువ్వల్లా చెయ్యకూడదు... ఇందులో
నా ప్రజ్ఞ యేమీలేదు. నీకు పునరారోగ్యం కలిగినందుకు
నాకు చాల ఆనందంగా వుంది. నే నెంతో సంతోషిస్తున్నా.
నుఖంగా వుండమ్మా!... (ఆశీర్వాదించి) ముందుకు సాగు
తూంటాడు.)

వృద్ధ వైద్యుడు:- డాక్టర్ పోలోవ్! మీరు మా చికిత్సా
విభాగంలో అనధికారంగా ప్రవేశించేరని మా కందరికీ
కొంచెం యిదిగానే వుండేది, చెప్పొద్దు. కాని, మీ నిద్రా
చికిత్సనూ, దానివల్ల కలుగుతున్న ఫలితాలనూ కంప్లైరా
చూచేక మా వెనకటి అభిప్రాయం మార్చుకోవాల్సి
వస్తుంది. మే మందరం మీ పరిశోధనలను సప్రమాణము
లని అంగీకరించుతున్నాం...

(మాట్లాడుకుంటూ హాస్పిటల్ లోనికి ప్రవేశిస్తారు. గారి వెంటబయట వున్న
రంగ వచ్చే విశాలమైన వార్డులు. వరుసలుగా వున్న మంచాలమీద రోగులు
నిద్రిస్తుంటారు. ప్రకాంతంగా వుండంతా. ఒక నర్సు డ్యూటీమీరుంటుంది,
ఆమె కేవలమీద గడియారం మెల్లగా టికటిక్ మంటుంది. కిటికీలు బాగా
తెరిచివున్నాయి. గాలికి కిటికీ తెరలు మెల్లగా తటతటలాడుతూ కొట్టుకుంటు
న్నాయి.)

పోలోవ్:- (ఏదో ఆలోచనలో వున్నట్లుండి) ఆ! అదీ విషయం!
చైతన్యం అంటే యేమిటి? ఏమో! ఇంతవరకూ మాన
వుని సమాధానం యిదే; అప్రాప్యం, అగ్రాప్యం! దానిని
వివరించేందుకు వాక్కులు చాలవు, మనస్సుకుకూడ అది

అందనిదే నన్నారూ!... కేవలం యంతకన్న తెలివితక్కువేముంది? వృధా కాలక్షేపం మాటలు! అదేమిటో తెలుసుకోడాని కింతవరకూ జరిగిన అన్వేషణంతా పిల్ల లాటలాంటిది! (ప్రకృతానికి వచ్చి, తాపీగా అంటాడు.) అజ్ఞేయం అనే దెక్కడా లేదండీ, అయ్యా! తెలిసిందిగా దండీ, లేబారేటరీ అవసరం యెంతవున్నదీను? రోగ చికిత్సలో మానసిక లక్షణాలను నిర్ధారించడం యెంతఅవసరమో వేరే చెప్పాలా? లేబారేటరీకి, హాస్పిటల్‌కి మధ్యనున్న అగాధాన్ని మనం కలపగలగాలి..... ప్రస్తుత చికిత్సా విధానం...

సెమ్యూవోవ్:- డాక్టర్ పౌలోవ్? మనం వెడదామా? ఇప్పుటికే చాలా ఆలస్యమైంది.

పౌలోవ్:- వెడదాం, వెడదాం... విదేశీయమిత్రు లిప్పుడేమంటారో వినాలి. నా కెంతో కుతూహలంగా వుందనుకో...

[నిష్క్రమిస్తారు.]

(తెర లేస్తుండగానే పౌలోవ్ గృహంలో భోజనం గది, సెరాఫిమా పేదరింపు ద్వారా అమరుస్తుంటుంది. కుమార్తె వీరా పుస్తకం పట్టుకుని లోనికివచ్చి, కుప్పిలో కూర్చుంటుంది.)

సెరాఫిమా:- వీరా! టైమెంతో చూసేవా? (గడియారం వైపు తలెగరేస్తూ) ఆరుకి మూడునిముషాలుంది. నాన్నగారు వస్తారు...

వీరా:- వుండమ్మా. ఈ కొంచెం చదివేసి...

సెరాఫిమా:- నా మాటవిను, తల్లీ! ఈ సమయంలో చదవడం నాన్న గారికి యిష్టంవుండదు గదా. పుస్తకం వాచెయ్యవు? తర్వాత చదువుకుండువుగాని. అమ్మగారూ?

(వ్లాదిమిర్ ప్రవేశిస్తాడు. ఆకదిప్పుకు వరిణక వయస్కుడు. గడియారం ఆరు కొడుతుండగానే పోలోవ్ గుమ్మంలో కవిసిస్తాడు. అంతా తరో కుర్చీ దగ్గరా నిల్చుని వుంటారు. పోలోవ్ మెడలో పూలుదుమాయి చుట్టుకుని వుంటాడు. ఆయన కూర్చున్నాక అందరూ కూర్చుంటారు.)

పోలోవ్:- (రొట్టె కోస్తూ, కేబేజీ పులుసుగిన్నీ దగ్గరగా లాక్కుంటూ) వోలోడ్వా! తెలిసిందిగాదూ. మనం అమెరికాకు జైలు దేరుతున్నాం...

సెరాఫిమా:- (ఆశ్చర్యంతో) ఎప్పుడూ?...

పోలోవ్:- ఎందుకంత కంగారుపడతావు? సీమా! వెనక మనం యింగ్లండు వెళ్ళేం గుర్తుందా? (నవ్వుతూ) కేంబ్రిడ్జిలో మనల్ని చూడ్డానికి ముగ్గురు పెద్దమనుష్యులు వచ్చేరు, గుర్తులేదా? మన రిస్కెళ్ళు తమ దేశంలో అంతగా ప్రజా మోదాన్ని పొందవుట! వ్హ! వ్హ! వ్హ! ఇప్పుడేమంటారో వాళ్ళు! చూస్తాంగదూ?...

సెరాఫిమా:- ఇంగ్లాండుకు మళ్ళీ వెడుతున్నారా?

పోలోవ్:- ఆ! అమెరికాలో వుపన్యాసాలు. వివిధ కేంద్రాల్లో. అక్కణ్ణుంచి యింగ్లండు. అక్కడ కాంగ్రెస్ కు హాజరు గావాలి. (కుమారునితో) వోలోడ్వా! నువ్వు వాతో వస్తున్నావు. తెలిసిందా?

వ్లాడిమిర్:- (సంతోషంగా) అల్లాగా, నాన్నగారూ! నాకు దేశాటనంటే చాల సరదా. ఎన్నిరోజులుంటామక్కడ?

పౌలోవ్:- మనం సరదాకోసం గాదోయ్, యీ ప్రయాణం చేస్తూన్నది! గుర్తుంచుకో. దృశ్య దర్శవార్ధం ఒక్క ఊణం కూడ, ఒక్క కోపెక్కుకూడ వెచ్చించము. కార్యార్థులమై వెళుతున్నాం. ప్రభుత్వపు ఖర్చుతోనే మనం యీ యాత్ర గావిస్తున్నాం. సిద్ధంగా వుండు. (బోండా తీసుకుతింటూ) సీమా! బోంటాలు చాల బాగున్నాయి!...

(సీమా కప్పట్లో టీ పోస్తుంటుంది.)

[తెర]

ఏడో రంగం.

(అమెరికాలో న్యూయార్క్ నగరంలోని హార్వరు ప్రాంతం. ఓడ యీలకు చెవులు గింగిరై తిస్తూ వినిపిస్తుంటాయి. మట్లంలో డా. పౌలోవ్, వ్లాడిమిర్లు నడుస్తున్నారు. సామాను నెత్తికెత్తుకుని పీగ్రోహులీ వారి వెనకే వస్తుంటాడు. చుట్టూ పొదోగ్రావర్లు, పత్రికావిలేఖరులు విద్ధంగా వున్నారు. విజ్ఞానవేత్తలు కొందరు ఆయన తెనుగువోయి స్వాగతమిస్తారు.)

ఒక వృద్ధశాస్త్రజ్ఞుడే త్త:- మిష్టర్ పౌలోవ్! హదనాలు. తమకు స్వాగతం యివ్వడానికి మాకెంతో ఆనందంగా వుంది. మీరు రావడం మా దేశాన్ని గౌరవించినట్లే!

(అందరూ టోపీలు చేతపట్టుకుని పౌలోవ్తో కరచాలనం చేసుంటే, ఒక పెద్దమనిషి అందరినీ త్రోసి త్రోవచేసుకుంటూ ఆయనను సమీపిస్తాడు. అతడెవరోగారు. 1917 లో పౌలోవ్ను రష్యా వీడిరమ్మని అహ్వనించిన హెక్స్లీయీకడే.)

హిక్స్:- (పొలోవ్ ను సమీపించి, చేయిజాపుతూ) మిష్టర్ పొలోవ్! మీకు మా దేశంలో స్వాగతం యివ్వగలిగినందుకు నాకెంతో సంతోషంగా వుంది... ఇదివరలోనే నాకు తమ పరిచయభాగ్యం లభించింది...

(పొలోవ్ హిక్స్ ను గమనించకండా వుదాసీనంగా ముందుకి సడిచిపోతాడు. హిక్స్ చిన్నబోయి కంగారుగా బోపీ నెత్తిన బెట్టుకుంటాడు. పొలోవ్ చిన్న నాటి మిత్రుడు. సహపాఠి. తర్వాత ఉన్నతోద్యోగీయై, విప్లవం తర్వాత దేశాన్ని వీడిన ప్రితిశ్చేవ్ గుంపులోంచి త్రోవచేసుకుని పొలోవ్ ను సమీపిస్తాడు.)

ప్రితిశ్చేవ్:- (ముందుకువస్తూ) ఇవాన్ పిత్రోవిచ్! ప్రియ మిత్రమా! నిన్ను చూడగలిగినందుకు చాలాసంతోషంగా వుంది. ఇప్పుడక్కడ యెల్లావుదో చెప్పవు? నాలుగు మాటలు... ఏదీ నీ చెయ్యి... (చేయిజాపుతాడు.)

(రిపోర్టర్లు ఆత్మకతో చుట్టూ మూగుతారు. పోలియలు రష్యానుగూర్చి అకడమిషియన్ పొలోవ్ అభిప్రాయాలు విని, రిపోర్టర్లచేయరానికి వాళ్ళెంతో కుతూహలంగా వున్నాడు.)

పొలోవ్:- (కటువుగా) ఏమిటి? అక్కడెల్లా వుందంటావా? వానకురిసి వెలిసివెట్లుంది! చెత్తా చెదారం కొట్టుకుబోయి శుభ్రంగా వుండనుకో! దానికేం అడల్లావుంచు... కాని, నేను దేశద్రోహితో...

(గణగణా సమస్తాడు. అందరూ నిర్బంధబోతారు. ఇమిగ్రేషన్ అఫీసుదగ్గర బాంసుంది విదేశీయులు తమ కాగితాలు తనిఖీ చూపించేందుకు వేచియుంటారు. పొలోవ్ సవరివారంగా అక్కడికిబోయి, ఓ చిన్న కిటికీదగ్గర తన పాస్ పోర్టును చూపుతాడు. దాన్ని చూడంతోనే అఫీసుకు తలను వైటికెపెట్టి, చిరువవ్వుతో చూస్తాడు.)

ఇమిగ్రేషన్ ఆఫీసరు:- అయ్యా! తమించండి! దీనిమీదే సమ్మతిని నమోదుచేయడానికి వీల్లేదు.

పోలోవ్:- ఏం? ఎందువల్ల?

ఆఫీసరు:- మాకు మీ దేశంలో దౌత్యసంబంధాలు లేవుగనక నండి, మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే పైన మరోచీటీ అంటించి నమోదుచేయిస్తానండి. (అంటూ ఒక స్టాంపు నెత్తుతాడు.)

పోలోవ్:- దయచేసి ఆగండి! నాకు పనికివచ్చిన పాస్ పోర్టు మీకూ పనికిరావాలనుకుంటూ! అయ్యా! ఆ పాస్ పోర్టు మీదే మీ స్టాంపును వేయండి. అల్లాచేయడానికి...

(చుట్టావున్నవాళ్ళ ముఖాల్లో ఆశ్చర్య సంత్రహాలు ముప్పిరిగొంటాయి. కలవందన విలేఖరి ఒకడు చిరునవ్వుతో ముందుకువస్తాడు.)

ఆఫీసరు:- వీల్లేదని చెప్పడానికి విచారిస్తున్నాను. అది మారిగ్యులేషన్ కి వ్యతిరేకం. అల్లా చేయలేను, తమించండి!

పోలోవ్:- (పాస్ పోర్టును అందుకుంటూ) ఇవే పరిస్థితులైనట్లయితే నేను మీ దేశంలో అడుగుపెట్టజాలనని చెప్పడానికి విచారిస్తున్నానండి, అయ్యా!... సెలవు...

(వెళ్ళిపోతూన్న పోలోవ్ ముందు వెంటిస్తాడు. ఆతని వెనకే వ్లాడిమిర్, పిగ్రోహూరీ వుంటారు. కేమీరాలు క్లిక్ క్లిక్ మంటున్నాయి.)

వృద్ధ విలేఖరి:- ఛేష్! మిష్టర్ పోలోవ్!... ఈ మాత్రం పెంకితనం వుండాల్సిందేనండి! అయ్యా!

ఒక యువవిలేఖరి:- మీ కింత సంతోషం దేనికండి?

వృద్ధ విలేఖరి:-మనవఁడా! నువ్వొకా అర్థంచేసుకోలేని విషయా
లన్నీ ప్రన్నాయోయ్! మన దేశంకూడా గుర్తించబడని
కాలం వుండేదని నీకు తెలియదనుకుంటానే? ఏమో?
మన పూర్వీకులు కూడా యూరోపులో సరిగ్గా యీ విధం
గానే ప్రవర్తించివుంటారు, బహుశా!

[తెర పడుతుంది]

(ఓడలోని కాబిన్ (గది) లో షేపిలదగ్గర కూర్చుని యేదో రాసుకుంటూ,
కనలోనే యేదో మాటాడుకుంటూ, అఖిలయిస్తుంటాడు. పోలోవ్. దిస్కంట్టు
కొడుకుతూ వ్లాడిమిర్ ప్రవేశిస్తాడు.)

వ్లాడిమిర్:- (దిగులుగా) నాన్నగారూ!

పోలోవ్:- (పరధ్యాన్నంగా) ఊహ!

వ్లాడిమిర్:- నాన్నా! మిమ్మల్నే!

పోలోవ్:- ఏవరూ? వోలోడా! నువ్వా! ఏమిటి?

వ్లాడిమిర్:- దిగుమతంతా పూర్తయిందిట. మనం యిప్పుడింక
ప్రయాణీకులంగాదు. కనక సరంగులమని సంతకంచేసి
ప్రయాణం చేయాలి వుంటుందిట.

పోలోవ్:- ఏమిటి? సరంగులుగానా?

వ్లాడిమిర్:- ఔను, నాన్నా! మరోగత్యంతరం లేదు.

పోలోవ్:- ఓహో! (విషయం మెల్లగా బుర్రకెక్కుతుంది. తిరిగి
చూసి) వ్హా! వ్హా! వ్హా! సరంగు పోలోవ్! విధిచైదం!

(ఓడకెక్కి గదిగుమ్మంలోకి వచ్చి, యీ నవ్వును విని, గతుక్కుమని
దోపి సుదుటిమిదికి రాకుంటాడు.)

కెప్టన్:- (ముందుకువస్తూ కంగారుగా) తమబోంట్లను యిక్కడ వుంచుకోడానికి నాకు చాల సంతోషమే అనుకోండి, అయ్యా! కాని, ఓడ బాగు వేనుకొనేవోటికి బోతూంది. అది మీలాంటివారికంతగా ఆకర్షణీయమైన స్థలంగాదని నా భయం.....

పోలోవ్:- ఏతే యేం చేస్తాం?

(ఇమిగ్రేషన్ ఆఫీసరు ప్రవేశిస్తాడు.)

ఆఫీసరు:- (అతినమ్రతగా) అయ్యా! నేను ప్లేటుడివార్డు మెంటుతో మాట్లాడాల్సి వచ్చిందండీ.....

పోలోవ్:- (ఉల్లాసంగా చిరునవ్వుతో) మీకు శ్రమ యిచ్చి నందుకు చాల విచారిస్తూన్నాను.

ఆఫీసరు:- ఊరించండి. మీకేమేము శ్రమగలిగించేము.....

కెప్టన్:- (ఈ మర్యాదలు చూచి ఓరిమి పట్టలేక చిరాకుతో) అయ్యో దేవుడా! నలిపి చంపుతున్నా వేమిటయ్యా? వాళ్ళే మన్నారో చెప్పరేమండీ? నాకు చాలా ఆలస్యమవు తూంది.....

ఆఫీసరు:- (కోపంగా) ఊరిఫే మధ్య మీ యిదేమిటండీ? (పోలో వ్ తో నమ్రతగా) అయ్యా! అంతా సవ్యంగానే వుంది. తమరు రాండి.

కెప్టన్:- (నిట్టూరుస్తూ, టోపీతీసి, నుదిటి చెమట గోటితో వూరుస్తూ) అమ్మయ్య! బ్రతికేమురా, భగవంతుడా! ఈ చూట చెప్పడానికి పూరిఫే నలిపి చంపుతాడేమిటంటా?...

పోలోవ్:-నడవండి. (లేచి నిల్చుంటాడు.) అమ్మా! (హఠాత్తుగా రెండుచేతులా డొక్కలోపట్టుకుని, అతికష్టమీద వాలుకుర్చీ దగ్గరికి బోయి కూర్చుని మూలుగుతాడు.)

క్లాడిమిర్:-(ఉలిక్కిపడి) ఏమిటి, నాన్నా? ఏమిటి?

పోలోవ్:-(అంతలో సమాళించుకుని) ఏం లేదులే, వోలోడా! తగ్గిపోతుందిలే. డొక్కలో పోటు.....

[తెర వడుతుంది.]

(నేపథ్యంలో)

కత్తికలమ్మ పిల్లలు:-తాజావార్తలు!

—రాక్ ఫెల్లర్ యిన్ స్టిట్యూట్ లో పోలోవ్ వుపన్యాసం!

—న్యూయార్క్ లో రవ్వక్ రిఫ్లెక్సులు!

—సోవియట్ శాస్త్రజ్ఞుని పాదాలపద్దనా అమెరికా విజ్ఞాని థారన్ డైక్ స్థానం?

—పోలోవ్ కు ఏసా * యివ్వడానికి బ్రిటిష్ కాస్సల్ నిరాకరణ!

—కేంబ్రిడ్జి గౌరవడాక్టర్ బోల్షివిక్ చారుడా?

—సోవియట్ శాస్త్రజ్ఞునికి ప్రవేశనిరాకరణ: బ్రిటిష్ శాస్త్రజ్ఞుల తీవ్ర నిరసన!

* దేశంలో ప్రవేశించేటందుకు అనుమతి పత్రం.

ఎనిమిదో రంగం

(ఇంగ్లండులో ఎడింబరో నగరం. విశ్వవిద్యాలయంలోని విజ్ఞాన పరిషత్ భవనం. పరిషత్తు మావేశం జరుగబోతోంది. వేదికమీది అర్యక్షవర్గ పీఠాల్లో ఒకటి ఖాళీగా వుంటుంది. దిగ్గంతులవంటి శాస్త్రజ్ఞులంతా వచ్చి కూర్చుని వున్నారు. చైర్మన్ మనకు పూర్వపరిచితుడైన డాక్టరు బూయింగ్టన్.)

చైర్మన్:- (ఉపన్యాసధోరణిలో) అకడమిషియన్ పోలోవ్, కేంబ్రిడ్జి గౌరవడాక్టరు, మన మధ్య (కుర్చీచూపుతూ) నీ గౌరవ స్థానంలో కూర్చోవాల్సినవారు, ఇంతవరకీక్కడ కెందుకు రాలేదో మీకు కొంచెం విన్నవించాల్సివుంది. కేవల రాజకీయకారణాలే వురస్థరించుకుని మన ప్రభుత్వం ఆ విజ్ఞానికి వీనా నివ్వనిరాకరించిందని చెప్పాల్సి వచ్చి నందుకు చాల విచారిస్తున్నాను. (ఖాళీకుర్చీవైపు తిరిగి అభివాదనం చేస్తాడు.) ఈ చర్యపట్ల మన అసమ్మతిని పార్లమెంటులో వెల్లడించాము. ఉద్యోగులు దిగిరాక తప్పింది గాదు. మరో మూడునిముషాల్లో ఆధునిక రష్యా మహా విజ్ఞాని, శరీరశాస్త్రవేత్త, డాక్టర్ పోలోవ్ కు ఉపన్యాస వేదిక నొసగాల్సివుంది. ఆయన నియమ పాలనలో బహు ఖచ్చితంగా వుంటారని మనకందరకూ తెలిసిందే. ఈ తూరి ఆయన గనక సమయానికి రాకపోయినట్లైతే అందుకు బాధ్యత యెవరిదై వుంటుందో తమకు నేను చెప్పనక్కర లేదు. ఈ నాటి కార్యక్రమం ప్రకారం.....

(సభలో ముందు కుర్చీల్లో గుసగుసలు. కేంబ్రిడ్జిలో పోలోవ్ ను చూడ వచ్చిన బూయింగ్టన్ మిత్రులిరువురూ అక్కడే కూర్చుని వున్నారు.)

ఒకరు:- (మెల్లగా ప్రక్కవానితో) బూయింగ్ట్స్ యీ సందర్భంలో కాస్త అధికోత్సాహాన్ని పదర్శిస్తూన్నాడు కాదూ? రెండోవారు:- (గుసగుసగా) సందేహ మేమిటి?... పోలోవ్ నూతన సిద్ధాంతాల్లో మనవాడికి సానుభూతి వుందని తోస్తూంది!...ఐనా, పోలోవ్ యిప్పుడీ మీటింగుకి రాలేడనే నా నమ్మకం. అదీగాక ఆయనగారు యిప్పుడు కొత్తగా చెప్పేదేమీ వుండదులే. (ఇబ్బందిగా గడియారాన్ని చూసుకుంటాడు.)

(పురాతనమైన గంధస్థంభం నుంచి క్రావ్యంగా మంటాద్వానం విసవస్తుంది. పోలోవ్ సభావసంతో ప్రవేశించి, చురుకుగా పెద్ద అంగలతో నడుస్తూ, వేదిక మీదికి వరుగెడతాడు. సభికులంతా లేచి, ఆయనమీదే దృష్టి నిలిపి, హర్ష ద్వారా చిహ్నంబాటు. పోలోవ్ సభకు ఒక్క సమస్కారబాణం వదలుతాడు. ముందువరనల్లో కూర్చున్న విజ్ఞానవేత్తలకు సగౌరవంగా మరొక్క సమస్కారం విసరి, అధ్యక్షపీఠంమీద చేతులాని, పువన్యాసం ఆరంభిస్తాడు.)

పోలోవ్:- మహాజనులారా! సోదర శాస్త్రజ్ఞులారా! విజ్ఞానరంగంలో ప్రమాణాలు, నిదర్శనాలు చూపడంకంటే మించిన వాక్పాతూర్యం, పేరే లేదని నా నమ్మకం...నాడీ మండల వ్యాపారాలన్నీ, అత్యున్నతమైనవీ, విశిష్టమైనవీ ఐన మనోవ్యాపారాలతో సహా, భౌతిక పరిస్థితులపై ననే ఆధారపడివున్నాయి.....మనోవ్యాపారములన్నీ బాహ్య పరిస్థితులచే నిబద్ధములై నవే నని ఋజువు చేయగలిగినప్పుడు...ఆత్మ, చైతన్యం, అనేవాటి విషయమై యంతవరకూ వ్యాపించియున్న భావాలన్నీ పటావంతలౌతాయి.....

(పొలోవ్ తన వుపన్యాస వాచకాన్ని చదివి. కాగితాలు ఓ ప్రక్కన పెట్టేసి. సభవైపు చూస్తూ కలకలమూ, హర్షరసమూ సద్దు మణిగేవరకూ వేచి యుంటాడు. తర్వాత పొలోవ్ ను పూర్వపక్షం చేసేందుకు వృద్ధపండితుడొకడు లేస్తాడు.)

వృద్ధ పండితుడు:- మహాజనులారా! పండిత వర్యులారా! అకడమిషియన్ పొలోవ్ చదివిన ప్రత్యానికి మనందరం యెంతో ఆనందాన్ని పొందియున్నాము. అందులోని విషయాలు అత్యుదాత్తమైనవేగాక ప్రామాణికమైనవి కూడానని అంగీకరించకతప్పదు. కాని, వాటినిబట్టి ఒకేఒక సామాన్య సిద్ధాంతాన్ని యేవిధంగా (మాటలకోసం తడబడతాడు.) ...చేయడమా? అనేదే సమస్య. ద్విపాత్తులైన మానవులకూ, చతుష్పాత్తులైన శునకాదులకూ, కవాలాపాత్తులైన జలచరాదులకూ కూడ ఒకే ప్రమాణాన్ని వర్తింపజేయడం యెంతవరకూ యుక్తియుక్తమని ఎన్నించాల్సివస్తూంది!...

పొలోవ్:-మీరు వాక్రచ్చినవీ, మరి యితరములైనవీ ప్రాణులన్నిటికీ సామాన్య లక్షణం ఒకేఒకటి వున్నదికదా! అదే జీవము...చైతన్యం...

ఒకవృద్ధ పండితుడు:- (మధురంగా చిరునవ్వుతో) తమించండి, మిస్టర్ పొలోవ్! ఒక్కప్రక్క అడగనీండి. మానవుడు కేవలం నాడీపూరితమైన ఒక యంత్రమనియేనా మీ సిద్ధాంతం?

పొలోవ్:- (ఉటకగించే స్వరంతో) కాదండి, అయ్యో! ప్రకృ

తిలో కంతటి పరమోత్కృష్టమైన జీవపరిణామమే మానవుడని నా అభిప్రాయం! మానవుడొక్కడే యీ పృథ్విమీద అమరుడు! చేతల్లోనూ, చైతన్యంలోనూ, మానవత్వంలోనూ అతడు నిత్యజీవి! తెలిసిందిగదా?

(సభలో హర్షధ్వానాలు. హనుమంతుని గుర్తుకుదెచ్చే ఓ పెద్దమనిషి సభలోంచి మాట్లాడ నారంభిస్తాడు.)

హనుమంతుడు:- (అనమ్మతిగా) మానవత్వమా?... తమిం చండయ్యా! అదొక అర్థంలేని మాట! మానవుల్లో యెన్ని తరహాలున్నాయి! అందరూ ఒకటెల్లా అవుతారు? ఎన్ని జాతులు, ఎన్నిరంగులు, రూపాలు! నీగ్రో యెప్పటికీ యాంకీ కాజాలడు! కుక్క గోవు అవుతుంతా? యేం చేసినా!

(పుండ్రంముక్కులాటి మరొకడు యంకోచోటినుంచి అడుస్తాడు.)

ఉండ్రంముక్క:- (కీచుగొంతుతో) తమిం చం డి, మిస్టర్ పోలోవ్! అయితే మీ సిద్ధాంతరీత్యా యింగ్లండు రాజుకీ, బాగుగని కార్మికునికీ భేదమేలేదన్నమాటా?

పోలోవ్:- (చిరునవ్వుతో) లేదని యెవరన్నారండీ, అయ్యా! జోలెడంత తేడావుంది. వారిలో ఒకరివల్ల పుటయోగం వుంది! రెండోవారివల్ల...

(సభలో హర్షధ్వానాలు, నవ్వులు, కంకలమూ)

(సభలో కంకలం కొంచెం తగ్గడంతోనే పాండురోగిలావున్న మకదోధకు దొకడు లేచి నిల్చుని పోలోవ్ను సంబోధిస్తాడు.)

మతబోధకుడు:- మిస్టర్ పోలోవ్ ! మీ సిద్ధాంతాలపట్ల నా కత్యంత గౌరవభావం వుంది. కాని, మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞుడుగా నేనొక విషయం చెప్పగోరుతున్నాను. ఆత్మయొక్క వ్యాధుల్ని కుదర్చడంమాటటుంచి, వాటిని గ్రహించడానికేనా మీకు సాధ్యంగాదు !

పోలోవ్:- నేను ప్రస్తుతం ఒక్క విషయాన్నిమాత్రం చెప్పదలచుకొన్నానండీ, అయ్యా! వైద్యశాస్త్రాన్ని పరిశోధనలయంకో అనుబంధించినపుడే పరియైన ఫలితాలు కలుగుతవి. చికిత్సాలయానికి నిరంతరం అవిచ్ఛిన్నంగా ప్రామాణిక ప్రయోగ విజ్ఞానాన్ని జతపరుస్తేనే చికిత్సావిజ్ఞానం ప్రస్తుతభ్రమలనుంచి బైటపడగలదు. శరీర శాస్త్ర విజ్ఞానంలోని అధునాతన ప్రయోగ ప్రమాణాలమీద వున్నట్టి స్త్రీనేతిష్ట మనస్తత్వశాస్త్రం కేవలం ఆ భాసమాత్రమే అవుతుంది! శాస్త్రజ్ఞు డెప్పటికీ పూహసాధ నిర్మాతగా వుండజాలడు !

(హాస్యభావం, పథపూర్వక ఆందరూ శేస్తారు. రోపం వసారాలో చాలా కుర్చీలు, టేబిల్లు వుంటాయి. పురప్రముఖులూ, విజ్ఞానవేత్తలూ కూర్చుని చర్చించుకుంటున్నారు.)

మతబోధకుడు:- ఆయనెమన్నాడో విన్నారాకాదూ ? మనం

పూహసాధ నిర్మాతలమని ఆయనభావం !

ఒకరు:- (ఆశ్చర్యంగా) ఓసోసీ! అంతమాతే !

మరొకరు:- (అసమ్మతిగా) ఆయనవన్నీ ప్రమాదకర భావాలే !

ఇంకొకడు:- పాపండమతం !

వేరొకడు:- ఇట్లాంటి కాకమ్మకథలు చెప్పేవాళ్లని యిదివరకు చాలామందిని చూసేం !

మరొకడు:- ఇట్లాటివాళ్లేగతికి బోతానో స్పష్టమే !

(మరో పేదరి దగ్గర కూర్చున్న ఒక విలేజరి తల పంకిస్తూ నోట్సు రాసుకుంటాడు.)

విలేజరి:- (సంతోషంగా) ఏమండీ! క్లుప్తంగా యిల్లాచెప్పితే బాగుండదూ?— 'విజ్ఞానశాస్త్రంలో బోల్చివిజం!'

ఒక శాస్త్రజ్ఞుడు:- భేష్! బాగా చెప్పారు! ఆఖరికంతే !

మరొకడు:- ఇతడు సోవియటు గూఢచారుడని ఢంకా బజా యించి చెప్పగలనండయ్యా !

ఇంకొకడు:- సందేహమేమిటి? అదే నిజం !

(ద్వారంలో నుంచి వస్తూ పోలోవ్ యీ కథవటి సంభాషణ వింటాడు. ఆయన వెంటదే వ్లాదిమిర్ వున్నాడు. ఆ మాట్లాడినవాని కోటు పట్టుకుని యెవరో వెనుకనుంచి లాగి, సంజ్ఞ చేస్తారు. అతడూ కవటమైన దిరునవ్వుతో ముఖవైఫరిని ప్రపన్నంగా మారుస్తాడు. పోలోవ్, వ్లాదిమిర్ తు నడిచినవచ్చి 'పేదరి దగ్గర చెరో కుర్చీలోనూ కూర్చుంటారు. అందరూ యెబ్బెట్టుగా, మౌనం వహిస్తారు. మరోపేదరి దగ్గర కూర్చున్న డాక్టర్ బుయింగ్స్ లేచి వచ్చి పోలోవ్ చేతిని రెండుచేతులా పట్టుకుని దానిన చేస్తాడు.)

డా. బుయింగ్స్ :- చాల సంవత్సరాలుగా మీ పరిశోధనల్ని గూర్చి చాలనగా శ్రద్ధున్నాను. కేంబ్రిడ్జిలో నన్నొక ప్రశ్న అడిగేరు గుర్తుందా? చాల యేళ్లక్రితం మాటలెండి. అప్పుడు నా అభిప్రాయం చెప్పలేదు... కాని నేనీ రోజున

ఖచ్చితంగా, నిశ్చితంగా చెప్పగలను! మీ ప్రయోగాలు మానవజాతికి నూత్న ద్వారాల్ని తెరుస్తూన్నాయి. భ్రమాత్మకమైన అనేక అభిప్రాయాల్ని తొలగించి ప్రమాత్మకమైన నూతన సిద్ధాంతాల్ని నిర్మించి, మానవజాతికి అమూల్యనేవ జేసిన మీకు నా నమస్సులు!...

పోలోవ్:- (లేస్తూ) కృతజ్ఞుణ్ణి! మీకనేక వందనాలర్పిస్తున్నాను, మిత్రమా!.....కాని ఒకవిషయం మీదృష్టికి తేగోరుతాను. విజ్ఞానరంగాల్లో యింకా యెందరో మూఢాత్ములు, గతానుగతికులు, అపాధభూతులు వున్నారు. వాళ్లు యదార్థ ప్రమాణాలనుంచి పెదమొగం పెడుతూన్నారు! భ్రమలే వాళ్ళకి ఆప్తవాక్యాలు! ప్రమ అంటే బెదరి పారిపోతారు, వాళ్ళు!.....

బూయింగ్టన్:- (చిరునవ్వుతో) అబ్బే! అదంతా మామూలే గదండీ! దేనికై నా తారం, పొల్లు అనేది వుంటుంది! అసలుసరకు గాదు! దానితో పోలుస్తేనే అసలుసరకు విలువ తెలిసేది!...ప్రమాణవిజ్ఞానం సజీవమై సాగిపోతూన్నది మీబోంట్లవల్లనే!

(చాలమంది హర్షధ్వనాలు చేస్తూ వారిచుట్టూ గుమిగూడి, పోలోవ్ కరచాలన చేస్తుంటారు. వ్యతిరేకులు మకబోరకుని నాయకత్వాన ప్రదర్శనగావిస్తూ, అసమ్మతిగా బైటికి పోతారు. పరిహసిస్తూ పిల్లికూతలు, హర్షధ్వనాలు.)

అ యి దో అం కం

ఒకటో రంగం.

(తెనిన్ గ్రాడ్ రో ఒక రైలు స్టేషన్. సందడిగా వుంది. ఎదుటి రాజమా
ర్గంలో జనసమ్మర్థం. స్టేషన్ బైట సరికొత్తదైన 'లింకన్' మోటారు ఆగి
వుంది. దగ్గరే ఛాపర్, నికోడిమ్ నిల్చుని మాటాడు కుంటుంటాడు.)

నికోడిమ్:- (మెచ్చుకుంటూ) చాలా హాయిగా పోతుందిలే!

భేమైన మోటారు! దీనిపేరేమిటి అన్నావు?

ఛాపర్:- 'లింకన్'. అమెరికా తయారీ.

నికోడిమ్:- రైలొచ్చే వేళయిందనుకుంటా.

ఛాపర్:- ముసలాయన ముక్కుమీదే వ్రుటుందిటగా కోపం?

నికోడిమ్:- అబ్బే! వృద్ధి! మమ్మల్ని గూర్చి అంతా అనుకునే
మాటలు నమ్మకు...కాని, ఒక్కటి మాత్రం మరిచిపోకు
నుమా. ఏ పనిలోనైనా పైము తప్పితే ఆయనకి బళ్ళు
మండిపోతుంది. అంతే. (స్టేషన్ గడియారం వైపు
చూస్తాడు.) అయ్యో! దేవుడా! పైమ్ అయిందోయ్,
నాయనా! (స్టేషన్ లోకి పరుగెత్తుతాడు.)

(ప్లాట్ ఫారం మీద చాలామంది జనం సమ్మర్థంగా వున్నారు: జిబ్బెర్న్,
వర్వూరా, నెమ్యోనోవ్, నెరాఫిమా, నికోడిమ్ అక్కడే వున్నారు. క్రెయిన్
వచ్చి ఆగింది. పారోవ్ ఓపెట్టె ద్వారంలో నిజబడి, తనవైపు చాచిన చేతు
లందరినీ చాలన చేస్తున్నారు. నెరాఫిమా చెయ్యి అందివ్వగానే దిగుతూ,
ముద్దెట్టుకుంటాడు. వెనకే వ్లాడిమిర్ దిగుతాడు.)

నెరాఫిమా:- (కొడుకుతో) వచ్చేవా, నాయనా! నాతండ్రీ.

వ్లాడిమిర్:- (తల్లిని ముద్దెట్టుకుంటూ) అమ్మా! వందనాలు!

సెరాఫిమా:- నాయనా! వాలోడా! నాన్నగారికి పడిసెం పట్టలేదుగదా!

వ్లాడిమిర్:- (చిరునవ్వుతో) నువ్వే చూస్తున్నావుగా, ఆయనెల్లావున్నారో, అమ్మా!

(చుట్టూ విలేఖరులు తెమేరాడు 'క్లిక్ క్లిక్' మనిషిప్టుంటాడు.)

పాలోవ్:- (విసుగుదలతో) ఎక్కడికెళ్ళినా వీళ్ళబాధ తప్పదు గదా! (పరిచితులను చూసి సస్మిత వదనముతో) జన్మ భూమికివలె ప్రీతిదాయకమైనది మరొకటి లేదు గదా!

నికోడిమ్:- రాండి పోదాం.

(అందరు బైటికి వస్తారు. టాప్సీదగ్గర ఛాపర్ అటెన్షన్ పోజులో నిలబడివుండగా, నికోడిమ్ గంభీరంగా టాప్సీ తలుపు తెరచి పట్టుకుంటాడు.)

పాలోవ్:- (మొగం చిట్లించి) ఎవరిదీ టాప్సీ?

నికోడిమ్:- మనదే.

పాలోవ్:- ఎవరు పంపేరు? నా అనుమతిలేనిదే? ఆఁహఁ!

ఎవరిప్టువచ్చిపట్టు (కోపంగా చిరచిరలాడుతాడు.)

(ఛాపర్ బెదిరిపోయి తన స్థానంలో గవచివగా చరికిలబడతాడు. సెమ్యోనోవ్ ముందుకు వస్తాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- డాక్టర్ పాలోవ్! ఎక్కండి, పోదాం.

పాలోవ్:- (నిష్ఠూరంగా) నువ్వా! కృతజ్ఞుణ్ణి!... అక్కలేదు. నాకు దీని అవసరంలేదు! నా కాళ్ళల్లో యింకా ఆమాత్రం ఓపిక వుందిలే (ట్రాంవైపు నడుస్తాడు. జోరుగా)

నికోడిమ్:- (తలవంకిస్తూ) కాలంగో వున్నప్పుడే జీవితానికం తకూ పరిపడా కాళ్లకు బుద్ధి జెప్పేము! పరిపడా యేమిటి

లెండి మరో మోతాదు జాస్తీగానే తీరింది కాళ్ళతీట !

(నికోడిమ్ మోటారులో కూర్చుని ఛాఫర్సు పోనిమ్ముంటాడు. పోలోవ్, అనిష్టెల్లూ అందరూ ట్రాంలో పోతుంటారు. మోటారు కూడా ట్రామును వెంబడించిపోతుంది. ట్రాంలో జనం క్రిక్కిరిసి వున్నారు. పోలోవ్ నింబడి, తోచవటకాను పట్టుకుని వేళ్ళాడుతుంటాడు. అతడు మౌనంగా, యేదో చిరాకుగా, విసుగ్గావున్నట్లుంటాడు. ట్రాం ఒకచోట ఆగుతుంది. మోటారు ఆగింది) ట్రాం కండక్ట్రున్:- అందరూ దిగండి ! పారులారా ! ఇదే టెర్మినస్ !

పోలోవ్:- ఏమిటి? మళ్ళీ చెప్పు. ఇది టెర్మినస్నా?

కండక్ట్రున్:- ఔనండీ ! ఇప్పుడింక లొవ్రూఖొస్కాయా వీధిలో ట్రాంబళ్ళు పోవు. ఈ పైసించి ట్రాంపట్టాలు వీకేసేరు !

పోలోవ్:- (కోపంగా) ఏం? ఎందుకూ? మతిపోయిందా?

(మార్వారా యేదో చెప్పబోతుంటే, నెమ్మోనోవ్ ఆమె కోటుపట్టుకుని లాగి, మాటాడవద్దని చిరునవ్వుతో సంజ్ఞ చేస్తాడు.)

కండక్ట్రున్:- ఎందుకో ! నగరసోవియటు నడగండి, అయ్యా ! దయచేసి.

పోలోవ్:- తప్పకండా ! అడుగుతా ! అడగనూ మరి !

(పోలోవ్ కోపంగా క్రిందికి దూకి చూచిన పోతుంటే, అనిష్టెల్లూ వెంబడిస్తారు. అసలే పోలోవ్తో నడవడం కష్టం. అందులోనూ కోపంగా వున్నప్పుడు ఆయనతో సమంగా నడవడం అసాధ్యం. ఇన్ స్టిట్యూట్ వీధిలో ట్రాంలైనంతా క్రవ్వేసివుంది. ఓ ప్రక్క వట్టాలు పెరుకుతుంటే, రెండోప్రక్క పెనుబండలు వరద రోడ్డు వేస్తున్నారు. పోలోవ్ కొందరు రోడ్డుకూలీల్ని సమీపించి నింబడతాడు.)

పోలోవ్:- (ఒకకూలీతో) దీని భావమేమిటో చెప్పగలవా?

కూలీ:- దేనిభావమండయ్యా?

పౌలోవ్:- ఇదిగో! (వీకుతూన్న ట్రాంలైనును చూపుతూ)

దీని పుద్గేశ్య మేమిటంటా?

కూలీ:- ఉద్దేశానికేముంది? ట్రాంలైను తీసేసి రోడ్డు వేయమని హాకుం అయింది!

పౌలోవ్:- (చిరాకుగా) హాకుం? అంతా హాకుములిచ్చేవాళ్ళే! మతిలేని హాకుములు! ఇదేమిటంటా? ఈ లైను నాకు యెంత అవసరముంది!

(నెమ్మోనోవ్ వైపు అడుగేస్తాడు)

కూలీ:- (పళ్ళికిలిస్తూ) ఆయనగారన్నది విన్నారా? ఈ లైను తనకెంతో అవసరమట!...అయ్యగారూ! తమరు ట్రాంలేకండానే కాలక్షేపం చెయ్యాలండి! అదిగో! అల్లక్కడ చూసేరూ? (దూరంగా కనబడే యిక్స్ ప్రిట్యూట్ భవనాన్ని ప్రేలితో చూపుతూ) దాంట్లో ఓ గొప్ప శాస్త్రజ్ఞుడు పనిచేస్తున్నారు. పెద్ద లెక్కల్లో పండితుడు లెండి! (నుదిటిమీద చూపుడు ప్రేలితో తట్టుకుంటూ) దీనికి సంబంధించిన పరిశోధనలు చేస్తుంటారాయన! జంతువులతో ప్రయోగాలు చేస్తుంటారు. ఈ వీధులో ట్రాం వుండడం ఆయన పనికి అడ్డుగా వుంటుంది. ఎప్పుడూ రణగూఢస్వని. అందుకని లైనులు త్రవ్వేస్తూన్నాం! తెలిసిందాండి?

(ఈ మాటలంటూ ఆకర్షణముతో నోటమాటరాక, పౌలోవ్ ఆ కూలీవైపే చూస్తూ నిద్రించిపోతాడు. ఆ మహావిజ్ఞాని తం వీరనంగా గుండెమీదికి వారి పోతుంది. మళ్ళీ సమాశించుకొని తం యెత్తేసరి కాయన కండ్లలో నీళ్ళు గిరుస తిరుగుతాయి.)

పోలోవ్:- (కూలివానివైపు చేయిబాపుతూ) వందనాలు !

కృతజ్ఞాణి !

(అశ్చర్య చకితుడైన కూలివాని చేయిపట్టుకుని చాచిన చేస్తాడు. కళ్ల అద్దాల తీసి కుడుస్తూ, సెమ్యోనోవ్ తో.)

పోలోవ్:- సెమ్యోనోవ్ ! నేను గర్విస్తున్నా ! ఇందులో లజ్జించాల్సిందేమీలేదు ! మనవాళ్ల యింగితజ్ఞానం.....

(కళ్లతోడు పెట్టుకుని, నడువ నారంభిస్తాడు. కొద్దిసేపట్లో యిన్ స్టిట్యూట్ ఆవరణలోని వుద్యానంలో నడుస్తూంటాడు, అందరూ, హఠాత్తుగా పోలోవ్ విక విక వదనం మ్రానమైపోతుంది. చూచుకుతూ, కుడి దొక్కను రెండు చేతులా పట్టుకుని అతికష్టమీద వుద్యానంలోని ఒక ఆసనంమీద కూర్చుంటాడు. ఆయన ముఖంలో పెద్దదనం గాన వస్తూంది.)

సెమ్యోనోవ్:- (అదుర్దాగా) ఏమిటండీ ? ఏమిటి ? ఏమైంది ? డాక్టర్ పోలోవ్ !

పోలోవ్:- (ఆత్మసంయమనం చేసుకుంటూ) ఏమీలేదు. అదేపోతుందిలే. ఇప్పుడు బాగానేవుంది.

(ఆయన ముఖంలో బాధ, కళ్లలో గ్లాసి గానవస్తుంటాయి. ఈ స్థితిలో వున్న పోలోవ్ నెవ్వరూ చూచివుండరు. ఈపిరి బిగ్గరగా తీస్తుంటాడు. ఎదురుగా గజా కళ్లతో కూన్యంలోకి చూస్తూ, నలుగుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- (తనలోనే సణుగుడుగా) నేను భయపడేది... కాలేయం పూర్తిగా...

సెమ్యోనోవ్:- (ఏమీతోచక విమూఢుడై పోయి కంగారుగా) అః ! ఏమంటారు ? ... ఏమండీ ? ...

పోలోవ్:- (సెమ్యోనోవ్ దగ్గరగా జరుగుతూ, చెవిలో)

నీతో చెప్పడానికి నేనేం సంకోచించను ... నాకు మృత్యు వాసన్నమైందనుకుంటూ.

సెమ్యూయేల్:- (తెల్లబోతూ) ఆఁ ! ఏమంటారు, డాక్టర్...
అబ్బే ! మీరు చిరంజీవులుగా వుంటారు ! మా అండరి కంటే... చాలాకాలం బ్రతుకుతారు !

పౌలో:- నన్ను అనునయించుతున్నావా ? సెమ్యూయేల్ !
నే నెవరిననుకుంటున్నావు ? పసిబిడ్డవా ? ... నాయనా ! నేను చావుకు వెరవడంలేదు. నేనింకా జీవించివుండి, చేయూల్సిన పని చాలా వుంది. నా అనవరం తీరిపోలేదు. మన కృషి యిటీవల యెంత జయప్రదంగా వుందో చూస్తున్నావు గదూ ? ముందున్నదే అత్యంతాసక్తిజనక మైందనుకో. ఇటువంటప్పుడే యీ దిక్కుమాలిన కాలేయం... తెలిసింది గదూ ? ... (పిడికిలి బిగించి బెంచిమీద గ్రుద్దుతాడు.)

(సెమ్యూయేల్ లేచి పౌలోను మెల్లగా లేవదీసి యింట్లోకి నడించుకొని పోతాడు. పేవల ముందు కుర్చీలో కూర్చోబెట్టి, వేడివీటి నీసాతెచ్చి యిస్తాడు. పౌలో అసీసాకో పొట్ట కాడుకుంటూ వుండగానే చాలామంది డాక్టర్లు వస్తారు. సెమ్యూయేల్ వర్వారాడు కూడ అక్కడే వున్నాడు.)

ఒక డాక్టర్:- (సెమ్యూయేల్ తో) మేమందరం ఏకాభిప్రాయానికి వచ్చేమండీ, డాక్టర్ !

ఇంకోడాక్టరు:- (సంతోషంగా) అబ్బే ! ఇందులో ప్రమాదమేమీలేనేలేదు. కాలేయంలో రాళ్లు యేర్పడ్డాయి. ఇక్కడున్న హేమాహేమాల కివోలెట్టా ? పత్రమా ?
(వర్వారావై పు సగౌరవంగా శిరఃకంఠం చేస్తాడు.)

మూడో డాక్టరు:- అంతేలేండి. ఇదేమంత గజ్జెసమన్య కానే కాదు. కేవలం పథ్యనియమంద్వారానే దీన్ని తొలగించ గలము. డాక్టర్ పోలోవ్, ఏమంటారు మీరు? ఆహార నియమమూ, పూర్తివిశ్రాంతి, కారల్స్ బాద్ లో నివాసమూ, -ఐస్ ! వీటివల్ల మీకు మేలు కలిగిపోతుంది !

పోలోవ్:- (తాజాగా) ఐతే ... ఐతే ... (నిశ్చయస్వరంతో) ఆరోగ్య స్థలాల్లో ద్రిమ్మరుతూండాలన్నమాట? అహా! అల్లా పనికిరాదండీ! అయ్యో! నాకందుకు తీరికలేదు. (సాలోచనగా) పోనీ, ఆపరేషన్ చేస్తేనో?

(ఈ విషయంలో గాక యేదో రోగి విషయంలో విద్వయస్తాన్నట్లుగా అంటాడీ వాక్యాన్ని పోలోవ్. హఠాత్తుగా యీ మాట వినడంతో డాక్టర్ల ముఖంమీద ఆందోళన, భయమూ గానవస్తాయి. గదంతా విశ్వస్థంగా వుంటుందిక్కడ క్షణకాలం.)

మొదటి డాక్టర్:- ఏమంటారు, డాక్టర్ పోలోవ్ ! ఆపరేషన్ నా?

రెండో డాక్టర్:- అబ్బే! ఏ పరిస్థితిలోనూ అదివల్ల కాదు !

పోలోవ్:- (ఉల్లాసంగా) బేనుమరి! మీరు బేవధచికిత్స కులు, కత్తంటే పక్క బెదురుండడం సహజమేలేండి. కాని, మన సర్జనులేమంటారో? (సర్జనులవైపు చూస్తాడు.)

(ఒక్కపది మళ్ళీ విశ్వస్థంగా వుంటుంది.)

సెమ్యోనోవ్:- (అనిశ్చితంగా) ధైర్యానికి నేను కేలుమోడుస్తా న్నిక్కడూ. కాని, యీ సందర్భంలో... డాక్టర్ పోలోవ్ ! ప్రభుత్వానికి తెలిపందే మనమేమీ చేయలేమనుకుంటా నండీ.....

పాలోవ్:- (చమత్కరిస్తూ) ఓహో! నన్నప్పుడే ప్రభుత్వా
స్తిగా చేసేనేవన్నమాట? ఏమయ్యా, కామ్రేడ్!... కానీ,
చూస్తా...(సర్జనులతో) ఏమండీ! సభ్యులైన సోదరీసోద
రులు మీలో యెవరు ఆపరేషన్ చేస్తారు? త్వరగా ఒక
విర్ణయానికి రాండి!

(సర్జనులంతా ముఖమూతలు చూసుకుంటూ ఎవరూ కిమ్మనరు. పాలోవ్ కి
ఆవరేషనే! ఎవరికి గుండె తాపతుంది. పాలోవ్ పడకకుప్పీలో కూర్చుని,
పేదించింద యేదో పాటకి లయగా వేళ్ళతో తాళం వేస్తూంటాడు.)

ఒకసర్జన్:- అడిగేరుగనక చెప్తున్నా. ఈ వ్యాధికి ఆపరేషన్
తిరుగులేని చికిత్స, నిజమే కాని, యీ సందర్భంలో మనం
ముఖ్యంగా రోగివయసును పరిగణించాల్సి వుంటుంది...
లేకపోతే...(సంకోచిస్తూ పూరుకుంటాడు.)

పాలోవ్:- (చిరునవ్వుతో) తెలిసిందిగా! రోగి యేమీ చిన్న
వాడా చిత్తకవాడా? అంతేగాదా?...

(మళ్ళీ యెవరూ మాట్లాడరు. సర్జన్లు తమలో గునగునగా మాట్లాడుకుం
టుంటారు. తటాదన వారిలో ఒకడు పుపాయంతరాన్ని కనిపెట్టిపట్టుంది, పైకి
అంటాడు.)

సర్జన్:- అన్నట్లు, మరిచిపోయేము! సర్జికల్ కాంగ్రెస్ సమా
వేశ మైపుంధిగా, మననగరంలో, ఇప్పుడు! డాక్టర్ పాలోవ్!
ప్రపంచ విఖ్యాతులైన సర్జనులెందరో వచ్చేరండీ. ఉదాహర
ణకు, ఫోమ్, చూచేయూ...

పాలోవ్:- (కోపంగా టేబులుమీది వేటిసిటి సీసాను దూరంగా
విసిరేస్తూ లేచి నిలుచుంటాడు.) ఏమంటారు? ఇది సిగ్గు

పడాల్సిన విషయం ! జర్మను సర్జనులు మన సర్జనులకంటే సమర్థులని యెవరయ్యా, చెప్పింది ? ఎవరేమన్నా సరే, నావంటిమీద జర్మన్ సర్జన్ కత్తిపెట్టడానికి నేనంగీకరించను. పట్టుదలంటే వట్టడలే ! మిమ్మల్నిచూసీ, మీ అద్దెర్యాన్నిచూసీ నేను లజ్జిస్తూన్నాననుకోండి ? ఎందుకు, మీరింత వెనుతీస్తున్నారు ? నాతో ముఖపరిచయం వుండడం వల్ల నేనా ? పోనీ, నా ముక్కు మొహం యెరగనివాళ్ళో ? (ఒక అపరిచిత సర్జన్ వంకచూస్తూ) ఏమండీ, మీరేమంటారు ? నన్నెరగరుగా, మీరు ?

(ఆ సర్జన్ కొద్దిగా కంగారు పడుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- (ఆయనతోనే) అబ్బే ! ఎందుకూ ? మీపేరు మార్చి నోవ్ కాదూ ?

మార్చినోవ్:- (ఆత్మసంయమనం చేసుకుంటూ) ఆఁ ! హేనండీ.

పోలోవ్:- బాగుంది ! భేషుగ్గావుంది ! మీ నామధ్యం విన్నా.

మిత్రమా ! ఈవృద్ధురోగికి మీరే ఆపరేషన్ చెయ్యాలి !

మార్చినోవ్:- (మానంగా కూర్చుని, నుదుటిమీద ఘర్మబిందువులు తుడుచుకుంటాడు.)

పోలోవ్:- (చకలిస్తూ) సరే ! సంతోషం ! (ఇతర సర్జన్ల నుద్దేశించి) వీరందరూ మీకు సాయం చేస్తారు. ఏమంటారు ?

మిత్రులారా ! మీరు నాకీసాయం నిరాకరించరనే తలుస్తా !

అందుకూ:-మీ ఆజ్ఞ మాకు శిరోధార్యం. కానీండి.

(పొలోవ్ లేచి బైట వెళ్ళిపోతాడు, అందరూ హాస్పిటల్ కు బైట వెళ్ళిపోతారు. తెరమెత్తగానే హాస్పిటల్ లో ఆపరేషన్ వార్డులో మంచం మీద పొలోవ్. తెల్లటి దోపీ, గాసులో నర్తన మార్టినోవ్ ప్రవేశిస్తాడు. పెమ్మోనోవ్ అక్కడే వుంటాడు.)

మార్టినోవ్:- (ఉల్లాసంగా) ఏమండీ! రోగి యెల్లావున్నారు?
(పొలోవ్ తో) వందనాలు! మీ శరీరంలో యెల్లావుంది?

పొలోవ్:- (బొంగురుగా) అద్భుతంగా వుండనుకోండి. (చిరు నవ్వుతో) ఇల్లారాండి!

మార్టినోవ్:- (మంచందరికిబోయి; ప్రక్కకురీచీమీద కూర్చుంటాడు.)

పొలోవ్:- (మంచంమీదే లేచి కూర్చుంటూ మార్టినోవ్ ను తేలిపారజూస్తూ) భయపడుతున్నారు, మీరు! ఓనా?

మార్టినోవ్:- (ఈ హఠాత్ప్రశ్నకు చకితుడై కొన్ని క్షణాల బాటు నోట మాటరాక గ్రుడ్లప్పగించి పొలోవ్ ను చూస్తూంటాడు. పొలోవ్ తనకు ధైర్యం గరపుతున్నట్లుంటుంది చిరునవ్వుతో, తలపంక్తస్తాడు.) మీరు నిజాన్ని కనిపెట్టేరు! ఆపరేషన్ చేయడానికి యింత కష్టపడిందెప్పుడూ లేదు, ఇంతకుపూర్వం!

పొలోవ్:- (మార్టినోవ్ భుజం తట్టుతూ, చేతిని పట్టుకుని) ఏంఫర్వాలేదు, మిత్రమా! మీరేమీ ఆదుర్దా పడకండి. నేను చనిపోను! చావడానికి నాకు హక్కులేదు! మనం చేయాల్సినపని చాలావుంది. ఇటీవల మళ్ళీ ప్రయోగాలెంతో

ముందుకి బోయిచాయి. చూచేరుగదూ? (సెమ్యోనోవ్ తో) కోతుల విషయం యేమైంది?

సెమ్యోనోవ్ :- హాంబర్గ్ లో ఓడ కెక్కిచేరు. డాక్టర్ పోలోవ్! త్వరలోనే వచ్చేస్తాను.

పోలోవ్ :- (మార్బినోవ్ తో) విన్నారుగదూ? మన ప్రయోగాలు చూసవుని కింకొక్క అడుగులో వుంటాయింక! అహ! నేను మరణించను. నాకు ... హక్కులేదు!... కానీండి, మిత్రమా.

(తేర పడుతుంది.)

రెండో రంగం.

(తెలిన్ గ్రాడ్ సమీపంలోని రాజమార్గంమీద ఒక కారు బహువేగంతో తోటాంటుంది. రోడ్డున కిరుప్రక్కలా సమాంతరంగా వృక్షవంట్లు యెంతో మనోహరంగా వుంది. ఆ 'లింకా' కారులో పోలోవ్, జబేలిన్ సెమ్యోనోవ్ ఉన్నారు.)

పోలోవ్ :- (పిడికిలి బిగించి విసురుతూ) జీవితమెంత అస్సాద కరమైనది! అనుభూతియొక్క మధురిమ అమూల్యమనక తీరదు. ఇంతకీ!

(టాక్సీ పట్టణమీదుల్లో ప్రవేశించి ఒక చతుష్పదంలో ఆగిపోతుంది. రహదారి పోలీసు, బహుళా యీ టాక్సీలోని పోలోవ్ ను గుర్తిపట్టివుంటాడు. అతడాయనకు ఆధిపత్యవంచేస్తూనే చేతిని సుతారంగా విసిరి బ్రాసిక్ నంకవి ఆపుచేసి, పోలోవ్ కారును బోవిమ్మని సంజ్ఞ చేస్తాడు.)

పౌలోవ్:- (మెచ్చుకోలుగా) ఎంత సుతారం! నాట్యభంగి
మాన్ని మించిపోయింది!...బహుశా మా ర్యాజాన్ మం
డలపు రైతుబిడ్డడై వుంటాడనుకుంటా ?

(కాదువచ్చి యిన్స్టిట్యూట్ దగ్గర ఆగుతుంది. దోపరి వెయిటింగ్ రూమ్
లోంచి మెల్లని సంభాషణ విసవస్తుంది. అదొక అంధాకారపుగది. లేవారేటరీ
ప్లాఫ్, విద్యాధులూ అక్కడ సమావేశమై యున్నారు. పేబులుమీది అలం
కార పాత్రలో పూరిగుత్తు లమరుస్తుంటుంది. వర్షారా.)

వర్షారా:- ఆయన వచ్చేస్తూంటారు...ఆ! అదిగో కారు !

ఒకరు:- డాక్టర్లు రానిస్తారంటారా ?

వర్షారా:- ఓసీ! ఆయన ఒకరిమాట వినేరకంగాదు ! ఆయనకు
నకు తోచినట్లు చేసేతీరుతారనుకోండి. నేనెరుగుదును.
ఆయనకి యెవరు చెప్పగలవాళ్లు లేరు !

(మాటలలోనే పౌలోవ్ ద్వారంలో ప్రత్యక్షమవుతాడు. అంతా ససంక్ర
హంగా లేచి విజస్తారు. పంతులు రాగానే బిడిపిల్లలు లేచినట్లుగానే వుంటుం
దిక్కడివారికమంతా. ఎవోచ్చి బిడి వాతావరణానికి డమ్మ బిల్లలుమాత్రమే
లోటుగా వుంటాయి.)

పౌలోవ్:- అబ్బే ! ఎదుకూ లేస్తారు? కూర్చోండి, దయచేసి.

(ఏకోడిమ వచ్చి పౌలోవ్ కోటును అందుకుంటాడు. అతడు బహు ఉల్లా
సంగా వున్నాడు.)

పౌలోవ్:- డాక్టర్లు నన్నింకా అక్కడే కొన్ని రోజులుండ
మన్నారు. కాని, వాళ్ళకేం తెలుసు? ఇక్కడి గోడలే నన్నా
రోగ్యవంతుణ్ణిగా చేస్తాయని! మిమ్మల్నందర్నీ తిరిగి చూడ్డా
నికి చాల ఆనందంగా వుంది ! (టేబులు మెంబడే నడుస్తూ
ఒక్కొక్కరి చెయ్యే చాలనచేస్తూ పరామర్శగా చూస్తాడు.

తన ప్లాఫ్ అంతా ఆరోజున అక్కడే వుంటుంది. పోలోవ్ కు యెంతో ప్రత్యాహంగా వుంటుంది.)

అందరూ:- మీదయకు కృతజ్ఞులం ! మీకు పరిపూర్ణారోగ్యం, చిరాయువు కలగాలని వ్రాశిస్తున్నాం.

పోలోవ్:- కృతజ్ఞుణ్ణి !...మహాజనులారా ! (అందరివై పూ కల యజ్ఞాస్తూ) మిమ్మల్ని చూసి నేను గర్వపడుతున్నా. నస్తు నేకరణలో నాకెంత ఆసక్తివున్నదీ మీకు తెలిసిందేగదా ? శాని, యెంత విలువగలదై న వస్తు సంచయముకూడా సజీ వమైన యీ నిధికి (వారిందరినీ చూపుతూ) యీడురాదని చెప్పగలను !...ఐతే యీ రోజు మన బైకోవ్, స్పెరాన్ స్కీ, అనోఖిల్ ప్రవన్యాసాల్ని వింటామన్నమాట ? భేష్ !...ఇటువంటి సుదినంకోసం...మనం...

(ఆయన పొగరైకి అంతా కంగారుపడతారు. పెమ్మెనోవ్ లేచి, పోలోవ్ చెవిలో గుసగుసలాడి, యేదో కాగితాన్ని ఆయనముందుంచుతాడు.)

పోలోవ్:- చాలా బాగుంది. ఇక్కడవని పూర్తికాగానే నేనూ వస్తా. ఈలోగా వాళ్లకిక్కడి విశేషాలన్నీ చూపిస్తూండ మను. (కళ్లజోడు పెట్టుకుని లేచిలుమిది కాగితాన్ని చదువుతాడు.) ఓనకోవకో ! మల్లా యిదొకటా ? దీనివిషయంలో నాకేమీ తెలియదు ! (అనంతప్రతిభో) అహా ! ఏమిటయ్యా యీ గొడవ ? ఏమో ! నాకేమీ తెలియదు !

(పోలోవ్ యొక్క యీ చిరాకుకు కారణమేమిదో తెలియక అందరూ యిబ్బందిగా కూర్చుండిపోతారు. కిమ్మనకుండా.)

పాలోవ్: (అందరినీ వ్రద్దేసి) ఇదిగో! శరీర శాస్త్రరంగంలో పరిశోధన గావించేందుకై పదిహేను పండితపీఠాలు (Chairs) క్రొత్తగా యేర్పాటుగావిస్తూంది ప్రభుత్వం; బాగుందా?... అవన్నీ మనకే యిస్తున్నారు. (సాతాత్తుగా సెమ్యూనోవ్ కేసి తిరిగి) వాళ్ళు కేడర్లు అంటున్నారే, వాటిని అన్ని స్థానాలకూ మనం యివ్వజాలమని స్పష్టంగా చెప్పే సమూహి నువ్వు. స్పష్టంగా చెప్పు. తెలిసిందా? మనకీ గౌరవం లభించడం సంతోషకరమే; గర్వకారణమేకూడా! కానీ, మిమ్మల్నిందర్నీ తలాబక చోటికీ పంపించేస్తే యిక్కడ నేనొక్కణ్ణి మిగులుతా, ఊడగొట్టిన మంచంకోడులాగ!

సెమ్యూనోవ్:- (చిరునవ్వుతో) అటువంటి ప్రమాదం వుందని నేననుకోనండీ!

పాలోవ్:- (మరోభ్యానంలోవుండి) ఏమంటావు?... (కాగితం చూస్తూ) ఓహో! ఏమిటి?...నిన్ను మాస్కోకి పంపాలా? నాతో సువీవిషయం యింతవరకూ యెందుకు చెప్పలేదు? అహా! ఇంక యీ విషయం నా సహించడానికి వీలేదు! ఐతే, నువ్వేచున్నావు? అంగీకరించేవా?

సెమ్యూనోవ్:- అబ్బబ్బే! ఇది నేను కోరి వేయించుకున్నా ననుకుంటున్నారా? ఒట్టు! ఇది నా కోరికగాదని ముమ్మాటికి చెబుతున్నానండీ.

పాలోవ్:- ఐతే నువ్వు కోరలేదంటావా? కోరలేదుగాని వాళ్ళంతటే వేస్తే వెళ్ళడం నీకిష్టమేనా? ఏం? చెప్పు?

సెమ్యూనోవ్:- అదీ నా కిష్టంగాదు. నమ్మండి, డాక్టర్ !

పోలోవ:- (కోపంతగ్గి) ఇదేం బాగాలేదు!...ఇదిగో! ఈ కాగితం చూసేవుగా? (కాగితాన్ని సెమ్యూనోవ్ కు అందిస్తాడు.) దీంట్లోంచి నీ పేరు ముందుగా కొట్టేసెయ్యి. వింటున్నావా? ఏం? సందేహిస్తావేం?... ఈ విషయం నేనింక ఆలోచించదలచుకోలేదు! విన్నావా?...నువ్వంటే అలవాటైపోయిందనుకో...అదీగాక కోతులను గూర్చి పరిశీలనలు ప్రారంభించబోతుంటిమి. అది కొత్తపని. నువ్వు ఆ విషయంలో బాధ్యత వహించాలి కూడాను. మరొకరి మీద ఆ విషయం వదలిపెట్టడం నాకెంతమాత్రం...

(పోలోవ యొక్క యీ రోరణి చూస్తూ, ఆయన కేకలు వింటూంటే సెమ్యూనోవ్ యంతో సంకృప్తిగా వున్నట్లు కనబడతాడు.)

సెమ్యూనోవ్:- సరేలండి. మీరన్నట్లే చేద్దాం! (ద్వారంవైపు నడుస్తాడు.)

పోలోవ:- (బిగ్గరగా అరుస్తూ) నీ పేరు కొట్టెయ్యడం మరిచిపోకేం...ఇప్పుడే ఆ పనిచేసెయ్!...బాగానేవుంది, లేనిపోని గొడవాచ్చి పడిందే!...(అందరినీ వృద్దేశించి) ఎవరికి వారే వేరుండి, తమ యిళ్ళు తామే చక్క బెట్టుకోవాలనుకుంటున్నారన్నమాట! అంధయాను! ఏం? ఓనా? తలా ఒక లేబోరేటరీ, పండితపీఠం,- యెవరిదారివాళ్ళది!... వామరం పోవాలనివుందా? ఈ ముసలాడి అడ్డు తొలగించు

కోవాలి ! ఔను ! బాగానేవుంది ! మీ అభివృద్ధికి అడ్డూ
ఆటంకం నేనొక్కణ్ణేనన్నమాట !

(ఒక్కరూ మాటాడరు. ఆయన మాదిరి కెవ్వరికీ కోపం రాదు. అయిన
మందలింపులూ, చీవాట్లూ, సాదింపులూ వారి కలవాటే. వాటి చెనకున్న నవ
నీకకోమలహృదయన్ని వారు యెరుగుదురు. హఠాత్తుగా వచ్చే యీ తుపానుం
కిన్నిటికీ వారంతా చిరపరిచితులే. పోలోవ్ ఆలోచనా విమగ్నుడై అటునిటు
పదారుచేస్తూ, వున్నట్లుండి తేలిచుదరికి వెళ్ళి లావాటి వ్రాత ప్రతి నొకదాన్ని
తన పోర్టుపోలియోనుంచి బైటికి తీస్తాడు.)

పోలోవ్:- (వ్రాతప్రతిని జబేలిన్ కందిస్తూ) చదివి పూర్తి
చేసేను. ఆస్పత్రిలో పడుకుని వుండే నిన్ను గూర్చి ఆలో
చించేను. ఆఁ ! ఔను ! తెలిసిందిగాదూ ?...

జబేలిన్:- (ఆతురతతో) ఏ మంటారు ?

పోలోవ్:- నువ్వు వెళ్ళాల్సి వుంటుందంటారు.

జబేలిన్:- (దిమ్మదిరిగినట్లు నిశ్చేష్టుడై, తడబడుతూ) మీ
రెండుకట్టంటున్నారో సరిగా అర్థంగావటంలేదు. నాకృషి
అంత అభ్యాసంగా వుందా ?

పోలోవ్:- (ఆలోచనగా) చాలాబాగుంది. నీ అభిప్రాయాలు,
షడ్ధతులు...అసలు నీ ఆలోచనా సరళివుండే అది అపస్వం!
స్వతంత్రమార్గంలో పోడానికి నువ్వు సమర్థుడవని నా అభి
ప్రాయం !

జబేలిన్:- నేను మీనుండి గ్రహించినవే ఆ భావాలన్నీ కూడా
డాక్టర్ పోలోవ్ ! అన్నీ మీభావాలే ! నేనక్కడికి
బోతాను ?

పోలోస్:- డాక్టర్ ! భావాలెవరివీ అనేది ముఖ్యంగాదు. భావాలెన్నివుండనీ, మానవుడు జీవించగలిగే దొక్కసారే ! దానికి మనం యిప్పుడేం చేయలేముగదా ? జీవితంలో మన దారిని యెంచుకొన్నాం. ఆ బాటను బట్టుకుని ముందుకు బోతున్నాం, యెన్ని అవాంతరాలు వస్తున్నా ఇప్పుడు మనం కూడలిదగ్గరకు చేరుకున్నాం. (వ్రాతప్రతిని చూపుతూ) ఇదిగో ! ఇక్కడే మనమార్గాలు విడిపడుతున్నాయి. మరో నూతనపంథాకు నువ్వు అంకురార్పణ చేసేవు ! ఏమో ఎవరు చెప్పగలరు ? బహుశః నీజే నా మార్గంకంటే మేలైనదీ, అధిక కౌతూహల కరమైనదీ గావచ్చు ! కాని, ఆ నూతన పంథాలో శృషిని యిక్కడ చేయనీయను ! తెలిసిందిగా, ఎందుకో ? ఇక్కడ గాదులే. అహా ! ఇక్కడుంటే నీ ప్రతిభ ప్రజ్వరిల్లేందుకు అవకాశం లేదు. నా నీడచేత నీ ప్రతిభ ప్రకాశాలు గ్రసించబడిపోతాయి. మరిచెట్టు నీడను మరో మొక్క బైలుదేరనుగదా ? నా ప్రాబల్యం నిన్ను క్రుంగ దీసి, విరిచేస్తుంది. (ఘేబిలురూద వ్రేలితో తాటిస్తూ) అల్లా చేసేందు తెవరికీ హక్కులేదు ! నేను నుతరామూ అంగీకరించను అట్లా జరగడానికి ! నువ్వు స్వీయ ప్రతిభను చాటి ముందుకు బోవాలనే నా కోరిక !

(అన్యాయమైనట్లు కిటికీలోంచి బైటకు చూస్తుంటాడు. ప్రతిభాశాలియైన అంతరంగిక శిష్యుని మరొకవోటికి సంపుటకు యెంతో ఉదారుడై తేనే అంగీకరించగలదు యేగురుడై నా. ఆకవి కిర్తిలో తనకిర్తిని చూడగల హృదయ వైశా

఑్యం పోలోవ్ లో వుంది. ఎదిగినటుమారై తనయిల్లు చక్కబెట్టుకొనబోతూంటే తండ్రిహృదయంలో కలిగే భావనన్నీ వేళం, సంఘర్షణ యీ ఘట్టంలో ప్రతిఫలిస్తాయి. మధురబాధాపూరితమైన సంతోష దుఃఖాలకు కూడలి ! మానవజీవితంలో యిట్టి ఘట్టాలు నిత్యానేరములు. భావోద్దేకంతో మొగంచాటుచేసుకొని పోలోవ్ కిటికీవైపు తిరుగుతాడు. వయోభారంవల్ల కృశించినా యింకనూ నిఠారుగానే వున్న ఆయన నడుము వణుకుతుంది. అంతలోనే సంభాషించుకొనిపోలోవ్ గిరుక్కున తిరిగి జబేలిన్ ను సమీపించి భుజంమీద చేయివేసి తట్టుతాడు. ఏదై ఏళ్ళక్రిందట బ్రొఫెసర్ బోట్కిన్ తన నిశ్లేఢి, దైర్యంచెప్పి, ప్రోత్సహించిన ఘట్టం ఆయనకు కళ్లకి గట్టినట్లుంది.)

పోలోవ్ :- (ప్రశాంతంగా) అత్యుత్తముడైన గురువు నాకు లభించేడు. ఆయన ఆశీర్వాదంవల్లనే నేను నా జీవితాన్ని వుత్తమపథంలో బెట్టుకోగలిగేనని గర్వంగా చెప్పుకోగలను... నేనూ నా కర్తవ్యాన్ని సరవేర్చితీరాలి... తప్పదు. మన సుఖసంతోషాలు వాంఛలు ప్రధానంగాదు... సరే. నాయనా వెళ్ళుచు. నీకు నా శుభాశీస్సులు !

జబేలిన్ :- (ఆనందం, ఉద్రేకంతో కళ్ళనీళ్ళు గ్రమ్ముతూంటే.)
డాక్టర్ పోలోవ్ ! నేను మమ్మన్నీవదలి యెక్కడకీ వెళ్లను!
మీరు లేనిచోటు, స్వర్గమైనా సరే, నాకక్కర్లేదు !

పోలోవ్ :- (కసరుతూన్నట్లు) ఇదిగో! అదేం పనికిరాదు ! తెలిసిందా ? నీ ఆలోచనాపద్ధతిలో ఒక కేంద్రభావం వుంది. దాని సంతిపట్టుకుని వుండి ముందుకుపో. మరి దేనినీ లక్ష్య పెట్టొద్దు. నీ దృష్టికి యేదీ అడ్డు కారాదు ! తెలిసిందా ? చివరకు నన్నైనా సరే. వెళ్ళు. ముందుకే నాగిపో !

నీ కర్తవ్యం అదే. దాన్ని నెరవేర్చడంలో పరాజ్ఞాతులు వు
గాకు !

(విడికిక్కు విగించి రెండు చేతులూ పైకి విసురుతూ ముంసున కడుగేస్తాడు.
వదుచుతనపు రోజుల్లో మనం చూసిన విర్పికుడూ, అజేయుడూ ఐన పోలోవ్
విగ్రహం కళ్ళకి కట్టిన ట్లుంటుంది. కాలంగావి, వయసుగాని ఆ మహావిజ్ఞాని
వైఖరిలో యేమి మార్పు దేజాలకపోయినాయి. ఎప్పటికీ ఆయన యువకుడే.)

పోలోవ్ :- (ఓబిలుమీది కాగితాల్లో తడుముతూ) నాకంటద్దా
లేమైనాయి చెప్పా!

జబేలిన్ :- ఇవిగో! ఎదురుగానే వున్నాయి. (తీసి యిస్తాడు.)

పోలోవ్ :- వందనాలు ! నాకు మరుపు పట్టుకుంది!...(జబే
లిన్ తో) నాపంథాను గూర్చి తీరికగా చదువుదువుగానిలే.
మిలిటరీ మెడికల్ అకాడమీలో. అక్కడే నీకు ప్రత్యే
కంగా ఓ లేబొరేటరీనికూడా యిస్తారు. అవకాశాలన్నీ వుం
టాయి...(ద్వారంవై వు నడుస్తూ) ఎంతకాలమో జీవించు.
కాని, జీవించి వున్నంతవర.....నాతోడ్పాటు నీకు
వుంటుంది.....(నిష్క్రమణ.)

మూడో రంగం

(రెవిన్ గ్రాడ్ యన్ స్టిట్యూట్ భవనప్రాంతములో సెమ్యోనోవ్ కొందరు
యవకదాక్షర్ణతో మాట్లాడుతుంటాడు.)

సెమ్యోనోవ్ :- ఇందులో కొత్తేమీలేదు, చూచేయా? వర్త
కుల చందాలతో ప్రారంభించబడిన కార్యం మనం పూర్తి

చేసేం. ఇక్కడే అకడమిషియన్ పోలోవ్ శ్రమ సార్థకమై
మానవజాతికి మేధామార్గాన్ని సుగమం చేసింది!...

(పోలోవ్ వెనకనుంచి సమీపించడం అక్కడవారెవరూ గమనించరు.
ఆయన వారి ముందుకు వచ్చి చేతికర్రమీద ఆనుకుని విలవబడి వ్యంగ్యంగా
పలకరిస్తాడు.)

పోలోవ్:-ఏం, మాంభి హుషారుగా వున్నావ్, సెమ్యోనోవ్!
ఏదో కొత్తవెలుగు చూస్తున్నట్లున్నావే!...ఏమండీ, మహా
జనులు! మీరంతా యిక్కడే పనిచేయదలచుకున్నారా
యేమిటి?

(యువకడాక్టర్లు చిరునవ్వుతో. మౌనంగా మొగమొగలు చూచుకుంటారు.)

పోలోవ్:- ఏం అల్లా చూస్తారు? మహాజనులు అనే సంజో
ధన మీకు కటువుగా వుందా యేమిటి? దానిలో యే
ముందిలెండి. అదో అలవాటు! అలవాటనేదికూడా ప్రకృతి
లాంటిదే. అదీ ఒక మనోవ్యాపారం (రిఫ్లెక్సు) అనచ్చు
లెండి, మీరు కావాలంటే. నేను దాన్ని మార్చుకోవా
లనుకోడంలేదు. చూసేరూ, అందులో ములిగి పోయిందేం
లేదు గాదూ?.....

(అంటూ చేతికర్ర నూతంగా చేసుకొని, ఆయువడాక్టర్ల ముఖాల పరీక్షగా
చూస్తూ నడుస్తుంటాడు. కొత్తదళాన్ని పర్యవేక్షణ చేస్తూ సేనాపతి వైఖరిలో
ఆయన నడుస్తున్నాడు.)

పోలోవ్:- (ఒకనిదగ్గర ఆగి) అన్యథా భావించరనుకుంటా...

నువ్వేప్రాంతాన్నుంచి వచ్చేవు?

మొదటి డాక్టరు:- కీవ్ మెడికల్ లో పట్టం పుచ్చుకున్నా.

పోలోవ్:- (నడుస్తూ రెండో యువకనితో) నువ్వు, నాయనా? రెండో డాక్టరు:- శరత్తోవ్ మెడికల్.

మూడో డాక్టరు:- మాస్కో - నేచురల్ హిస్టరీ నాల్గో డాక్టరు:- నోవోశిబిర్స్క్ - బయోలాజికల్.

ఐదో డాక్టరు:- ఆల్మా - ఆటా, మెడికల్. (యాసగా వుచ్చు రిస్తాడీ మాటల్ని)

పోలోవ్:- ఓ! కజాక్ దేశీయులా! ఆల్మా ఆటా అంటే పూర్వపు వెర్సినగరమేగాను? ఆహా! ఇదో కొత్త కాశేజీ తెలిచేర్నమాట (సెమ్యానోవతో) అన్నిటినీ గుర్తుంచు కోడం కష్టంసుమా ?

సెమ్యానోవ:- స్రతియేటా యేదోచోట కొత్తకళాశాల మొదలెడుమానే వున్నారు. వైద్యశాస్త్రంగో యిప్పటికీ యింకా యెంతో సాధించాల్సే వుంది.

పోలోవ్:- వుండదుటోయ్ నాయనా! ఏదీ, మానవు డిస్కడి ప్పుడేకదా నిజమైన ముందడుగు వేయనారంభిస్తున్నది. (యువకడాక్టర్లతో) సరే, మహాజనులు! యువకళక్తులు! మీలో వుత్సాహం పొంగులు కారుమాంటుంది. మీరు యెన్నో నూతన విషయాన్ని చూడగలరు. భవిష్యత్తు మీదే. తెలిసిందిగదా? ప్రకృతిని సరైనదారితో బెట్టాలి. చూచేరుగదూ. మనం ఓ కొండమీదికి మెల్లగా, కష్టంగా ప్రాకిపోతున్నాం. ఇదే ఒక బ్రహ్మాండమైన పర్యవసానముటాం. కాని పైకెక్కి చుట్టూ చూసేసరికి యిదో చిన్నగుట్ట

మాత్రమేననీ, పర్యవసంతి అంతా యింకా ముందరుందనీ తెలుస్తుంది! మానవ విజ్ఞానం తాబేటిపడకత్తో సాగిపో తుంది! ఎన్నటికో... (సాలోచనపై చేతికర్రతో నేల మీదేదో గీతలుగీస్తూ, పరధ్యానంగా వుంటాడు. భవనం లోంచి నికోడిమ్ వెలుపలికి వస్తాడు.)

నికోడిమ్:- (వరండానుంచే బిగ్గరగా) డాక్టర్ పోలోవ్! వాళ్ళు కోల్తూషీనుంచి భోనులో పిలుస్తున్నారు... (అవాచ్యమైన దేనినోగూర్చి మాట్లాడుతున్నట్టు చీదరతో) ఆ...ఆవాన రాశేవో దిగినాయిబండీ!

పోలోవ:- ఇదిగో! వస్తున్నా! (భవనందరికి పోతాడు.)

నికోడిమ్:- ఐతే యింక కుక్కలతో పనితీరిందన్నమాటేనా? వాటినింక వదిలిపెట్టేస్తారా? (ఆతని స్వరంలో యెంతో విచారం ధ్వనిస్తుంది.)

పోలోవ:- అంతలో వదిలేస్తామనుకోకు. శునకానికి స్మారక చిహ్నంగా ఒక జయస్తంభాన్ని నిర్మించుతాం. మనో విజ్ఞాన శాస్త్రంలో శునకం తన కడవటి మాటలు చెప్పే సింది! (తనమాటలకు తానే చకితుడై) అబ్బే! అది చెప్పాల్సినమాట నింకా చెప్పనేలేదు!

నికోడిమ్:- ఇక మన పరిశోధనలన్నీ వానరాలతోలా వుంది. నా కవంపే మాచెడ్డ...సరే! కానీండి...చూస్తాంగా!

(తె ర)

నాలుగో రంగం

(కోల్ట్రాసి గ్రామవసమీపంలోని రాజబాట. అదిప్పుడు రాక్షసరచిన వెడలైన ఘంటావదం. అక్కడ ఒక వికారమైన మైదానంలో బ్రహ్మాండమైన భవనాలు. దూరంగా యింకా యెన్నో భవనాలు కట్టుబడిలో వుంటాయి. రాజబాటమించి బహువేగంగా ఒకటాక్సీ వచ్చి ఆగుతుంది. దానిలోంచి కిరోవ్* సెమ్యోనోవ్ దిగుతాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- (ఒక పెద్ద పలకమీద పేరుచూపుతూ) కామ్రేడ్ కిరోవ్! ఇదేనండీ. ఉన్నత నాడీమండల వ్యాపారాన్ని గూర్చి పరిశోధనాకేంద్రం. (ఇక్స్ట్రీట్యూట్ ఆఫ్ ఎక్స్పిరి మెంటల్ మెడిసిన్) ఈ గ్రామాన్నే మేము మనోవ్యాపార విజ్ఞానానికి పుట్టిస్థలుగా భావిస్తుంటాం. ఉన్నత నాడీమండల వ్యాపారాన్ని గూర్చి, జీవుల చుత్పత్తి పరిణామాల్లో మనోకేంద్రం యొక్క పాత్రనుగూర్చి అసన్యమైన ప్రయోగాలు యిక్కడ జరుగుతున్నాయి. కండిషన్డ్ రిఫ్లెక్సలకు మాతృస్థానం యిదే!

కిరోవ్:- చాల సంతోషంగావుంది, కామ్రేడ్! ఎంతగానేనా ఆ కాంక్షవుంది. గాని నాకు అవకాశంలేదు. మీరు ధన్య జీవులు. ఇట్టి విజ్ఞానక్షేత్రంలో నివసించి, ఆ కృషిలోనే జీవి తాన్ని ధారపోయగలేరు...కానీండి. చూచి సంతోషిద్దాం. సెమ్యోనోవ్:- (నడుస్తూనే) అదిగో! ఆ కనిపించేదే వానరాల మీద పరిశోధనలు పాగించేందుకై కొత్తగా ప్రారంభించే.

* సెర్గియోవిచ్ కిరోవ్. బోల్షివిక్ నాయకుడు. తెలివగ్రాడ సోవియట్ అధ్యక్షుడు. 1934 లో ట్రాట్స్కీయిష్టు ఏడ్రోహా రీకవిని హత్యగావించేడు.

అదుగో! అకడమిషియన్ పోలోవ్ అక్కడే వున్నారు.
నడవండి.....

(తీగవం బిగించిన పెద్దగృహం. లోపం కోతులన్నీ వికివికి గడుక్లో సందడిచేస్తున్నాయి. ఓ పెద్ద చింపాంజీకోతి తీగవంపట్టుకుని నింబిడి వరిశీలనా దృష్టితో పోలోవ్ ను చూస్తుంటుంది. ఆయన బైటనింబిడి, తచేకదృష్టితో ఆ వానరాన్ని చూస్తుంటాడు. ఆయన దృష్టంతా యేకేంద్రకంమీదో లగ్నమై నట్లు స్పష్టమే. ఆ చింపాంజీపేరు రాఫేల్. వానరం రాఫేల్, మహావిజ్ఞాని పోలోవ్, యిరువురూ సన్నిహితులే. యుగాంతరాంశాటి రక్తబంధువులేగదా: కాంమొక్కచీగదా వీరిద్దరినీ వేరుచేసివుంచిన తెర.)

సెమ్యోనోవ్:- చూసేరా? ఆయన దృష్టంతా యెప్పుడూ
దేన్నో పరిశీలిస్తూనే వుంటుంది. మెదడు ఆలోచనలోనే
వుంటుంది. మనంవస్తూన్నట్లు ఆయనకి తెలియదుచూడండి!
కిరోవ్:- ఏకాగ్రత! అదేలేకపోతే యేమహాత్మ్యమూ
నరవేరదు గదూ!

(పోలోవ్ వీరికామ గమనించకండానే రాఫేల్ తో యేదో మాట్లాడుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- ఏం, పెద్దయ్యా! మనిద్దరికీ చాల పోలికలున్నాయి.
ఏమంటావు? పోలికలంటే నిరాకరించ వీలులేనివి! అది
మాత్రం నిజం! ఏమనుకొన్నారో? కాని...కాని, నీకు
అదొక్కటే కొరత! వాక్కు ఒక్కటే నీకులేనిది!
చెప్పవూ? అసలేమీ మాట్లాడవు? పలుకులు, వాక్కులు
మూవి! నరులవి! నరుల ప్రత్యేకలక్షణం వాగ్విత్వం!
కాని, పెద్దయ్యా! మనం వేరుపడినదశలో నువ్వుచ్చరించిన

ఆ మొదటికబ్బ యెట్లాంటిదో! కాస్త చెప్పవు! ఏం? లేదా అసలు నువ్వు పలుకనేలేదా? సలుకే బంగారమా, తాతా! ... ఓహో! అందుకనే నువ్వున్న చోటనే దిగడిపోయేవు! మేము మాత్రం నీ సన్నిహిత జాతులం ముందుకు సాగివచ్చేసేము!... పెద్దయ్యా! ఊరిఫే నటిస్తావుగాని నువ్వు నరుడవుగావు. ఎప్పటికీ గావు. మేము నరులము! మివ్వో వాగ్రహితుడవు! అంసుకే వానరమవు! అదేంగానట్లు మహానటిస్తావే? నరుడెవడో తెలుసా? మొదటికబ్బాన్ని వుచ్చరించినవాడు!... కాని, అతడా మొదటి కబ్బాన్ని యెట్లా వుచ్చరించగలేడు చెప్పా? వానరంనుంచి సరత్వానికి విభాగరేఖ, సరిహద్దు యెక్కడ? ఏం తాతా. నువ్వు మానంగా వుంటావే? నువ్వు చేయగలిగిందేమిటి? చేయజాలనిదేమిటి? చెప్పు, తాతా? మనం నడుచుబిగించి కృషి ప్రారంభించాలి. బోలెడంత కార్యక్రమంవుంది, మరి. ఏమంటావు?... (ఈ కడపటి మాటల నొత్తిపలుకుతూ, చేతి కర్రను కనుక్కున నేలను తాటిస్తాడు. రాఫేల్ భయంతో వెనక్కి గెంతుతుంది. మరుక్షణంలోనే బోనులో పడివున్న యాపిల్ పండును తీసుకుని తింటుంది రాఫేల్.)

పోలో:.. (నొచ్చుకుంటూన్నట్లు) క్షమించు, పెద్దయ్యా! నీకు తొందరకలిగించినందుకు. నేను వెడతా. నువ్వు పండు తింటూండు, మల్లా వస్తానులే.

(బైలు దేరి వస్తుంటే, జబేలిక కలుస్తాడు. ఇద్దరు కలిసి ఒక కుటీరం లోకి పోతుంటారు. అల్లంతదూరంలో సౌధనిర్మాణస్థలం కనిపిస్తుంటుంది. గోతులు, అగడ్తలు, వునాదులు ఒకచోట. మరొకచో యిసుము-పిమ్మెంటు తో గోడలు పోస్తున్నాడు. దూలాలు పాతి, వాసాలతో పరవంజాలు లేవడిస్తున్నారు. ప్రతిచోటా. అదంతా తిరుగుతూ, చూస్తూ, మాట్లాడుకుంటున్నాడు. కిరోవ్, సెమ్యోనోవ్, మరికొందరు నిర్మాణపు పనివాళ్లు.)

సెమ్యోనోవ్:- మనకి యీ యేడాది ముప్పైలక్షలు మాత్రం గ్రాంటు వుంది. పనిచూస్తే బోలెడంత...

కిరోవ్:- (గబగబ నడుస్తూ, వింటూ, తలూపుతూ) డబ్బుకేం లోటురాదు. ప్రజలు యెన్నిత్యాగాలు చేసినా విజ్ఞాన రంగంలో జరిగే అనన్యకృషికి చేయూత నిస్తారు. శాస్త్ర, రంగంలో అభివృద్ధి పొందితేనే సాంకేతికాభివృద్ధి, ప్రజా జీవన పరిణామాభివృద్ధి సాధించగలమని క్రామేడ్ లెనిన్ అంటూండేవాడు. (ఓ అగడ్తను లాఘవంగా చాటి, దూలాల గుట్టమీదికి నేర్పుగా యెక్కుతాడు. వాస్తుపర్య వేక్షకులు కూడ అంత లాఘవంగాను, వేగంగానూ నడవ లేరు.)

(ఆ కుటీరంలోంచి పోలోవ్, జబేలిన్లు బైటికి వస్తున్న సమయంలోనే కిరోవ్ పరవంజామీదికి యెక్కుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- (మెచ్చుకుంటున్నట్లు) అతడు మాంచి చురుకుగా యెక్కు తూన్నాడే! (అంతలోనే జగడగొండితనంగా, గయ్యాళి స్వరంతో) శాస్త్రజ్ఞులు యిక్కడికి చూడవచ్చే రంటే అర్థం వుంది. కాని రాజకీయవాదులకు యిక్కడేం

పనుంటుందంటా? వాళ్లకి మనం చూపగలిగే దేముంది?
జబేలిన్:- ఈయన చాల తెలివైనవాడు. జిజ్ఞాసువు, నిగర్వి,
కార్యవాదీ అని వింటాం.

(కిరోవ్ ప్రభుత్వం దూరంలో పావురాగుండలను చూస్తూ మాట్లాడుతుంటాడు.)

ఒక వైజ్ఞానికుడు:- (కిరోవ్ తో) పావురాల స్వభావప్రకృతిల్ని
యధార్థలక్షణాల్ని గూర్చి సమగ్రపరిశీలనలు గావిస్తున్నా
మండీ. వేర్వేరు జాతుల మనోవ్యాపారాల వైవిధ్యాలకీ,
సంబద్ధతకూ గల కారణాల నవ్వేషించడం ద్వారా.....
(చూడక, దారిలోని గోతిలో తూలి పడబోతాడు.)

కిరోవ్:- భద్రం! (అంటూ గభుక్కున ఆయన చేయిపట్టుకుని
నిలువుతాడు.) ఎంత చక్కని పక్షులు! (పై నెగురుతూన్న
పావురాగుంపును నవ్వుమొగంతో చూస్తూ, తలను వెనక్కి
విరుస్తాడు.)

(పోలోవ్. జబేలిన్ల సమీపిస్తాడు. పావురామండను చూస్తున్న కిరోవ్
ముఖమీద శిశు సహజమైన స్వాప్నికమందహాసం నాట్యం చేస్తూండడం గమ
నించి, ఆయనకు ప్రీతి కలుగుతుంది.)

పోలోవ్:- కిరోవ్! కామ్రేడ్!

కిరోవ్:- పోలోవ్! మహావిజ్ఞానీ!

(రష్యన్లు కుటుంబనామంతో సంబోధించుకోడం అతి పరిచయం వున్న
వుదే. లేదా పేరు, తండ్రి పేరుతో సహా పిలుచుకోవాలి. కాని వీరిసందర్భంలో
సాంప్రదాయక సంబోధన అనవసరం, అసంబద్ధంగాను తోస్తుంది. అక్కడి
వారంతా యీ విషయాన్ని గమనించి, సగౌరవంగా వీరిద్దరినీ చూస్తూ, గంభీ
రంగా, మౌనంగా వుండిపోతాడు.)

కిరోవ్:- (మానాన్ని భంగిస్తూ) డాక్టర్ పోలోవ్ ! తమిం
చండి. నాకు మీయందుండే ఆస్తియతవల్ల... చూచేరూ...
పోలోవ్:- ఏం ఫర్వాలేదు. మిమ్మల్ని యిక్కడ చూడ్డానికి
చాల సంతోషం. దానిలో యేం లేదు. అంతఃకరణ ప్రవృ
త్తులు సత్పురుషుల్లో ప్రామాణికములని చెప్పేది అక్షరాలా
నిజం !

కిరోవ్:- కృతజ్ఞుణ్ణి!.....మీ అసిస్టెంటు యివ్వడే పాపురాల
స్వభావవృత్తి రీతుల్ని గూర్చి చెబుతూన్నారు. కాని, నిజం
చెప్పాలంటే నామనసు మరోచోట వుంది. చిన్నతనంలో
నాకు పాపురాలు పెంచడమంటే యెంతో ఆసక్తి వుండేది.
వాటిని యెగురవేయడం వినోదించడం.....పిల్లలకు కాల
క్షేపం...మీరెరంగని దేముంది !

పోలోవ్:- (సంతృప్తితో చిరునవ్వు నవ్వుతూ) మీరు మనసిచ్చి
మాటాడగలరే ! నాకు అది చాల యిష్టం ! ఇతే మీకు
మా పాపురాలంటే అంతప్రీతి కలిగిందన్నమాట ! భేష్ !
మరి మా కోతుల్ని కూడ చూద్దురుగాని ! రండి !

కిరోవ్:- (సంతోషోల్లాసాలతో) బాగుంది ! నాకు వానరా
లంటే, వాటిని చూడడమంటే యెంతో యిష్ట. వాటిచేష్టలు
చూస్తూంటే లోకాన్నే మరిచిపోతాంసుచుండీ ! నడవండి.

(ఇద్దరూ చిరునవ్వులతో ఒకరినొకరు చూస్తూ, బై అదేరుతారు. మిగిలినవారంతా వారిని వెంటదిస్తారు. వీరు చిరకాలమిత్రుల్లా కలిసి నడుస్తున్నారు.)

పోలోవ:- (చిరునవ్వుతో) వాళ్లు యిక్కడో పెద్ద నగరాన్నే తేవదీనేస్తున్నారు! నిజం చెప్పమంటే నాకు యీ భారీచెయ్యి చూస్తే గుండెతాళడంలేదు ! కోట్లధనం మంచిసీల్లలా వెచ్చిస్తున్నారు, నా కోసం!...

కిరోవ:- దానిలో యేముంది లెండి. ఇంతకాలానికి ధనం సత్తా ర్యాల్లో వినియోగమాతూండనిసంతోషిస్తున్నాం. మానవాభ్యుదయం, విజ్ఞాన వికాసం, వీటికై యెంత వెచ్చించినా అది అధికం గాజాలదనుకుంటా.

పోలోవ:- (గంభీరంగా) అదంతా వృధాయైతే? అబ్బా ! ఏం జరుగుతుంది? ఇదంతా ప్రజలసామ్యుగదా! తలుచుకుంటే...

కిరోవ:- (ధీమాగా) ఏం ఫర్వాలేదు. ప్రజలు మనఃపూర్వకంగా యిస్తున్నారు, మీకీ ధనమంతా. తమ సుఖ సౌభాగ్యాల కోసమే మీరు పనిచేస్తున్నారని వాళ్లకి గాఢవిశ్వాసంవుంది!

పోలోవ:- (ఉపాలంభనగా) అంటే? మీకు ప్రజలనుకునేవీ, ఆలోచించేవీ అన్నీ హృత్కవిలిగా తెలుసునన్నమాటా?

కిరోవ:- (ప్రశాంతంగా) మహాత్మా! మీరన్నది అక్షరాలా సత్యం! ప్రజాహృదయం తెలియనిచో మేము దబ్బిడీకూడ కొరగాక పోయేవాళ్లమే !

(క్రొత్తగా పాటిన వ్యక్తపంక్తులమధ్యగా నేడుస్తూ, వారు కోతులందే యింటిని సమీపిస్తారు. తీగవలలోపల, గదుల్లో యెన్నో కోతులు, రకరకాలవి వుంటాయి. పోలోవ సరాసరిగా వెళ్లి చింపాంజీకీతి రాఫెల్ గదిముందు నిలబడితారు. రాఫెల్ లోపల యేదో పనిచేస్తోంది. ఒకపెట్టి, దానిమీద చిన్న

రంగం. ఒక కర్రలపోగు. రాఫేల్ ఒక్కొక్కకర్రనే ఆ చిల్లిలోపెట్టి. మూతను తెరవ యత్నిస్తుంది. కర్రలు లావై రంగ్రములో దూరవు. అది బుర్రగో కుంట్టా. ఒక్కక్షణం ఆలోచిస్తుంది. దాని క్రిందిపెదవి వ్రేలుతూ. వజ్రకు తుంది. ఆలోచించి, పరికించి, ఒక నవ్వువికర్రను యించి. రంగ్రంలోదూర్చి, పెట్టి తెరుస్తుంది. నంతోషంతో కేకలేస్తూ. పెట్టిలోని యూవ్ పండును తీసు కుంటుంది.)

కిరోవ్:- ఏదో బాదరాయణ సంబంధంవుంది ! తలుచుకుంటే భయంవేస్తూంది కూడాను. నరుడు - వానరుడు !

పౌలోవ్:- నిజమే ! అతి స్వల్పమే. కాని అత్యధిక ప్రాముఖ్య మైనదికూడాను ! వాటికి వాళ్ళు ఒక్కటేలేదు. ప్రత్యే కంగా పరిశీలిస్తున్నాను, నేను వీటిని. ఖచ్చితంగా మాట ఒక్కటే, రెండో సాంకేతికసరళికిజెందిన వాళ్ళు ఒక్కటే నర - వానరములకు మధ్య అడ్డుగోడలను నిర్మిస్తుంది !

కిరోవ్:- మహావిజ్ఞానీ ! వాళ్ళు కేవలం కార్యం. అది ద్వితీయ మైన స్థానాన్ని మాత్రమే ఆక్రమిస్తుంది.

పౌలోవ్:- (ఆశ్చర్యంగా) ఐతే వాళ్ళు యేర్పడేందుకు కారణ మేమిటి ? మొదటిస్థానంలో చెప్పదగిం దేమిటంటారు ?

కిరోవ్:- ప్రథమంలో శ్రమ లేక కర్మయందే వాళ్ళుజుంచి వుండాలి. అందువల్ల వానరులనుంచి నరుల్ని వేరుపరుస్తున్నది ప్రధానంగా 'కర్మ' లేక క్రియాశక్తి యని నా అభిప్రాయం.

పౌలోవ్:- ఔను ! నేనా విషయాన్ని గమనించేను. అదే యదార్థమని తోస్తుంది.

కిరోవ్:- నిజం చెప్పాలంటే నేను వెలిబుచ్చిన భావం నాది

గాదు. (చిరునవ్వుతో) ఏంకిల్సు 'ప్రకృతియొక్క గతి తర్కం' (డైలెక్టిక్సు ఆఫ్ నేచర్) అనే తన గ్రంథం మొదటి ప్రకరణంలో 'వానరులు నరులుగా మారుటలో కర్మయొక్క వాత్ర'ను గురించి వ్రాసేరు.

పోలోవ్:- ఆ గ్రంథం చదువనేలేదు. వ్యవధి, అవకాశం చిక్క లేదు! చాల విచారకరం.

కిరోవ్:- డాక్టర్ పోలోవ్! మీరు మీ స్వంత పంథాలోనే విజ్ఞానాన్వేషణ చేస్తున్నారు. ఆ మార్గం కూడ మిమ్ముల్ని మాడగ్గరకే గొనివచ్చింది. అది అన్నిటికంటే విచిత్రమైనది గాదు? విప్లవకారులమైన మేము యెప్పుడూ ఆచరణ యోగ్యమైన పంథాలే తొక్కుతాము. మేము సదాచరణం ద్వారా యేనిర్ణయానికి రాగలిగేమో వాటిలోని యాధార్యత విజ్ఞానమైన మీరు ఋదువు చేస్తున్నారు!...

పోలోవ్:- మిమ్ముల్ని నేనర్థం చేసుకున్నాననుకుంటా.

కిరోవ్:- (వుద్రిక్తుడై) మేము కష్టజీవుల్ని విముక్తి చేయ గలిగేం, చిరకాల పీడలనుంచి. చూచేవుంటారు, మీరూ! మీ ర్యాబాన్ ప్రాంతాల్లో సమిష్టిజ్యోత్రపతులైన కర్షకు లిప్పుడు ఖదినీనుంచి తెచ్చిన యెరువులతో పంటలు పండి స్తున్నారు! దాంట్లోనే నాకు ప్రత్యేకాసక్తి. కోట్ల సంవత్సరాలుగా అసాపైటు (ఫాస్ఫేట్ ఆఫ్ లైమ్) అక్కడ భూమిలో నిద్రిస్తూవుంది! అవింశధారాసాతమైన మంచు

క్రిందనుంచి దాని నిప్పుడు సోవియటు మానవుడు వచ్చి, పైకి తీసేడు. అహా! అంతేనా? ఇంకా యెన్నో మహా త్కార్యాల్ని సాధిస్తాం. ప్రకృతి తన గర్భంలో గుప్తాతి గుప్తంగా దాచిన పెన్నిధుల్నీ, రహస్యాల్నీ మానవుడు వశపర్చుకునేటట్లు చేస్తాం!

పొగోవ్:- (కిరోవ్ ను పరీక్షగా చూస్తూ) విప్లవకారులు మీరూ ఓరకంగా చూస్తే స్వాష్టికల్లాగే వున్నారే! హూ!... రాజకీయవాదులూ... స్వప్న సంచారులేనా ఐతే?

కిరోవ్:- మీకెట్టమైతే ఆ పేరున పిలిచినా అభ్యంతరం లేదు, నాకు. కాని మీ మాటేమిటి? మీరు వైజ్ఞానికరంగంలో కలలుగనేవారు గాదూ?

పొగోవ్:- ఔను! అల్లాగేఅనండి! కాదనడందేనికి? కాని నేను నేటినిగూర్చి కలలుగంటుంటానో తెలుసా? కేవలం అసంభవంగా కనిపించే వాట్లనిగూర్చి! నమ్మవీలుగానివాటిని గూర్చి!... మీరు దేంట్లోనూ ప్రత్యేకకృషి చేసినవారు గారు. అందుచేత మీకు నేను చెప్పగలను. (కిరోవ్ దృఢమైన చేతిని పట్టుకుంటాడు. ఇద్దరూ కలసి నడుస్తారు.) చూచేరూ, మెదడు లేక మనస్సులేనది అంగిలేక ప్రాణితో అవినా భావసంబంధంగలది. ఈ విషయం శాస్త్రజ్ఞులెప్పుడో సిద్ధాంతీకరించేరు. అందుచేతనే శరీరంమీది ప్రేరణలకు మనస్సేవిధంగా ప్రతిబింబిస్తూందో అదేవిధంగా

మనస్సుమీద మనంకలిగించే ప్రేరణలన్నీకూడ శరీరంమీద ప్రతిక్రియలను కలిగిస్తాయి. తేలిందేమిటి? దైహిక క్రియా కలాపాలన్నిటినీకూడ మనం కళ్లేలుపట్టి నడిపించడం సాధ్యమని! బేనాను! వైద్య చికిత్సాశాస్త్రాల్లో విప్లవం వస్తుంది! అసంఖ్యాకములైన వ్యాధుల్ని యికనుంచీ నాడీ మండల కేంద్రంద్వారా, - మనోచికిత్సద్వారానే ఊదర్చగల మన్నమాట! తెలిసిందిగదూ? మానవుడు త్వరలోనే తన శరీరంమీదా, మనస్సుమీదా నిజమైన యజమాని గాగలడు. వృద్ధాప్యాన్నీ, రోగాన్నీ వెక్కిరిస్తే నట్టగలడు! ఏమో? మృత్యువునుకూడ ఢిక్కరించగలమేమో?..... కాని, యెప్పుడూ? అన్నదే ప్రశ్న. ఈ ప్రశ్నకు యిప్పుడే సమాధానం చెప్పజాలను! (కొంటేగా) ఏమో? బహుశా, ఈ నూతనసమాజంలోనే... మీ కమ్యూనిష్టు సమాజంలోనే అది జరగవచ్చు! (హతాత్తుగా) కామ్రేడ్ కిరోవ్! ఎత్తు జూట్లు తొడిగేరెందుకు? మీ పార్టీవాళ్లందరూ యెప్పుడూ యీ మిలిటరీ దిరీనులోనే వుండాలా?

కిరోవ్:- (చిరునవ్వుతో) పటాలపు అలవాట్లండి, డాక్టర్ పోలోవ్! పైనికులంగదండి. కేవలం కలలుగనడంతోనే సంత్ృప్తిపడితే బ్రతుకు కల్లకాగలదు! నామటుకు నేను యెన్నో యుద్ధాల్లో పాల్గొన్నాను. ఇంకా ముందెన్నిటిలో పాల్గొనాలో తెలియదు. సంఘశత్రువులు మనల్ని ప్రశం

తంగా బ్రతుకనీయరండీ. జీవితం అంటేనే పోరాటం. అంత
 రృహిశ్యత్రువులతో మనం యింకా యెన్నో పోరాటాలు.
 చేయాల్సి వుంటుంది... దానికేంగాని, మీరు యిటలీ
 వెడుతున్నారా?

పోలోవ్:- ఆ! వెడదామనే అనుకుంటున్నా. రోమ్మై న్ను
 కాంగ్రెస్ కి వెళ్లాలనుకుంటున్నా... అంతే, ప్రభుత్వానికే
 మేనా అభ్యంతరం...

కిరోవ్:- (చిరునవ్వుతో) అబ్బే! ఏమీ లేదండీ. ఈ దఫాకి
 ప్రభుత్వాని కేమీ అభ్యంతరం లేదుగాని, మరోసారికి
 మాత్రం... ముందు కాంగ్రెస్ ను మనం ఆహ్వానించాలని
 కామ్రేడ్ స్టాలిన్ అభిప్రాయం. మీకు ప్రయాణం చేయడం
 చాల శ్రమగా వుంటుంది. అందుకని లెనిన్ గ్రాడ్ లో జరి
 గితే బాగుంటుందని ఆయన సూచించేడు...

పోలోవ్:- బాగానే వుంటుంది. కాని,...

కిరోవ్:- అదీ అన్ని సగరాలవంటిదేగదండీ! ప్రభుత్వమంతా
 మిమ్మల్ని చూడవస్తుంది. కామ్రేడ్ స్టాలిన్ మిమ్మల్ని
 కలుసుకొనడానికి వస్తారు. అంతేగాక మనకింకా తగినన్ని
 కారణాలున్నాయి...

పోలోవ్:- (చిరునవ్వుతో) వుంటాయి. కానీండి, చూద్దాం.
 మనం ఆ సుదినకోసం యెదురుచూద్దాం...

అయిదో రంగం.

(1985 ఆగస్టునెల. మార్కాతపం యంకా లెనిన్ గ్రాడ్ వీధుల్ని తాకు తుంది. వైస్సు కాంగ్రెస్ పదిహేనవ సమావేశం జరుగుతుంది. ప్రతినిధుల్ని తీసుకొని పోతున్న టాక్సీలు బారులు తీరి ప్రవాహంగా పోతున్నాయి. రాజ వీధి కిరువై పులా లక్షలాది ప్రజలు బారులుతీరి నిల్చుని పువ్వులు చల్లుతూ, హర్షధ్వనాలు చేస్తున్నారు. వైస్సుకాంగ్రెస్ పండుగదినంగా చేయబడుతుంది. కారులో కూర్చున్న పోలోవ్. ప్రజల స్వాగత వచనాలకు బదులుగా వీడికిక్కు విగించిన రెండుచేతులూ పైకి విసురుతూ, సగర్వంగా వివిధ వైజ్ఞానిక ప్రతి నిధుల్ని పీక్షిస్తుంటారు. ఈరేగింపు వచ్చి కాంగ్రెస్ భవనంముందు ఆగు తుంది. ప్రతినిధులూ, ప్రేక్షకులూ సమావేశమైన బ్రహ్మాండమైన సభాస్థలం. జననముద్రంమీద కాచదీపికా గుచ్చములకాంతి తేలియాడుతుంది. వేదికమీద పోలోవ్ మాట్లాడుతున్నారు.)

పోలోవ్:- మహాజనులారా! విజ్ఞానవేత్తలారా! ఈ మహాసభా సందర్భంలో మనం శరీరశాస్త్ర విజ్ఞానంలో నూతనశక్తాన్ని ప్రారంభించిన శచినోవ్ నామాన్ని స్మరించకుండా వుండ లేము. రవ్వకా శరీర విజ్ఞానాల్లో స్వీయమేధా సంపదతో నూతన సిద్ధాంతాల్ని చేసినవారిలో ఆయనే ప్రప్రథములు... (ప్రతికావిలేఖరులూ, దుబాసీలు కూర్చుండే ఆగారం. పోలోవ్ పుషన్యానం యక్కడనుంచే ఆనేక భాషల్లోకి అనుదిత మాతుంది)

పోలోవ్:-...మానవజాతికి సుఖమయమైన భవిష్యత్తుకోసం, అభ్యుదయ శాంతి సౌభాగ్యములకొరకు, ఐక్యతానుసం ధానం కోసం మనమందరం కృషిగావిస్తూన్నాము. శాస్త్ర రంగంలో పనిచేసే మనమంతా సన్నిహితులం, సహచ రులం. మనలో యేలాటి అడ్డుగోడలూ లేవు.....కాని,

యుద్ధంలో మానవజాతిని ముంచేత్తాలని యెంచేవారి కోరికలే సఫలమైతే, మరోదారుణ సంగ్రామమేగనక తలస్థిస్తే మనమందరం ఒకరొకరికి శత్రువులమైపోతాం. అదొక శోచనీయమైన సంఘటనే ! జీవితసమస్యల్ని పరిష్కారం చేసుకోడంలో నేటి మానవులు యింకా యుద్ధములనే సాధనంగా భావిస్తున్నారంటే, మన అనాగరికసీతిని, క్రూరనికృష్ట సంకుచితచిత్తోచనావిధానాన్నీ వెల్లడిచేసుకుంటున్నామన్నమాట...(సభలో తుపానువంటి హర్షధ్వనులు)... కాని, ఆశాచేఖలు కూడ లేకపోలేదు. మా దేశప్రభుత్వం శాంతి అభ్యుదయాలకు పెట్టనికోరిక ! ప్రపంచచరిత్రలో మొట్టమొదటగా, శత్రువులు, శత్రుదేశాలు లేవని ప్రకటించిన సోవియట్ ప్రభుత్వం మానవజాతి మన్ననకు పాత్రమైంది ! శత్రుప్రాంతాలనేవి యీ పృథ్విమీద ఒక్క అంగుళం మేరకుండా లేవని మా ప్రభుత్వం ప్రకటించడం ముదావహం ! అట్లు చెప్పడానికి నేనెంతో గర్విస్తున్నాను...

(నుదీర్ఘ హర్షధ్వనులు. జర్మన్, జపాన్, ఇటాలియన్ దేశాల ప్రతినిధుల ముఖాల పూసమై, శిలా నదృశాలైపోతాయి. విలేఖరులగదిలోని టైపుమిషన్ లిక్లిక్లిక్లు యెడతెరిచి లేకుండా వినవస్తుంటాయి. అప్పుడే మహాసభావిశేషాలను దెలుపుతూ వార్తాపత్రికలు పెద్ద హెడ్లింగులతో వచ్చేవేయి. 'కాంతి'కై పోలోవ్ వినతి 'శరీర విజ్ఞానంలో పోలోవ్ ను ప్రధానాచార్యునిగా ప్రపంచం గుర్తించింది' 'పోలోవ్ పండితులు సోవియట్ ప్రభుత్వాన్ని చూచి గర్విస్తున్నారు : మొదలైన హెడ్లింగులు చదువుతున్నారూ కొందరు నలికులు. సభ పూర్తైంది. అందరూ భవనంనుంచి వెలువలకు వస్తారు. విదేశ విజ్ఞానవేత్తలు కొందరితోసహా పోలోవ్ మోహర్లలో కూర్చుండగా అవి తిరిగి బైలుదేరుతవి)

(వేదిక తిరుగుతుంది.)

(క్రెమిన్ భవనము. వైస్సుకాంగ్రెస్ ప్రతినిధులకు మోంట్లోవ్ విందు. పోలో రేచి సోదర వైజ్ఞానికుల నాహ్వనిస్తూ మాట్లాడుతుంటాడు.)

పోలోవ్:- సోదర వైజ్ఞానికులారా! మీ కందరకూ ఆతిథ్య మొసంగి, సోవియటు ప్రభుత్వం తనకు విజ్ఞానులపట్లగల ఆదరభావాన్ని చాటుకుంది...మాజేశంలో విజ్ఞానశాస్త్రాలెట్టి ఆదరణను, ప్రత్యేక సౌకర్యాలను అనుభవిస్తున్నవో మీరంతా చూసేవున్నారు...విజ్ఞాన సంస్థల చోదకులమైన మేమందరం ప్రభుత్వం మా కోసం వ్యయిస్తున్న ధనానికి తగ్గ ప్రతిఫలం క్రిమాయూపంలో చేయగలుగుతూన్నామా? అనే నిరంతరం ఆలోచిస్తున్నాము. ప్రభుత్వం చూపే ఆదరణకు మేము అర్హులమా అనేదే మాధ్యస...

మోలటోవ్:- మీరందరూ కర్హు లేనని మా గాఢ నమ్మకం!...

పోలోవ్:- (తన వుపన్యాసాన్ని కొనసాగిస్తూ)...నేను యెల్లప్పుడూ ప్రయోగశీలినే! నాజీవితమంతటానూ ప్రయోగాలే గావించేను. పరిశీలన లేనిదే దేనినీ నమ్మజాలదు, విజ్ఞానశాస్త్రం. మా ప్రభుత్వం కూడా నిరంతరప్రయోగశీలినేనే చెప్పాలి. అందుకనే సోవియటు విధానంలో విజ్ఞానం నవోన్మేషితమై వర్ధిల్లుతుంది. మానవనంఘ నిర్మాణాన్ని గూర్చిన యీ ప్రయోగఫలితాల్ని చూడాలని, చరిత్రాత్మకమైన యీ సాంఘిక రాజకీయ ఆర్థికప్రయోగం యొక్క

విజయాన్ని వీక్షించాలని, నాకెంతో ఆసక్తిగా వుంది.
అందుకేనై నా జీవించాలనీ, జీవించగలగాలనీ నావాంఛితం...

(హర్షధ్వనులు. 'విజ్ఞాని పౌలోవ్ చిరంజీవి యగుగాక : ' అని వివదాలు.
హర్షధ్వనుల మధ్య విందు ప్రారంభం.)

(తెర)

ఆరో రంగం

(1988 ఫిబ్రవరి 28 వ తేదీ ప్రాతఃకాలం. మంచ దట్టంగా కురుస్తూంది.
పౌలోవ్ గృహంలో మేదమీది గదిలో కిటికీవద్ద పెరాపిమా నిల్చునివుంటుంది.
నెరసిన జాట్లు యెగడుపున సనాతన పాంప్రదాయికంగా వెనుక ముడివేసు
కుంది. వీదిలో చరిగారి సుదులు తిరుగుతూ వీస్తుంది. ముంగిల్లోకి అసంఖ్యా
కంగా వచ్చి నిలుస్తూన్న టాక్సీలు మేడమీంచి చూడాలికి ఐరిజెపురుగుల్లా గాన
వస్తున్నాయి. గది గోడలమీదా సుప్రసిద్ధ రష్యన్ చిత్రకారుల ఉత్తమచిత్రాలు
వ్రేలాడుతున్నాయి. పౌలోవ్ కుమారుడు వ్లాదిమిర్ విరుత్సాహంగా వడక
కుర్చీలో కూలబడివుంటాడు. ఆయన శిష్యులు, అనుచరులూ, మిత్రులూ చాల
మంది విషాదాక్రాంతులై గదిలో గుంపులుగా గుసగుసలాడుతున్నారు. కాద
గోళం క్రిందినుంచి పురాతన గదియారం టింగ్ టింగ్ మంటూ జలతరంగి
ణీలా గంటలు కొడుతుంది. అక్కడి విషాద వాతావరణాన్ని చీల్చుకుని వస్తు
న్నట్లుంటాయి. ఆ శబ్దాలు.

ఆ తరువాతి గదిలోనే వ్యాదిగ్రస్తుడై పౌలోవ్ మంచానవదివున్నారు. వక్క
మీద కూర్చున్న ఆయన చుట్టూ చాలమంది నైర్దులు నిలుచుని వున్నారు.
అందరితలలమీద యెత్తుగా కవిపిస్తుంది పౌలోవ్. తల. పెద్దగడ్డం. నెరసిన
జీబుగావున్న కనుబొమలు, లోతై. తీక్షణములై. మర్మభేదకములైన కళ్ళు.
తన విస్ఫోహితనూ, తనచుట్టూ పరివేష్టించియున్న సుప్రసిద్ధ విషగ్యులనూ
చూస్తుంటే, పౌలోవ్ మనసులో కుతూహలం రేకెత్తుతున్నట్లు గానవస్తుంది.
ఆయన వీపుమీద వ్రేలితో తట్టి, పరీక్షగా వింటున్నదొక నైర్దుడు. కొంచెం
దూరంలోనే 'సెమ్యోనోవ్' నిల్చునివున్నాడు.)

పోలోవ:- (సెమ్యోనోవ్ తో) వేసవి బోనుల్ని బాగా విస్తృత
 పరచాలి. శీతకాలపు బోనులూ క్రిక్కిరిసే వున్నాయి.
 అంతగా ఒకదానిమీదొకటంటే పరిశీలనలూ, ప్రయో
 గాలు సాగడమెల్లా? ఫలితాల్ని గమనించడం యెవరివల్ల
 నవుతుంది?

సెమ్యోనోవ్:- అది నిజమే. కాని, ఆ విషయాలన్నీ మేం
 చూస్తాంలేండి. మీరు నిశ్చింతగా వుండండి.

పోలోవ:- ఐతే, నా వుపన్యాసం యెప్పుడు?

(డాక్టర్లు దూరంగా తప్పుకుని, సంప్రదిస్తుంటారు.)

సెమ్యోనోవ్:- రేపు లేదు. ఎల్లుండి.

పోలోవ:- అది వాయిదా వెయ్యుల్ని వుంటుందనుకుంటా.

(డాక్టర్ల నుద్దేశించి బిగ్గరగా) మీరేమంటారు?

(డాక్టర్లు విస్తుబోయి, ముఖముఖాదు చూసుకుంటారు.)

ఒక డాక్టరు:- (మెల్లగా) ఉపన్యాసంలాగేవుంది! చస్తూంటే
 సంధిమంత్రం అన్నట్లేవుంది!

మరో డాక్టరు:- (వేడుకుంటూన్నట్లుగా) డాక్టర్. పోలోవ!
 దయచేసి, మిమ్మల్ని పరీక్షించే అవకాశ మివ్వండి. ఒక్క
 క్షణం!

పోలోవ:- అలాగే. రాండి. (పెదవులుబిగించి, డాక్టర్లకి శరీ
 రాన్నప్పగించి వూరుకుంటాడు. ఒక్కమాటాగి మళ్ళా
 ప్రారంభిస్తాడు) చూడు! హాక్ రాసిన వుస్తకంలేదూ?
 అది నాకోసారి పంపించు. అనలువిషయం అర్థంచేసుకో

కండానే విమర్శకు పూనుకుంటా రెట్టాగంటా? ఈ ఇంగ్లీషు వాళ్ళకి తల పొగరెంతుందని! (డాక్టర్ తో) ఎమిటిది? నా డొక్టర్ లో ఒత్తుతూన్నారెందుకు? లివరు కేంలేదు. మోములు జలుబు. అంజే. చాలు ఇక నన్ను వదిలేయండి. మహాజనులు! లేవండి!

(డాక్టర్లు దూరంగా తప్పుకుంటారు. పోలోవ్ కలగడమీద వారి రక్తం మీదికి లాగి కప్పకుంటాడు. మృత్యువ్రాయలు గ్రమ్ముతున్నట్లు గానవస్తుంది. డాక్టర్లు కిటికీదగ్గర గుమిగూడి గుసగుసలాడుతున్నారు. బైట వచ్చిచేరుతున్న కార్ల ద్వారా వివేచన వస్తుంది. వాకిలివద్ద గుమిగూడుతున్న జనుల సందడి. పోలోవ్ కనులు మూసికొని పడుచుంది. హఠాత్తుగా పిడికిలి బిగించి పక్కమీద దిబ్బన కొడతాడు. ఆయన మృత్యువుతో పోరాడుతున్నట్లు తోస్తుంది.)

[తెర తిరుగుతుంది.]

(నెలవలిగదిలో తెరిపోసుదగ్గర వెయ్యెనోవ్ మాట్లాడుతుంటాడు....
“అః!....యెవరు?....రెవిన్ గ్రాడ్ స్కూయా ప్రవా అసీనుమందా?....ఆయనకి అల్లాగేవుంది!....వైద్యుల ప్రకటనకోసం రెండోవు అచ్చునిరిపి వుంచేరా....వంపుతున్నాం....సరే.....వందనా.....” వెయ్యెనోవ్ రిసీవరును పెట్టేస్తాడు.

అంతలో ఆ గదిలోకి పోలోవ్ మనుమరాలు మిలోచ్ కా వరుగెత్తుకుంటా వస్తుంది. అమె కారేళ్ళుంటాయి. అప్పుడే ఏకారుమంది యింటికి వచ్చి వుండేమో. తాతగారిని చూద్దానికి ఆయన గదిలోకి వరుగెడుతుంది. దాది అమెను వట్టుకొందామని వెంటబడుతుంది. అమె చేతుల్లో చిన్న బొచ్చుకోటూ, గొలోషెలూ వుంటాయి. మిలోచ్ కా దాదిని తిక్మకం దెట్టి తప్పించుకుని పోలోవ్ గదికలుపులు నెట్టుకుని లోనికి వరుగెత్తుతుంది. ప్లాదీమిర్ అమెను వట్టుకుందామని గమ్మున నడకకుర్చీనుంచి లేస్తాడు. కాని అప్పటికే చిన్న మిలోచ్ కా తూపిగలా రోగి గదిలోకి జొరబడుతుంది.)

[తెర తిరుగుతుంది. పోలోవ్ గది]

(మిలోచ్కాతోబాటు రోగిగదిలోకి జీవితవసంతకోట జొరబడ్డట్లు వుతుంది. వసనవోన్మిషిక జీవనోదయ సందాయనియైన యీ వనిహున ఆగమనాన్ని చూస్తూండగనే పోలోవ్ ముఖం వికసిస్తుంది. దిగ్గునలేచి రెండుచేతులూ జాచి, మిలోచ్కా నాహ్వనిస్తాడు. ఆదేసమయంలో లోనికివస్తున్న వ్లాదిమిర్ ను వెళ్ళిపోమ్మన్నట్లు రూక్షణంగా చూస్తాడు. వ్లాదిమిర్ అగిహోతాడు.)

పోలోవ్:- మికారు నెళ్ళేవా? తల్లీ!

మిలోచ్కా:- ఊహూ! (ఊదికి వాలుశూ)

పోలోవ్:- (ఆమె లేతచేతుల్ని బంజరారిన తన చేతుల్లో బిగ్గ బట్టుకుని) చలికి కందిపోలేదుగదమ్మా, పిచికపిల్లా!

మిలోచ్కా:- అబ్బే! లేదు! తాతయ్యా! నేనేం చిన్నపిల్ల నుకున్నావుకాబోలు! (కిటికిదగ్గరి డాక్టర్లకేసి వీళ్ళెందుకు వచ్చేస్తాట్లు చూస్తూ) మన పెరట్లో యింతెత్తు మంచు గుట్ట వుంది, తాతయ్యా! (అంటూ చేతులు పైకెత్తి చూపుతుంది.) పేదగుట్ట!

(డాక్టర్లు వెలుపలి గదిలోకి పోతారు. అక్కడ వాళ్ళని చుట్టు మట్టుతారు 'యేమైందంటూ, జనం. లోగదిలో పోలోవ్, మనుమరాలా మాత్రం వుంటారు.)

పోలోవ్:- మిలోచ్కా! నా పిచ్చితల్లీ! అంధరూ వెళ్ళిపో యేరులే! ఇంక మనిద్దరమే వున్నాం ఎవళ్ళూ మనకి అడ్డు రాదులే, తల్లీ!

మిలోచ్కా:- (ఊబిలుమీది గాజు కప్పున్న చూస్తూ) అవి యేమిటి తాతయ్యా! నా కియ్యవ్, ఆడుకుంటాను?

ఎంచక్కావున్నాయి, తాతయ్యా !
 పౌలోవ్ :- తీసుకోమ్మా ! నా చిట్టితల్లి ! పగిలిపోతాయిసుమా.
 జాగ్రతగా ఆడుకో అమ్మా !

(మిలోచ్కా తాతగారి చేతుల్లోంచి విడిపించుకుని వెళ్ళి. ఆ గాజు కప్పుల్ని
 కేబిల్ మీదే వరుసలుగా పేరుస్తూంటుంది. ఆ విధ్య చేపేదంతా నగుమొగంతో
 చూస్తూంటాడు. పౌలోవ్. ఆయన చూపుచు గదంతా వర్తిత్రమిస్తున్నాయి.
 గోడనున్న చిత్తరువుమీదికి చ్రాచి నిలుస్తాయి. అదొక నదీతీర ప్రకృతిదృశ్యం.
 ఓకానదీగావచ్చు. ఓల్గానదీగావచ్చు. మువిళాంపైన నన్యకామం మైదానాలు.
 సాయంతనదృశ్యం. ఆయనకు తన చిన్ననాటి మమరస్మృతులు గుర్తు
 కొస్తాయి.)

(నేపథ్యంలో పాట వివవస్తుంది)

...పుట్టిన వన్నియు - గిట్టుట తప్పదు
 ప్రకృతి సూత్రం - బిదియే మనసా !
 ద్వందాతీతమీ - విశ్వమునందే
 వెతికిన దొరకడు - వెర్రిని విడువునూ !
 కష్టగుఱములూ - కలిమిలేములు
 చీకటి వెలుగులు - శీతోష్ణాదులు !
 స్త్రీ పురుషాదులు - ప్రకృతిపురుషులు
 రేతిరి బవళులు - స్థితిలయములు !
 కావడికుండలురా - భావననేయగ
 తత్త్వ రహస్యము - శుష్కతర్కములచే !
 తెల్లముగాదని - నమ్ముము మనసా !
 స్వాధ్యాయంబును - అనుశీలనమూ !

మననము మరి - జిజ్ఞాసయునూ

కర్మకారణముచే - నరునికిచ్చునివి ।

చిత్త విశుద్ధిని - సత్యసమీపత

యిందు మూలముననె - చేతురు మనసా ॥ *

(పోలోవ్ పాటవంటూ పరద్యాన్నంలో మునుగుతాడు. మైమరపు కలుగు తూన్నట్లుంటుంది.)

పోలోవ్:- (నలుగుడుగా) నే నెక్కడున్నాను? ఎక్కడికి బోతున్నాను?.....

ఏదో రంగం.

(మధ్యాహ్నసమయం. పోలోవ్ మంచంమీద పండుకొని వుంటాడు. కిటికీ తెరలను దగ్గరగా లాగుతుంది. నెరాపిమా. నెమ్మోనోవ్, మరికొందరు దాక్టర్లు కొంచెం దూరంలో వుంటారు)

పోలోవ్:- (క్షీణస్వరంతో) బైట యెల్లావుంది?

నెరాపిమా:- మంచుతుఫాను. మూడు రోజులుగా మంచు కురుస్తూనేవుంది, ఒక్కవరసని.

పోలోవ్:- ఇది ఫిబ్రవరిగాదూ? ఫిబ్రవరిలో మంచు అదొక విలక్షణంగా వుంటుంది. దానిలో వసంత పరిమళాలుంటాయి! అసభ్యతమైన మంచు బంతులు చేయొచ్చు. ఏదీ, సీమా! కొంతమంచు తీసుకురా, చెప్తా.

* శ్లో॥ కర్మాత్మ విజ్ఞాన మపిక్రమేణ । సంపాద్యమేకేన వరేణ వేద యోకర్మణాది త్త వికర్తమాన్య । పవిత్రయాహ్నిత్యమృతంపావిద్వాన్.

సెరాఫిమా:- (గతుక్కుమని) ఏమిటీ, పట్టుకురావడం !

పౌలోవ్:- (చేదరిన భావాల్ని కూడదీసుకుంటూన్నట్లు ఒక్క-
మారాగి) ఏం? అల్లా అడుగుతావేమిటి? మంచు, ఇంకే
మిటి తెచ్చున్నాననుకున్నావు?

సెరాఫిమా:- ఇప్పుడే వస్తా. (వెళుతుంది)

(కొద్దిసేపట్లో సెరాఫిమా ఒక పక్కెంట్లో మంచు వింపుకొని తెస్తుంది. అది
చూచి డాక్టర్లు ఆటంక పెడతారు.)

ఒక డాక్టరు:- వద్దు, వద్దు ! ఏ పరిస్థితుల్లోనూ మంచు పనికి
రాదు !

పౌలోవ్:- ఎవరన్నారు, పనికిరాదని? సీమా ! ఇల్లారా !
(ఆమె సంకోచిస్తూ యిచ్చిన పశ్చేమును తీసుకుని చకు
లిస్తాడు.) పశ్చేంలో మంచు ! ఆశ్చర్యం ! ఇదే అపకారం
చేసేది ! (మంచును రెండుచేతులా పిసికి బంతిగా దొర్లి
స్తాడు. చేతులకంటిన మంచును దులుపుతూ సంతోషంగా
గొణుగుతాడు.) చలికాలంలో కూడా స్నానంచేయడమే
నాకు చిరకాలంనుంచీ ఆలవాటు. అది చాల మేలుచేసింది.
ప్రకృతిమాలేకెంతో ఋణపడి వున్నాను !...

(బైటగంట ప్రేగుతుంది. సెరాఫిమా వెటపరికి వెళుతుంది.)

పౌలోవ్:- (డాక్టర్లతో) మన రష్యన్ సనాతన సాంప్రదాయం
వుంది చూసేయా, ఎసిఫనీ పండుగకి * నదుల్లోని మంచు

* క్రిష్టమసు తర్వాత వన్నెండోరోజు. జనవరి అరవరోజున. క్రిస్తును వ్రవ
క్రగా ప్రాగ్లేకియ పండితులు గుర్తించిన దినం.

బారియల్లో మునగాలనేది, దాంట్లో అర్థంలేకపోలేదు !
శరీరంలోని కణాలన్నిటికీ ఒక్కసారి కదలిక కలుగుతుంది.
జిల్లుమనిపించి విద్యుచ్ఛక్తిగంతో నరాలన్నిటికీ సూతన శక్తు
తాసహల నిస్తుంది, యీ చన్నీటిస్నానం !...

(నెరాఫిమా లోనికి వస్తుంది.)

సెరాఫిమా:- విద్యార్థులు కొందరు మిమ్మల్ని చూడాలని
వచ్చేరు.

పోలోవ్:- సీమా ! వాళ్ళతో చెప్పు, అకడమిషియన్
పోలోవ్ కార్యంతర వ్యగ్రుడై వున్నాడని. మృత్యువుతో
మాట్లాడుతూన్నానని చెప్పు !

(గతుక్కుమని ఆందోహ విస్తుబోతాడు. నెరాఫిమా ముఖంమీద బాధ గాన
వస్తుంది. ఆమె చిన్నబోయి, భర్తకేసి సకటణంగా చూస్తుంది.)

పోలోవ్:- చూడు, చూడు, సీమా ! ప్రియతమా ! తీమించు.
ఊరిభే పరిహాసానికన్నాను. వాళ్ళని లోనికి రమ్మనిచెప్పు...

సెమ్యానోవ్:- మహాశయా ! మీరల్లా మాట్లాడ్డం యేమీ
బాగాలేదు. మాఅందరికీ కష్టంగా వుంది మా అసమ్మతి...

పోలోవ్:- నాయనా ! సెమ్యానోవ్ ! యాజమాన్యం వహించడానికి
వ్యవధి వుండిలేవోయ్ ! చూస్తున్నావుగాదూ,
నేనింకా జీవించే వున్నానని ?

(ముగ్గురు విద్యార్థులు తొట్రుపడుతూ ద్వారంలో గానవస్తారు)

పోలోవ్:- (వాళ్ళతో) ఎందుకూ తటపటాయిస్తారు ? లోనికి
రమ్మన్నారుగా ! రాండి, దగ్గరగా రాండి, నాయనలారా !
(విద్యార్థులు గొంతుతానే నమివిస్తారు.)

పాలోవ:- కూర్చోండి. (సాధుమందస్మితంతో చూస్తాడు.)
 నేనబద్ధం ఆడాల్సి వచ్చింది... కాని నాకది అలవాటులేదు.
 ... తెలుసుకుగానూ, నిరంతరం యేదో పనిచేస్తూండడం
 నా కలవాటైపోయింది... అదో ఆశ్చర్యమేమిగాను ...
 దానికేంగాని, యదార్థ సంఘటనలమీద ఆధారపడి చేసిన
 సుసంబద్ధ నిర్ణయాలు, చూచేరూ, వాటికి యెక్కడా
 తిరుగులేదు... (మొరటుగా, కోపంతో అన్నట్లు) మీకు
 నేచెప్పేదేమంటే, శాస్త్రపరిశోధక జీవితంలో బండచాకరీ
 చేయడం నేర్చుకోమని. అది ప్రధానం. రెండోది నమ్రత,
 నిగర్విత్వం. అందరూ నిన్నెంతగా మెచ్చుకుంటున్నా
 'నేనొక అజ్ఞానాగ్రేసరుణ్ణి!' అని చెప్పుకోగల ధైర్యం,
 ఋజుత్వం వుండాలి, నీకు. (ఒక్కమాటు ఆగి) మూడోది,
 విజ్ఞానార్జనలో తీవ్రకామన వుండాలి. (దిండునానుకుని లేచి,
 విద్యార్థులవైపు కొంచెం వంగి) ఎల్లప్పుడూ జ్ఞాపకం వుంచు
 కోండి. శాస్త్రపరిశీలన మానవుని యావజ్జీవితాన్నీ, శక్తి
 యుక్తుల్నీ, శ్రద్ధాభక్తుల్నీ కోరుతుంది... (అంటూ అలవ
 ట్లతో వెంక్కి వాలిపోతాడు. ఆయన దృష్టి యెక్కడెక్కడో
 పరిభ్రమిస్తూండి వుంటుంది.)

(వక్రంలోని మంచి వింతి మెల్లగా కదిలిపోతుంది.)

పాలోవ:- (ఉద్రేకంతో, కటువుగా) ఎవరికేనా వున్నది ఒక్కటే
 జీవితం. మన కర్తవ్యం నెరవేర్చడానికి మారు జీవితకాలాలు

కూడ సరిపడవంటే, ఎంత అవినయంగా కృషిచేయాలో గుర్తుంచుకోండి. ప్రతిక్షణాన్నీ విద్యార్జనలో గడపాలి! ... (అంటూ పిడికిలినెత్తి, నిబ్బిన పరుపుమీద కొడతాడు. అవశుడై ఊపిరి బిగ్గరగా పీలుస్తూ, కళ్లు మూసేస్తాడు. ఆయన మనో నేత్రముందు గోపురనిర్మాణ కాలంనాటి దృశ్యాలు గీరైన తిరుగుతాయి. విద్యార్థులు ముగ్గురు తనకు ధనసహాయం నిమిత్తం చందాలు వేయించుకు వచ్చిన దృశ్యం గానవచ్చి, పరాకుమాటలాడుతాడు.) ఏమయ్యా! మీకీ అధికారం యెవరిచ్చేరంటా? దయచేసి చెప్పండయ్యా, వింటాను.

(పోలోవ్ మాటలు ఆక్కడివాళ్లవరికి అర్థంకావు. వాటి అంతర్థం తెలిసిన నెమోనోవ్ మాత్రం చిరునవ్వు నవ్వుతాడు.)

పోలోవ్:- (కళ్ళుతెరుస్తూ) ఏమంటున్నాను? ఏవో భ్రమలు, మిథ్యాభావాలు మనోనేత్రం ముందు గానవస్తున్నాయి. ఏం కారణం చెప్పా? (చుట్టూచూస్తూన్న, ఆయన కండ్లు ఒక్కక్షణం విద్యార్థుల ముఖాలమీద నిలుస్తాయి.) ఓహో! అదాకారణం! నీ జట్టూ వంగడన్నమాట! (పెయ్యనాకుడు జట్టుతోపున్న విద్యార్థిని చూస్తూ) కారణంలేని కార్యం వుండదుగదా! అకారణంగా ఆవులొత్తైనా రాదంటారు, మరి!

(పోలోవ్ ప్రశాంతంగా వండుకొనే ఒక విద్యార్థివైపు ప్రేమచూపుతాడు. ఆతడు కించిల్లజ్జతో తడబడుతూ, పెయ్యనాకుడు జట్టును నవరించుకో ప్రయత్నిస్తాడు.)

పాలోవ్:- (చిరునవ్వుతో) దానికేంలేవోయ్, నాయనా!

పోనీ-కాని, నువ్వు వైద్యవిద్యార్థివేకదూ?

విద్యార్థి:- ఔనండి. త్వరలోనే పూర్తికాబోతుంది.

పాలోవ్:-బాగుంది. ఐతే...(భారంగా వూపిరి తీస్తూ) రోగికి న్యూమోనియా. మామూలు భాషలో చెప్పాలంటే పూపిరితిత్తులు వాపు, బాధ, రెండును తీవ్రబాధవుంది. వాచిన భాగాలు కలిసిపోతున్నాయి. వ్యాపనశీలమైనదన్న మాట. ఆ సందర్భంలో ప్రమాదసమయం, స్థితి యేది? చెప్పండి, చూదాం.

(విద్యార్థులొక్కడం విశృంఖలంగా వుంటాడు.)

పాలోవ్:- (వేగిరిస్తూన్నట్లు) యేం? చెప్పు. ప్రమాదం...

పెయ్యనాకుడు విద్యార్థి:- (ప్రశాంతంగా) అవసానదశే.

పాలోవ్:- (వికాసంపొందుతూ) భేష్! సరిగ్గా చెప్పేవు! మరైతే, అవసానదశంటే యేమిటని నీ నిర్వచనం? శరీర శాస్త్రరీత్యా, తెలిసిందా? శరీరశాస్త్రరీత్యా చెప్పు.

ఆ విద్యార్థి:- రక్తనాళముల మందీభావమువల్ల హృదయానికి రక్తం తక్కువగా ప్రవహిస్తుంది. నాడి నన్నగిలి, మందమై, బలహీనమైపోతుంది.

పాలోవ్:- ఐతే, ఐతే...(ఎడమచేతి నాడి స్పృశించి చూడు కుంటాడు.)

విద్యార్థి:- మందీ భూతమైన రక్తప్రసారంవల్ల మున్ముందుగా దెబ్బతినేది కేంద్రనాడిమండలం...

పోలోవ్:- సెభాష్! బాగుంది. భేష్! నాయనా! (సెమ్యోనోవ్ తో) ఈతడు మంచి అభివృద్ధికి రాగలడు!...

(పోలోవ్ కళ్ళు మూసేసి, పండుకుని వుంటాడు. గదంతా ఒక్కక్షణం నిశ్శబ్దం. మంచుబంతి రరిగిపోతుంది. సెమ్యోనోవ్ విద్యార్థుల్ని బైటికి వెళ్ళమని సంజ్ఞచేస్తూ, నడుస్తో అంటాడు.)

సెమ్యోనోవ్:- (రహస్యంగా) ప్రాణవాయువు యియ్యి!

(హఠాత్తుగా పోలోవ్ చేన్నో పట్టుకోయిత్తిస్తూన్నట్లు చేతితో విన్యాసం చేస్తాడు. అంతలో కళ్ళు తెంచి, తన చేతివైపు లెక్కర్యంతో చూస్తూ)

పోలోవ్:- (సెమ్యోనోవ్ తో గుసగుసగా) అన్నె చిట్టక కండర చలనాలు. మేధస్సు, నాడీమండలమూ శక్తి హీనమై పోతున్నట్లుంది, చూస్తే...

సెరాఫిమా:- (దుఃఖంతో, కంగారుగా బోయి, అతడిమీద వంగుతూ) వాన్యా! ఏమైంది?

పోలోవ్:- ఒక్కక్షణం ఆగు. సీమా! ఒక్కక్షణం.... (కంప్లెక్సు మూసి, తన కడపటి ప్రయోగంలో పూర్ణంగా విమగ్నుడై నట్లు కనబడుతాడు.)...

సెమ్యోనోవ్:- (బహుమృదువుగా) డాక్టర్ పోలోవ్!

పోలోవ్:- (గుసగుసగా) ఓ! మృత్యువంటే... అది యిదన్న మాట!... ఆశ్చర్యంగా వుండే! చాలా విచిత్రంగా వుంది....

(నిశ్శబ్దం. మంచుబంతి కరిగిపోతుంది. మృత్యువాయి లలముకొన్నా, ఆ గదంతా విజ్ఞానతేజస్సుతో కాంతివంతమవుతుంది)

[జీవస్మరణములు, వ్యవస్థావ్యవస్థలు, అజ్ఞాన విజ్ఞానములు, కాంతివాయిలు నిరంతరం సంఘర్షిస్తున్న యీ సువిశాల విశ్వంలో ఒక ఘట్టంమీద తేర వారింది. విషాదంలోనే విమలానందజ్యోతి.]

[తేర పడింది.]

[ఇన్ స్టిట్యూట్ ఉద్యానమంతా వసంతకోభతో సుస్సౌతమైవుంది. 1936 మే నెల. ఎల్లెడలా మంచుకరిగి శ్యామలస్పర్శమైన భూమాత అవకుంఠనాన్ని చొలగిస్తూంది. ఆకులన్నీ రాలి కంపలై పోయిన చెట్లన్నీ ఆమూలాగ్రంగా చిగురాకు మొగడల ముకులాల్ని బిరవి. జీవనప్రపంతికి నవచైతన్యాన్నిస్తున్నట్లున్నాయి. ఆ తోటలోనే పోలోవ్ సాహచర్యంలో మచిన వృక్షతరులతా గుల్మదులెన్నో వున్నాయి. ఇట్టి వసంతం నెన్నిటినో ఆయనతోబాటు అవీ చవిచూచినాయి. ఇప్పుడా మహాత్ముడు చనినాడుగదా]

(వర్షారా ఆ తోటలోంచి నడిచివస్తూంది. త్రోవప్రక్కన పారిరాతి విగ్రహాలు. ఒక్క-క్క విగ్రహాన్నే పరీక్షగా చూస్తూ, మెల్లగా పొగుతుంటుందామె)

“రేనీ డెస్కార్టెస్,.....”

“ఛార్లెస్ డార్విన్,.....”

“ఇవాన్ పోలోవ్, 1849 - 1936.....”

(అమె విగ్రహంముందాగి, తనకు సుపరిచితమైన ఆ విజ్ఞాని రూపురేఖల్ని ఆ కలలో చూస్తుంటుంది. వికోటిష్ సమీపిస్తాడు.)

నికోడిమ్:- అమ్మా! ఆయన చనిపోయిరా జీవించివున్నవాడే
...అమరుడు!...రా పోదాం...(ఇద్దరూ నడిచి, భవనం వైపు అదృశ్యమవుతారు.)

(విగ్రహపు పునాది పరికంఠిది వ్రాత స్పష్టంగా గనవస్తూంది.)

“పరిశీలన...పరిశీలన...పరిశీలన...”

ఇవాన్ పిట్రోవిచ్ పోలోవ్.

(ఉద్యానంలో శకుంతలసంతానం కలరుతాయి.)

రాబోవు గ్రంథాలు

(1) వానరుడు - నరుడు : పరిణామంలో శ్రమపాత్ర.

రచన : ఫ్రెడరిక్ ఏంజిల్స్.

జీవ పరిణామంలో వానరుడు-నరుడుగా మారినది యిప్పటికీ కదపటి మెట్టు. దానికి చోదక శక్తులేవి? వాక్ యొక్కడనుంచి బైలు దేరింది? వాగ్మిత్యం మానవులకే యెందుకు సంక్రమించింది? ఇట్టి సమస్యలకి కాశ్మీర సమాధానాలు యీ చిన్న వ్యాసంలో దొరుకుతాయి. గతితార్కిక ధౌతిక వాద ప్రకర్తకుడైన ఏంజిల్స్ మహాశయుని రచన.

1951 నవంబరులో వెలువడుతుంది. వెల 0—4—0

(2) నా బాల్యం : మౌగ్ని గోర్కీ.

మహాకవి గోర్కీయొక్క ఆత్మస్మృతి. తన చిన్ననాటి జ్ఞాన కాలనూ, తన కుటుంబ పరిసర వాతావరణాన్నీ, తన లేతమనస్సుమీద చెరుగని ముద్రలనువైచిన చిన్న చిన్న సంఘటనల్నీ అతి సహజంగా వ్రాసి పొందుపరచేడు యీ పుస్తకంలో గోర్కీ.

1951 డిసెంబరు నెలాఖరుకు వెలువడుతుంది.

400 క్రాన్ $\frac{1}{8}$ పుటలు— వెల రు 4—0—0

(3) దక్షిణపవనం : స్టాలిన్ ప్రజా సవల.

రచన : ఎల్మర్ గ్రీన్.

ఏ దేశంలోనూ భూమిసమస్య అతి ప్రధానమైనది. కృషి జీవులు చాలమందికి చారెడు నేలకూడ లేకపోవడం, దున్ననివారి చేతుల్లో భూమంతా వుండిపోవడం, యిది ప్రస్తుత సమాజపు పీడల్లో ఒకటి. ఫిన్

లాండ్ దేశపు సామాజిక వాతావరణం, అక్కడి సమస్యలూ సస్యమైన విధానంలో అప్లోదకరంగా రచించి గ్రంథకర్త కృతకృత్యుడైనాడు.

నవలారచనలో సరికొత్త పోకడలు, కళావైదగ్ధ్యం, సున్నితమైన హాస్యం, వ్యంగ్యం తోణికిసలాడుతుంటాయి.

1952 ఫిబ్రవరికి వెలువడుతుంది.

400 పుటలు $\frac{1}{8}$ క్రౌన్ వెల రు 4—0—0

(4) పంచభూతాలు : రసాయన శాస్త్రకథ. విశ్వసాహిత్యమాల వారి 'యక్షప్రశ్నలు' అనే శాస్త్రీయ గ్రంథాన్ని ఆంధ్రమహాజనులు చదివి మెచ్చుకొని వున్నారు. అదేపోకడలో చిన్నబిడ్డల రేతమనస్సుల కెక్కినట్లు రసాయన శాస్త్రాన్నీ, పదార్థ వివేకాన్నీ సంభాషణలో పొందుపరచి తయారు చేసిన చక్కని గాథవంటి రచన.

దీనికి పర్యాయక్రమంలో మరికొన్ని శాస్త్రీయగ్రంథాల్ని కూడ ప్రచురించబోతున్నాం. 'మన వంశవృక్షం' అనే జీవపరిణామ చరిత్ర; 'విశ్వమిత్ర సృష్టి' అనే వృక్షపరిణామానికి మానవుడెట్లాగ తోడ్పడి కృషి గావించినదీ తెల్పు చరిత్ర; ఇట్టివే. ఆంధ్రులయాదరణతో విజ్ఞాన పేపర్లై కృషిచేస్తూన్న మా యత్నానికి అందరూ తోడ్పడ ప్రార్థన.

